

การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้จัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิด
โดยประมาท: ศึกษากรณีสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา

นายพัฒนพงษ์ ทองเนื้อสูง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2554
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

THE USE OF RESTORATIVE JUSTICE IN NEGLIGENT CRIME: A CASE STUDY OF
PROBATION BORDER BUREAU BANGKOK METROPOLIS

Mr. Pattanapong Thongnueasuk

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Sociology
Department of Sociology and Anthropology
Faculty of Political Science
Chulalongkorn University
Academic Year 2011
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้จัดการ
ความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาท: ศึกษากรณี
สำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา

โดย

นายพัฒนพงษ์ ทองเนื้อสูง

สาขาวิชา

สังคมวิทยา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร.จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย ยาวะประภา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวิกา ศรีรัตนบัลล์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(นายนิธิ จิตสว่าง)

พัฒนพงษ์ ทองเนื้อสูง: การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้จัดการความ
 ชัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาท: ศึกษากรณีสำนักงานคุมประพฤติประจำศาล
 อาญา (THE USE OF RESTORATIVE JUSTICE IN NEGLIGENT CRIME: A CASE
 STUDY OF PROBATION OFFICE OF CRIMINAL COURT) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
 : รศ.ดร.จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 209 หน้า.

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจของผู้มีส่วนร่วมในการ
 นำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้จัดการความขัดแย้งในคดีกระทำผิดโดยประมาท
 รวมทั้งศึกษารูปแบบ กระบวนการ และวิธีการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้จัดการ
 ความขัดแย้งในคดีดังกล่าว ตลอดจนศึกษาความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วมในการนำกระบวนการ
 ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีกระทำผิดโดยประมาท

ผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะคดีขั้บรณนต์โดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บสาหัส โดย
 ศึกษาจากผู้มีส่วนร่วมการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพที่สำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา
 จัดขึ้นสำหรับคดีดังกล่าว ซึ่งการประชุมประกอบด้วย ผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด เพื่อนของผู้เสียหาย
 ในฐานะผู้สนับสนุนฝ่ายผู้เสียหาย หัวหน้างานของผู้กระทำผิดในฐานะผู้สนับสนุนฝ่ายผู้กระทำผิด
 และพนักงานคุมประพฤติเป็นคนกลางผู้ประสานงาน การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษา
 ค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative
 Methodology) โดยใช้การศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) ด้วยเทคนิคการเข้าร่วมสังเกตการณ์
 แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth
 Interview) และใช้แบบประเมินมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้มีส่วนร่วมในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้
 จัดการความขัดแย้งในคดีกระทำผิดโดยประมาทส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ
 กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ผ่านการให้ความรู้ของพนักงานคุมประพฤติในชั้นตอนเชิญ
 ชวนผู้มีส่วนร่วมมาประชุม พนักงานคุมประพฤติใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบ
 ของการไกล่เกลี่ยเหยื่อ-ผู้กระทำผิด (Victim-offender Mediation) จัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้น
 ระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำผิดในคดีขั้บรณนต์โดยประมาท และพบว่าภายหลังการประชุมประสาน
 สัมพันธ์ภาพผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่ายมีความพึงพอใจในระดับมาก

ภาควิชา.....สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา.....ลายมือชื่อ.....
 สาขาวิชา.....สังคมวิทยา.....ลายมือชื่อ.....อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
 ปีการศึกษา 2554

5280717024 : MAJOR SOCIOLOGY

KEYWORDS : RESTORATIVE JUSTICE

THE USE OF RESTORATIVE JUSTICE IN NEGLIGENT CRIME: A CASE
STUDY OF PROBATION OFFICE OF CRIMINAL COURT. ADVISOR:
ASSOC. PROF. JUTHARAT UA-AMNOEY, Ph.D., 209 pp.

This research aimed at studying the actual knowledge, understanding of participants resolving conflicts by the use of restorative justice in negligence crime, including designs, processes, methods regarding the use of restorative justice as a negligence crime resolution, and satisfaction of the aforementioned participants.

The research focused on the case of a careless and inconsiderate driving causing severe injury only, through the relationship enhancement group restorative justice meeting held by Probation Office of Criminal Court on account of such case. The meeting consisted of injured parties, offender, companions of the injured parties as their supporter, supervisor of the defender as his supporter, and probation officer as the mediator. This study used documentary study and qualitative methodology together with non-participant observation applied on the case study, in-depth interviews and rating scale, as instruments for collecting data therein.

The research found that most of the participants, who took part in the use of the restorative justice in negligence crime, had knowledge and understanding of the restorative justice via the acknowledgement of probation officer in the meeting invitation process. The probation officer exercised the use of the restorative justice in form of victim-offender mediation to alleviate the conflicts between injured parties and offender of careless and inconsiderate driving. Furthermore, after participating the relationship enhancement restorative justice meeting, every part was greatly satisfied.

Department : ...Sociology and Anthropology Student's Signature

Field of Study : ...Sociology..... Advisor's Signature

Academic Year : 2011.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีนั้น เนื่องด้วยความกรุณาของท่าน รองศาสตราจารย์ ดร.จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งเป็นผู้ชี้แนะแนวทางและ ให้คำปรึกษาแนะนำในการทำวิจัยด้วยความใส่ใจอย่างยิ่ง โดยท่านได้สละเวลาอันมีค่าเพื่อคอยให้ คำปรึกษาแนะนำ และได้ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเป็นวิทยานิพนธ์ ฉบับสมบูรณ์ฉบับนี้ พร้อมด้วยคณะกรรมการวิทยานิพนธ์ซึ่งประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวิกา ศรีรัตนบัลล์ และนายนิติ จิตสว่าง ที่ได้สละเวลาในการมาเป็นคณะกรรมการ วิทยานิพนธ์ และให้คำปรึกษา แนะนำ ปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วนมากยิ่งขึ้น รศ.ดร.เดชา สังขวรรณ ที่ให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงรายละเอียดบางส่วนของงานวิจัย ผู้วิจัยใคร่ขอ กราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

การทำวิจัยในครั้งนี้ จะสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีไม่ได้เลย หากไม่ได้รับการ อนุเคราะห์ข้อมูลจากผู้เข้าร่วมประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ที่ได้ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับการเข้าร่วมประชุมประสานสัมพันธ์ภาพเป็นอย่างดี

กระผมขอขอบพระคุณอธิบดีกรมคุมประพฤติที่ได้อนุญาตให้ผู้วิจัย เข้าเก็บข้อมูล ดร.ยศวินต์ บริบูรณ์ธนา ผู้อำนวยการฝ่ายวิจัยและพัฒนา กรมคุมประพฤติ คุณอนุลักษณ์ สาริกบุตร คุณนิตยา ฐาปนาเนติพงศ์ และคุณณิชาพัฒนา เครือแก้ว รวมถึง เจ้าหน้าที่กรมคุมประพฤติ สำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญาทุกท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ ข้อมูล และอำนวยความสะดวกให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ เป็นอย่างดี

กระผมใคร่ที่จะขอขอบคุณพรทิพย์ บัวรับพร เลขานุการภาควิชาสังคมวิทยาและ มานุษยวิทยา รวมทั้งเจ้าหน้าที่คณะรัฐศาสตร์ทุกท่าน ที่คอยอำนวยความสะดวกในด้านการออก หนังสือและกระบวนการต่างๆ ตามขั้นตอนจนกระทั่งการศึกษาวิจัยได้สำเร็จเสร็จสมบูรณ์

สุดท้ายนี้ ผมต้องขอกราบขอบพระคุณอย่างหาที่สุดมิได้คือ คุณพ่อสนธยา คุณแม่กัลยาณี ทองเนื้อสูง ซึ่งพร้อมที่จะให้กำลังใจและสนับสนุนในทุกๆ เรื่องในการศึกษาและทำการ วิจัยในครั้งนี้จนประสบความสำเร็จ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญภาพ.....	ฏ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. โจทย์วิจัย.....	5
3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
4. ขอบเขตของการวิจัย.....	5
5. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
7. วิธีดำเนินการวิจัย.....	7
2 ว่าด้วยคติขั้วรถประมาท.....	17
1. แนวคิดเรื่องการกระทำความผิดประมาท.....	17
1.1 แนวคิดเรื่องการกระทำความผิดประมาทของประเทศไทย.....	17
1.2 แนวคิดเรื่องการกระทำความผิดประมาทของต่างประเทศ.....	29
2. แนวคิดเรื่องความขัดแย้ง.....	41
2.1 ความหมายของความขัดแย้ง.....	41
2.2 ระดับของความขัดแย้ง.....	43
2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งกับอาชญากรรม.....	44

บทที่	หน้า
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	46
3 กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่นำมาใช้ในคดีขั้บรถประมาท.....	52
1. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์.....	52
1.1 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์.....	52
1.2 ขั้นตอนการทำงานของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์.....	63
1.3 ประเภทคดีที่สามารถใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์.....	64
1.4 ขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่สามารถใช้กระบวนการยุติธรรม เชิงสมานฉันท์ได้.....	71
1.5 รูปแบบของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์.....	71
2. ขั้นตอนการปฏิบัติงานด้วยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในการ สืบเสาะและพินิจ.....	76
4 ผลการศึกษาและอภิปรายผล.....	82
1. คีศึกษาเฉพาะกรณี: เมมาแล้วขับ ชนแล้วหนี บาดเจ็บสาหัส.....	82
1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมกระบวนการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ..	83
1.2 เหตุการณ์การกระทำผิดซึ่งนำไปสู่การเกิดความขัดแย้ง.....	84
1.3 ขั้นตอนก่อนการเข้าประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ.....	94
1.4 ขั้นตอนในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ.....	111
1.5 ขั้นตอนหลังการการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ.....	118
2. องค์ประกอบในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ใน การจัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาท.....	145
3. อภิปรายผลการวิจัย.....	162
5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	175
1. สรุปผลการวิจัย.....	175
2. ข้อจำกัดในการวิจัย.....	185
3. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาและสนับสนุนการนำกระบวนการยุติธรรมเชิง สมานฉันท์มาใช้ในงานคุมประพฤติ.....	185
4. ข้อเสนอแนะในการวิจัย.....	189

	หน้า
รายการอ้างอิง.....	190
ภาคผนวก.....	197
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	209

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงเปรียบเทียบกระบวนการทัศนในงานยุติธรรมกระแสหลักและกระบวนการ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์.....	57
2	สรุปกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในแต่ละประเทศ.....	67
3	แสดงการไกล่เกลี่ยเหยื่อและผู้เสียหายที่ส่งผลต่อความมาก-น้อยของความ สมานฉันท์.....	72
4	มูลค่าความเสียหายของผู้เสียหาย.....	92
5	แสดงผลการประเมินความพึงพอใจในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ.....	139
6	ทำเนียบอธิบดีผู้บริหารกรมคุมประพฤติ.....	156
7	แสดงคดีที่นำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้แล้วสามารถทำข้อตกลง ร่วมกันได้ของสำนักงานคุมประพฤติทั่วประเทศ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2547-2552.....	158
8	ลำดับความพึงพอใจในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ.....	171
9	สถิติคดีความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบกและคดีขับรถประมาท สำนักงานคุมประพฤติทั่วประเทศ ปี พ.ศ.2549-2552.....	173

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	การจำลองรูปแบบการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ.....	81
2	รถจักรยานยนต์คันเกิดเหตุของผู้เสียหาย.....	91
3	แบบจำลองการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพในกรณีศึกษามาแล้วซ้ำ ชนแล้วหนี.....	112
4	การประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ.....	144
5	การจำลองรูปแบบการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพในสถานที่จริง.....	182
6	กระบวนการขั้นตอนการจัดประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ.....	184

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จะกระตุ้นจิตสำนึกของผู้กระทำผิด
ยิ่งกว่าการรับโทษจากศาล” (Zehr Howard, 1985)

ปัญหาอาชญากรรมเป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นในสังคมทั่วโลก แต่ละประเทศจึงมีระบบกระบวนการยุติธรรมเป็นหลักประกันความปลอดภัยของสังคม (Fagin, 2005: 50) ซึ่งในแต่ละสังคมย่อมมีความต้องการให้สังคมของตนเองมีความสงบและปลอดภัยจากอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้น ดังนั้น ทุกสังคมจึงสร้างกฎระเบียบและบัญญัติกฎหมายเพื่อเป็นบรรทัดฐาน (Norms) ของสังคมเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนของสมาชิกในสังคมให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

โดยปกติอาชญากรรมมิได้หมายรวมถึงผู้ฝ่าฝืนกฎหมายทั้งหมด (Alfred Mccluglee, 1963: 36) แต่หมายถึงการกระทำที่เป็นเรื่องก่อให้เกิดความเจ็บปวดเสียหายแก่บุคคล เป็นการกระทำผิดไปจากข้อตกลงหรือบรรทัดฐานที่สังคมวางไว้ ซึ่งข้อตกลงนั้นขึ้นอยู่กับแต่ละสังคมจะตกลงกันไว้อย่างไร แต่เมื่อมีการล่วงละเมิด หรือกระทำเกินเลยไปก็ถือว่าผิดข้อตกลง แม้การกระทำบางอย่างจะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายก็ตาม เช่น การเล่นเกมพนัน คำประเวณี ยาเสพติด ในตัวของมันเองไม่มีความผิดเพราะไม่เดือดร้อนแก่บุคคลอื่น เป็นต้น แต่พฤติกรรมดังกล่าวถือเป็นพฤติกรรมต้องห้ามเพราะจะเป็นสื่อนำไปสู่ปัญหาอาชญากรรม (เสริณ ปุณณะหิตานนท์, 2514) จึงอาจสรุปได้ว่า อาชญากรรม เป็นพฤติกรรมที่ละเมิดข้อตกลงร่วมกันของสังคมอันหมายถึงกฎหมายอาญา พฤติกรรมที่ไม่เป็นการละเมิดกฎหมายอาญาถือว่าไม่เป็นอาชญากรรม แม้ว่าพฤติกรรมนั้นจะผิดศีลธรรม หรือไม่เหมาะสมเพียงใดก็ตาม (Sutherland and Cressey, 1966) พฤติกรรมอาชญากรรม เป็นพฤติกรรมที่มีผลเห็นได้ภายนอก หรือผลที่เป็นอันตราย กระทบกระเทือนต่อภาวะจิตใจ ไม่ว่าจะกระทำด้วยความตั้งใจ (mens rea) หรือกระทำด้วยความประมาท และพฤติกรรมนั้นต้องมีการกำหนดไว้ในกฎหมายอาญา (อัธณพ ชูบำรุง, 2532)

ความประมาท จัดเป็นพฤติกรรมหรือการกระทำผิดกฎหมายซึ่งเป็นการละเมิดข้อตกลงร่วมกันของสังคมอันหมายถึงกฎหมายอาญาและกฎหมายอื่นที่มีการกำหนดโทษทางอาญา ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ได้ให้ความหมายของการกระทำโดยประมาทไว้ในมาตรา 59 วรรคสี่ ไว้ว่า

“กระทำโดยประมาท ได้แก่ กระทำความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจำต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่”

การกระทำผิดโดยประมาทจึงเป็นการกระทำผิดที่ผู้กระทำขาดเจตนาหรือความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมนำไปสู่การกระทำผิดจากกฎหมายกำหนดไว้ โดยอาจกล่าวได้ว่า การกระทำผิดโดยประมาท คืออาชญากรรมเป็นครั้งคราว (Occasional Crime) ได้แก่ อาชญากรรมที่เกิดขึ้นโดยไม่เจตนาที่จะฝ่าฝืนกฎระเบียบของสังคมแต่อย่างใด แต่อาจเป็นเพราะความประมาทขาดความระมัดระวังในการกระทำใด ๆ จึงได้กระทำผิดขึ้น เช่น การขับรถชนคนโดยประมาท เป็นต้น ซึ่งอาชญากรรมประเภทนี้เป็นอาชญากรรมที่กระทำผิดเพียงครั้งคราว โดยปกติผู้กระทำผิดจะเป็นผู้เคารพกฎหมาย ถ้าวิเคราะห์ในเชิงกฎหมายแล้ว ผู้กระทำผิดประเภทนี้ยังไม่สมควรที่จะถูกเรียกว่าเป็นอาชญากร เนื่องจากขาดเจตนาร้ายในการกระทำความผิด (วีระพงษ์ บุญญาภาส, 2549)

ฉะนั้น การใช้กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก (Conventional Criminal Justice) ที่ต้องการลงโทษผู้กระทำผิดกฎหมายบนพื้นฐานของแนวคิดการแก้แค้นทดแทน (Retributive Justice) การช่มชู้ด้วยจุดประสงค์ของการลงโทษ และการป้องกันสังคมส่วนรวม ซึ่งยังคงเป็นกระแสหลักที่จำเป็นในสังคมผ่านระบบกระบวนการยุติธรรมอาจจะไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการลงโทษและจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดโดยประมาท เนื่องจากเห็นว่าเป็นคดีที่ขาดเจตนาในการกระทำความผิด ผู้กระทำผิดไม่ได้มีความต้องการที่จะละเมิดกฎหมาย (กิตติพงษ์ กิตติยารักษ์, 2548) ด้วยเหตุนี้จึงมักมีการไกล่เกลี่ยตกลงกันในชั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดโดยประมาทระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำ ความผิด แต่การไกล่เกลี่ยในชั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจดังกล่าวยังไม่มีความหมายหรือระเบียบรับรอง อีกทั้งในคดีประมาทส่งผลให้สัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคลในสังคมถูกทำลายลง กระบวนการ

ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) จึงอาจจะเป็นกระบวนการฟื้นฟูประสานสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งถูกทำลายจากความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในคดีประมาทให้ดีขึ้นได้

เมื่อสังเคราะห์ภาพรวมปัญหาของการนำกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักมาใช้จัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในคดีการกระทำผิดโดยประมาทแล้ว แสดงให้เห็นว่ามีปัญหาบางอย่างเกิดขึ้นกับการจัดการความขัดแย้งดังกล่าว กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในฐานะกระบวนการยุติธรรมทางเลือก (Alternative Justice) จึงเป็นกระบวนการที่น่าสนใจที่จะนำมาใช้ในการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในคดีการกระทำผิดโดยประมาท

สังคมไทยรู้จักคำว่า กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ หรือ Restorative Justice ครั้งแรกจากเวทีวิชาการเพื่อพัฒนาระบบการยุติธรรมไทยเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2543 (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2548) จากนั้นจึงเป็นคำที่ใช้กันอย่างแพร่หลายและเป็นที่ยอมรับกันดี องค์การสหประชาชาติ (United Nations) ได้เสนอให้ใช้คำนี้ในการประชุม UN Expert Meeting on Restorative Justice ที่รัฐบาลของประเทศแคนาดาจัดขึ้นเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ.2544 และมีการให้ความหมายกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ว่า หมายถึง การอำนวยความสะดวกยุติธรรมที่ต้องการทำให้ทุกฝ่ายซึ่งได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมได้กลับคืนสู่สภาพดีเช่นเดิม อันเป็นการสร้างความสมานฉันท์ในสังคมเป็นเป้าหมายสุดท้าย กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มีวัตถุประสงค์หลักที่ต้องการฟื้นฟูความเสียหายหรือผลกระทบจากการกระทำผิดให้ทุกฝ่ายที่ได้รับผลร้ายซึ่งรวมทั้งผู้เสียหายและผู้กระทำผิดให้มีการชดเชย การแก้ไขฟื้นฟู และกลับเข้าสู่สังคมเป็นปกติในการจัดการความขัดแย้งที่จะส่งผลให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและสมานฉันท์โดยมีความพึงพอใจของทั้งผู้เสียหายและผู้กระทำผิดเป็นเป้าหมายหลัก (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2548) กระบวนการดังกล่าวมีรากฐานดั้งเดิมมาจากธรรมเนียมปฏิบัติที่อาศัยความยุติธรรมที่ปรากฏเป็นแนวปฏิบัติมาตั้งแต่ยุคสมัยโบราณในอารยธรรมของชาวอาหรับกรีก และโรมัน ที่ยอมรับการสมานฉันท์แม้กระทั่งในคดีฆาตกรรม (Van Ness, 1986: 64-68) รวมถึงชาวพุทธ เต๋า และขงจื้อ ซึ่งในปัจจุบันมีความผสมผสานการจัดกระจายอยู่ในทวีปเอเชียต่างก็เชื่อในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Haley, 1996) แม้กระทั่งในสังคมไทยเองก็พบว่าสังคมไทยดั้งเดิมสภาพหมู่บ้านไทยมีการปกครองตัวเองและมีการตัดสินข้อพิพาทด้วยชุมชนลักษณะการปกครองเช่นนี้ได้ปรากฏร่องรอยเหลืออยู่ในระบบ “สภาผู้เฒ่า” ของบางหมู่บ้านในภาคอีสานของไทย ดังตัวอย่างของหมู่บ้านนาหว้าใต้ กิ่งอำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี หากมี

การวิวาทกันในเรื่องต่างๆ เช่น เรื่องครอบครัว เรื่องชู้สาว หรือการทำมาหากิน จะถือว่าเป็นเรื่อง ถูกหลานทะเลาะกัน แต่ฝ่ายจะหาผู้เฒ่ามาฝ่ายละ 4-5 คน สภาผู้เฒ่าจะปรึกษากันแล้วตัดสิน โดยให้คารวะขอโทษกันแล้วปรับใหม่ แล้วอบรมสิ่งสอนมิให้ประพฤติผิดอีก ซึ่งยังมีใช้จนถึงทุกวันนี้ (จุฑารัตน์ เชื้ออำนาจ, 2548) กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นกระบวนการยุติธรรมที่เน้น การให้อภัยและการเยียวยา มากกว่าการลงโทษ ซึ่งโดยทั่วไปประเภทความผิดที่สามารถนำ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาปรับใช้ เป็นความผิดที่เด็กเป็นผู้กระทำผิด ความผิดจาก ความรุนแรงในครอบครัว (Domestic Violence) ความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ อื่น ๆ เพื่อหลีกเลี่ยงการ จำคุกระยะสั้น รวมถึงความผิดที่กระทำโดยประมาท (กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, 2545: 15-16) โดยมี รูปแบบที่นำมาใช้เป็นสากล 4 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการไกล่เกลี่ยเหยื่อ-ผู้กระทำผิด (Victim-offenders Mediation) รูปแบบการประชุมกลุ่มครอบครัว (Family Group Conference) รูปแบบการพิจารณาแบบล้อมวง (Sentencing Circles) และรูปแบบคณะกรรมการบูรณาการ ชุมชน (Community Reparative Boards) (จุฑารัตน์ เชื้ออำนาจ, 2548)

วิธีการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่เหมาะสมในการนำมาใช้จัดการปัญหา ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดโดยประมาท ซึ่งแม้ว่าการกระทำผิดดังกล่าวจะไม่มีเจตนา ในการกระทำผิดให้เกิดความขัดแย้งขึ้น แต่ความขัดแย้งดังกล่าวทำให้สูญเสียความสัมพันธ์ภาพที่ ดีระหว่างบุคคลในสังคมให้หมดไป กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ซึ่งมุ่งแก้ปัญหาจัดการ ความขัดแย้งโดยให้ผู้เสียหายได้มีโอกาสบอกกล่าวความรู้สึกและความเสียหาย ตลอดจน ผลกระทบที่ได้รับจากการกระทำผิดของผู้กระทำผิด เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการยุติธรรม เชิงสมานฉันท์แล้ว ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดจะรู้สึกว่ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ยุติลงแล้ว (เดชา สังขวรรณ และคณะ, 2550: 23)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาความรู้ความเข้าใจของผู้มีส่วนร่วมในการนำ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้จัดการความขัดแย้งในคดีกระทำผิดโดยประมาท รวมทั้ง ศึกษา รูปแบบ กระบวนการ และวิธีการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้จัดการความ ขัดแย้งในคดีดังกล่าว ตลอดจนศึกษาความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วมในการนำกระบวนการ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาท โดยใน การศึกษาครั้งนี้ไม่ได้ศึกษาการกระทำผิดโดยประมาททั่วไป แต่ศึกษาเน้นเฉพาะกรณีขั้บรณนต์ โดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บสาหัส

2. วัตถุประสงค์วิจัย

ในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้กับคดีขับรถประมาทนั้น มีผู้ใดบ้างที่เป็นบุคคลสำคัญผู้เกี่ยวข้อง และบุคคลสำคัญผู้เกี่ยวข้องเหล่านั้นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์อย่างไร และการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้กับคดีขับรถประมาทมีรูปแบบกระบวนการอย่างไร อีกทั้งการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้กับคดีขับรถประมาท บุคคลสำคัญผู้เกี่ยวข้องมีความพอใจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ดังกล่าวมาใช้หรือไม่

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจ ของผู้มีส่วนร่วมในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาทของสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา
2. เพื่อศึกษารูปแบบ กระบวนการ และวิธีการโดยการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาท
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วมในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาทของสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา

4. ขอบเขตการศึกษา

ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะคดีขับรถประมาทจนทำให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บสาหัสที่มีการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งด้วยวิธีการการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพโดยสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญาเพียงคดีเดียว โดยใช้วิธีการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study Approach) เนื่องจากในขณะการทำวิจัยนี้ กรมคุมประพฤติได้ปรับนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจ จึงทำให้มีการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมพรตติน้อย

5. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. **ความขัดแย้ง** หมายถึง ความขัดแย้งในด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเมื่อเกิดการละเมิดหรือเกิดการกระทำผิดต่อผู้เสียหายโดยไม่เจตนาในการกระทำผิดดังกล่าว ส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่ไม่ดีต่อกันระหว่างผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย ครอบครัวของผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย ชุมชน และสังคม

2. **กระทำผิดโดยประมาท** หมายถึง การกระทำผิดกฎหมายอาญาระบุไว้ว่าการกระทำผิดดังกล่าว เป็นการกระทำผิดที่ขาดเจตนาในการกระทำผิด

3. **กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์** หมายถึง รูปแบบ วิธีการ และกระบวนการการจัดการผลกระทบที่เกิดจากการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดโดยประมาท โดยการคำนึงถึงผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย ครอบครัวของผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย ชุมชน และสังคมที่ได้รับผลจากการกระทำผิดโดยประมาทของผู้กระทำผิด โดยการสร้างความเข้าใจ ความสำนึกผิดในการกระทำผิดของผู้กระทำผิด และการให้อภัยแก่ผู้กระทำผิดของผู้เสียหาย เพื่อลดความบาดหมาง อารมณ์โกรธแค้นระหว่างผู้เสียหายกับผู้กระทำผิดที่กระทำผิดโดยประมาท โดยอาศัยการพูดคุยทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน และการเยียวยาผู้เสียหายจากการกระทำผิดโดยประมาทของผู้กระทำผิด เพื่อคืนสัมพันธภาพที่ดีให้กับคนในสังคม

4. **การประชุมประสานสัมพันธภาพ** หมายถึง กระบวนการที่ให้ผู้กระทำผิดและผู้เสียหายได้มีโอกาสพบปะเพื่อทำการพูดคุย บอกกล่าวความรู้สึกและผลกระทบที่ต่างฝ่ายต่างได้รับจากการกระทำผิดของผู้กระทำผิด ซึ่งดำเนินการโดยพนักงานคุมประพฤติภายใต้แนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ทำหน้าที่เป็นคนกลางผู้ประสานงาน โดยกระบวนการดังกล่าวจะมีการดำเนินการในขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจ โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การแสวงหาข้อตกลงร่วมกันในการที่จะชดใช้เยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสียหาย รวมถึงเพื่อเป็นการเยียวยาผู้กระทำผิด ครอบครัว และสังคมอีกด้วย โดยมีความมุ่งหวังที่จะประสานสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำผิดที่สูญเสียไปจากการกระทำผิดให้กลับมามีสัมพันธภาพที่อยู่ร่วมกันได้อย่างดีเช่นเดิม

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงความรู้ ความเข้าใจของผู้มีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งโดยการนำแนวคิดและรูปแบบการจัดการความขัดแย้งเพื่อสร้างความสมานฉันท์ระหว่างผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย และสังคม ในคดีที่ผู้กระทำผิดกระทำผิดโดยประมาท

2. ทราบถึงกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่นำมาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาทที่เหมาะสม

3. ทราบถึงความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วมในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาทของสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา

7. วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง “การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้จัดการความขัดแย้งในคดีกระทำผิดโดยประมาท: ศึกษากรณีชัชรถยนต์โดยประมาท” ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบของการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพในขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติ ศึกษาเฉพาะกรณีคดีชัชรถยนต์โดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บสาหัส การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ใช้วิธีการศึกษาเอกสาร การศึกษาเชิงคุณภาพ เนื่องจากเป็นกรณีที่ยาก (Rare Case) จึงใช้วิธีการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study Approach) ด้วยวิธีการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) ประกอบกับอาศัยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ.2554 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ.2555 โดยสัมภาษณ์ผู้มีส่วนร่วมในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ได้แก่ ผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด เพื่อนของผู้เสียหาย หัวหน้างานของผู้กระทำผิด และพนักงานคุมประพฤติ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ดังมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอนดังต่อไปนี้

(1) การศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) โดยศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ร่วมกับกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก ความหมายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดโดยประมาท ขั้นตอนการดำเนินการสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติและการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในขั้นตอนดังกล่าว เพื่อนำมาประกอบ อ้างอิง และเป็นแนวทางในการศึกษา

(2) การศึกษาเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่นำมาใช้ในขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจตามคำสั่งของศาลของพนักงานคุมประพฤติ

ด้วยวิธีการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ โดยผู้วิจัยจะใช้เทคนิควิธีการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) ในการเข้าร่วมประชุมประสานสัมพันธ์ภาพร่วมกับผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด ครอบครัว ญาติ หรือผู้เกี่ยวข้องกับผู้เสียหายและผู้กระทำผิด และพนักงานคุมประพฤติผู้ประสานงาน เนื่องจากการเข้าร่วมประชุมประสานสัมพันธ์ภาพจำเป็นต้องเข้าร่วมสังเกตการณ์ด้วยเทคนิควิธีการที่จะไม่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของผู้กระทำผิดและผู้เสียหายรวมถึงครอบครัวของผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย ซึ่งอาจจะยังผลไปสู่ความสำเร็จในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพได้

วิธีการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study Approach) ใช้วิธีการศึกษาเฉพาะกรณี (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2524: 38) หมายถึงการศึกษากรณีใดกรณีหนึ่งทุกแง่มุม (ช่าย โภธิสिता, 2547) ซึ่งเน้นการศึกษากรณีที่เจาะจง จุดเน้นอยู่ที่สิ่งที่ถูกศึกษา (Case) ซึ่งจะต้องมีลักษณะเจาะจง มีขอบเขตที่กำหนดได้ชัดเจน มีความสมบูรณ์ในตนเอง เนื่องจากในขณะทำการศึกษาวิจัย กรมคุมประพฤติได้ปรับเปลี่ยนนโยบายในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติ จึงให้การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจมีน้อย (Rare Case) โดยเลือกศึกษากรณีซับซ้อนประเภททำให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บสาหัสด้วยความสนใจอยากรู้ อยากรู้ความเข้าใจ อยากรู้เปิดเผยรายละเอียดของกรณีนี้ เป็นการศึกษาเพื่อประโยชน์ของความอยากรู้ในสิ่งนั้นเป็นด้านหลัก (Intrinsic Cases)

ผู้วิจัยจะใช้เทคนิคหลายอย่างในการศึกษา ได้แก่ เทคนิควิธีการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) ในการเข้าร่วมประชุมประสานสัมพันธ์ภาพร่วมกับผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด เพื่อนของผู้เสียหาย หัวหน้างานของผู้กระทำผิด และพนักงานคุมประพฤติ ใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยมีขั้นตอนและวิธีการเก็บข้อมูลหลายวิธีดังนี้

2.1 ทำหนังสือติดต่อขออนุญาตไปยังอธิบดีกรมคุมประพฤติ เพื่อขอสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้จัดการความขัดแย้งในคดีประเภท และร่วมประชุมประสานสัมพันธ์ภาพรวมถึงการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมประชุม โดยประสานกับพนักงานคุมประพฤติเพื่อเลือกคดีเป็นกรณีศึกษา

2.2 ผู้วิจัยเลือกศึกษากรณีข้อบกพร่องทำให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บสาหัสที่คูกรณี สัมผัสใจและยินดีให้นำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ โดยเลือกเฉพาะกลุ่มคนที่ร่วม ประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพได้แก่ ผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด เพื่อนของผู้เสียหาย หัวหน้างานของผู้กระทำผิด และพนักงานคุมประพฤติเจ้าของคดี

2.3 เมื่อพนักงานคุมประพฤติเริ่มรับคดีมาจากศาลและสอบถามความสัมผัสใจ คูกรณีในการจัดประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ตลอดจนการนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการ ประชุม ตลอดจนผู้วิจัยเข้าไปสังเกตการณ์การประชุมประสานสัมพันธ์ภาพโดยแยกที่นั่งจากกลุ่ม การประชุม โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยตระหนักถึงสิทธิและเสรีภาพของผู้เสียหายและผู้กระทำผิดที่อาจจะประสงค์ หรือไม่ประสงค์ให้ผู้อื่นที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าร่วมในที่ประชุม พนักงานคุมประพฤติจึงได้แจ้งให้ผู้มีส่วน ร่วมในการประชุมทราบถึงความประสงค์และเป้าหมายในการเข้าร่วมประชุมของผู้วิจัย โดยผู้วิจัย ได้รับอนุญาตจากผู้มีส่วนร่วมทุกคนให้เข้าสังเกตการณ์การประชุมครั้งนี้ได้รวมถึงขอสัมภาษณ์ หลังเสร็จสิ้นการประชุม

2.4 หลังจากการประชุม ผู้วิจัยสัมภาษณ์มีส่วนร่วมในการประชุมโดยใช้วิธีการ สัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ซึ่งประกอบด้วยส่วนต่างๆ 10 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมกระบวนการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ
2. พฤติการณ์แห่งคดี
3. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย
4. ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากคดี
5. การเยียวยาเบื้องต้นก่อนเข้ากระบวนการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ
6. ความรู้เกี่ยวกับการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ
7. ความต้องการในการเข้าร่วมการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ
8. ความคาดหวังจากการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ
9. ขั้นตอนในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ

10. ความพอใจในกระบวนการ ขั้นตอน การจัดการประชุมกลุ่มประสาน
สัมพันธ์ภาพ

11. ข้อเสนอแนะ

จากนั้น ผู้วิจัยอาศัยแบบประเมินความพึงพอใจในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเพื่อสอบถามความพึงพอใจในส่วนต่างๆของการประชุมประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 20 ข้อ โดยประเมินค่า (Rating Scale) 3 ระดับ คือ ระดับความพึงพอใจมาก ระดับความพึงพอใจปานกลาง และระดับความพึงพอใจน้อย โดยแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย โดยประเมินความพึงพอใจในด้านต่างๆทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการดำเนินการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ ด้านรูปแบบที่ใช้ในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ ด้านเวลาและสถานที่ที่ใช้ในการจัดการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ด้านผู้ดำเนินการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ ด้านจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ ด้านผลหลังการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ และด้านกระบวนการทั้งหมดในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพโดยรวม เมื่อให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กล่าวมาแล้ว จะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เป็นคะแนนความรู้โดยรวม โดยแบ่งคะแนนเฉลี่ยออกเป็น 3 ระดับ คือ สูง กลาง และต่ำตามช่วงคะแนนแบบอิงกลุ่ม (Norm Reference) ซึ่งสามารถแบ่งระดับความรู้ของกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับความพึงพอใจมาก ระดับความพึงพอใจปานกลาง และระดับความพึงพอใจน้อยตามลำดับ

2.5 เมื่อสัมภาษณ์เรียบร้อยแล้ว ผู้สัมภาษณ์ได้ทำการถอดเทป ประมวลสรุปประเด็นสำคัญ กรณีข้อมูลไม่ครบถ้วน ผู้สัมภาษณ์จะขออนุญาตผู้ร่วมการประชุมเพื่อสัมภาษณ์เพิ่มเติมหรืออาศัยการสัมภาษณ์เพิ่มเติมทางโทรศัพท์

2.6 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ใน 3 ลักษณะคือ การตีความข้อมูล (Interpretation) การเปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparison) และการสังเคราะห์ข้อมูล (Data Synthesis) สำหรับการเชื่อมโยงให้เป็นแบบแผนกระบวนการทางความคิดและสร้างเป็นแนวคิดสรุป (Conceptualization) แล้วนำมาตีความแบบสังเคราะห์ วิเคราะห์

1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้จัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาท: ศึกษากรณีสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา” ในครั้งนี้ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาวิจัย ได้แก่

1.1 พนักงานคุมประพฤติ เพื่อทราบถึงหลักการ ความเป็นมา แนวคิดและกระบวนการวิธี เทคนิค ที่พนักงานคุมประพฤติได้นำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาท โดยผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์พนักงานคุมประพฤติที่เป็นผู้รับผิดชอบคดีในขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจตามคำสั่งของศาล และใช้วิธีการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพในขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติ

1.2 คู่กรณีที่มีความขัดแย้งกัน เพื่อทราบถึงลักษณะความขัดแย้งที่เกิดขึ้น กระบวนการการสลายตัวของความขัดแย้ง ผลลัพธ์และความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากกรณีความขัดแย้ง ผลลัพธ์ ความรู้สึก และความพึงพอใจภายหลังจากการใช้วิธีการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพเพื่อฟื้นฟูสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย

1.3 สมาชิกในครอบครัวหรือผู้ที่เกี่ยวข้องของผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย เพื่อทราบถึงลักษณะความขัดแย้งที่เกิดขึ้น กระบวนการการสลายตัวของความขัดแย้ง ผลลัพธ์และความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากกรณีความขัดแย้ง ผลลัพธ์ ความรู้สึก และความพึงพอใจภายหลังจากการใช้วิธีการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพเพื่อฟื้นฟูสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย

2 กรณีตัวอย่าง

ผู้วิจัยเรื่อง “การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้จัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาท: ศึกษากรณีสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา” โดยใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study Approach) ในคดีชั้นบรรทัดโดยประมาททำให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บสาหัสมาเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จากการศึกษาเฉพาะกรณีประกอบด้วย

- 2.1 ผู้เสียหายจากคดีขับรถประมาท
- 2.2 ผู้กระทำผิดคดีขับรถประมาท
- 2.3 พนักงานคุมประพฤติที่รับผิดชอบคดีการกระทำผิดโดยขับรถประมาท และนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้ง
- 2.4 ญาติหรือผู้เกี่ยวข้องของผู้เสียหายจากคดีขับรถประมาท
- 2.5 ญาติหรือผู้เกี่ยวข้องของผู้กระทำผิดจากคดีขับรถประมาท

3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study Approach) ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการณ์ ซึ่งผู้ศึกษาสร้างขึ้นจากความรู้ที่ได้จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อการศึกษาวิจัยตามหัวข้อ เรื่อง “การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้จัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาท: ศึกษากรณีสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา” ดังต่อไปนี้

3.1. แบบสัมภาษณ์ เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-Ended Questions)

เพื่อการสัมภาษณ์ในรูปแบบเจาะลึก (In-depth Interview) ซึ่งมีการกำหนดประเด็นที่ต้องการศึกษาไว้ คือ

พนักงานคุมประพฤติ โดยสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์ ได้แก่ ประวัติ สถานภาพ แนวคิดและประสบการณ์การทำงานในสำนักงานคุมประพฤติ รวมถึงประสบการณ์ในการจัดประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ทศนคติ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ รูปแบบ ขั้นตอน เทคนิค และวิธีการของการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ผลสรุปและมาตรการในการแก้ไข เยียวยา ผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย และครอบครัวของผู้กระทำผิดและผู้เสียหายที่ได้จากการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ รวมถึงปัญหาอุปสรรค แนวทางแก้ไข และความพึงพอใจในการดำเนินการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ

ผู้กระทำผิด โดยสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์ ได้แก่ ประวัติ สถานภาพ ภูมิหลังของบุคคลและชุมชน แนวคิด พฤติการณ์แห่งคดีในแต่ละคดี และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ความคิดเห็นที่มีต่อกระบวนการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ และจิตสำนึก ความรู้สึกที่มีต่อ ข้อเสนอแนะแนวทางผู้กระทำผิดจะทำการขอใช้

เยียวยาให้แก่ผู้เสียหายจากการกระทำผิดของตนซึ่งเป็นผลสรุป และความพึงพอใจที่ได้จากการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ

ผู้เสียหาย โดยสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์ ได้แก่ ประวัติ สถานภาพ แนวคิด พฤติการณ์แห่งคดีที่เกิดขึ้น และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ความคิดเห็นที่มีต่อกระบวนการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ และ ความพึงพอใจ ความรู้สึกที่มีต่อ ข้อสรุป แนวทางที่ผู้กระทำผิดจะทำการชดใช้เยียวยาให้แก่ผู้เสียหายซึ่งเป็นผลสรุป รวมถึงความพึงพอใจที่ได้จากการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ

สมาชิกในครอบครัวของผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย โดยสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์ ได้แก่ ประวัติ สถานภาพ แนวคิด พฤติการณ์แห่งคดีในแต่ละคดี และ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ความคิดเห็นที่มีต่อกระบวนการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ความรู้สึกที่มีต่อ ข้อสรุป แนวทางที่ผู้กระทำผิดจะทำการชดใช้เยียวยาผู้เสียหายจากการกระทำผิดของตนซึ่งเป็นผลสรุป รวมถึงความพึงพอใจที่ได้จากการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ

3.2 การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation)

ผู้วิจัยเข้าร่วมการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพโดยนั่งอยู่นอกวงการประชุมและไม่มีส่วนร่วมใดๆในการประชุมไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิดเห็นหรือพฤติกรรมอื่นๆ การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมเพื่อสังเกตพฤติกรรม ปฏิกริยา ลักษณะการแสดงถึงรู้สึก จิตสำนึก และบทบาทของบุคคลสำคัญผู้ส่วนร่วมการประชุมในระหว่างการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ

3.3 แบบสอบถามประเมินความพึงพอใจในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 20 ข้อ โดยประเมินค่า (Rating scale) 3 ระดับ คือ ระดับความพึงพอใจมาก ระดับความพึงพอใจปานกลาง และระดับความพึงพอใจน้อย โดยแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย เป็นคำถามที่ผู้วิจัยได้สร้างมาจากแนวคิดของกระบวนการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ โดยประกอบด้วยกลุ่มคำถาม 7 ด้าน ดังนี้

1. คำถามด้านด้านการดำเนินการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ จำนวน 2 ข้อ

2. คำถามด้านรูปแบบที่ใช้ในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ
จำนวน 3 ข้อ
3. คำถามด้านเวลาและสถานที่ที่ใช้ในการจัดการประชุมประสาน
สัมพันธ์ภาพ จำนวน 4 ข้อ
4. คำถามด้านผู้ดำเนินการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ
จำนวน 4 ข้อ
5. คำถามด้านจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ
จำนวน 1 ข้อ
6. คำถามด้านผลหลังการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ
จำนวน 2 ข้อ
7. คำถามด้านกระบวนการทั้งหมดในการประชุมกลุ่มประสาน
สัมพันธ์ภาพโดยรวม จำนวน 4 ข้อ

4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาเรื่อง “การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้จัดการความขัดแย้งใน
คดีการกระทำผิดโดยประมาท: ศึกษากรณีสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา” มีแผนการ
ดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์จากเอกสาร
(Document Study) โดยศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์
รายงานการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจกับงานที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาในเบื้องต้น

ขั้นตอนที่ 2 วิจัยภาคสนาม (Field Study) ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่วิจัยภาคสนามเพื่อ
ศึกษาวิธีการ กระบวนการ ขั้นตอนในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ โดยผู้วิจัยจะใช้เทคนิค
วิธีการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบ
จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปทำการศึกษาเก็บข้อมูล และผู้วิจัยจะดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากการ
สังเกตการณ์และวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวต่อไป และใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก
(In-depth Interview) ในการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ที่เลือกมา
เป็นคดีที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ซึ่งเทคนิควิธีการดังกล่าว จะช่วยให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่มีความเฉพาะ

ตรงกับเรื่องที่ต้องการศึกษามากขึ้น โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกได้แบ่งการสัมภาษณ์ออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

(1) กลุ่มพนักงานคุมประพฤติเจ้าของคดี ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ เพื่อที่จะได้ทราบถึงที่มา รูปแบบ วิธีการ กระบวนการวิธีการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ด้วยการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ มาใช้ในขั้นตอนสืบเสาะเพื่อประกอบรายงานส่งต่อศาลเพื่อใช้ในการประกอบการพิจารณาของศาล โดยเป็นงานในขั้นตอนความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่คุมประพฤติ เพื่อจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างผู้กระทำผิดกับผู้เสียหาย ทศนคติ และความพึงพอใจในการใช้การประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ที่นำมาใช้ในปัจจุบัน

(2) กลุ่มผู้กระทำผิด จำนวน 1 คน เพื่อทราบถึงความรู้ความเข้าใจของการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ทราบถึงพฤติการณ์ความเป็นมาและลักษณะของความขัดแย้งที่เกิดขึ้น รวมทั้งผลกระทบจากการกระทำ ความผิดของผู้กระทำ ความรู้สึก ความเหมาะสม และความพึงพอใจในการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ด้วยวิธีการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ

(3) กลุ่มผู้เสียหาย จำนวน 1 คน เพื่อทราบถึงความรู้ความเข้าใจของการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ทราบถึงพฤติการณ์ของผู้กระทำผิดซึ่งเป็นที่มาและลักษณะของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหาย รวมทั้งผลกระทบจากการกระทำ ความผิดของผู้กระทำ ความรู้สึก ความเหมาะสม และความพึงพอใจในการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ด้วยวิธีการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ

(4) สมาชิกในครอบครัวหรือผู้เกี่ยวข้องของผู้กระทำผิดจำนวน 1 คนและสมาชิกในครอบครัวหรือผู้เกี่ยวข้องของผู้เสียหายจำนวน 1 คน เพื่อทราบถึงความรู้ความเข้าใจของการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้น รวมถึงผลกระทบจากการกระทำ ความผิดของผู้กระทำ ความรู้สึก ความเหมาะสม และความพึงพอใจในการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ด้วยวิธีการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ

ขั้นตอนที่ 3 หลังจากทำการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ แล้วผู้วิจัยจะทำการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ แล้วนำผลการสัมภาษณ์ที่ได้มาสรุปวิเคราะห์ให้ถูกต้องตามประเด็นต่างๆ ที่ได้ตั้งโจทย์การวิจัยไว้ รวมถึงข้อเสนอแนะและความคิดเห็นต่างๆที่ได้จากการสัมภาษณ์ หากประเด็นหรือประเด็นใดยังขาดความชัดเจนในข้อมูล ผู้วิจัยจะทำการนัดหมายเพื่อสัมภาษณ์เพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ เมื่อได้ข้อมูลที่ต้องการครบถ้วนแล้วจึงทำการอภิปรายและสรุปผลการวิจัย

5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเรื่อง “การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้จัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาท: ศีษากรณีสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา” จะเป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ใน 3 ลักษณะคือ การตีความข้อมูล (Interpretation) การเปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparison) และการสังเคราะห์ข้อมูล (Data Synthesis) สำหรับการเชื่อมโยงให้เป็นแบบแผนกระบวนการทางความคิดและสร้างเป็นแนวคิดสรุป (Conceptualization)

ข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าเอกสาร การสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา จากถ้อยคำจากการสัมภาษณ์ที่ประชากรและกลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็น แล้วนำมาตีความแบบสังเคราะห์ วิเคราะห์ แล้วจึงทำการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction Analysis) อภิปรายถึงข้อเท็จจริงที่ค้นพบตามสภาพการณ์ ปรากฏการณ์ความสัมพันธ์

ข้อมูลจากการสังเกตการณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา จากความคิดเห็นของพนักงานคุมประพฤติที่มีการพฤติกรรมของผู้กระทำผิดและผู้เสียหายหลังจากที่ผ่านการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ลักษณะความขัดแย้งว่ามีในลักษณะใดบ้าง วิธีการจัดการความขัดแย้งเป็นอย่างไร รวมถึง การอภิปรายข้อเท็จจริงที่ค้นพบตามสภาพการณ์การกระทำผิด การปฏิบัติตามข้อตกลงจากกระบวนการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพของผู้กระทำผิด รวมถึงการแก้ไขเยียวยา ผู้กระทำผิดและผู้เสียหายด้วยวิธีการใช้การประชุมประสานสัมพันธ์ภาพมาเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาเป็นอย่างไร

บทที่ 2

ว่าด้วยคดีชั้บรรณประมาท

ในการศึกษาเรื่อง “การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้จัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาท: ศึกษากรณีสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา” ผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อมูลที่เป็นเอกสารและผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาประกอบด้วยแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการกระทำผิดโดยประมาท
 - แนวคิดเรื่องการกระทำผิดโดยประมาทของประเทศไทย
 - แนวคิดเรื่องการกระทำผิดโดยประมาทของต่างประเทศ
2. แนวคิดเรื่องความขัดแย้ง
3. งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเรื่องการกระทำผิดประมาท

1.1 แนวคิดเรื่องการกระทำผิดประมาทของประเทศไทย

1.1.1 ความหมายของการกระทำโดยประมาท

ความหมายของการกระทำโดยประมาทตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 43 วรรคสาม ให้ไว้ดังนี้ คือ มาตรา 43 วรรคสาม “ที่ว่ากรกระทำโดยประมาทนั้น ท่านอธิบายว่า บุคคลกระทำโดยมิได้ตั้งใจแต่กระทำโดยอาการอย่างหนึ่งอย่างใดดังว่าต่อไปนี้ คือ

- 1) การกระทำโดยปราศจากความระมัดระวังอันเป็นวิสัยของปกติชนก็ดี
- 2) ผู้หาเลี้ยงชีพด้วยศิลปศาสตร์ในกิจการอย่างอย่างหนึ่ง

อย่างใด เช่น เป็นหมอ หรือเป็นช่างเป็นต้น ละเลยการอันควรต้องทำให้ดีในทางศิลปศาสตร์นั้นเสียก็ดี

- 3) ทำฝ่าฝืนกฎหมาย ข้อบังคับหรือคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายก็ดี

เหล่านี้ถึงประทำโดยมิได้ตั้งใจ ท่านก็ว่ากระทำโดยฐานประมาท

ความหมายของการกระทำโดยประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 มาตรา 59 วรรคสี่ ให้ไว้ดังนี้ คือ “การกระทำโดยประมาท ได้แก่การกระทำผิดมิใช่โดยเจตนา

แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้พอเพียงไม่”

กล่าวสรุปได้ว่า “การกระทำโดยประมาท” ของกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 จะเห็นได้ว่าความหมายของการกระทำโดยประมาท นั้นจะเน้นในเรื่องของ “เจตนา” เป็นหลัก กล่าวคือ ถ้าการกระทำความผิดใดนั้นเกิดจากผู้กระทำ ความผิดมีเจตนาในการกระทำความผิดเป็นองค์ประกอบ ก็ถือว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดและต้องรับโทษจากการกระทำผิดนั้นๆ ในทางตรงกันข้าม ถ้าผู้กระทำผิดนั้น กระทำความผิด โดยไม่มีเจตนาเป็นองค์ประกอบในการกระทำผิด ก็ถือว่าเป็นการกระทำผิดโดยประมาท ซึ่งจะได้รับโทษหรือไม่ขึ้นอยู่กับกฎหมายที่ได้กำหนดบทลงโทษแห่งการกระทำผิดนั้นไว้

1.1.2 โครงสร้างของความผิดที่กระทำโดยประมาท

เมื่อพิจารณาการกระทำโดยประมาทตามบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสี่ ตามโครงสร้างความผิดอาญาของไทยแล้ว จะมีโครงสร้างเหมือนกับความผิดอาญาของประเทศเยอรมัน ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ประการ (จิตติ ติงศภักดิ์, 2545: 270)

- 1) การครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติ (Tatbestandmassigkeit)
- 2) ความผิดกฎหมาย (Rechtswidrigkeit) และ
- 3) ความชั่ว (Schuld)

1) การครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติ (Tatbestandmassigkeit) ซึ่งจะแบ่งออกเป็นการครบองค์ประกอบภายนอกและองค์ประกอบภายใน

องค์ประกอบภายนอกของการกระทำโดยประมาท ก็คือ การกระทำซึ่งผู้กระทำได้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจะต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และก่อให้เกิดผล และผลนั้นสัมพันธ์กับการกระทำตามหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

ส่วนองค์ประกอบภายในของการกระทำโดยประมาท คือ การพิจารณาว่าผู้กระทำรู้ถึงอันตรายและยังฝืนกระทำ กล่าวคือ ผู้กระทำอยู่บนพื้นฐานของการ

เสี่ยงที่อาจจะป้องกันได้แต่ไม่ป้องกัน ย่อมถือได้ว่าผู้้นั้นประมาท การพิจารณาถึงจิตใจภายในตัวผู้กระทำนี้เป็นการพิจารณาในส่วนอัตวิสัย

2) **ความผิดกฎหมาย (Rechtswidrigkeit)** คือ เมื่อกระทำการใดการกระทำหนึ่งเป็นการกระทำที่คอบองค์ประกอบของความผิดที่กระทำโดยประมาทแล้ว ก็ถือได้ว่าการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ถือว่ามีความผิดกฎหมายเกิดขึ้นแล้ว

3) **ความชั่ว (Schuld)** จะต้องพิจารณาว่าการกระทำโดยประมาทของผู้กระทำนั้น มีเหตุที่จะตำหนิผู้กระทำได้หรือไม่ โดยเหตุที่จะตำหนิผู้กระทำความผิดได้ในความผิดที่กระทำโดยประมาทนั้นอาจจะพิจารณาได้จาก “ความสามารถในการกระทำชั่วของผู้กระทำ” และ “การที่ผู้กระทำสามารถใช้ความระมัดระวังได้แต่ไม่ได้ใช้ให้เพียงพอ” บทบัญญัติในส่วนนี้มิใช่องค์ประกอบของการกระทำโดยประมาทแต่อย่างใด แต่เป็นข้อความที่ต้องพิจารณาจากผู้กระทำโดยตรงหลังจากพิจารณาการกระทำของเขาว่าเข้าองค์ประกอบแล้ว กล่าวคือ นอกจากการกระทำนั้นครบองค์ประกอบและการกระทำนั้นจะผิดกฎหมายแล้วจะต้องปรากฏว่า เป็นกรณีที่ผู้กระทำสามารถใช้ความระมัดระวังได้ แต่ไม่ได้ใช้ให้เพียงพอ อันแสดงให้เห็นถึงความชั่วของผู้กระทำนั่นเอง

1.1.3 หลักเกณฑ์ของการกระทำความผิดโดยประมาท

1) ตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127

มาตรา 43 วรรคสาม ได้กำหนดหลักเกณฑ์ของการกระทำโดยประมาทที่สำคัญไว้ดังนี้ (ทัศนวรรณ สิริพรหมเจริญ, 2550) คือ

หลักเกณฑ์แรก ต้องเป็นการกระทำที่บุคคลนั้นกระทำโดยมิตั้งใจ

“การกระทำโดยมิตั้งใจ” หมายถึง การกระทำโดยไม่เจตนา ดังนั้นการกระทำความผิดโดยประมาทตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 43 วรรคสาม จึงอาจจะถือได้ว่าเป็นการกระทำโดยตั้งใจเพียงแต่ไม่เจตนา คือ เป็นการกระทำที่ผู้กระทำไม่เจตนาแต่เป็นการกระทำที่ขาดความระมัดระวังที่ควรจะเป็นวิสัยตามปกติชน ซึ่งได้กระทำการละเลยในสิ่งที่ควรกระทำตามศีลปะศาสน์นั้น หรืออาจจะกระทำผิดกฎหมายหมาย

หลักเกณฑ์ที่สอง

(1) การกระทำโดยปราศจากความระมัดระวังอันเป็นวิสัยของปกติชนก็ดี ซึ่งคำว่า “ปราศจากความระมัดระวังอันเป็นวิสัยของปกติชน” นั้น หมายถึง การกระทำที่ผู้กระทำขาดความระมัดระวังที่สามัญชนพึงกระทำกัน ซึ่งการกระทำนั้นจะถือว่าขาดความระมัดระวังหรือไม่นั้น จะพิจารณาโดยเปรียบเทียบกับความระมัดระวังของปกติชนที่พึงกระทำกันโดยทั่วไป

(2) หาเลี้ยงชีพด้วยศิลปะศาสตร์ในกิจการอย่างอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น เป็นหมอหรือเป็นช่าง เป็นต้น ละเลยการอันควรต้องทำให้ดีในทางศิลปะศาสตร์นั้นเสียก็ดี ซึ่งคำว่า “หาเลี้ยงชีพด้วยศิลปะศาสตร์ในกิจการอย่างอย่างหนึ่งอย่างใด” นั้นหมายถึง ผู้ที่ประกอบอาชีพต้องใช้หลักวิชาเฉพาะอย่างซึ่งเรียกได้ว่าเป็นผู้ที่มีวิชาชีพที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถหรือความเชี่ยวชาญในบางเรื่องเป็นพิเศษ ซึ่งในมาตรานี้ไม่ได้กำหนดว่าเป็นวิชาชีพหมอบเท่านั้น แต่หมายรวมถึงทุกวิชาชีพ ดังนั้นใน มาตรา 43 วรรคสอง จึงเป็นเรื่องของผู้กระทำเป็นผู้มีวิชาชีพต้องใช้ความรู้ความฉลาดและความเชี่ยวชาญในวิชาชีพนั้นๆเป็นพิเศษแต่ได้ละเลยคือไม่ได้ใช้ความระมัดระวังในการประกอบวิชาชีพดังกล่าว

(3) กระทำฝ่าฝืนกฎหมาย ข้อบังคับหรือคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือมาตรา 43 วรรคสามเป็นกรณีที่ผู้กระทำได้กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายหรือข้อบังคับ หรือคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งกฎหมายได้บัญญัติระดับของความระมัดระวังที่ผู้กระทำการบางอย่างจะต้องใช้โดยกฎหมาย ซึ่งข้อบังคับหรือคำสั่งได้บัญญัติระดับของความระมัดระวังไว้เพื่อป้องกันอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของผู้อื่น เช่น การกำหนดความเร็วในการใช้รถใช้ถนน เป็นต้น ซึ่งเมื่อบุคคลได้ละเว้นการกระทำข้อบังคับหรือคำสั่งที่กฎหมายบัญญัติไว้ ก็ถือว่ากระทำโดยขาดความระมัดระวัง ซึ่งก็ถือว่าผู้นั้นได้กระทำผิดโดยประมาท

ซึ่งเมื่อพิจารณาบทบัญญัติเกี่ยวกับการกระทำความผิดโดยประมาทในกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 43 วรรคสามแล้ว จะเห็นว่าสามารถแยกการกระทำโดยประมาทออกเป็น 2 ประเภทดังนี้

(1) กรณีประมาทโดยแท้ ซึ่งก็คือ การกระทำโดยประมาท (Negligence) ตามมาตรา 43 วรรค หนึ่ง และ สอง

(2) กรณีที่กฎหมายให้ถือว่าเป็นการกระทำโดยประมาท ซึ่งก็คือกรณี มาตรา 43 วรรคสาม ซึ่งข้อนี้ไม่ใช่หมายถึงผู้กระทำผิดไม่มีความระมัดระวัง แต่หมายถึงเป็นการฝ่าฝืนคำสั่งหรือข้อบังคับ ซึ่งผลจากการฝ่าฝืนนั้นเองทำให้เกิดผลแก่บุคคลอื่นถือว่าเป็นการกระทำโดยประมาท อันเป็นประมาทโดยผลของกฎหมาย

2) ตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499

มาตรา 59 วรรคสี่ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ของการกระทำโดยประมาทที่สำคัญไว้ดังนี้คือ

- 1.เป็นการกระทำโดยไม่เจตนา
- 2.เป็นการกระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์
- 3.ผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้พอเพียงไม่
- 4.การกระทำเช่นนั้นเข้ากรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบได้กระทำโดยประมาท

1 เป็นการกระทำโดยไม่เจตนา คือ ถ้าเป็นการกระทำที่เกิดจากเจตนา ก็ถือว่ามีความผิดตามกฎหมายอาญา แต่ถ้าการกระทำผิดนั้นไม่มีเจตนา ก็ถือว่าเป็นการกระทำความผิดโดยประมาท และจะรับผิดชอบตามกฎหมายอาญาหรือไม่เพียงใดนั้นก็ต้องพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง อย่างไรก็ตามการละเว้นหรือละเลยการกระทำก็อาจจะถือเป็นการกระทำผิดโดยประมาทได้เช่นกัน

2 เป็นการกระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ “การกระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง” หมายรวมถึงทั้งกรณีผู้กระทำได้กระทำโดยไม่ใช้ความระมัดระวังเลย และกรณีที่ผู้กระทำขาดความระมัดระวังหรือใช้ความระมัดระวังไม่เพียงพอด้วย ดังนั้นหลักสำคัญการกระทำโดยประมาทจึงอยู่ที่ว่าผู้กระทำไม่ได้ใช้ความระมัดระวังให้เพียงพอ

การใช้ความระมัดระวังเพียงพอหรือไม่นั้น ระดับความ “เพียงพอ” นั้นจะพิจารณาได้จาก “ความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์” คือเป็นการเปรียบเทียบระหว่างภาวะความระมัดระวังของปกติบุคคล ถ้าผู้กระทำไม่

ใช้ความระมัดระวังเพียงพอเท่ากับความระมัดระวังของปกติบุคคล ก็ถือว่า บุคคลผู้นั้นกระทำ ความผิดโดยประมาท

วิสัย หมายความว่า ลักษณะที่เป็นอยู่ของบุคคลผู้กระทำ บางครั้ง เรียกว่า “สภาพภายในตัวผู้กระทำ” ซึ่งต้องแยกออกเป็น 2 กรณี คือวิสัยของคนธรรมดา ซึ่งพิจารณาตามอายุ เพศ การอบรม ความชัดเจนแห่งชีวิต ฯลฯ และ วิสัยของบุคคลผู้มีวิชาชีพซึ่ง ต้องอาศัยความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษ เช่น เป็นแพทย์ เป็นนายช่าง

ในกรณีวิสัยคนธรรมดาเกณฑ์การพิจารณาก็คือ ดูว่าบุคคล ธรรมดาในสภาพเช่นนั้น หรือขณะกระทำการเช่นนั้นจะใช้ความระมัดระวังขนาดไหน แล้วนำเอา การกระทำของผู้กระทำมาเทียบดู ถ้าผู้กระทำใช้ความระมัดระวังน้อยกว่าขนาดความระมัดระวัง ของบุคคลที่ตั้งขึ้นเป็นเกณฑ์วัดนั้น ก็ถือว่า เป็นการกระทำโดยประมาท แต่ถ้าผู้กระทำใช้ความ ระมัดระวังเท่ากันหรือมากกว่าขนาดความระมัดระวังของบุคคลธรรมดาก็ถือว่าเป็นการกระทำโดย ใช้ความระมัดระวังตามวิสัยแล้ว ไม่เป็นประมาท ขนาดความระมัดระวังของบุคคลธรรมดานั้นเป็น มาตรฐานภายนอก ที่สมมติขึ้นเพื่อต้องการวัดว่าบุคคลใดบุคคลหนึ่งกระทำโดยประมาทหรือไม่ โดยไม่ได้เอาบุคคลใดบุคคลหนึ่งเฉพาะเป็นเกณฑ์ในการวางมาตรฐานนี้

พฤติการณ์ หมายถึง ข้อเท็จจริงประกอบการกระทำหรือเหตุ ภายนอกตัวผู้กระทำ เช่น สภาพรถ สภาพถนน สภาพแวดล้อม สภาพแสงสว่าง รวมทั้งเหตุการณ์ ต่างๆ ที่เกิดขึ้นด้วย ซึ่งการใช้ความระมัดระวังของบุคคล ย่อมมีมากน้อยแตกต่างกันไปตามแต่ พฤติการณ์ ซึ่งจะต้องนำเอาข้อเท็จจริงมาประกอบว่าในพฤติการณ์เช่นนั้น บุคคลในลักษณะ เช่นนั้นผู้กระทำควรระมัดระวังเพียงไหนถ้าขาดไป จึงอาจถือได้ว่าเป็นกรณีประมาท (จิตติ ดิงศภัที, 2547: 270)

3 ผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่หาได้ใช้ ให้พอเพียงไม่ ซึ่งประโยคที่ว่า “ผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้ พอเพียงไม่” หมายถึงผู้กระทำต้องใช้ความระมัดระวังอย่างถึงที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ กล่าวคือ หากผู้นั้นสามารถที่จะใช้ความระมัดระวังขนาดที่บุคคลที่อยู่ในวิสัยและพฤติการณ์เช่นเดียวกับผู้ที่ สามารถใช้ความระมัดระวังได้แล้ว แต่ผู้กระทำไม่ใช้ กรณีเช่นนี้ต้องถือว่าผู้กระทำได้กระทำโดย ประมาท

แต่หากผู้กระทำไม่สามารถใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้ การกระทำของผู้กระทำก็ไม่ถือเป็นการกระทำโดยประมาท ซึ่งในข้อนี้กฎหมายต้องการจะลงโทษบุคคลที่สามารถใช้ความระมัดระวังได้ดีกว่านั้นแต่ไม่ยอมกระทำ ซึ่งถ้อยคำส่วนนี้ถือว่าเป็นถ้อยคำที่มีปัญหาของบทบัญญัติ มาตรา 59 วรรคสี่ อันเนื่องมาจากความเห็นที่แตกต่างของนักนิติศาสตร์ไทย เพราะบางท่านมีทัศนะว่า บางครั้งการที่ผู้กระทำสามารถกระทำการระมัดระวังได้ดีกว่าที่สามารถกระทำได้ แต่ละเว้นการกระทำ ก็ถือว่ามี “ความชั่ว” ประกอบอยู่ด้วย

ศ.ดร.คณิต ฒ นคร ซึ่งมีความเห็นว่า “การที่บุคคลสามารถใช้ความระมัดระวังตามวิสัยและพฤติการณ์ได้แต่ไม่ได้ใช้ให้เพียงพอ นั้น มีนัยอย่างเดียวกันกับการตำหนิการกระทำของบุคคลในเรื่อง “ความชั่ว” อันเป็นสาระสำคัญของประการหนึ่งของ “โครงสร้างของความรับผิดชอบทางอาญา” ฉะนั้นคำว่า “และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่” จึงมิใช่ส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการกระทำโดยประมาท เนื้อหาของถ้อยคำในส่วนนี้จึงเป็นเรื่องของ “ความชั่ว” ไม่ใช่เรื่อง “การครบองค์ประกอบที่กฎหมายที่กฎหมายบัญญัติ” ซึ่งความไม่ถูกต้องไม่เป็นธรรมชาติของความผิดฐานต่างๆ ที่กระทำโดยประมาทอยู่ที่ว่าผู้กระทำผิดได้ละเมิดคุณธรรมทางกฎหมายด้วยการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนความระมัดระวัง และในส่วนของความชั่วผู้กระทำผิดต้องถูกตำหนิเพราะผู้กระทำมีความผิดสามารถใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้แต่ไม่ใช้ให้เพียงพอ” (คณิต ฒ นคร, 2547: 269)

กล่าวสรุปได้ว่า บทบัญญัติมาตรา 59 วรรคสาม การกระทำโดยประมาท เป็นเรื่องของการขาดความระมัดระวังในการกระทำ ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจะต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์เท่านั้น ซึ่งองค์ประกอบวรรคสาม อาจจะเป็นเรื่องของพฤติการณ์พิเศษที่อาจจะสามารถใช้ความระมัดระวังให้เพียงพอมากกว่าระดับความระมัดระวังในภาวะปกติ และผู้กระทำไม่สามารถใช้ความระมัดระวังได้ แต่ก็ไม่ได้ถือว่าเป็นการกระทำโดยประมาท เช่น การช่วยเหลือของแพทย์ ที่จำเป็นจะต้องมีการผ่าตัดคนไข้ในป่า ซึ่งไม่มีเครื่องมืออุปกรณ์พร้อมเหมือนกับโรงพยาบาล และแพทย์ผู้ผ่าตัดก็ได้กระทำด้วยความระมัดระวังเช่นนี้ก็ไม่ได้ถือเป็นการกระทำโดยประมาท

4 การกระทำเช่นนั้นเข้ากรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้อง

รับผิดเมื่อได้กระทำโดยประมาท คือ เป็นไปตามบทบัญญัติตาประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคหนึ่ง “บุคคลจะรับผิดทางอาญาได้ก็ต่อเมื่อเป็นการกระทำความผิดโดยเจตนา เว้นแต่จะ

ได้กระทำความผิดโดยประมาท ในกรณีที่ถูกหมายได้บัญญัติให้ต้องรับผิดเมื่อได้กระทำโดยประมาท...” กล่าวคือการกระทำความผิดโดยประมาทไม่ได้เป็นมูลเหตุแห่งความรับผิดทางอาญา เหมือนกับการกระทำความผิดโดยเจตนา ด้วยเหตุนี้บุคคลจะรับผิดทางอาญาโดยการกระทำผิดโดยประมาทได้ก็ต่อเมื่อมีการกระทำความผิดโดยประมาทและมีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ต้องรับผิดเท่านั้น มิใช่ว่าบุคคลกระทำความผิดโดยประมาททุกกรณีจะต้องได้รับผิดทางอาญาเสมอไป

ตามประมวลกฎหมายอาญาอาญาของไทยนั้นได้บัญญัติให้การกระทำโดยประมาทเป็นความผิดไว้เฉพาะความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน ความผิดต่อชีวิต ความผิดต่อร่างกาย ความผิดต่อเสรีภาพ และความผิดทั้งหลายโทษในบางฐานความผิดเท่านั้น ซึ่งมีทั้งหมด 7 ฐานความผิด คือ

(1) เจ้าพนักงานปล่อยให้ผู้ถูกคุมขังหลุดพ้นจากการคุมขังไปโดยประมาท ตามมาตรา 205 บัญญัติไว้ว่า “ถ้าการกระทำดังกล่าวใน มาตรา 204 เป็นการกระทำโดยประมาท ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกิน สี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” ซึ่งมาตรา 204 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน มีตำแหน่งหน้าที่ควบคุม ดูแลดูแลผู้ที่ต้องคุมขังตามอำนาจของศาล ของพนักงานสอบสวน หรือของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา กระทำด้วยประการใด ๆ ให้ผู้ที่อยู่ในระหว่างคุมขังนั้นหลุดพ้นจากการคุมขังไป ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปีและปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท ถ้าผู้ที่หลุดพ้นจากการคุมขังไปนั้นเป็นบุคคลที่ต้องคำพิพากษา ของศาลหนึ่งศาลใดให้ลงโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุก ตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไป หรือมีจำนวนตั้งแต่สามคนขึ้นไป ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สี่พันบาทถึง สองหมื่นบาท”

(2) ทำให้เกิดเพลิงไหม้โดยประมาท ตามมาตรา 225 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดทำให้เกิดเพลิงไหม้โดยประมาท และเป็นเหตุให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย หรือการกระทำโดยประมาทนั้นน่าจะเป็นอันตรายแก่ชีวิตของบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหรือปรับไม่เกิน หนึ่งหมื่นสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

(3) ก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชนโดยประมาท ตามมาตรา 239 บัญญัติไว้ว่า “ถ้าการกระทำดังกล่าวใน มาตรา 226 ถึง มาตรา 237 เป็นการกระทำโดยประมาท และใกล้จะเป็นอันตรายแก่ชีวิต ของบุคคลอื่น ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับ ไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

(4) ทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายโดยประมาท ตามมาตรา 291 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุ ให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกิน สองหมื่นบาท”

(5) ทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัสโดยประมาท ตามมาตรา 300 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกิน หกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

(6) หน่วงเหนี่ยวกักขังผู้อื่นโดยประมาท ตามมาตรา 311 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถูกหน่วงเหนี่ยว ถูกกักขัง หรือต้องปราศจากเสรีภาพในร่างกายต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับถ้าการกระทำมีความผิดตามวรรคแรก เป็นเหตุให้ผู้อื่นถูกหน่วงเหนี่ยวถูกกักขัง หรือต้องปราศจากเสรีภาพในร่างกายนั้นถึงแก่ความตายหรือรับอันตรายสาหัส ผู้กระทำต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 291 หรือมาตรา 300”

(7) ทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจโดยประมาท ตามมาตรา 390 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุ ให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน หนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ในส่วนของความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ไม่มีบทบัญญัติให้รับผิดหากกระทำโดยประมาท ทั้งนี้คงเป็นเพราะความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ และการก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชนและมีผลกระทบต่อความสงบสุขของประชาชนมากกว่าความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ และความผิดเกี่ยวกับทรัพย์เป็นเรื่องของเอกชนมากกว่ามหาชน ซึ่งผู้ได้รับความเสียหายมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมตามกฎหมายแพ่งเรื่องละเมิดได้อยู่แล้ว (สมพร พรหมหิตาธร, 2547: 54)

1.1.4 ประเภทของการกระทำโดยประมาทตามกฎหมายไทย

การกระทำโดยประมาทตามกฎหมายต่างประเทศทั้งประเทศที่ใช้กฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) และประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) นั้นได้มีการแบ่งประเภทของการกระทำโดยประมาท โดยประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law)

เช่น ประเทศเยอรมัน ได้มีการแบ่งประเภทของการกระทำโดยประมาทออกเป็น 2 ประเภท (แสง บุญเฉลิมวิภาส, 2546) คือ

1. ประมาทโดยรู้ตัว (Bewusste Fahrlässigkeit) และ
2. ประมาทโดยไม่รู้ตัว (Unbewusste Fahrlässigkeit)

ในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) เช่นประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการแบ่งประเภทของการกระทำผิดโดยประมาทออกเป็น 2 ประเภทเช่นกัน คือ

1. ประมาทโดยจงใจ (Recklessness)
2. ประมาทธรรมดา (Negligence)

สำหรับการกระทำโดยกฎหมายโดยประมาทตามกฎหมายไทย ทั้งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และประมวลกฎหมายอาญา 2499 พบว่า ไม่ได้มีการแบ่งประเภทของการกระทำผิดโดยประมาทแต่อย่างใด แต่สิ่งที่บัญญัติในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 43 วรรคสาม และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสี่นั้น เป็นหลักเกณฑ์ของการกระทำโดยประมาทโดยทั่วไป ซึ่งหมายรวมถึงทั้ง ประมาทโดยรู้ตัวหรือประมาทโดยจงใจ และ ประมาทโดยไม่รู้ตัวหรือประมาทธรรมดา ตามหลักกฎหมายที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่ศาลจะพิจารณาถึงระดับความประมาทที่ผู้กระทำได้ก่อขึ้นโดยใช้หลักเกณฑ์อย่างเดียวกัน ซึ่งถ้าหากเป็นกรณีที่ศาลเห็นว่าผู้กระทำได้กระทำโดยประมาทอย่างร้ายแรงซึ่งอาจพิจารณาได้จากข้อเท็จจริงในคดี ศาลก็จะมีคำพิพากษาลงโทษหนักกว่ากรณีที่ผู้กระทำได้กระทำผิดโดยประมาทเพียงเล็กน้อย แต่ในความเป็นจริงทางสภาวะจิตใจของผู้ที่กระทำผิดโดยประมาทแตกต่างกันไปในแต่ละกรณี (แสง บุญเฉลิมวิภาส, 2546: 70)

นอกจากมีการแบ่งประเภทของการกระทำผิดโดยประมาทจาก กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และประมวลกฎหมายอาญาแล้วยังมีนักวิชาการบางท่านได้แบ่งประเภทของการกระทำโดยประมาทไว้ดังต่อไปนี้

1) ประมาทโดยรู้ตัว (Bewusste Fahrlässigkeit) หรือประมาทโดยจงใจ (Recklessness)

โดย ศ.ดร. หยุต แสงอุทัย ได้ให้ความหมายของการกระทำโดยประมาทโดยรู้ตัว กล่าวคือ ประมาทโดยรู้ตัว (Bewusste Fahrlässigkeit) คือ ผู้กระทำได้รู้ตัวแล้วว่าผลอาจเกิดขึ้นได้ แต่เชื่อใจว่าผลคงจะไม่เกิดขึ้น ตัวอย่างเช่น ก. ยิงนกที่อยู่ใกล้ๆ คน ก. รู้แล้วว่าลูกกระสุนอาจถูกคนได้ แต่เชื่อใจว่าผล (คือการยิงถูกคน) คงจะไม่เกิดขึ้น เพราะเชื่อฝีมือแม่นปืนของตน การกระทำของ ก. เป็นการกระทำโดยรู้ตัว เพราะ ก. รู้แล้วว่าการยิงถูกคนอาจเกิดขึ้นได้ (หยุต แสงอุทัย, 2548: 138)

พลตำรวจตรี สุวัฒน์ชัย ใจหาญ ได้อธิบายไว้ในคำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 ว่าการกระทำโดยประมาทโดยได้คิด กล่าวคือ กระทำประมาทโดยได้คิด คือ เป็นเรื่อง que ผู้กระทำคิดแล้วว่าผลอาจเกิดขึ้นได้ แต่ไม่ได้คิดว่าผลนั้นๆ จะเกิดขึ้นจริงๆ จึงได้กระทำการนั้นๆ ลงไปและก็ไม่ประสงค์จะให้ผลนั้นๆ เกิดขึ้นด้วย และถ้าทราบว่าจะผลนั้นๆ จะเกิดขึ้นจริงก็จะต้องเว้นเสียไม่กระทำลงไป (สุวัฒน์ชัย ใจหาญ, 2531: 226)

ตัวอย่างเช่น นาย ก. ขับรถแข่งรถซึ่งวิ่งอยู่ข้างหน้าในขณะที่มีรถอื่นสวนทางมา นาย ก. เจตนาจะแข่งให้พ้น แม้ นาย ก. จะคิดว่าถ้าหากแข่งไม่พ้นรถอาจจะชนกันและมีคนได้รับบาดเจ็บก็ดี แต่ นาย ก. ก็ไม่ได้ประสงค์จะให้รถชนกัน เพียงต้องการอย่างเดียวคือแซงขึ้นหน้ารถคันที่อยู่ข้างหน้าไปให้พ้นเท่านั้น หากแข่งไม่พ้นเกิดชนกันมีคนได้รับบาดเจ็บหรือตายจึงถือว่า นาย ก. ได้กระทำโดยประมาทโดยได้คิดแล้ว (แต่ไม่ได้คิดว่าผลจะเกิดขึ้นคือคิดว่าคงจะแซงขึ้นไปพ้นได้โดยรถไม่ชนกัน)

ศ.ดร. คณิต นคร ได้อธิบายไว้ในหนังสือกฎหมายอาญาภาคทั่วไปว่า การกระทำโดยประมาทโดยรู้ตัว กล่าวคือ กระทำโดยประมาทโดยรู้ตัว (Bewusste Fahrlässigkeit) คือ การกระทำโดยประมาทที่เกิดขึ้นในกรณีที่ผู้กระทำมีความผิดเห็นถึงภัยอันตรายที่ประจักษ์ที่มีต่อวัตถุที่คุ้มครองแล้ว แต่ผู้กระทำมีความผิดก็ยังเชื่อมั่นว่าจากความสามารถของตนหรือจากความคิดของตนภัยอันตรายที่ประจักษ์นั้นจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้กล่าวคือ เป็นกรณีของการกระทำที่ผู้กระทำมีความผิดไม่เพียงแต่ขาดความระมัดระวังเท่านั้น แต่ได้กระทำไปโดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นการเสี่ยงที่จะเกิดภัยแต่ก็ยังขึ้นทำลงไปโดยตน คิดว่าคงสามารถหลีกเลี่ยงไม่ให้อภัยนั้นเกิดขึ้นได้ (คณิต นคร, 2547: 275-276)

2) ประมาทโดยไม่รู้ตัว (Unbewusste Fahrlässigkeit) หรือประมาท ธรรมดา (Negligence)

โดย ศ.ดร. หยุด แสงอุทัย ได้ให้ความหมายของการกระทำโดยประมาทโดยไม่รู้ตัว กล่าวคือ ประมาทโดยไม่รู้ตัว (Unbewusste Fahrlässigkeit) ซึ่งเป็นกรณีที่ผู้กระทำไม่รู้ตัวเลยว่าผลจะเกิดขึ้น ตัวอย่างเช่น ก. ยิงนกที่เกาะอยู่ใกล้ๆ คน ก. ไม่คิดเลยว่าการยิงนกนั้นอาจถูกคนที่อยู่ใกล้ๆ นั้นได้ เมื่อลูกกระสุนปืนถูกคนต้องถือว่า ก. กระทำโดยประมาทโดยไม่รู้ตัว (หยุด แสงอุทัย, 2548: 138)

พลตำรวจตรี สุวัฒน์ชัย ใจหาญ ได้อธิบายไว้ในคำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 ว่าการกระทำโดยประมาทโดยไม่รู้ตัวไว้ว่า กล่าวคือ การกระทำประมาทโดยไม่ได้คิดว่าผลจะเกิดขึ้น คือ ผู้กระทำการอย่างหนึ่ง แต่มีผลอีกอย่างหนึ่งเกิดขึ้น โดยที่ผู้กระทำไม่ได้คิดมาก่อนเลยว่าผลนั้นจะเกิดขึ้น (สุวัฒน์ชัย ใจหาญ, 2531: 226)

ตัวอย่างเช่น นาย ก. ไปในป่าเห็นผู้ตายซึ่งแต่งตัวด้วยผ้าสีดำ คิดว่าเป็นหมီးจึงยิงไปถูกผู้ตายถึงแก่ความตาย โดยไม่พิจารณาให้ดี เป็นการกระทำโดยประมาทให้คนตาย (จะเห็นได้ว่านาย ก. ไม่ได้คิดมาก่อนเลยว่าจะมีผลจากการกระทำที่เป็นประมาทเกิดขึ้น)

ศ.ดร. คณิต นคร ได้อธิบายไว้ในหนังสือกฎหมายอาญาภาคทั่วไปว่า การกระทำโดยประมาทโดยไม่รู้ตัว กล่าวคือ กระทำโดยประมาทโดยไม่รู้ตัว (Unbewusste Fahrlässigkeit) คือ การที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำการฝ่าฝืนความระมัดระวังตามวิสัยและพฤติการณ์ไปโดยไม่ได้คำนึงถึงโอกาสที่การกระทำของตนจะนำไปสู่การกระทำที่ครอบงำประกอบที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งโดยทั่วไปการกระทำโดยประมาทมักจะเป็น “ประมาทโดยไม่รู้ตัว” (คณิต นคร, 2547: 275-276)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ในเรื่องของการแบ่งประเภทของการกระทำโดยประมาทในประเทศไทยนั้นได้แบ่งการกระทำออกเป็น 2 ประเภท คือ การกระทำโดยประมาทโดยรู้ตัวและไม่รู้ตัว ซึ่งการกระทำโดยรู้ตัว คือการกระทำที่ผู้กระทำเล็งเห็นถึงผลของการกระทำนั้นว่าเป็นเช่นไร แต่อาจจะมีจิตใจเบี่ยงเบนเข้าข้างตนเองไปว่าเมื่อกระทำไปแล้วอาจจะไม่เกิดขึ้น หรือ ตนเองมีความสามารถในการกระทำมากพอที่จะไม่ทำให้ผลร้ายเกิดขึ้น อีกส่วนหนึ่งคือการกระทำโดยไม่รู้ตัว กล่าวคือ เป็นการกระทำที่ผู้กระทำไม่รู้ว่าจะผลจากการกระทำนั้นเป็นอย่างไร หรือกระทำอีกอย่างหนึ่ง แต่ผลที่เกิดขึ้นปรากฏเป็นอีกอย่างหนึ่ง

1.2 แนวคิดเรื่องการกระทำความผิดประเภทของต่างประเทศ

แนวคิดเรื่องการกระทำผิดโดยประเภทของต่างประเทศสามารถแบ่งออกตามลักษณะของการใช้ระบบกฎหมาย ดังต่อไปนี้ คือ

1.2.1 ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) ได้แก่ ประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา

1.2.2 ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) ได้แก่ ประเทศเยอรมัน

1.2.1 ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law)

1) โครงสร้างความผิดทางอาญาตามกฎหมายอังกฤษและสหรัฐอเมริกา

ความรับผิดทางอาญาของบุคคลตามแนวคิดในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) นั้นมีหลักการที่สำคัญประการหนึ่งว่า “การกระทำไม่เป็นเหตุให้บุคคลต้องรับผิดเว้นแต่ผู้กระทำมีจิตใจชั่วร้าย” (actus non, facit reum, nisi mens sit rea-an act does not make a person guilty unless the mind is guilty.) (Cross and Jones, 1968: 32) กล่าวคือ การกระทำที่จะเป็นเหตุให้บุคคลต้องรับความผิดทางอาญาได้นั้น จะต้องเป็นการกระทำที่ผู้กระทำได้กระทำโดยมีจิตใจชั่วร้ายที่จะกระทำการนั้นๆ ด้วยเหตุนี้การกระทำที่จะเป็นเหตุให้บุคคลต้องรับผิดในทางอาญาตามระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) จะต้องประกอบไปด้วย ส่วนที่เป็นการกระทำที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดหรือที่เรียกกันว่า “actus reus” ซึ่งการกระทำนี้กฎหมายให้รวมถึงการงดเว้นการที่จะต้องกระทำด้วย อีกประการหนึ่งคือ เป็นการกระทำที่ต้องมีส่วนของจิตใจที่ถูกตำหนิได้ ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบภายในอันเป็นองค์ประกอบทางจิตใจซึ่งก็คือ “mens rea”

จากหลักการดังกล่าวโครงสร้างความผิดทางอาญาตามของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) ได้แก่ ประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา จึงต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ (ทัศนวรรณ สิริพรหมเจริญ, 2550) คือ

- (1) ต้องมีการกระทำที่ผิดกฎหมาย (actus reus) และ
- (2) ต้องมีองค์ประกอบทางด้านจิตใจของผู้กระทำผิด (mens rea)

(1) **ต้องมีการกระทำที่ผิดกฎหมาย (actus reus)** กล่าวคือต้องมีการกระทำที่แสดงออกมาภายนอกและการกระทำนั้นผิดกฎหมาย ซึ่งการกระทำ (action) นั้นสามารถแยกออกเป็น 2 ส่วน (H.L.A. Hart, 1961: 34) คือ (1) การเคลื่อนไหวร่างกายหรือกล้ามเนื้อของผู้กระทำ ซึ่งการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้กระทำนั้นจะต้องเกิดจากการควบคุมของจิตใจด้วย กล่าวคือ เป็นการเคลื่อนไหวร่างกายภายใต้จิตใจบังคับหรือควบคุมได้ (willed movement) ผู้กระทำได้กระทำลงไปโดยความสมัครใจหรือมีเจตจำนงที่จะเคลื่อนไหวไปในทิศทางนั้น การเคลื่อนไหวมิได้อยู่ในอำนาจจิต (a reflex) หรือเกิดจากการชักกระตุก (convulsion) หรือไม่รู้สึกรู้ตัว (unconsciousness) เช่น ละครเมอ หรือเป็นโรคลมบ้าหมูไม่ถือเป็นการกระทำ (ทวิเกียรติ มีนะกนิษฐ, 2547: 38) และ (2) ผลอันเกิดจากการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย (actus reus) ซึ่งนอกจากหมายถึงการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อทางร่างกาย และผลที่เกิดจากการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อทางร่างกายแล้ว ยังจะต้องประกอบด้วยพฤติการณ์แวดล้อมทางกายภาพ (the surrounding physical circumstances) อีกด้วย ดังนั้นจึงอาจจะสรุปได้ว่าการกระทำที่จะเป็นความผิดทางอาญานั้น จะต้องประกอบไปด้วย

- การเคลื่อนไหวทางร่างกาย (bodily movement) ตามที่กฎหมายกำหนด
- สถานการณ์แวดล้อม (circumstances)
- ผลจากการกระทำนั้น (consequence)

(2) **ต้องมีองค์ประกอบทางด้านจิตใจของผู้กระทำผิด (mens rea)** กล่าวคือ mens rea เป็นเรื่องสภาวะทางจิตใจ (the mental state) ของผู้กระทำ เป็นเรื่องที่จะต้องพิสูจน์ถึงสภาวะจิตใจของผู้กระทำความผิด ซึ่งได้มีการบ่งไว้ในบทบัญญัติของโดยหมาย เช่น มีเจตนาร้าย (maliciously) โดยรู้ (knowingly) โดยตั้งใจ (intentionally) ซึ่งแสดงได้ให้เห็นถึงสภาวะจิตใจที่น่าตำหนิ (blameworthy state of mind) ได้แก่ เจตนา (intention) และประมาทโดยจงใจ (recklessness)

ดังนั้นในการพิจารณาความรับผิดชอบทางอาญาของบุคคลตามระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) ได้แก่ประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกานั้น สิ่งแรกที่จะต้องพิจารณาคือ ส่วนที่เรียกว่า “actus reus” ว่ามีการกระทำและการกระทำนั้นผิดกฎหมาย บทบัญญัติว่าเป็นความผิดหรือไม่ ถ้าการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ก็พิจารณาใน

ส่วนของสภาวะทางจิตใจ ซึ่งก็คือ “mens rea” ว่าผู้กระทำได้กระทำโดยเจตนา ประมาทโดยจงใจหรือไม่ หรือเป็นเพียงประมาทธรรมดาหรือกระทำผิดโดยสภาวะจิตพลั้งเผลออันไม่อาจดำเนินได้เท่านั้น

1.2.2 ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law)

1) โครงสร้างความผิดอาญาตามกฎหมายเยอรมัน

โครงสร้างของความผิดอาญาตามกฎหมายเยอรมันนั้นมี 3 ส่วน ดังนี้ (แสง บุญเฉลิมวิภาส, 2546: 70) คือ

(1) การครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติ

(Tatbestandmassigkeit)

(2) ความผิดกฎหมาย (Rechtswidrigkeit)

(3) ความชั่ว (Schuld)

(1) การครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติ

(Tatbestandmassigkeit)

การกระทำความผิดที่สมควรลงโทษนั้นจะต้องเป็นการกระทำที่ครบองค์ประกอบที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ในแต่ละฐานความผิด ซึ่งการพิจารณาในส่วนของการครบองค์ประกอบนี้เป็นเพียงการพิจารณาในเบื้องต้น โดยยังไม่ได้เป็นการวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดทางอาญาหรือไม่ เพราะในบางครั้งแม้การกระทำนั้นจะครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติ แต่หากมีเหตุที่ทำให้การกระทำนั้นชอบด้วยกฎหมายแล้ว การกระทำนั้นย่อมไม่เป็นความผิด

(2) ความผิดกฎหมาย (Rechtswidrigkeit)

โครงสร้างส่วนนี้จะเป็นการพิจารณาว่าการกระทำที่ครบองค์ประกอบนั้นมีสาเหตุที่ทำให้การกระทำนั้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นกรณีที่ผู้กระทำมีอำนาจกระทำได้หรือไม่ โดยเหตุที่ทำให้การกระทำนั้นชอบด้วยกฎหมายหรือเหตุที่ผู้กระทำมีอำนาจกระทำได้อาจบัญญัติอยู่ในกฎหมายลายลักษณ์อักษร หรือเป็นไปตามจารีตประเพณีหรือเกิดจากความยินยอมของผู้ถูกกระทำได้

(3) ความชั่ว (Schuld)

การกระทำที่ผิดกฎหมายอาญาเป็นการกระทำที่ผิดศีลธรรมของการอยู่ร่วมกันของกฎหมายอาญา เป็นการกระทำที่ “ชั่ว” และเป็นกระทำที่ “ตำหนิ” ได้ ที่ต้องลงโทษ ดังนั้นหลังจากพิจารณาโครงสร้างที่สองแล้ว จะต้องพิจารณาในส่วนต่อมาในส่วนของผู้กระทำด้วยว่าการกระทำของเขาเป็นสิ่งที่สังคมควรจะตำหนิได้หรือไม่ หรือผู้กระทำได้กระทำลงไปโดยรู้ผิดชอบเพียงใด เพราะความชั่วเป็นเรื่องของ “ความรู้ผิดชอบ” อันเป็นการพิจารณาทางอัตวิสัย ซึ่งถ้าหากได้ความว่าผู้กระทำผิดกระทำไปโดยไม่รู้ผิดชอบหรือหรือการกระทำของเขาเป็นสิ่งที่สังคมไม่ควรจะตำหนิแล้ว กฎหมายจะยกเว้นโทษให้ เพราะถือว่าบุคคลนั้น “ไม่มีความชั่ว” ความบกพร่องของบุคคลในเรื่องความไม่รู้ชอบนั้นอาจเกิดขึ้นจาก อายุของผู้กระทำ จิตของผู้กระทำ ความไม่รู้ข้อผิดถูก (แสง บุญเฉลิมวิภาส, 2524: 6)

กล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับการกระทำที่เป็นความผิดอาญาตามกฎหมายเยอรมันนั้น กฎหมายจะถือว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดก็ต่อเมื่อการกระทำนั้นประกอบไปด้วยโครงสร้างทั้งสามประการ คือครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติหรือไม่ การกระทำนั้นกฎหมายได้บัญญัติว่าเป็นความผิดหรือไม่ และพิจารณาถึงตัวผู้กระทำว่ามีความชั่วหรือไม่ ซึ่งถ้าขาดโครงสร้างประการใดประการหนึ่งไป ก็ไม่ถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ซึ่งอย่างไรก็ตามผู้กระทำสังคมจะเป็นผู้กำหนดการกระทำนั้นจะถือว่าเป็นคนชั่วหรือไม่ กล่าวคือ ถ้าการกระทำนั้นสังคมสามารถที่จะให้การยอมรับและการให้อภัยได้ กฎหมายก็จะยกเว้นโทษให้ เป็นการให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ควบคุมสมาชิกในสังคม เพราะกฎหมายมีจุดประสงค์เพื่อเพื่อรักษาความสงบในสังคม โดยกฎหมายมาจากสมาชิกในแต่ละสังคม ดังนั้นการกำหนดการกระทำว่า ชั่ว หรือ ดี สังคมย่อมเป็นผู้ที่กำหนด เพราะผลที่กำหนดว่าการกระทำเช่นใดเป็นความชั่ว สามารถที่จะกล่าวได้ว่ามาจากบรรทัดฐานของคนในสังคมที่เป็นมติของคนส่วนใหญ่ในสังคมนั้นเอง

2) หลักเกณฑ์ของการกระทำโดยประมาท

(1) ความมิชอบด้วยกฎหมายของการกระทำ (Das Handlungsunrecht) ซึ่งได้แก่ การละเมิดต่อหน้าที่ที่ต้องใช้ความระมัดระวังในทางภาวะวิสัย (Die Verletzung der objektiven Sorgfaltspflicht)

(2) ความมิชอบด้วยกฎหมายของผลของการกระทำ (Das Erfolgsunrecht) ซึ่งได้แก่การเกิดขึ้นของผล สาเหตุของการเกิดขึ้นของผลและการคาดหมายได้ของผลจากการกระทำ (แสง บุญเฉลิมวิภาส, 2546)

3) ความหมายและหลักเกณฑ์

(1) การกระทำโดยประมาทตามกฎหมายอังกฤษ

การกระทำโดยประมาท หมายถึง การละเลยที่จะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานความระมัดระวัง (Standard of care) ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้กระทำที่จะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานความระมัดระวัง ดังนั้นการกระทำโดยประมาทจึงเป็นการละเลยที่จะประพฤติปฏิบัติให้เหมือนกับวิญญูชน (reasonable man) หรือบุคคลที่มีความสุจริตรอบคอบ (prudent man) ในพฤติการณ์ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้ต้องประพฤติตนเยี่ยงวิญญูชน (Williams, 1983: 88)

ต่อมาศาลได้พัฒนาหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกระทำโดยประมาท (Negligence) โดยเพิ่มหลักเกณฑ์ที่ว่า ความประมาทนั้นต้อง “ร้ายแรง” (gross) ซึ่งหมายความว่า การกระทำที่เบี่ยงเบนจากมาตรฐานความระมัดระวังเพียงเล็กน้อยหรือมีเหตุอันสมควรไม่ทำให้บุคคลต้องรับโทษในทางอาญา ซึ่งหลักเกณฑ์ที่เพิ่มเติมขึ้นมาใหม่นี้มีลักษณะเป็นการระบุ (degree of negligence) ที่จำเป็นสำหรับความรับผิดทางอาญา (Williams, 1983: 88)

(2) การกระทำโดยประมาทตามกฎหมายสหรัฐอเมริกา

การกระทำโดยประมาทของประเทศสหรัฐอเมริกา แบ่งออกเป็นการกระทำโดยประมาทในทางแพ่ง (Simple or ordinary negligence) กับ การกระทำโดยประมาทที่มีความรับผิดทางอาญา (Culpable or negligence) (ทัศนวรรณ สิริพรหมเจริญ, 2550) กล่าวคือ

- การกระทำโดยประมาทในทางแพ่ง (Simple or ordinary negligence) คือการให้สิทธิแก่บุคคลเกี่ยวกับการฟ้องคดีเพื่อเรียกค่าเสียหาย
- คือการให้บุคคลต้องรับผิดทางอาญา

ซึ่งความประมาทที่รับผิดทางอาญาเป็นความผิดที่มากกว่าความประมาทในทางแพ่ง ด้วยเหตุนี้จึงเกิดแนวคิดที่ว่า การกระทำโดยประมาทจะต้องมีความรับผิดทางอาญา ซึ่งการจะบัญญัติให้กระทำโดยประมาทเป็นความผิดทางอาญาได้นั้น จะต้องปรากฏว่าการกระทำโดยประมาทนั้นจะต้องถึงขนาดที่จะเป็นการกระทำโดยประมาทในทางอาญา

การกระทำโดยประมาททางอาญา หมายถึง เป็นการกระทำใด ยกเว้นการกระทำที่เพิกเฉยต่อผลประโยชน์ของบุคคลอื่นโดยเจตนา หรือขาดความยับยั้งและจงใจ ซึ่งอยู่ต่ำกว่าที่กฎหมายบัญญัติเพื่อคุ้มครองผู้อื่นให้พ้นจากการเสี่ยงภัยอันตรายที่ไม่มีเหตุผลอันสมควร ซึ่งมาตรฐานที่กฎหมายบัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองให้ผู้อื่นให้พ้นจากการเสี่ยงต่อภัยอันตรายที่ไม่มีเหตุผลอันสมควรนั้น เป็นมาตรฐานการกระทำ (Standard of conduct) ซึ่งทุกคนจะต้องปฏิบัติตามเพื่อหลีกเลี่ยงความประมาท

บางครั้งประมาทก็ยังหมายถึง การกระทำที่เบี่ยงเบนจากรายแรงจากมาตรฐานความระมัดระวัง (Standard of care) ซึ่งกฎหมายต้องการจากปัจเจกบุคคล (Individual) และบ่อยครั้งที่ศาลได้อธิบายการกระทำโดยประมาทในทางอาญาไว้ว่าเป็นความประมาทอย่างร้ายแรง (Gross negligence) หรือการกระทำโดยประมาทที่ต้องมีความรับผิดชอบ (Culpable negligence) ในขณะที่ในบางศาลก็ได้อธิบายไว้ว่าบุคคลที่กระทำโดยประมาทในทางอาญา คือ บุคคลผู้ซึ่งก่อให้เกิดการเสี่ยงต่อภัยอันตรายที่ไม่สมควรต่อผู้อื่น (unjustified risk of harm to others)

เมื่อมีการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาในเรื่องการกระทำโดยประมาทขึ้นมาในระบบคอมมอนลอว์ (Common Law) จึงจำเป็นที่จะต้องกำหนดให้มีบางสิ่งพิเศษสำหรับความผิดทางอาญาในเรื่องการกระทำโดยประมาทในทางอาญาที่มากกว่าความประมาทในทางแพ่ง (Ordinary Negligence) ซึ่งเพียงพอสำหรับความผิดในเรื่องละเมิดเท่านั้น อะไรบางสิ่งพิเศษ (Something Extra) ซึ่งสิ่งผิดกฎหมายอาญาต้องการกำหนดให้มันนั้นจะต้องเป็นอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ (R. LaFave, 1983: 262)

- การกระทำของจำเลยจะต้องเป็นการเสี่ยงที่จะทำให้ผู้อื่นเกิดภัยอันตรายหรือเกิดความเสียหายมากกว่าการกระทำโดยละเมิดโดยประมาทเลินเล่อ (Tort Negligence) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การกระทำโดยประมาทในทางอาญาจะต้องมี “ความประมาทในระดับที่สูง” (High Degree of Negligence) มากกว่า “ความประมาทในทางแพ่ง” (Ordinary Negligence)

- การกระทำโดยประมาทในทางอาญาจะต้องกำหนดให้จำเลยตระหนัก (รู้) (Realize) ถึงภัยอันตรายที่เขาทำขึ้นโดยรู้ตัว (Consciously) ซึ่งการตระหนักรู้ถึงภัยอันตรายที่เขาทำขึ้นโดยรู้ตัวนั้นไม่ได้ถูกกำหนดไว้ในกรณีของความประมาทในทางแพ่ง

กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ความแตกต่างระหว่างความประมาทในทางแพ่งกับความประมาททางอาญาก็คือ ความประมาทในทางแพ่งเป็นความผิดในทางภาวะวิสัย ส่วนความประมาททางอาญาเป็นความผิดในทางอติวิสัย

- การกระทำโดยประมาททางอาญาอาจจำเป็นต้องมีทั้ง (1) การกระทำซึ่งก่อให้เกิดการเสี่ยงต่อภัยอันตรายในระดับที่สูงมากกว่าที่กำหนดไว้สำหรับความประมาทในทางแพ่ง และ (2) การรู้ตัวในทางอติวิสัยของจำเลยว่าการกระทำของเขาเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดการเสี่ยงภัยอันตรายเช่นนั้น

(3) การกระทำโดยประมาทตามกฎหมายเยอรมัน

การกระทำโดยประมาท หมายถึง ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 15 ของประเทศเยอรมัน (ทศวรรษวรรณ สิริพรหมเจริญ, 2550) คือ

มาตรา 15 บัญญัติไว้ว่า “การกระทำโดยประมาทจะถูกลงโทษได้ก็ต่อเมื่อกฎหมายได้บัญญัติไว้อย่างชัดแจ้งให้ลงโทษการกระทำโดยประมาท”

ความผิดที่กฎหมายอาญาประเทศเยอรมันบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด อันได้แก่

1. ความผิดเกี่ยวกับการทำอันตรายและก่ออันตรายต่อชีวิตและร่างกาย เช่นฆ่าคนตายโดยประมาท (มาตรา 222) และทำร้ายร่างกายโดยประมาท (มาตรา 230)
2. ความผิดที่เป็นอันตรายต่อสังคม (มาตรา 306)
3. ความผิดฐานก่อให้เกิดเพลิงไหม้โดยประมาท (มาตรา 309)
4. ความผิดอาญาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (มาตรา 324) เป็นต้น

ซึ่งความหมายที่แท้จริงเกี่ยวกับการกระทำโดยประมาทของกฎหมายอาญาประเทศเยอรมันยังไม่มีข้อกำหนดความหมายอย่างแน่ชัด มีการกำหนดความหมายของคำว่า “ประมาทเลินเล่อ” เท่านั้น

มาตรา 276 วรรคหนึ่ง “บุคคลผู้ซึ่งไม่ได้ใช้ความระมัดระวังอย่างวิญญูชน บุคคลนั้นกระทำโดยประมาทเลินเล่อ”

นอกจากนี้ใน Manual of German Law ได้ให้ความหมายของการกระทำโดยประมาทในทางอาญาไว้ว่า จะเป็นการกระทำโดยประมาท (Negligence) ได้ก็

ต่อเมื่อ บุคคลนั้นได้กระทำลงโดยขาดความระมัดระวัง (Due Care) อันสมควรภายใต้พฤติการณ์ เช่นนั้นตลอดจนความสามารถและการดำรงชีพของแต่ละบุคคล และผู้กระทำไม่อาจคาดเห็นได้ อย่างแน่แท้ถึงผลที่อาจจะเกิดขึ้นแม้ว่าเขาควรจะคาดเห็นได้ (Brit, 1952: 79)

4) ประเภทของการกระทำผิดโดยประมาท

(1) ความประมาทธรรมดาและความประมาทโดยรู้ตัว

ความประมาทธรรมดาตามกฎหมายของประเทศอังกฤษ

(Negligence) การกระทำโดยประมาทธรรมดาตามกฎหมายของประเทศอังกฤษ เป็นการกระทำที่ผู้กระทำละเลยหรือไม่เอาใจใส่ต่อภัยอันตราย ซึ่งรวมทั้งกรณีที่ผู้กระทำควรที่จะรู้ว่ามีภัยเสี่ยงต่อภัยอันตรายและควรมีความเอาใจใส่กับภัยอันตราย ความรับผิดชอบของจำเลยสำหรับความประมาทธรรมดา (negligence) จึงขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงที่ว่าจำเลยละเลยที่จะรู้ (ตระหนัก) (Realize) หรือควรที่จะต้องรู้ถึงการเสี่ยงต่อภัยอันตรายและละเลยที่จะปฏิบัติตามมาตรฐานการกระทำของวิญญูชน

การทดสอบความประมาทธรรมดาในรูปแบบของการพิจารณาโดยเปรียบเทียบกับวิญญูชน จึงเรียกว่า “มาตรฐานทางภาวะวิสัย” (Objective Standard) ซึ่งการทดสอบนี้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับการค้นหาสิ่งซึ่งอยู่ในจิตใจของจำเลย (Williams, 1983: 88) ดังนั้น ความประมาทธรรมดา (Negligence) จึงไม่ใช่รูปแบบหนึ่งของ “mens rea” การกระทำโดยประมาทนั้น เป็นเพียงการแสดงให้เห็นถึงการขาดความเอาใจใส่เท่านั้น ไม่เกี่ยวกับความชั่วร้ายของจิตใจแต่อย่างใด และสิ่งนี้ทำให้มีความแตกต่างกันระหว่างประมาทโดยจงใจ (Recklessness) และประมาทธรรมดา (Negligence) (ทัศนวรรณ สิริพรหมเจริญ, 2550)

ตามกฎหมายประเทศอังกฤษความแตกต่างระหว่างประมาทโดยจงใจ (Recklessness) และประมาทธรรมดา (Negligence) อยู่ที่การรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวถึงการเสี่ยงต่อภัยอันตรายของผู้กระทำ กล่าวคือ ประมาทโดยจงใจ (Recklessness) ผู้จะทำจะต้องรู้ตัว (Aware) ว่าการกระทำของตนเป็นการเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดภัยอันตรายไม่ว่าจะเป็นการรู้ตัวในทางอัตวิสัย (Subjective) หรือการรู้ตัวในทางภาวะวิสัย (Objective) แต่สำหรับประมาทธรรมดา (Negligence) นั้น ผู้กระทำไม่จำเป็นต้องมีองค์ประกอบในเรื่องของการรู้ตัว แต่อย่างไรก็ตามทั้งการกระทำโดยจงใจและการกระทำโดยประมาทมีลักษณะที่สำคัญเหมือนกันอยู่ข้อหนึ่งก็คือ ต้องเป็นการเสี่ยงภัยโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร (Unreasonable Risk)

ความประมาทธรรมดาตามกฎหมายของประเทศ

สหรัฐอเมริกา (Negligence) การกระทำโดยประมาทธรรมดาตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา คือการกระทำของบุคคลจะเป็นความประมาทธรรมดาก็ต่อเมื่อ บุคคลนั้นควรจะใช้ความระมัดระวังในการเสี่ยงต่อภัยอันตรายที่ไม่สมควร ซึ่งเกิดจากการกระทำของเขา การเสี่ยงต่อภัยอันตรายดังกล่าวต้องมีลักษณะและระดับที่ผู้กระทำเพิกเฉยที่จะรู้ถึงการเสี่ยงนั้น โดยพิจารณาจากลักษณะและวัตถุประสงค์ของการกระทำนั้นๆ ตลอดจนพฤติการณ์ต่างๆ ที่ผู้กระทำรู้ รวมถึงการเบี่ยงอย่างร้ายแรงจากระดับมาตรฐานความระมัดระวังซึ่งวิญญูชน (Reasonable Person) พึงจะปฏิบัติในสถานการณ์เช่นเดียวกับผู้กระทำ

ความประมาทธรรมดา (Negligence) ตามกฎหมายสหรัฐอเมริกาจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ (1) การแสดงถึงระดับของการเสี่ยงต่อภัยอันตรายซึ่งผู้กระทำได้ก่อขึ้น และ (2) การวัดระดับของการกระทำเช่นว่านั้นโดยใช้มาตรฐานในทางภาวะวิสัย (Objective Standard) (R. La Fave, 1983: 262-263)

(1) การแสดงถึงระดับของการเสี่ยงต่อภัยอันตราย

ซึ่งผู้กระทำได้ก่อขึ้น

เป็นการแสดงถึงความเสี่ยงต่อภัยอันตรายในระดับที่สูงมากกว่าการกระทำโดยประมาทในทางแพ่ง เพื่อแสดงให้เห็นถึง “ความประมาทในระดับที่สูง” (High Degree of Negligence) ของผู้กระทำ โดยระดับของการเสี่ยงต่อภัยอันตรายซึ่งกฎหมายต้องการสำหรับความประมาทธรรมดา ก็คือ “การเสี่ยงต่อภัยอันตรายโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร” ซึ่งหมายถึงการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อผู้อื่นโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรที่จะเสี่ยงหรือการไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะทำการเสี่ยงเช่นนั้น ซึ่งการเสี่ยงต่อภัยอันตรายโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรเป็นการเสี่ยงต่อภัยอันตรายที่ไม่ได้รับการยอมรับทางสังคม

(2) การวัดระดับของการกระทำเช่นว่านั้นโดยใช้

มาตรฐานในทางภาวะวิสัย

ผู้กระทำควรที่จะต้องรู้ถึงการเสี่ยงต่อภัยอันตรายโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร แม้ว่าผู้กระทำจะไม่รู้ข้อเท็จจริงว่าการกระทำของเขาก่อให้เกิดภัยอันตรายเช่นนั้นขึ้น ถ้าหากวิญญูชนควรจะต้องรู้ถึงการเสี่ยงต่อภัยอันตรายโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรนั้น มาตรฐานในทางภาวะวิสัยนั้นอาจเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า มาตรฐานวิญญูชน (Reasonable Man Standard)

ประมาทโดยรู้ตัวตามกฎหมายของประเทศเยอรมัน

(Bewusste Fahrlässigkeit) การกระทำโดยประมาทโดยรู้ตัวตามกฎหมายของประเทศเยอรมัน คือการที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำการฝ่าฝืนความระมัดระวังตามวิสัยและพฤติการณ์ไปโดยไม่ได้คำนึงถึงโอกาสที่การกระทำของตนจะนำไปสู่การกระทำที่ครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความหมายของความประมาทธรรมดาตามกฎหมายอังกฤษและสหรัฐอเมริกาตามระบบกฎหมายระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) และความหมายของความประมาทโดยรู้ตัวตามกฎหมายเยอรมันตามระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) นั้นเป็นการที่ผู้กระทำความผิดกระทำผิดโดยขาดการระมัดระวัง ขาดการเอาใจใส่ถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นโดยไม่มี ความระมัดระวัง ไม่คำนึงว่าจะเกิดความเสียหายเกิดขึ้น

(2) ความประมาทโดยจงใจและความประมาทโดยไม่รู้ตัว

ความประมาทโดยจงใจตามกฎหมายของประเทศอังกฤษ

(Recklessness) การกระทำโดยประมาทโดยจงใจตามกฎหมายของประเทศอังกฤษ เป็นสิ่งที่ใช้ในการพิจารณาเพื่อแสดงให้เห็นถึงระดับของความประมาทที่สมควรถูกลงโทษ ซึ่งหมายถึงการขาดความระมัดระวังอย่างมาก (ทัศนวิธาน สิริพรหมเจริญ, 2550)

John Smith ได้ให้คำนิยามคำว่า ประมาทโดยจงใจ (Recklessness) ว่าหมายถึงการกระทำที่ผู้กระทำได้กระทำลงโดยไม่เพียงแต่ขาดความระมัดระวังเท่านั้น แต่ได้กระทำโดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นการเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดภัยอันตรายขึ้น แต่ก็ยังขึ้นกระทำโดยคิดว่าจะสามารถหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดภัยขึ้นได้

ส่วนในการพิจารณาคดีของศาล ความประมาทโดยจงใจ (Recklessness) ยังคงเป็นเรื่องที่สับสนเนื่องจากมีบทนิยามสองบทนิยามเกี่ยวกับความประมาทโดยจงใจ (Recklessness) ซึ่งคนจะรู้จักกันในนามความประมาทโดยจงใจในรูปแบบของ Cunningham (Cunningham Recklessness) และความประมาทโดยจงใจในรูปแบบของ Caldwell (Caldwell Recklessness) ซึ่งความผิดบางกรณีจะตรงกับแต่ละรูปแบบ

(1) ความประมาทโดยจงใจในรูปแบบของ

Cunningham มีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 2 ประการ คือ

- จำเลยรู้ตัว (Awareness) ว่ามีการเสี่ยงต่อภยันตราย ซึ่งการกระทำของเขาหรือของเธออาจทำให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ ซึ่งถูกเรียกว่า “ความประมาทโดยจงใจอย่างรู้ตัว” (Advertent Recklessness) และองค์ประกอบเรื่องการรู้ตัวยังมีการนำเรื่องของ mens rea มาพิจารณากับความประมาทโดยจงใจอีกด้วย ว่าเวลาในขณะนั้นเธอหรือเขารู้ตัวว่าถ้าจะปฏิบัติแล้วจะเกิดภยันตรายแต่เขาก็กระทำ

- การเสี่ยงต่อภยันตรายเป็นเรื่องไม่มีเหตุผลอันสมควร (Unreasonable) สำหรับจำเลยที่จะกระทำการเสี่ยงต่อภยันตรายเช่นนั้น

(2) ความประมาทโดยจงใจในรูปแบบของ Caldwell จะให้คำนิยามกว้างกว่าการให้ความหมายกระทำโดยประมาทโดยจงใจของ Cunningham ซึ่งรูปแบบของ Caldwell นั้น Lord Diplock ได้ให้เหตุผลไว้สามประการ คือ

- สิ่งซึ่งแบ่งเส้นระหว่างการรู้ตัวและการไม่รู้ตัวถึงการเสี่ยงภยันตรายของจำเลยนั้นมีขอบเขตที่แคบและยากต่อการพิสูจน์ ซึ่งคณะลูกขุนและผู้พิพากษาไม่ควรต้องรับภาระเช่นนี้ เราต้องยอมรับข้อเท็จจริงที่ว่า มันอาจจะเป็นไปได้โดยที่เราจะรู้ว่าบุคคลที่กำลังกระทำอย่างรวดเร็วนั้นได้กระทำลงไปโดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวถึงภยันตรายซึ่งเป็นผลที่เกิดจากการกระทำของเขา ซึ่งก็เหมือนกันกับเรื่องของเจตนา การสำคัญผิด และปัญหาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับจิตใจของผู้กระทำ

- โดยทั่วไปแล้วความหมายของคำว่าประมาทโดยจงใจ (Recklessness) น่าจะมีขอบเขตที่กว้างกว่าการรู้ตัวถึงการเสี่ยงภยันตราย โดยควรที่จะเหมาะสมถึงการขาดความระมัดระวังและขาดความยั้งคิดด้วย

- ผู้ซึ่งละเลยที่จะคาดเห็นถึงการเสี่ยงต่อภยันตรายที่สามารถเห็นได้อย่างชัดเจนมีความน่าตำหนิไม่น้อยไปกว่าผู้ที่คาดเห็นถึงการเสี่ยงต่อภยันตรายและยังคงขึ้นที่กระทำลงไป

กล่าวโดยสรุปได้ว่า บทนิยามความประมาทโดยจงใจในรูปแบบของ Caldwell ได้รวมองค์ประกอบของความประมาทโดยจงใจในรูปแบบของ Cunningham หรือความประมาทโดยจงใจอย่างรู้ตัวไว้ด้วย โดยรวมถึงบุคคลที่รู้ถึงการเสี่ยงต่อภยันตราย นอกจากนี้ยังได้มีการขยายไปถึงบุคคลที่ละเลยที่คิดว่าอาจจะมีการเสี่ยงต่อภยันตรายอย่างหนึ่งอย่างใดเกิดขึ้นซึ่งเป็น

ภยันตรายที่เห็นได้ชัดเจน จึงอาจกล่าวได้ว่าบุคคลผู้มีความประมาทโดยจงใจตามความคิดของ Cunningham จะเป็นผู้ประมาทโดยจงใจตามความคิดของ Caldwell ด้วย แต่เนื่องจากความประมาทโดยจงใจในรูปแบบของ Caldwell ได้รวมถึงกรณีที่จำเลยไม่รู้ตัวว่าเป็นการเสี่ยงต่อภยันตรายที่เห็นอย่างชัดเจน ดังนั้นผู้มีความประมาทโดยจงใจตามแนวคิดของ Caldwell จึงไม่เป็นผู้มีความประมาทโดยจงใจตามแนวคิดของ Cunningham

ความประมาทโดยจงใจตามกฎหมายของประเทศ

สหรัฐอเมริกา (Recklessness) การกระทำโดยประมาทธรรมดาตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา การกระทำของบุคคลจะเป็นความประมาทโดยจงใจก็ต่อเมื่อ บุคคลนั้นเพิกเฉยต่อการเสี่ยงต่อภยันตรายซึ่งได้กระทำโดยรู้ตัว และการเสี่ยงเช่นนี้เป็นความเสี่ยงต่อภยันตรายโดยไม่สมควรซึ่งเกิดจากการกระทำของเขา การเสี่ยงต่อภยันตรายนี้ต้องมีลักษณะและระดับของการเสี่ยง โดยพิจารณาจากลักษณะและวัตถุประสงค์ของการกระทำของผู้กระทำ ตลอดจนพฤติการณ์ต่างๆที่ผู้กระทำรู้ การเพิกเฉยต่อการเสี่ยงนี้รวมถึงการเบี่ยงเบนอย่างร้ายแรงจากมาตรฐานการกระทำของบุคคลซึ่งเคารพต่อกฎหมาย (บุคคลทั่วไป) (Law-abiding Person) ฟังจะปฏิบัติในสถานการณ์เช่นเดียวกับผู้กระทำ

ความประมาทโดยจงใจ (Recklessness) ตามกฎหมายสหรัฐอเมริกาจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ (1) การกระทำซึ่งก่อให้เกิดการเสี่ยงต่อภยันตรายในระดับที่สูงมากขึ้น และ (2) การรู้ตัวในทางอัตวิสัยของจำเลย (Subjective Awareness) ว่าการกระทำของเขาเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดการเสี่ยงต่อภยันตราย (R. LaFave, 1983: 267)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความประมาทโดยจงใจ (Recklessness) จึงไม่เพียงแต่การหมายถึงการรู้ถึงผลที่เกิดจากการกระทำเพียงเท่านั้นแต่ยังหมายถึงการเพิกเฉยอย่างจงใจหรือการขาดความยับยั้งต่อผลซึ่งอาจเกิดจากการกระทำนั้นโดยรู้ตัวอีกด้วย

ประมาทโดยไม่รู้ตัวตามกฎหมายของประเทศเยอรมัน

(Unbewusste Fahrlässigkeit) การกระทำโดยประมาทโดยไม่รู้ตัวตามกฎหมายของประเทศเยอรมัน คือ การกระทำโดยประมาทที่เกิดขึ้นในกรณีที่ผู้กระทำมีความผิดเห็นถึงภยันตรายที่ประจักษ์ที่มีต่อวัตถุที่คุ้มครองแล้ว แต่ผู้กระทำมีความผิดก็ยังคงเชื่อมั่นว่า จากความสามารถของตนหรือจากความโชคดีของตนภยันตรายที่ประจักษ์นั้นจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้กล่าวคือ เป็นกรณีของการกระทำที่ผู้กระทำมีความผิดไม่เพียงแต่ขาดความระมัดระวังเท่านั้น แต่ได้กระทำไปโดยรู้อยู่แล้ว

ว่าเป็นการเสี่ยงที่จะเกิดภัยแต่ก็ยังขึ้นทำลงไปโดยตน คิดว่าคงสามารถหลีกเลี่ยงไม่ให้ภัยนั้นเกิดขึ้นได้

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความหมายของความประมาทโดยจงใจ ตามกฎหมายอังกฤษและสหรัฐอเมริกาตามระบบกฎหมายระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) และความหมายของความประมาทโดยไม่รู้ตัวตามกฎหมายเยอรมันตามระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) นั้นเป็นการที่ผู้กระทำผิดรู้ถึงความเสี่ยงหรือภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้น แต่ได้ทำการเพิกเฉยหรือไม่สนใจในความเสี่ยงดังกล่าว โดยอาจมีความเชื่อมั่นในตนเองว่าจะสามารถผ่านความเสี่ยงนั้นไปได้หรือเสี่ยงในสถานการณ์ที่ไม่ควรเสี่ยงแต่ผู้กระทำผิดก็ตัดสินใจที่จะเสี่ยงในสถานการณ์ดังกล่าวก็ตาม

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการกระทำผิดโดยประมาททั้งที่เป็นการประมาทธรรมดาหรือความประมาทโดยรู้ตัว ซึ่งผู้กระทำผิดขาดความระมัดระวังที่เพียงพอจนทำให้เกิดอันตรายต่อผู้เสียหายและความประมาทโดยจงใจและความประมาทโดยไม่รู้ตัวซึ่งรู้ว่าการกระทำดังกล่าวของตนเป็นความเสี่ยง แต่ก็มีได้ระมัดระวังจนเกิดอันตรายต่อผู้เสียหายไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง ด้วยว่าการกระทำผิดโดยประมาท ทุกรูปแบบ ก็ยังเป็นการกระทำอันเกิดจากการขาดเจตนา จึงน่าจะมีความเหมาะสมที่จะนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากความประมาทของผู้กระทำผิดที่ส่งผลต่อผู้เสียหาย

2. แนวคิดเรื่องความขัดแย้ง

2.1 ความหมายของความขัดแย้ง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ได้นิยามความหมายของคำว่า ความขัดแย้งไว้ว่า “ขัด” หมายความว่า ไม่ทำตาม ฝ่าฝืน ขึ้นไว้ ในส่วนของคำว่า “แย้ง” ได้ให้ความหมายไว้ว่า ไม่ตรงหรือไม่ลงรอยเดียวกัน ต้านไว้ ทานไว้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ได้นิยามความหมายของคำว่า ความขัดแย้งไว้ว่า “ขัดแย้ง” หมายถึง ไม่ลงรอยกัน

Webster Dictionary ให้ความหมายของคำว่าขัดแย้ง (conflict) ไว้ว่า คำว่าความขัดแย้ง มาจากภาษาลาตินคำว่า conflagere แปลว่า การต่อสู้ (Fight) การทำสงคราม (Warfare) ตรงกันข้าม (Opposition) การไม่ถูกกัน ความคิดหรือการกระทำที่ไม่เหมือนกัน ความไม่ลงรอยต่อ

กันหรือเข้ากันไม่ได้ (Incompatible) ซึ่งสอดคล้องกับการให้ความหมายคำว่า “ขัดแย้ง” ของ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542

โคเซอร์ ได้ให้นิยามความขัดแย้งไว้ว่า ความขัดแย้ง เป็นการต่อสู้ระหว่างกลุ่มที่ขัดแย้งกันอยู่เพื่อให้ได้มาซึ่งค่านิยมที่ปรารถนาสถานภาพ อำนาจ และทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เป้าหมายของกลุ่มที่ขัดแย้ง มิได้จำกัดขอบเขตเพียงเพื่อบรรลุสิ่งที่ตนปรารถนาเท่านั้น แต่ยังต้องการให้คู่แข่งต้องยอมจำนน หรือได้รับความเสียหาย รวมทั้งมุ่งหวังที่จะขจัดคู่แข่งให้หมดสิ้นลงไปด้วย (Coser, 1956)

อย่างไรก็ตาม ความหมายของคำว่าความขัดแย้งของโคเซอร์ มุ่งอธิบายปรากฏการณ์ความขัดแย้งในสังคมในด้านที่ต้องการแสวงหาอำนาจและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดมาเป็นของตน รวมทั้งมุ่งหวังที่จะทำลายคู่แข่งให้หมดสิ้นไป แต่ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการกระทำโดยประมาทขาดซึ่งเจตนา นั้น ความขัดแย้งมิได้เกิดขึ้นเนื่องจากการต้องการอำนาจหรือทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดแต่อย่างใด แต่เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการกระทำที่ยังผลให้ผู้เสียหายเสียผลประโยชน์ และความขัดแย้งดังกล่าวก็ยังมีได้มุ่งหวังถึงที่จะขจัดคู่แข่งให้หมดสิ้นลงไปอีกด้วย

นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการที่ให้ความหมายของความขัดแย้งไว้แตกต่างกัน ออกไปอีกดังนี้

ความขัดแย้ง หมายถึง สภาพที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลสองฝ่ายหรือมากกว่าสองฝ่าย ต้องทำงานพึ่งพาอาศัยกัน มีปฏิสัมพันธ์กัน มีความเห็นที่ไปด้วยกันไม่ได้หรือไม่สอดคล้องกัน (Neuman W. P. Roy and Bruehl E. Margaret, 1982: 3)

ความขัดแย้ง หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับจุดหมายหรือวิธีการหรือทั้งสองอย่าง โดยเป็นการพึ่งพาอาศัยกันในทางลบ หรืออาจกล่าวได้ว่าความขัดแย้ง หมายถึง การที่แต่ละฝ่ายไปกันไม่ได้ในเรื่องที่เกี่ยวกับความต้องการ ซึ่งอาจจะเป็นความต้องการจริงๆ หรือศักยภาพที่จะเกิดความต้องการก็ตาม (Raven H. Bertram and Rubin Z. Jeffrey, 1976:)

ความขัดแย้ง หมายถึง กระบวนการทางสังคม ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อแต่ละฝ่ายมีจุดมุ่งหมายที่ไม่สามารถไปด้วยกันได้ หรือมีค่านิยมที่แตกต่างกัน โดยความแตกต่างนี้ มักจะเกิดจากความรับรู้มากกว่าที่จะเป็นความแตกต่างที่เกิดขึ้นจริงๆ (Filley C. Allan, 1975: 4)

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ ได้อธิบายที่มาของความขัดแย้งไว้ว่า ความขัดแย้งของบุคคลเกิดจากการที่บุคคลต้องตัดสินใจเลือกอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งอาจจะเต็มใจเลือกหรือจำเป็นต้องเลือก เป็นสภาพการณ์ที่การกระทำของฝ่ายหนึ่งไปขัดขวางหรือสกัดกั้นการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่งในการที่จะบรรลุเป้าหมาย หรือการที่บุคคลที่มีความแตกต่างกันในค่านิยม ความสนใจ แนวคิด วิธีการ เป้าหมาย ต้องมาติดต่อทำงานกัน อยู่ร่วมกัน ในสังคมเดียวกัน ซึ่งความแตกต่างนี้ เป็นสิ่งที่ไม่สอดคล้องกันหรือไปด้วยกันไม่ได้ (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2534: 11)

มุฮัมหมัดรอฟีอี มุซอ ให้ความหมายของความขัดแย้งไว้ว่า ความขัดแย้งเป็นกระบวนการที่บุคคลมีเป้าหมายแตกต่างกันและต่อสู้หรือแข่งขันกันในการที่จะบรรลุเป้าหมาย (มุฮัมหมัดรอฟีอี มุซอ, 2549: 6)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความขัดแย้ง เป็นกระบวนการที่บุคคลในสังคมมีเป้าหมายและวิธีการที่จะบรรลุเป้าหมายที่ตนตั้งไว้ที่แตกต่างกัน วิธีการที่แตกต่างกันนี้ ส่งผลให้บุคคลมีความขัดแย้งกันเพื่อจะไปสู่เป้าหมายของตนโดยวิธีการของตน

ความขัดแย้งที่เกิดจากความประมาทของฝ่ายหนึ่งซึ่งทำให้อีกฝ่ายหนึ่งต้องรับผลความเสียหายนั้น เมื่อเกิดความขัดแย้งเกิดขึ้นจะเห็นได้ว่าสิ่งที่เกิดผลกระทบเป็นอย่างแรกคือการทำลายความสัมพันธ์ที่มีต่อกันให้เข้าไปในทางลบ ส่งผลให้มีความเห็นที่ไม่สอดคล้องกันจนเกิดความขัดแย้งกัน เมื่อผู้เสียหายมีเป้าหมายและวิธีการอย่างหนึ่ง และผู้กระทำผิดมีเป้าหมายและวิธีการอีกอย่างหนึ่ง เมื่อเกิดการกระทำผิดที่ส่งผลต่อผู้เสียหายจึงเกิดความขัดแย้งซึ่งกัน

2.2 ระดับของความขัดแย้ง

ความขัดแย้ง สามารถแบ่งระดับออกได้เป็น 3 ระดับ (วันชัย วัฒนศัพท์ และคณะ, ผู้แปล, 2545: 5-6) ได้แก่

1) ความขัดแย้งแฝงเร้น (Latent Conflict) เป็นความขัดแย้งที่มีอยู่ แต่ยังไม่เกิดเต็มที่และยังไม่มี การแบ่งแยกอย่างชัดเจน คู่กรณีอาจจะยังไม่ได้ตระหนักว่ามีความขัดแย้งเกิดขึ้น

2) ความขัดแย้งเริ่มปรากฏ (Emerging Conflicts) เป็นความขัดแย้งที่เกือบจะปรากฏตัวออกมา เริ่มเห็นว่าใครเป็นคู่กรณี มีการระบุนข้อพิพาทให้รู้กัน แต่กระบวนการที่จะนำไปสู่การร่วมมือแก้ปัญหาหรือการเจรจาต่อรองยังไม่เกิดขึ้น

3) ความขัดแย้งที่ปรากฏชัดเจน (Manifest Conflict) เป็นกรณีที่มีความขัดแย้งของคู่พิพาทเกิดขึ้นและมีการโต้ตอบกันแล้วอย่างชัดเจนและอาจจะมีกระบวนการที่จะเข้าไปจัดการกับกรณีพิพาทนั้นแล้ว คู่กรณีอาจจะเข้าไปสู่กระบวนการเจรจาและหาทางออกหรือถึงทางตันแล้ว

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจะมีระดับต่างๆ การขัดแย้งต่างกันแล้วแต่ระดับความเข้มข้นที่เกิดจากการรับรู้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคล

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างคู่กรณีที่เกิดจากความประมาทนั้น เป็นความขัดแย้งที่สามารถเห็นหรือปรากฏชัดเจน (Manifest Conflict) กล่าวคือ ความขัดแย้งในคดีขับรถประมาท มีกระบวนการทางกฎหมายที่ระบุไว้อย่างชัดเจนที่ให้ให้นำเข้าไปจัดการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ซึ่งเป็นกระบวนการยุติธรรมคู่ขนานที่ใช้ควบคู่ไปกับกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก จะเป็นกระบวนการที่จะนำไปสู่การพบปะพูดคุยเจรจาเพื่อคลายความขัดแย้งที่เกิดขึ้นควบคู่ไปกับกระบวนการหลักทางกฎหมายซึ่งเป็นกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักที่มีการระบุกระบวนการและวิธีการในการดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมาย

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งกับอาชญากรรม (วันชัย วัฒนศัพท์ และคณะ, ผู้แปล, 2545)

1) ความขัดแย้งในระดับตัวตน เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสภาวะจิตของแต่ละบุคคลในการที่จะเลือกประกอบพฤติกรรมบางอย่างซึ่งขัดกับบรรทัดฐานของชุมชนหรือกฎหมาย หากบุคคลนั้นไม่คำนึงถึงศีลธรรม ก็จะนำไปสู่การประกอบอาชญากรรมหรือพฤติกรรมที่ผิดกฎหมายได้

2) ความขัดแย้งระหว่างบุคคลกับบุคคล คือความขัดแย้งในเรื่องความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลซึ่งขัดต่อบรรทัดฐานของชุมชนหรือเป็นพฤติกรรมที่ขัดแย้งต่อกฎหมาย ส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของชุมชน ที่ต้องมีการลงโทษผู้ที่มีพฤติกรรมดังกล่าวซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยในสังคมแล้ว ยังส่งผลให้เกิดความเสียหายโดยตรงต่อคู่กรณีที่มีความขัดแย้งด้วย

3) ความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับชุมชน อาจเป็นความขัดแย้งระหว่างชุมชนในเรื่องของผลประโยชน์หรือค่านิยมต่างๆ ซึ่งหากไม่ได้รับการจัดการอย่างถูกวิธีก็จะทำให้ความขัดแย้งดังกล่าวรุนแรงจนกลายเป็นปัญหาอาชญากรรมต่อไปได้

4) ความขัดแย้งระหว่างรัฐกับชุมชน โดยรัฐเป็นผู้ปกครอง ในขณะที่ชุมชนเป็นผู้ถูกปกครอง ซึ่งรัฐมีหน้าที่ในการดำเนินนโยบายต่างๆ เพื่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศ และรัฐมีหน้าที่ในการออกกฎหมายต่างๆ เพื่อให้คนในสังคมได้ปฏิบัติตาม การมองอาชญากรรมในแง่นี้ก็ คือ การที่รัฐออกกฎหมายต่างๆ ขัดแย้งกับความต้องการของคนในชุมชน โดยรัฐอ้างถึงการปกป้องผลประโยชน์แห่งรัฐ หรือการที่รัฐดำเนินโครงการที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินวิถีชีวิตของคนในชุมชน

5) ระดับของกฎหมาย ซึ่งอาชญากรรมในที่นี้หมายถึง พฤติกรรมที่กฎหมายกำหนดว่าเป็นความผิด ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความสงบสุขของรัฐและผู้ที่กระทำต้องได้รับการลงโทษ เพราะฉะนั้น พฤติกรรมใดที่ขัดแย้งต่อกฎหมายก็กลายเป็นพฤติกรรมอาชญากรรม

สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตความขัดแย้งที่เกิดจากการขับรถประมาททำให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บสาหัส อันส่งผลให้เกิดความเสียหายแก่ร่างกาย จิตใจ และทรัพย์สินแก่ผู้เสียหาย ซึ่งเป็นความขัดแย้งระหว่างบุคคลกับบุคคลที่เกิดขึ้นจากความประมาทของผู้กระทำผิด เมื่อเกิดการกระทำผิดโดยประมาทเกิดขึ้น ย่อมส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และพฤติกรรมดังกล่าวมีความผิดตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ ทั้งนี้ การกระทำผิดดังกล่าวยังอาจส่งผลกระทบต่อสังคมซึ่งอาจเป็นแบบอย่างให้แก่ผู้อื่น จึงต้องมีการลงโทษผู้ที่มีพฤติกรรมดังกล่าวตามโทษที่กฎหมายกำหนดไว้ นอกจากนี้ ผลจากความประมาทที่ส่งผลให้เกิดความเสียหายโดยตรงต่อคู่กรณีที่มีความขัดแย้งกันแล้วนั้นนั้น ยังส่งผลกระทบทางอ้อมแก่ครอบครัว ญาติ หรือผู้เกี่ยวข้องกับทั้งผู้เสียหายและกับผู้กระทำผิดเองก็ตาม ดังนั้น จึงได้มีการ

นำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้น เพื่อที่จะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกัน และผู้เสียหายได้มีโอกาสขอใช้เยียวยาให้แก่ผู้กระทำผิดด้วยกระบวนการวิธีการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ณภัทร กตเวทีเสถียร (2547) ศึกษาเรื่อง การระงับข้อพิพาทในคดีอาญาโดยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ศึกษาเฉพาะกรณีความผิดที่มีผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายอาญา พบว่า แนวคิดในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ซึ่งเห็นว่าอาชญากรรมเป็นผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของบุคคลมิใช่กระทบต่อรัฐแต่อย่างใด จึงทำให้การระงับข้อพิพาทจะต้องให้ผู้ที่มิใช่ผลกระทบโดยตรงได้มีส่วนร่วมเช่น ผู้เสียหาย ผู้กระทำผิดและชุมชน เพื่อจะก่อให้เกิดความพอใจแก่ทุกฝ่าย คือ ผู้กระทำผิดไม่ต้องรับโทษ ผู้เสียหายได้รับการชดเชย และชุมชนมีความสุข อันเป็นการนำมาซึ่งความสมานฉันท์ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นที่สนใจในหลายประเทศ ทั่วโลก ว่าสามารถนำมาใช้แก้ปัญหาในกระบวนการยุติธรรมได้ ทั้งในประเทศซวีลลอร์ เช่น ในเยอรมัน และคอมมอนลอร์ เช่น ในแคนาดา เป็นต้น การที่จะนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในคดีอาญาของไทย จึงสามารถทำได้โดยอาศัยความสอดคล้องของกระบวนการยุติธรรมที่เป็นอยู่ โดยการนำมาใช้ประกอบดุลพินิจของอัยการในการสั่งคดี และประกอบดุลพินิจของศาลในการกำหนดโทษ โดยจะนำมาใช้กับความผิดอันยอมความได้ ความผิดอาญาต่อบุคคล หรือต่อกรรมสิทธิ์และทรัพย์สิน หรือต่อการอยู่ร่วมกัน ที่มีคุณธรรมทางกฎหมายคุ้มครองบุคคล หรือทรัพย์สินของบุคคล ที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และความผิดที่กระทำโดยประมาท ดังนั้น การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ระงับข้อพิพาทในความผิดดังกล่าวจะช่วยให้ปริมาณคดีที่ล้นศาลลดลง

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย (2548) ศึกษาเรื่อง กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การปรับกระบวนการตัดสินกระบวนการยุติธรรมไทย พบว่า สรุปผลการศึกษาได้สองประการคือ

ประการแรก กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มีลักษณะสำคัญทางวิชาการและทางปฏิบัติ คือเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมซึ่งมีลักษณะของ “ปรัชญา แนวคิด และทฤษฎี” ซึ่งมีกรอบทัศนคติมุ่งสู่ความสันติสุขสมานฉันท์ทางสังคมที่สามารถบรรลุถึงเป้าหมายนั้นได้ด้วย “กระบวนการวิธีเชิงสมานฉันท์” ใช้เป็นทางเลือกในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งได้หลายระดับรวมทั้งระดับที่มีการดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมในระดับขัดแย้งสูงสุดของสังคม

ประการที่สอง การเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์และวิธีปฏิบัติว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ที่เกิดขึ้นในสังคมและกระบวนการยุติธรรมไทยนั้น อธิบายได้ด้วยกรอบแนวคิดความสัมพันธ์เชิงเหตุผลที่ยึดเหนี่ยวในเหตุการณ์เหล่านี้ไว้ด้วยกันระหว่างอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ที่นำพากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่รัฐ-สังคม-กระบวนการยุติธรรมไทย อันเป็นปัจจัยภายนอกและความเสื่อมของกระบวนการยุติธรรม การเคลื่อนไหวทางสังคมกับการรับมาใช้ของผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้นเป็นปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลต่อการเกิดขึ้นของกระแสความนิยมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มีการปรับกระบวนการทัศน์กระบวนการยุติธรรม และนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในสังคมไทย

มุฮัมหมัดรอฟีอี มุซอ (2549) ศึกษาเรื่อง กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และการจัดการความขัดแย้งในชุมชนมุสลิม ศึกษากรณีบ้านสลาม จังหวัดปัตตานี พบว่า ชุมชนมุสลิมมีกระบวนการบริหารจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์ที่เรียกว่า “มุชาวาเราะฮ์” ซึ่งเป็นการปรึกษาหารือในเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นเพื่อหาทางออกหรือแนวทางสำหรับการดำเนินกิจการใดๆในชุมชนเพื่อความสงบสุขร่วมกัน ซึ่งในเรื่องราวของความขัดแย้งต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชน ก็ได้้นำกระบวนการมุชาวาเราะฮ์มาใช้เพื่อคลี่คลายความขัดแย้งที่เกิดขึ้นด้วยเช่นกัน การมุชาวาเราะฮ์แต่ละกรณีของความขัดแย้งจะมีความแตกต่างกันไป ไม่ได้มีการกำหนดรูปแบบที่แน่นอน แต่สามารถเปลี่ยนไปตามสถานการณ์หรือเนื้อหาของความขัดแย้งในแต่ละกรณี ที่สำคัญมีการนำหลักการของศาสนามาใช้ในกระบวนการโดยเฉพาะในประเด็นที่มีการละเมิดสิทธิของผู้อื่นเพื่อกระตุ้นให้ผู้กระทำผิดได้สำนึกผิด และการที่คู่กรณีได้ตระหนักถึงผลของโทษที่จะได้รับในวันแห่งการตอบแทนในโลกหน้าตามความเชื่อของมุสลิม ทำให้การมุชาวาเราะฮ์ประสบความสำเร็จได้ง่าย นอกจากนี้ กระบวนการในการจัดการความขัดแย้งในชุมชนมุสลิมด้วยการมุชาวาเราะฮ์นั้น แม้รายละเอียดของขั้นตอนการดำเนินงานที่แตกต่างจากการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนที่กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรมนำมาใช้ในกรณีการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน แต่ก็มีเป้าหมายเดียวกัน นั่นคือการบูรณาการความรู้สึกร่วมกันของผู้กระทำผิดและผู้เสียหายซึ่งจะส่งผลให้เกิดความสมานฉันท์ในสังคมหรือชุมชนต่อไป

ยศวันต์ บริบูรณ์ธนา (2549) ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของงานยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ต่อผู้เสียหาย การวิเคราะห์แบบ Meta analysis พบว่า กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มีผลต่อผู้เสียหายในหกด้าน ได้แก่ ความพึงพอใจ การรับรู้ถึงความเป็นธรรมในการ

ดำเนินคดีและผลของคดี ความกลัวต่อการตกเป็นเหยื่อซ้ำอีก ความคิดเห็นต่อผู้กระทำความผิด ผลของการปฏิบัติตามข้อตกลง และการได้รับการขอโทษ อย่างไรก็ตาม การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้หากนำมาใช้โดยขาดการฝึกฝนหรือใช้โดยไม่ตรงตามเป้าหมาย โดยมุ่งหวังแต่ผลของการดำเนินคดีที่จะต้องการหลีกเลี่ยงโทษจำคุก หรือเบี่ยงเบนจากกระบวนการยุติธรรม อาจไม่ก่อให้เกิดผลดีแก่ผู้เสียหายเท่าที่ควร นอกจากนี้หากนำมาใช้กับคดีเล็กน้อย ก็ไม่คุ้มค่ากับการแก้ไขปัญหอาชญากรรมในภาพรวม จึงควรนำมาใช้กับคดีที่มีความรุนแรงด้วย และอาจขยายผลให้สังคมเห็นถึงความสำคัญของงานยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มากขึ้น และเสนอให้นำหลักนี้มาใช้เป็นหลักในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ไม่ใช่เป็นแต่เพียงกระบวนการยุติธรรมทางเลือกเท่านั้น

สุวัจนรา เปี่ยมญาติ และอังคณา บุญสิทธิ์ (2549) ศึกษาเรื่อง การคุ้มครองเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ พบว่า ในด้านผู้เสียหายเห็นว่ากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สามารถนำมาใช้ได้กับคดีที่ไม่ร้ายแรง ไม่เกิดความสูญเสียมาก และผู้กระทำผิดรับสารภาพ หรือกรณีที่ผู้กระทำผิดและผู้เสียหายรู้จักกันมาก่อน ส่วนในกรณีที่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างรุนแรง เช่น การเสียชีวิตบาดเจ็บสาหัส หรือเป็นคนที่ไม่รู้จักกันมาก่อนจะฟื้นความสัมพันธ์ได้ยาก ส่วนในด้านผู้ให้บริการก็มีความเห็นที่คล้ายกัน ว่าหากทั้งสองฝ่ายได้มีความเข้าใจโดยอาศัยหลักเอาใจเขามาใส่ใจเราก็จะทำให้มีการฟื้นฟูความสัมพันธ์ได้ และจะต้องมีหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนเข้ามาให้คำปรึกษาทางสังคมสงเคราะห์ นอกจากนี้ การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในทัศนะของผู้เสียหายและผู้ให้บริการเห็นว่าสามารถนำมาใช้ในทุกระดับของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย และคณะผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางในการนำมาใช้ในทุกระดับ โดยเสนอรูปแบบของกระบวนการที่มีคนกลางทำหน้าที่อำนวยความสะดวกระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดด้วยหลักมนุษยธรรม

ศิริชัย ศรีชัยปัญญา (2550) ศึกษาเรื่อง กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในการจัดการความขัดแย้งคดีอุบัติเหตุจลาจล ศึกษากรณีกองบังคับการตำรวจนครบาล 7 พบว่า การนำแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้กับผู้กระทำผิดในคดีอุบัติเหตุจลาจลทางบกนั้นจึงเป็นเรื่องที่เหมาะสม เนื่องจากเป็นการมองถึงผลกระทบถึงความสงบเรียบร้อยของสังคม การสัญจรไปมาของผู้คนในชุมชน และมีผลกระทบถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมอีกด้วย ทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากร ไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด หรือชุมชน จึงต้องเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน เป็นการกระสานสัมพันธ์ทุกฝ่ายที่

เกี่ยวข้องกับกระบวนการปฏิบัติ โดยเน้นการฟื้นฟูความเสียหายให้ทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบได้กลับคืนสู่สภาพดีเช่นเดิม หรือกลับคืนสู่สภาพเดิมมากที่สุด เพื่อการสร้างสรรค์ความสันติและความสมานฉันท์ให้กลับคืนสู่สังคมชุมชน ความรู้รักสามัคคี ในสังคมต่อไป

ทัศนวรรณ สิริพรหมเจริญ (2550) ศึกษาเรื่อง มาตรฐานความระมัดระวังกรณีกระทำโดยประมาท พบว่า การกระทำโดยประมาทในทางอาญาตามกฎหมายไทยและตามกฎหมายต่างประเทศ ทั้งในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา และในระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) เช่น ประเทศเยอรมันนั้น เป็นความผิดอาญาอย่างหนึ่งซึ่งผู้กระทำจะต้องรับโทษเช่นเดียวกับการกระทำโดยเจตนา ทั้งนี้เนื่องมาจากการกระทำโดยประมาทเป็นการกระทำที่แสดงให้เห็นถึงจิตใจของผู้กระทำที่เฉยเมยหรือละเลยต่อผลร้ายหรือต่อความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นแก่บุคคลอื่น อันเป็นการแสดงถึงจิตใจที่ชั่วร้ายอย่างหนึ่งรองลงมาจากเจตนา ที่ควรจะตั้งปราชญ์ด้วยโทษทางอาญา และนอกจากนั้นการกระทำโดยประมาทในความผิดหลายประเภทยังเป็นเรื่องที่เกิดก่อกำเนิดอันตรายต่อส่วนรวม เช่น การทำให้เกิดเพลิงไหม้โดยประมาท การทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายโดยประมาท การทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัสโดยประมาท เป็นต้น การลงโทษผู้กระทำโดยประมาทจะเป็นการปรามมิให้มีการกระทำเช่นนั้นซ้ำอีก และเป็นการเตือนให้บุคคลใช้ความระมัดระวังในการกระทำของตน

Littlechild Brian and Sender Helen (2010) ศึกษาเรื่อง การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไปใช้ในบ้านพักเด็กและเยาวชน พบว่า เมื่อมีการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไปใช้ในการจัดการความขัดแย้งระหว่างบุคคลในบ้านพักเด็กและเยาวชน เช่นเดียวกับที่นำไปใช้กับอาชญากรหรือผู้ที่มีพฤติกรรมต่อต้านสังคมหรือผู้กระทำผิดต่างๆ พบว่าส่วนใหญ่ทั้งผู้ดูแลเด็กและเยาวชนในบ้านพักเด็กและเยาวชน และเยาวชนในบ้านพักเด็กและเยาวชนเชื่อว่า การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทั้งปัญหาเล็กน้อยและปัญหาพฤติกรรมอาชญากร ทำให้เด็กและเยาวชนสามารถที่จะมีการเรียนรู้ในการที่จะนำหลักและวิธีการของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไปใช้ในการจัดการแก้ปัญหาความขัดแย้งเล็กน้อยที่เกิดขึ้นได้ ทั้งยังสามารถทำลายความกังวลในการประสานสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลได้ดีขึ้น ทั้งนี้ ยังสามารถนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไปใช้ในการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้อีกด้วย เช่น เมื่อเกิดเหตุการณ์ อาชญากรรม หรือพฤติกรรมความขัดแย้ง

เกิดขึ้นและไม่สามารถที่จะจัดการความขัดแย้งดังกล่าวที่เกิดขึ้นได้ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ก็จะถูกนำมาใช้ในการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพในทันที

Moss Andrew (2011) ศึกษาเรื่อง การระบุเป้าหมายและเงื่อนไขของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: ตอบการตั้งข้อสังเกตของ Von Hirsch, Asworth, and Shearing พบว่า แอนดรูว์ สามารถตอบคำถามเกี่ยวกับการสำนึกผิดของผู้กระทำผิดที่มีต่อการกระทำผิดที่เกิดขึ้น เพื่อโต้แย้งข้อกล่าวหาโจมตีที่ว่ากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ไม่มีวิธีการ เป้าหมาย หลักเกณฑ์ที่แน่นอน และยังไม่มีความเป็นธรรมที่เพียงพอ ซึ่งแอนดรูว์ได้อธิบายถึงเป้าหมายและวิธีการที่ชัดเจนของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์อันได้แก่การพูดคุยกันระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำผิดเพื่อการชดใช้เยียวยา และการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะดำเนินการให้เกิดผลดังกล่าว ผู้กระทำผิดจะต้องมีความจริงใจที่จะสำนึกและกล่าวขอโทษแก่ผู้เสียหาย ผู้กระทำผิดมีภาระที่จะต้องเยียวยาแก่ผู้เสียหาย ผู้กระทำผิดจะต้องมีจิตสำนึกที่จะแสดงความจริงใจในการสำนึกผิดและแสดงการขอโทษ ผู้เสียหายอย่างจริงใจเพื่อเป็นการเยียวยาผู้เสียหายจากการกระทำผิดของตนทั้งทางตรงและทางอ้อม และที่สำคัญจะต้องมีข้อตกลงที่แน่นอนระหว่างผู้กระทำผิดและผู้เสียหายว่าผู้กระทำผิดจะต้องมีภาระผูกพันในการรักษาเยียวยาผู้เสียหายจากการกระทำผิดของตนอย่างจริงจังเพื่อผลของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่สมบูรณ์

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาวิจัยต้องการที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้จัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาท: ศึกษากรณีสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา กรุงเทพมหานคร” จากการศึกษาเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่ากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยสามารถนำมาใช้ในการระงับข้อพิพาทในคดีอาญาจะช่วยให้ปริมาณคดีที่ล้นศาลลดลงได้ สามารถใช้เป็นทางเลือกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้หลายระดับ ซึ่งกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์นั้นสามารถมีได้ในหลายรูปแบบ เช่น ในชุมชนมุสลิมมีกระบวนการบริหารจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์ที่เรียกว่า “มุชาวาเราะฮ์” โดยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ สอดคล้องกับงานวิจัยของต่างประเทศที่มีผลการวิจัยสนับสนุนการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้ง ตั้งแต่ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเล็กน้อยเป็นต้นไป ทั้งนี้ ผลสำเร็จของการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีต่างๆที่เกิดขึ้นได้นั้นจะต้องยังผลให้เกิดความพึงพอใจทั้งผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด ครอบครัว ชุมชนและสังคม

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยของที่เกี่ยวข้องของ สุวัจฉรา เปี่ยมญาติ และอังคณา บุญสิทธิ์ มีความเห็นที่ต่างออกไปว่า ในด้านผู้เสียหายเห็นว่ากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สามารถนำมาใช้ได้กับคดีที่ไม่ร้ายแรง ไม่เกิดความสูญเสียมาก และผู้กระทำผิดรับสารภาพ หรือกรณีที่ผู้กระทำผิดและผู้เสียหายรู้จักกันมาก่อน ส่วนในกรณีที่เกิดความเสียหายอย่างรุนแรง เช่น การเสียชีวิตบาดเจ็บสาหัส หรือเป็นคนที่ไม่รู้จักกันมาก่อนจะฟื้นฟูความสัมพันธ์ได้ยาก จึงไม่เหมาะที่จะนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการฟื้นฟูสัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่ถูกทำลายลงจากความขัดแย้งดังกล่าว

ในการศึกษาเรื่องวิจัย“การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้จัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาท: ศึกษากรณีสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา” ผู้ศึกษาวิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาว่าผู้มีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งในคดีประมาทดังกล่าว อันได้แก่ ผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด ครอบครัวของผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย รวมทั้งพนักงานคุมประพฤติที่รับผิดชอบในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีประมาทมีความรู้ ความเข้าใจ และสุดท้ายแล้วมีความพึงพอใจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาทดังกล่าว เพียงใด ทั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยยังต้องการที่จะศึกษาในการนำรูปแบบ กระบวนการ และวิธีการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาทอีกด้วย

บทที่ 3

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่นำมาใช้ในคดีขั้บรถประมาท

ในการศึกษาเรื่อง “การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้จัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาท: ศึกษากรณีสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา” ผู้วิจัยได้ศึกษากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่ใช้จัดการความขัดแย้งในคดีประมาทของสำนักงานคุมประพฤติ ในส่วนของการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาขั้นตอนการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในงานคุมประพฤติ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice Concept)

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

1.1.1 ความหมายของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่มีผู้สนใจศึกษา และนำมาใช้ เป็นจำนวนมากในปัจจุบัน มีผู้ให้ความหมายของ “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” ไว้เป็นจำนวนมาก โดยสามารถแบ่งประเภทของความหมายของคำว่า “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” ได้หลายกลุ่ม กล่าวคือ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่ผู้ให้ความหมายเน้นผู้เสียหายเป็นหลัก และกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่ผู้ให้ความหมายเน้นกระบวนการหรือวิธีการที่จะนำไปสู่ความสมานฉันท์เป็นหลัก ซึ่งจะให้ความสำคัญกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับทั้งผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย และชุมชน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ได้นิยามความหมายของคำว่า “กระบวนการยุติธรรม” หมายถึง วิธีการดำเนินการให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และให้เป็นธรรมในทางกฎหมายแก่บุคคล โดยบุคคลากรหรือองค์กรหรือสถาบันต่างๆซึ่งมีหน้าที่บริหารงานยุติธรรม และได้ให้ความหมายของคำว่า “สมานฉันท์” ไว้ว่า หมายถึงความพอใจร่วมกัน ความเห็นพ้องกัน ฉะนั้น จึงสามารถสรุปความของคำว่ากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ได้ว่า หมายถึง การดำเนินการในด้านงานยุติธรรมที่จะต้องให้ความสำคัญแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจนเกิดความพึงพอใจร่วมกัน เช่น ผู้เสียหายได้รับการชดใช้เยียวยา ผู้กระทำผิดได้รับการแก้ไข สังคมได้ร่วมแสดงความเห็นเพื่อป้องกันการกระทำผิดที่จะเกิดขึ้นอีก เป็นต้น

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่ผู้ให้ความหมายเน้นผู้เสียหายเป็นหลัก จะให้ความสำคัญกับผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งเป็นหลัก โดยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จะเป็นกระบวนการวิธีในการเยียวยารักษาผลกระทบที่เกิดจากความขัดแย้งดังกล่าว ผู้ที่ให้ความหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่สามารถจัดได้ว่าอยู่ในกลุ่มนี้ เช่น

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ หมายถึง การบรรเทาความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรมให้กลับสู่สภาพดังเดิม ทำให้เหยื่อกลายเป็นศูนย์กลางของกระบวนการยุติธรรม ขณะเดียวกันก็บูรณาการผู้กระทำผิดและสังคมเข้าด้วยกัน โดยสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นประการแรก คือการบรรเทาความเสียหายแก่เหยื่อ ซึ่งหมายถึงการที่เหยื่อได้รับการชดเชยทดแทนมูลค่าของทรัพย์สินที่เสียหายรวมทั้งความเสียหายส่วนบุคคลอื่น ๆ และโดยรวมแล้วหมายถึงการเยียวยาสมานฉันท์ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยให้กลับคืนมาอีกครั้ง (Braithwaite, 1998: 323-344)

การอำนวยความสะดวกยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ หมายถึง การบรรเทาความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรมให้กลับสู่สภาพดังเดิม ทำให้เหยื่อเป็นศูนย์กลางของกระบวนการยุติธรรม ขณะเดียวกันก็บูรณาการผู้กระทำผิดและสังคมเข้าด้วยกัน โดยสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นประการแรก คือ การบรรเทาความเสียหายแก่เหยื่อ ซึ่งหมายถึงการที่เหยื่อได้รับการชดเชยทดแทนมูลค่าของทรัพย์สินที่เสียหายรวมทั้งความเสียหายส่วนบุคคลอื่น ๆ กลับคืน (John, 1998: 323 -344)

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ หมายถึง ปรัชญา แนวคิด และกระบวนการปฏิบัติต่อความขัดแย้ง พฤติกรรมไม่พึงประสงค์และอาชญากรรม โดยคำนึงถึงเหยื่ออาชญากรรมและชุมชนที่ได้รับผลกระทบเป็นหลัก ซึ่งกระบวนการวิธีเชิงสมานฉันท์จะสร้างความตระหนักต่อความขัดแย้งหรือความเสียหาย เยียวยาความเสียหายและความสัมพันธ์ของคู่กรณี และสร้างแผนความรับผิดชอบหรือข้อตกลงในการนำไปสู่ความสมานฉันท์ในสังคม (จุฑารัตน์ เชื้ออำนวย, 2548: 47)

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่ผู้ให้ความหมายเน้นกระบวนการหรือวิธีการที่จะนำไปสู่ความสมานฉันท์เป็นหลัก ซึ่งจะให้ความสำคัญกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับทั้งผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย และชุมชนซึ่งเห็นว่าทุกส่วนได้รับผลกระทบจากความขัดแย้ง โดยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จะเป็นกระบวนการวิธีในการ

เยียวยา รักษา แก้ไข และหาแนวทางการจัดการความขัดแย้งดังกล่าว ผู้ที่ให้ความหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่สามารถจัดได้ว่าอยู่ในกลุ่มนี้ เช่น

สภาแห่งสหประชาชาติ ได้ให้ความหมายของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไว้ว่ากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ หมายถึง กระบวนการที่ผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด และ/หรือบุคคลอื่นใดหรือสมาชิกในชุมชน ที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรม ได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากอาชญากรรม โดยได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลที่สามที่มีความเป็นกลาง (U.N. Economic and Social Council, 2000)

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ หมายถึง วิธีการตอบสนองของความขัดแย้ง พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และอาชญากรรมด้วยการทำให้สิ่งต่างๆ ถูกต้องมากที่สุดเท่าที่จะทำได้สำหรับผู้ที่ได้รับผลกระทบ โดยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตระหนักถึงความขัดแย้งหรือความเสียหายที่เกิดขึ้น เยียวยาความเสียหายทั้งทางร่างกายและความสัมพันธ์ให้มากที่สุด และสร้างแผนความรับผิดชอบหรือข้อตกลงที่จะป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นเดียวกันนี้ขึ้นอีก กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์หมายรวมถึงโครงการ กระบวนการ และกระบวนการวิธี ดำเนินการตามหลักการของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ด้วย (Van Ness & Crocker, 2003)

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ หมายถึง การเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนได้เสียในการกระทำผิดที่เกิดขึ้นได้มารวมกันเพื่อทำการแก้ไขปัญหาหารือกันว่าจะจัดการอย่างไรต่อความผิดนั้นและสิ่งที่จะจัดการต่อไปในอนาคต (Marshall, 1996: 37)

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เป็นการอำนวยความสะดวกยุติธรรมที่มีเป้าหมายสุดท้ายให้ทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบได้กลับคืนสู่สภาพดีดังเดิม อันเป็นกระบวนการที่สร้างความสมานฉันท์ทำให้เกิดการฟื้นฟูสัมพันธภาพระหว่างเหยื่ออาชญากรรมและผู้กระทำผิด โดยมีหลักการว่า ควรเป็นกระบวนการที่ไม่เป็นทางการ ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มาพบปะกันในบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดความปรองดอง ส่งเสริมให้ผู้กระทำผิดได้สำนึกผิด ได้ชดใช้ และส่งเสริมให้ชุมชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง (กิตติพงษ์ กิตติยารักษ์, 2545)

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ หมายถึง การอำนวยความสะดวกยุติธรรมที่ต้องการทำให้ทุกฝ่าย ได้แก่ผู้เสียหาย ผู้กระทำผิดและชุมชน ซึ่งได้รับผลกระทบจากอาชญากรรม

ได้กลับคืนสู่สภาพดีเช่นเดิม ทำให้เกิดความปรองดองหรือความสมานฉันท์ในสังคม (รติรส อรุณคง, 2549: 6)

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ หมายถึง แนวคิด วิธีการปฏิบัติต่อ ความขัดแย้ง ปัญหา และอาชญากรรมที่เกิดขึ้นด้วยวิธีการสันติวิธี โดยการให้ผู้เสียหาย ผู้กระทำ ผิด และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและหาข้อตกลงร่วมกันเพื่อ หาแนวทางจัดการ แก้ไข ลงโทษและชดใช้ค่าเสียหายอันเป็นที่พอใจของทั้ง 3 ฝ่าย (วราภรณ์ บัวเฟื่อน, 2549: 8)

ณัฐวสา ฉัตรไพบุลย์ (2550) ได้สรุปเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิง สมานฉันท์ไว้ว่า แนวคิดแนวคิดในเรื่องกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ได้ทำให้เพิ่ม ประสิทธิภาพของระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล ลดจำนวน นักโทษในคุก ผู้เสียหายได้รับการดูแลมากขึ้น และหากจะให้มีการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพขึ้น ต้องพัฒนาให้เต็มรูปแบบโดยการดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ อย่างเต็มที่ เพื่อหาข้อยุติในข้อพิพาทที่เกิดขึ้น และจะนำมาซึ่งการจัดการอาชญากรรมโดยไม่ใช้ ความรุนแรง มีความปลอดภัย สมานฉันท์ และความผาสุกของคนในชุมชน

กล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับความหมายของกระบวนการยุติธรรมเชิง สมานฉันท์ หมายถึง เป็นวิธีการในการขจัดปัญหาอาชญากรรม ซึ่งปัญหานั้นได้ก่อให้เกิดความขัดแย้ง และความเสียหายสมดุระหว่าง ผู้กระทำผิดเหยื่ออาชญากรรม และชุมชน ทั้งนี้จะให้ความสำคัญใน การบรรเทาความเสียหายแก่เหยื่อในวิธีที่เหมาะสมและเหยื่อก็อพอใจ ให้ผู้กระทำผิดมีโอกาสแสดง ความสำนึก ละอายในการกระทำและพร้อมที่จะชดใช้ให้แก่เหยื่อ และแก้ไขปรับปรุงตนเองด้วย ความเต็มใจ อีกทั้งให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ถึงปัญหาที่สมาชิกในชุมชนเจอ รวมถึงหา แนวทางในการป้องกัน แก้ไขปัญหาที่เหมาะสม เพื่อสร้างสมดุลให้เกิดขึ้นในชุมชนดั้งเดิม

ความประมาท เป็นการกระทำผิดโดยขาดเจตนาตามที่กฎหมายได้ กำหนดไว้ ฉะนั้น ความเสียหายที่เกิดจากการกระทำผิดโดยประมาทซึ่งมีทั้งทำให้ทรัพย์เสียหาย เสียเวลา สูญเสียด้านจิตใจและชีวิต ซึ่งความประมาทดังกล่าวยังผลทำลายให้สัมพันธภาพ ระหว่างผู้เสียหายเสียและผู้กระทำผิดไป ดังนั้น ด้วยการกระทำที่ขาดเจตนาดังกล่าวนี้ การฟื้นฟู สัมพันธภาพระหว่างผู้กระทำผิดและผู้เสียหายจึงน่าจะมีความเป็นไปได้สูง ทั้งนี้ โดยอาศัย

กระบวนการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เป็นเครื่องมือในการรักษา เยียวยา แก้ไข ทั้งผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด ครอบครัว และชุมชน

1.1.2 ที่มาของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ในปัจจุบันสังคมโลกสนใจเรื่องของการละเมิดสิทธิมนุษยชนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งวงการอาชญาวิทยากล่าวถึง “ระบบปฏิบัตินิติ” ว่า “การลงทุนด้านกระบวนการยุติธรรมได้ผล รับเป็นผลรวมที่มีค่าเป็นศูนย์” ซึ่งมีนัยสำคัญที่แสดงถึงการที่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักที่ใช้ อยู่ในปัจจุบันอาจจะไม่ตอบโจทย์ในการแก้ปัญหาอาชญากรรมกระทำผิดที่เกิดขึ้นในสังคม เท่ากับว่าระบบงานยุติธรรมที่ใช้อยู่ทุกวันนี้ไม่ใช่วิธีที่สามารถแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้

จุดอ่อนของกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก คือ การที่หน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมไม่ได้ตอบสนองความต้องการของทั้งผู้เสียหายและผู้กระทำผิดได้อย่าง เป็นที่เข้าใจและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น แต่ครอบครัว กลุ่มเพื่อน ชุมชน ต่างหาก ที่จะสามารถตอบสนองความต้องการของทั้งสองฝ่ายได้อย่างถูกต้อง ตรงประเด็น ทั้งนี้ หน่วยงาน ต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมได้แต่ปฏิบัติตามตัวบทกฎหมาย ทำให้ล้มเหลวในการอำนวยความสะดวก ยุติธรรมที่แท้จริง การตัดสินใจใดๆ ของหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม มิได้ก่อให้เกิด ความพึงพอใจที่แท้จริง เนื่องจากฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจนั้น ทำให้เห็นได้ว่า กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักมิได้ส่งเสริมให้ทุกฝ่ายที่มีข้อพิพาทกันนั้นมาร่วมกันหาทางออก ดังนั้นความรู้สึกโกรธ เกลียด และกลัวจะยังคงมีต่อไปเนื่องจากกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักให้ ความสำคัญกับเหยื่ออาชญากรรมน้อยเกินไป

ดังนั้น หากจะเปรียบเทียบการดำเนินคดีอาญาในระบบเดิมกับการ ดำเนินกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ อาจเปรียบเทียบได้สามประการใหญ่ (ณัฐวสา ฉัตร-ไพบูลย์, 2550: 10-15) คือ

ประการแรก นิยามของอาชญากรรมในระบบดั้งเดิมเห็นว่า หมายถึงการ กระทำความผิดต่อกฎหมายอันเป็นกฎข้อบังคับของรัฐเพื่อให้คนปฏิบัติตาม และเน้นที่ความรับผิดชอบ ที่มีต่อการฝ่าฝืน แต่กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เห็นว่าเป็นการกระทำที่บุคคลหนึ่งได้ กระทำผิดต่ออีกบุคคลหนึ่ง จึงเน้นที่ความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้นั้น หรือสังคม

ประการที่สอง เป้าหมายของกระบวนการยุติธรรมในระบบเดิมเน้นการลงโทษแต่เพียงอย่างเดียวซึ่งมุ่งที่ผู้กระทำผิด ส่วนกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเชิงสมานฉันท์เน้นการชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้น พื้นฟูความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างคู่กรณีและสังคม เพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน

ประการที่สาม กระบวนการยุติธรรมดั้งเดิมเน้นกระบวนการพิจารณาพิพากษาที่มุ่งค้นหาความจริง และกระบวนการลงโทษที่มีถูกต้องเที่ยงธรรมโดยมีเจ้าพนักงานเป็นผู้รวบรวมและศาลเป็นผู้ตัดสินชี้ขาด โดยละเอียดไม่ได้คำนึงถึงความพึงพอใจหรือการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดได้นำเสนอสาเหตุของการนำมาสู่การกระทำความผิดเลย และไม่เปิดโอกาสให้สังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินการในเรื่องนี้ ส่วนในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เน้นความเสมอภาคและความพึงพอใจระหว่างคู่กรณี การมีส่วนร่วมของสังคม คู่กรณี เจ้าพนักงาน และศาลในการสร้างความเข้าใจและหาทางออกที่เหมาะสมสำหรับในแต่ละเรื่องเพื่อสร้างความพึงพอใจในทุกฝ่ายและผู้เสียหายหรือสังคมได้รับการเยียวยาที่เหมาะสมเมื่อเปรียบเทียบกับระหว่างกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักและกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์แล้ว สามารถสรุปออกมาได้ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงเปรียบเทียบกระบวนการต้นในงานยุติธรรมกระแสหลักและกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา	กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
1. อาชญากรรมหมายถึงการละเมิดต่อรัฐ	1. อาชญากรรมหมายถึง การละเมิดต่อบุคคลหนึ่งโดยบุคคลอื่น
2. ให้ความสำคัญกับการประณามความผิด และการกระทำผิดในอดีต	2. ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาแนวโน้มที่จะปฏิบัติตามที่กฎหมายและเหตุการณ์ในอนาคต (เขาควรจะทำอย่างไร)
3. ความสัมพันธ์ที่เป็นปรปักษ์กัน และรูปแบบของกระบวนการพิจารณาคดี	3. รูปแบบของการสนทนาและการเจรจาต่อรอง
4. กำหนดให้มีการลงโทษ การกักขัง และการป้องกัน	4. การชดใช้/การบรรเทาผลร้ายเป็นทางหนึ่งในการฟื้นฟูความสัมพันธ์ทั้งสองฝ่ายโดยมีเป้าหมายสุดท้ายอยู่ที่การ
5. กฎหมายเป็นผู้ให้ความหมายของคำว่า “ยุติธรรม” โดยคำนึงถึงเจตนาในการกระทำ และกระบวนการในการดำเนินคดีเป็นสำคัญ	

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา	กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
<p>6. ความขัดแย้งของอาชญากรรมมองไม่ชัดเจน มองว่าอาชญากรรมเป็นความขัดแย้งระหว่างบุคคลกับรัฐ</p> <p>7. ชุมชนอยู่ขอบนอก(Sideline) ของกระบวนการโดยรัฐเป็นผู้ดำเนินการแทนชุมชน</p> <p>8. เน้นการแข่งขัน ค่านิยมเรื่องปัจเจกชน</p> <p>9. เน้นบทบาทของรัฐที่ดำเนินการต่อผู้กระทำผิดโดยตรง</p> <ul style="list-style-type: none"> - เหลือถูกละเลย - ผู้กระทำผิดเป็นปรปักษ์กับรัฐ <p>10. ความรับผิดชอบของผู้กระทำผิด หมายถึงการได้รับโทษ</p> <p>11. การกำหนดว่าการกระทำใดเป็นความผิดกำหนดโดยกฎหมายเท่านั้น ไม่ได้คำนึงถึงมิติทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และศีลธรรม (เชื่อว่า การกระทำผิดเกิดจากการ และ/หรือ จิตของผู้กระทำผิด)</p> <p>12. การตอบสนอง (การลงโทษ) ให้ ความสำคัญ โดยดูที่พฤติกรรมของผู้กระทำผิดในอดีต (ใช้หลัก Determinism การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดใช้วิธี Case Work ซึ่งได้รับอิทธิพลจากจิตวิเคราะห์เป็นหลัก)</p> <p>13. ตราบาปของความเป็นอาชญากรจะติดตัวไปตลอด</p>	<p>ประนีประนอม/การฟื้นฟู</p> <p>5. ความยุติธรรมหมายถึง ความสัมพันธ์ที่ถูกต้อง การที่จะตัดสินว่ายุติธรรมหรือไม่ให้ดูที่ผลลัพธ์</p> <p>6. อาชญากรรมเป็นความขัดแย้งระหว่างบุคคลต้องรู้จักคุณค่าของความขัดแย้ง (Value of Conflict)</p> <p>7. ชุมชนเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนในกระบวนการฟื้นฟู</p> <p>8. กระตุ้นให้เกิดความร่วมมือซึ่งกันและกัน</p> <p>9. บทบาทของเหลือและผู้กระทำผิดในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน เป็นกาแก้ปัญหาแบบองค์รวม (Holistic) โดยตระหนักถึงความต้องการ/สิทธิเหลือ ผู้กระทำผิด ได้รับการกระตุ้นสนับสนุนให้แสดงความรับผิดชอบ</p> <p>10. การรับผิดชอบต่อผู้กระทำผิดหมายถึงความเข้าใจผลกระทบที่เกิดจากการกระทำของตน และการช่วยคิดตัดสินใจว่าจะทำในสิ่งที่ถูกต้องหรือแก้ไขผลร้ายจากการกระทำของตนอย่างไร</p> <p>11. การทำความเข้าใจกับการกระทำผิดต้องดูบริบททั้งหมด ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ และศีลธรรม (เชื่อว่าปัจจัยในการกระทำผิดเกิดจากสภาพสังคม)</p> <p>12. การลงโทษให้ความสำคัญต่อพฤติกรรมของผู้กระทำการที่เป็นผลร้ายอีกหรือไม่</p>

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา	กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
14. ไม่ส่งเสริม/สนับสนุนในเรื่องความ สำนึกและการให้อภัย 15. การดำเนินการขึ้นอยู่กับเจ้าหน้าที่ใน วิชาชีพต่างๆ ซึ่งเป็นตัวแทนของรัฐ	ในอนาคต (ใช้ทฤษฎีการหน้าที่ซึ่งเชื่อ ว่าการเข้าใจมนุษย์ควรพิจารณาจาก สภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน) 13. ตราบาปของความเป็นอาชญากรจะ หหมดไปโดยผ่านกระบวนการฟื้นฟู 14. ความเป็นไปได้ที่จะมีความสำนึกผิด ของผู้กระทำผิดและการให้อภัยของ เหยื่อ 15. ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรง

ที่มา : เดชา สังฆวรรณ และคณะ แปลและเรียบเรียง, 2550.

1.1.3 หลักการและแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

แนวคิดในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญามีเป้าหมายในการที่รัฐจะต้องนำผู้กระทำความผิดมาสู่กระบวนการพิจารณาและพิพากษา เพื่อบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายอาญาสาระบัญญัติที่กำหนดให้ผู้กระทำความผิดอาญาต้องรับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่การลงโทษตามกฎหมายอาญานั้น มิได้หมายความว่าต้องนำตัวผู้กระทำความผิดตามที่กฎหมายกำหนดไว้โดยการลงโทษจำคุกหรือปรับตามที่กำหนดเสมอไป โดยมีเป้าหมายของการลงโทษเพื่อการทดแทนการกระทำของผู้กระทำผิดที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหายและสังคมหรือการลงโทษเพื่อประโยชน์ในการลดอาชญากรรม

ตามหลักทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยมของการลงโทษไม่ว่าจะเป็นการลงโทษโดยข่มขู่ หรือโดยแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด หรือการตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคมก็ตาม แนวคิดในการลงโทษและพัฒนาการของการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดตามที่กล่าวมาแล้ว มีข้อจำกัดประการหนึ่งที่ไม่อาจบรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินการได้ คือ การใช้มาตรการทางกฎหมายที่ทำให้คู่กรณีสามารถมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน เพื่อผลในการลดความขัดแย้งหรือความอาฆาตพยาบาทต่อกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดผลในการกระทำความผิดซ้ำได้ เพราะยังมีความไม่เข้าใจกันอยู่ ดังนั้น การลงโทษโดยวัตถุประสงค์ของการทดแทนหรือการลงโทษเพื่อข่มขู่ แก้ไข

ฟื้นฟูหรือการตัดออกจากสังคมจึงไม่อาจลดอาชญากรรม หรือสามารถลดความขัดแย้งระหว่าง คู่กรณีหรือคนในสังคมได้อย่างแท้จริง (กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, 2545)

1) อาชญากรรม ไม่เป็น เพียงแต่ การฝ่าฝืนกฎหมายและละเมิด บรรทัดฐานสังคม ซึ่งต้องลงโทษผู้กระทำผิดเท่านั้น แต่อาชญากรรมทำให้ เกิดความเสียหาย ต่อ ผู้เสียหาย เพราะการกระทำความผิดทางอาญาเป็นการทำลายสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างบุคคลและ ความสมานฉันท์ในสังคมไปพร้อมๆกัน

2) กระบวนการยุติธรรม ไม่ควรเน้นเพียงแต่การจับตัวผู้กระทำ ผิดมาลงโทษ โดยมุ่งผลของการแก้แค้นทดแทน สร้างความขมขื่นขบขี้ และตัดโอกาส เขาไม่ให้ กระทำความผิดอีก แต่ควรเน้นการบรรเทาความเสียหายให้ทุกฝ่าย กลับคืนสู่สภาพดีดังเดิม อีกด้วย อันเป็นที่มาของแนวคิดเรื่อง คือต้องการฟื้นฟูความเสียหายหรือผลกระทบจากการกระทำ ความผิดให้สังคม

3) รัฐ จึงไม่ควรผูกขาดการดำเนินการที่มุ่งเน้นเรื่องการลงโทษ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยเพียงอย่างเดียว แต่ควรเปิดโอกาสให้ “เหยื่อ ผู้กระทำความผิด และชุมชน” ได้มีโอกาส ร่วมกันหาทางออกในการแก้ปัญหาเหล่านี้ร่วมกัน

4) “บุคลากรในกระบวนการยุติธรรม” ตามแนวคิดแบบดั้งเดิม เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจะมีคำถามพื้นฐาน 3 ประการ คือ

- (1) การกระทำความผิดนั้นเป็นความผิดต่อกฎหมาย เรื่องใด มาตราใด
- (2) ใครเป็นผู้กระทำ
- (3) จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างไร

ส่วนแนวคิดแบบ Restorative Justice คำถามพื้นฐานจะเปลี่ยนไปเป็น

- (1) ความเสียหาย หรือ ผลกระทบ ที่เกิดขึ้นในเรื่องนี้คืออะไร
- (2) จะแก้ไขเยียวยาให้ทุกคนคืนสู่สภาพเดิมได้อย่างไร
- (3) ใครจะเป็นผู้แก้ไขเยียวยา และด้วยวิธีอย่างไร

Handbook on Restorative Justice Programmes. Criminal Justice Handbook Series United Nations Office On Drugs And Crime, 2006 หัวข้อแนวทางเชิงกลยุทธ์หลักเบื้องต้นได้ระบุไว้ว่า ประเทศภาคีสมาชิก “ได้ร่วมกันมุ่งเน้นโครงสร้างของแผนแม่บทและนโยบายแห่งชาติเพื่อผลักดันกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ให้มีการนำไปใช้อย่างแพร่หลาย ในหมู่เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย เจ้าหน้าที่ฝ่ายตุลาการ ผู้มีอำนาจทางสังคม ตลอดจนสมาชิกในองค์กรท้องถิ่น” จะเห็นได้ว่าเมื่อมีการเสนอมติที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรรวมของระบบกระบวนการยุติธรรมเกิดขึ้น ก็ย่อมต้องใช้แนวทางเชิงกลยุทธ์เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงนั้นประสบผล การเปลี่ยนแปลงในกระบวนการยุติธรรมข้างต้นนับเป็นการหลุดพ้นจากแนวปรัชญากรอบกระบวนการและการปฏิบัติการเท่าที่เคยมีมาทั้งหมด โดยเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงของผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะยังผลให้การปฏิบัติการภาคสนามสัมฤทธิ์ผลสูงสุด ทั้งยังต้องสร้างแผนดำเนินงานอย่างถ่วงน้ำหนักและมีแนวยุทธศาสตร์ชัดเจนเพื่อเป็นรากฐานที่มั่นคงพอที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ เท่าที่ผ่านมามีพบว่ากระบวนการให้คำปรึกษาแบบรวมกลุ่มเป็นพื้นฐานสำคัญสุดในการพัฒนาไปสู่แผนสมานฉันท์ สิ่งที่ได้จากการพัฒนาแผนดังกล่าว ซึ่งจะเกิดการเรียนรู้ผ่านการพัฒนาแผนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ก็ต่อเมื่อ

1. แผนงานได้รับการต่อยอดพัฒนาผ่านการประสานงานร่วมมือกัน ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีความเหมาะสม อาทิ เจ้าหน้าที่กระทรวงยุติธรรม เจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์ องค์กรพัฒนาเอกชน เครือข่ายสังคม และภาคเอกชน อนึ่งหากขาดการประสานงานแล้ว ก็เป็นการยากที่จะปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการเบิกตัวผู้ต้องหาจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ การขอความร่วมมือจากสำนักงานอัยการ ตลอดจนความร่วมมืออื่นๆ

2. มีการใช้กลยุทธ์การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในองค์กรซึ่งเอื้อให้เกิดความร่วมมือและ/หรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เชิงปฏิบัติการและการเผยแพร่ความรู้ในกระบวนการดังกล่าวแก่ประชาชน

3. การปรึกษาหารือเกิดขึ้นได้ต้องประกอบไปด้วยกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั้งกระบวนการและกลุ่มผู้พิทักษ์สิทธิในชุมชน

4. มีข้อตกลงที่ชัดเจนอันเป็นเกณฑ์ที่จะนำไปปฏิบัติใช้กับผู้ต้องหาในแผนงานกระบวนการยุติธรรมชั้นต้น

5. ผู้เสียหายรวมไปถึงหญิงที่ตกเป็นเหยื่อของการกระทำทารุณกรรมและกลุ่ม “ผู้ด้อยโอกาส” มีสิทธิเลือกที่จะเข้าร่วมในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์หรือไม่ก็ได้ ซึ่งเจ้าหน้าที่ต้องทำความเข้าใจกับผู้ป่วยในสิทธิของ “การให้ข้อมูลทางเลือก” การรักษาความลับของผู้เสียหาย อธิบายข้อดี-ข้อเสียของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เปรียบเทียบกับกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก รวมไปถึงข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิในการขอที่ปรึกษา ด้านกฎหมายและการให้ทนายความเข้าร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการ ข้อมูลหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนการเข้าถึงผู้ให้คำปรึกษา

6. มาตรฐานการฝึกฝนและการบริหารจัดการที่มีมาตรฐานโดยอาสาสมัคร ผู้ประสาน และคนกลาง ได้ผ่านความเห็นจากทั้งสามฝ่ายและมีการพัฒนาอบรมอย่างต่อเนื่อง

7. มีการประเมินในกระบวนการยุติธรรมชั้นต้นทุกครั้ง

8. มีการคำนึงถึงทรัพยากรบุคคลและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่จะทำให้การประชุมกลุ่มดำเนินไปอย่างราบรื่น ในกรณีประเทศที่รายได้ต่ำ ให้จัดการประชุมโดยใช้ทรัพยากรเท่าที่มีอยู่

การเพิ่มเสริมสิ่งต่างๆ ดังที่กล่าวมาในการพัฒนากลยุทธ์ใหม่จะช่วยต่อยอดกระบวนการที่มีแต่เดิม ซึ่งนับเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้วิธีการและผลลัพธ์ที่ได้ออกมาในเชิงสมานฉันท์ กระนั้นผู้เชี่ยวชาญหรือสมาชิกในองค์กรต้องพึงพัฒนากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในแนวทางของตน ไม่ยึดติดกับแผนดำเนินงานแนวใหม่จนเกินพอดี ดังนั้นสมาชิกต้องมีการวางแผนและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่เหมาะสม รวมไปถึงเตรียมความพร้อมอย่างรัดกุมในด้านการเฝ้าสังเกตการณ์และการประเมินในทุกขั้นตอนของกระบวนการปฏิบัติงานและการพัฒนากลยุทธ์

1.1.4 โครงสร้างสำคัญในกระบวนการยุติธรรมสมานฉันท์
ประกอบด้วย เหยื่ออาชญากรรม ผู้กระทำผิด และชุมชน

ประเด็นสำคัญจากหนังสือกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (The Little Book of Restorative Justice of the Howard Rehr, 2002) ได้อธิบายหลักการดำเนินการ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ซึ่งมีหลักการสำคัญสามประการ คือ การมุ่งความสนใจไปที่ ความเสียหายที่เกิด ความรับผิดชอบของผู้กระทำความผิดในการแก้ไข และย้ำความรับผิดชอบ ของผู้กระทำความผิด และการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการของผู้ที่เกี่ยวข้อง และ อธิบายถึงหลักการที่สำคัญของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ที่แตกต่างจากการดำเนิน คดีอาญาตามระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปัจจุบัน นอกจากนี้ได้เน้นเป้าหมายของการ ประชุมกลุ่มครอบครัว การล้อมวงเพื่อสร้างความสุข (peacemaking circle) ส่วนแนวทางในการ วิเคราะห์ว่าเป็นกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์หรือไม่ให้พิจารณา 6 ประการ คือ รูปแบบที่ ดำเนินกับความเสียหาย ความต้องการและเหตุผลในการกระทำความผิด เป็นกระบวนการที่สร้าง ความพอใจให้แก่ผู้เสียหาย ผู้กระทำความผิดได้รับการส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบในการกระทำ ของตน ผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในกระบวนการ กระบวนการได้ออกแบบให้ทุกฝ่ายได้มีโอกาส เจรจหาหรือ และเป็นรูปแบบที่ให้ความเคารพแก่ทุกฝ่าย (วันชัย รุจนวงศ์, 2552 : ออนไลน์)

1.1.5 องค์ประกอบของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

องค์ประกอบของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จะต้องเป็นระบบที่ ง่ายต่อการเข้าถึงของสมาชิกในสังคม โดยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นกระบวนการที่ เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยใช้กระบวนการวิธีเชิงสมานฉันท์ในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคม เน้นการชดใช้เยียวยาผู้เสียหาย พี่นฟูผู้กระทำผิดและการรับ ผู้กระทำผิดกลับคืนสู่สังคม

1.2 ขั้นตอนการทำงานของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ Ron Claassen (2000) เสนอไว้ 6 ขั้นตอน

1.2.1 การเชิญชวน คือ การเชิญหรือแนะนำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่เหยื่ออาชญากรรม ผู้กระทำผิด และผู้สนับสนุนของทั้งสองฝ่ายให้ตกลงใจที่จะเข้าร่วมการ ประชุม

1.2.2 รับทราบกฎเกณฑ์พื้นฐาน ผู้เข้าร่วมประชุมพึงตระหนักถึงกฎเกณฑ์พื้นฐานของการดำเนินกระบวนการวิธีเชิงสมานฉันท์ ได้แก่ การดำเนินการที่เป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนด การแสดงสิทธิในการตอบปฏิเสธได้ตลอดเวลา เมื่อรู้สึกว่าการบวนการที่ดำเนินนั้นไม่ยุติธรรมสำหรับตน การไม่พูดสอดแทรกในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งกำลังพูด และเต็มใจที่จะดำเนินกระบวนการไปสู่ข้อสรุป

1.2.3 บรรยายความรู้สึก การสรุป และการตระหนัก ขั้นตอนนี้เป็นกระบวนการวิธีทางจิตวิทยาที่ผลัดกันเป็นผู้พูดและผู้ฟัง โดยผู้ฟังจะเป็นผู้สรุปความภายหลังจากที่จบการฟังทำให้เกิดการเรียนรู้เชิงตระหนัก ซึ่งมีรูปแบบของการสนทนา คือ คนแรกพูด คนที่สองสรุปความ จากนั้นพิจารณาว่าจากประสบการณ์ดังกล่าวต่างตระหนักถึงคุณค่า ความหมาย ความรู้สึก ความเสียหายที่อีกฝ่ายประสบหรือไม่อย่างไร ถ้ายังไม่เป็นที่ประจักษ์ให้ย้อนกลับมาดำเนินกระบวนการในขั้นตอนนี้ซ้ำอีกครั้ง

1.2.4 แสวงหาความลงตัวในข้อตกลง เป็นขั้นตอนที่จะทำการสอบถามว่า จะสามารถแก้ไขเยียวยาความเสียหายได้อย่างไรในขณะนี้ ในวิธีทางที่เป็นไปได้แสดงเจตนา ให้ความมั่นใจในอนาคต เป็นขั้นตอนที่สอบถามว่าจะสามารถป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้อีกในอนาคตได้อย่างไร

1.2.5 สรุปข้อตกลงและแสดงความยินดี เป็นขั้นตอนที่เขียนสรุปข้อตกลง (ถ้าบรรลุถึงข้อตกลง) กำหนดนัดประชุมเพื่อติดตามผล และแสดงความยินดีที่ทุกฝ่ายให้ความร่วมมือ แต่ถ้ายังไม่สามารถบรรลุถึงข้อตกลงให้ย้อนกลับไปเริ่มที่ขั้นตอนที่ 1 อีกครั้ง

1.2.6 ติดตามผล เป็นขั้นตอนที่ติดตามตรวจสอบดูว่ามีการรักษาสัญญาดำเนินการปฏิบัติตามข้อตกลงที่ได้ตกลงกันไว้หรือไม่ ถ้าได้รับรายงานว่ามีปัญหาเกิดขึ้นให้ย้อนกลับไปเริ่มกระบวนการใหม่อีกครั้ง

1.3 ประเภทคดีที่สามารถใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
(กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, 2545: 15-16)

1.3.1 ความผิดที่เด็กหรือเยาวชนเป็นผู้กระทำ ในคดีเด็กและเยาวชนกระทำความผิดเป็นคดีที่ทุกประเทศนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ และนำมาใช้ทั้งในกระบวนการเบี่ยงเบนคดีออกจากการฟ้องคดีต่อศาลซึ่งถือเป็นมาตรการหลักในการดำเนิน

กระบวนการพิจารณาสำหรับเด็กและเยาวชน และสอดคล้องกับลักษณะของการกำหนดมาตรการสำหรับเด็กเพราะเน้นการที่ผู้ปกครองหรือชุมชนจะมีบทบาทในการกำหนดและแก้ไขผู้กระทำ ความผิดที่เป็นเด็ก

1.3.2 ความผิดจากความรุนแรงในครอบครัว ในคดีกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวนั้น มีบางประเทศที่นำมาใช้ เช่น ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา เป็นต้น ส่วนในฝรั่งเศส ถือเป็นกาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีอาญา ของไทยมีแนวคิดผสมผสานกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์และการไกล่เกลี่ยคดีอาญาโดยการยอมความเพราะคดีดังกล่าวเป็นความผิดอันยอมความได้ แต่ยังไม่ได้กำหนดกระบวนการที่ชัดเจนว่าจะต้องมีความร่วมมือระหว่างผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการประชุมกลุ่ม แต่จะมีนักสังคมสงเคราะห์และผู้เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมประชุมเพื่อไกล่เกลี่ยได้ (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2548)

1.3.3 ความผิดอาญาต่อส่วนตัวหรือความผิดอาญาที่ยอมความกันได้ เป็นความผิดที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะให้เป็นความผิดอันยอมความกันได้ คดีอาญาประเภทความผิดที่ยอมความกันได้ตามประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่ ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ความผิดฐานอนาจาร ความผิดฐานทำให้เสื่อมเสียเสียรภาพ ความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังผู้อื่น ความผิดฐานหมิ่นประมาท ความผิดฐานฉ้อโกง ความผิดฐานยกยอกทรัพย์ ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ความผิดฐานบุกรุก ความผิดที่ผู้กระทำผิดเป็นญาติกัน ได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์ ความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน ความผิดฐานรับของโจร ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่มีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์เสียหาย

1.3.4 การดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา เป็นคดีที่มีการกระทำผิดกฎหมายซึ่งผู้เสียหายมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายเพื่อทดแทนความเสียหายเนื่องจาก การกระทำผิด โดยผู้เสียหายอาจยื่นฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาต่อศาลที่มีอำนาจชำระคดีแพ่งต่างหากจากคดีอาญา หรือต่อศาลที่กำลังพิจารณาคดีอาญานั้นอยู่ หรืออาจมีการยื่นฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาโดยพนักงานอัยการเป็นผู้ร้องแทนผู้เสียหายต่อศาลที่รับฟ้องคดีอาญาเพื่อสั่งคืนหรือสั่งให้ใช้ราคาทรัพย์ก็ได้

1.3.5 ความผิดเล็กๆ น้อยๆ อื่นๆ เพื่อหลีกเลี่ยงการจำคุกระยะสั้น ให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ ตำรวจ อัยการ และศาล สามารถพิจารณาคดีโดยใช้ดุลยพินิจเพื่อเบี่ยงเบนคดีประเภทนี้ออกนอกกระบวนการตามอำนาจที่กฎหมายกำหนดไว้ได้เช่นกัน เพื่อหลีกเลี่ยงการจำคุกระยะสั้น ลดความแออัดในเรือนจำ ความผิดคดีอาญาเล็กๆ น้อยๆ

ประเภทนี้ได้แก่ ความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ ความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ ความผิดที่กระทำโดยประมาท

คดีประมาท จัดเป็นหนึ่งในคดีความผิดเล็กน้อยๆ กล่าวคือ เป็นความผิดคดีอาญาที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี ดังนั้นจึงเป็นคดีที่เหมาะสมแก่การนำเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เพื่อหลีกเลี่ยงการลงโทษที่มุ่งการลงโทษด้วยการจำคุก ทั้งนี้ คดีประมาทเป็นคดีที่เกิดจากความพลาดพลั้งขาดความระมัดระวังเท่าที่ควรของผู้กระทำผิด เป็นคดีที่ปราศจากเจตนา ดังนั้น การมุ่งให้ความสำคัญที่การชดใช้เยียวยาให้ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดได้สำนึกในความพลาดพลั้งของตนรวมถึงการฟื้นฟูสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำผิดจึงน่าจะมีประโยชน์และมีความสำคัญมากกว่าการมุ่งที่จะลงโทษผู้กระทำผิดแต่เพียงอย่างเดียว

หากพิจารณาประเภทความผิดที่นำมาใช้นั้น ส่วนใหญ่ใช้กับความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ร่างกายซึ่งเป็นความผิดที่ผู้เสียหายได้รับความเสียหายและต้องการการเยียวยา และเป็นความผิดพื้นฐาน ส่วนในความผิดบางประเภท ซึ่งไม่มีผู้เสียหาย โดยปกติไม่นำหลักการดังกล่าวมาใช้ เช่น ความผิดเกี่ยวกับการจลาจล อาวุธปืน แต่ในบางประเทศ เช่น นิวซีแลนด์ กำหนดให้ใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ได้ แม้จะไม่มีผู้เสียหายก็ตาม เพราะถือเป็นคดีไม่ร้ายแรง ในกฎหมายฝรั่งเศสใช้กับความผิดที่ศาลลงโทษไม่เกินหกเดือน ปรับไม่เกิน 15,000 ยูโร แต่ในนิวซีแลนด์ใช้กับโทษจำคุกไม่เกินสองปี

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในประสบการณ์ของแต่ละประเทศจะใช้ในการความผิดที่ไม่มีโทษสูงมากแต่นักวิชาการหรือผู้ทรงคุณวุฒิ บางท่านเห็นว่า การพิจารณาเฉพาะความผิดที่มีโทษเบาอาจไม่เหมาะสม เพราะลักษณะของการดำเนินกระบวนการพิจารณาเชิงสมานฉันท์เป็นการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง จึงไม่ควรจำกัดเฉพาะคดีโทษปรับหรือจำคุกไม่เกิน 3 ปี แต่ควรใช้กับคดีโทษหนักหรือคดีที่โทษจำคุก 3 ปีขึ้นไปด้วย เพียงแต่ว่าจะต้องไม่มีลักษณะที่เป็นอันตราย หรือเป็นความผิดที่กระทบต่อความมั่นคงหรือมีผลกระทบต่อความสงบสุขของประชาชน หรือศีลธรรมอันดี เช่น ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคง ความผิดฐานก่อให้เกิดภัยอันตรายหรือความผิดเกี่ยวกับเพศหรือกระทำต่อเด็ก สตรีและคนชรา เป็นต้น (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553: 192-193)

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่มีการนำมาใช้กันในแต่ละประเทศ มีการกำหนดประเภทคดี เทคนิค กระบวนการ และกฎหมายที่รองรับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในแต่ละประเทศต่างกัน ดังสามารถสรุปโดยย่อได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในแต่ละประเทศ

ประเทศ	ประเภทคดี	กฎหมาย	กระบวนการ	เทคนิค
สหประชาชาติ	ไม่ได้กำหนด	"หลักการพื้นฐานของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเชิงสมานฉันท์"(Basic principles on the Use of Restorative Justice programmes in criminal matters)	หลักการมีส่วนร่วมสามฝ่ายคือ ผู้เสียหาย ผู้กระทำความผิด และชุมชน โดยรัฐทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ประสานงานเท่านั้น	วาง หลักการมาตรฐานให้แต่ละประเทศนำไปบัญญัติเป็นกฎหมายภายใน
อังกฤษ	คดีเยาวชน	The Youth Justice and Criminal Evidence Act 1999 s.1และตาม The Crime and Disorder Act 1998	ประชุมกลุ่มครอบครัว โดยศาลจะออกคำสั่ง referral order แล้วส่งไปยัง Young offender board และจัดให้มีการประชุมกลุ่มครอบครัว และเมื่อได้ข้อตกลงจากที่ประชุมแล้ว ก็ จะดำเนินการตาม ที่ตกลงโดยมีระยะในการปฏิบัติประมาณ 3-12 เดือน ส่วนการชดใช้ค่าเสียหาย ศาลจะออกคำสั่ง reparation order	มีการกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ดี (best practice) เพื่อเป็นแนวทางให้เจ้าหน้าที่นำไปปฏิบัติ
	คดีกระทำความรุนแรงในครอบครัวไม่ได้กำหนดให้เป็นพิเศษ	The Domestic Violence Crime and The Victim Act 2005	ไม่ได้กำหนดให้มีการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไว้เป็นพิเศษ แต่กำหนดเฉพาะกระบวนการที่จะต้องปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายในการที่ศาลจะออกคำสั่งต่าง ๆ จึงใช้หลักการเช่นเดียวกับคดีอาญาตาม Criminal Justice Act 2003	-

ประเทศ	ประเภทคดี	กฎหมาย	กระบวนการ	เทคนิค
			FGC) การประชุมล้อมวง (Circles) -โครงการประนอมข้อพิพาทระหว่าง	
			ผู้เสียหายและผู้กระทำความผิด (Victim Offender Mediation - VOM)), Victim Offender Conference, Victim Offender Community Conferencing ตามรัฐต่างๆ	
	คดีอาญา		-พนักงานของรัฐ หรืออัยการเป็นผู้ดำเนินการก่อนการฟ้องร้อง -โครงการประนอมข้อพิพาทระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำความผิด (Victim-Offender Mediation-VOM)) -โครงการ Victim Offender Reconciliation Programs (VORP) -Conferencing โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ และศาลที่สำนักงาน ของ Attorney-General ของรัฐ หรือองค์กรไม่แสวงหากำไร หรือโบสถ์เป็นผู้ดำเนินการ	1. ต้องทำให้ผู้กระทำความผิดตระหนักถึงผลที่เกิดขึ้น จากการกระทำความผิด 2. หลีกเลี่ยงการว่ากล่าวสั่งสอน 3. ให้ผู้กระทำความผิดมีส่วนร่วมให้มากที่สุด ได้พูดและได้รับฟังผู้อื่น 4. ยอมรับถึงความไม่ชัดเจนของคดีในช่วงแรกซึ่งเป็นการรับผิดชอบของผู้เข้าร่วมโครงการที่จะต้องร่วมกันตัดสินใจ 5. มองด้วยความเป็นกลาง แยกเรื่องการกระทำความผิดกับผู้กระทำความผิดตามข้อสันนิษฐานว่าผู้กระทำความผิดไม่ได้ตั้งใจทำความ

ประเทศ	ประเภทคดี	กฎหมาย	กระบวนการ	เทคนิค
				รุนแรงต่อผู้อื่น 6. มองความรุนแรงหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเป็นโอกาสที่ดีของการเรียนรู้
ไทย	คดีเยาวชน	พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534	ประชุมกลุ่มครอบครัวตั้งแต่ในชั้นก่อนฟ้องโดยกรมพินิจและคุ้มครองเด็ก หรือในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษา ก็อาจใช้การประชุมกลุ่มครอบครัวได้	มีคู่มือปฏิบัติ
	คดี กระทำ ความรุนแรงในครอบครัว	พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550	ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ตามมาตรา 16 โดยอาจกระทำได้ตั้งแต่ชั้นสอบสวนหรือระหว่างพิจารณาคดี และมีการตั้งผู้ประนีประนอมยอมความ และร่วมประชุมระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องโดยคู่กรณีต้องยินยอมให้มีการตกลงยอมความ และกำหนดเงื่อนไขการยอมความเสนอให้พนักงานสอบสวนหรือศาลพิจารณา หากเห็นว่าไม่ขัดต่อกฎหมาย หรือไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยก็ดำเนินการตามนั้น	มีคู่มือปฏิบัติแล้ว ในศาลอาญารธนบุรี
	คดีอาญา	ระเบียบศาลอาญาว่าด้วยการประนอมข้อพิพาทในศาลอาญา พ.ศ. 2550 ระเบียบของศาลอาญาว่าด้วยการประนอมข้อพิพาทในชั้นฎีกา พ.ศ. 2551 และที่เกี่ยวกับคดีแพ่งเกี่ยวกับคดีอาญา คือ ระเบียบศาลอาญา ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับคดีอาญา พ.ศ.2549	ประชุมกลุ่มโดยมีผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยก่อนพิจารณาและให้ผู้เสียหายและผู้กระทำ ความผิดตกลงประนอมข้อพิพาทหรือในกรณีที่ศาลมี คำพิพากษาแล้ว ก็อาจใช้การประชุมไกล่เกลี่ยได้ในศาลก่อนที่จะถอนฟ้อง หรือเป็นเหตุผลหรือรอการลงโทษในศาลฎีกา	ไม่มีคู่มือปฏิบัติ

ที่มา : กระบวนการสร้างความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในศาลยุติธรรม” โดย สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553

1.4 ขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่สามารถใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ได้

1.4.1 **ขั้นตอนก่อนคดีความเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม** ใช้วิธีการเชิงสมานฉันท์โดยชุมชนสำหรับคดีความอาญาบางประเภทที่ไม่ร้ายแรงก่อนมีการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อเจ้าพนักงานสอบสวน เช่นประเทศฝรั่งเศส

1.4.2 **ขั้นตอนเมื่อคดีความเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมและก่อนพิพากษาคดี** ใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในชั้นพนักงานสอบสวน ชั้นพนักงานอัยการ กรณีที่มีความเห็นสมควรสั่งฟ้อง (อาจใช้หลักการดำเนินคดีอาญาตามดุลยพินิจ การชะลอการฟ้อง) และชั้นพิจารณาคดีของศาลก่อนที่จะมีคำพิพากษาอย่างหนึ่งอย่างใดโดยประเทศตะวันตกส่วนใหญ่ใช้ พนักงานคุมประพฤติ หรือ นักสังคมสงเคราะห์ ดำเนินกระบวนการวิธีการเชิงสมานฉันท์โดยใช้รูปแบบการพิจารณาแบบล้อมวง สำหรับกรณีผู้กระทำผิดเป็นชนพื้นเมืองในประเทศแคนาดา สหรัฐบางมลรัฐ ใช้รูปแบบการไกล่เกลี่ยเหยื่อ-ผู้กระทำผิด

1.4.3 **ขั้นตอนหลังการพิจารณาคดี** ใช้วิธีการเชิงสมานฉันท์ในชั้นราชทัณฑ์อย่างกว้างขวางเช่นกัน โดยใช้เมื่อมีการจำคุกผู้กระทำผิดไประยะหนึ่งแล้ว เมื่อผู้กระทำผิดได้รับการพักการลงโทษ และในช่วงก่อนที่ผู้กระทำผิดจะสิ้นสุดการรับโทษจำคุกกลับคืนสู่ชุมชนโดยใช้รูปแบบการไกล่เกลี่ยเหยื่อ-ผู้กระทำผิด

1.5 **รูปแบบของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์** สามารถจำแนกได้ 4 รูปแบบ (จุฑารัตน์ เขื่อนอำนวย, 2548: 121-125) ดังนี้

1.5.1 **การไกล่เกลี่ยเหยื่อ-ผู้กระทำผิด (Victim-offender Mediation)** วิธีดำเนินการ ประกอบด้วย การเผชิญหน้าระหว่างเหยื่ออาชญากรรมกับผู้กระทำผิด ซึ่งเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมและอาสาสมัครอาจทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานและมีข้อสังเกตสำคัญที่ว่าทั้งเหยื่ออาชญากรรมและผู้กระทำผิดต้องพูดคุยทำความเข้าใจกันในโลกของความเป็นจริงและบนฐานของความสมเหตุสมผลของสองฝ่ายโดยความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตต่อไปจะต้องไม่เป็นผลจากการไกล่เกลี่ย

- 1) สนับสนุนให้มีการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมโดยการ
จัดเวทีที่ปลอดภัยและควบคุมได้ให้พวกเขาได้พบปะพูดคุยกับผู้กระทำผิดบนพื้นฐานของความ
สมัครใจ
- 2) ยอมให้กระทำความผิดได้เรียนรู้ผลกระทบของอาชญากรรม
ที่มีต่อเหยื่ออาชญากรรมและเข้ามาแสดงความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมของเขาที่กระทำไป
- 3) จัดหาโอกาสให้เหยื่ออาชญากรรมและผู้กระทำผิดได้ร่วมกัน
พัฒนาและยอมรับแผนการเยียวยาชาติใช้ความเสียหายที่เกิดจากอาชญากรรมนั้น

ตารางที่ 3 แสดงการใกล้เคียงเหยื่อและผู้เสียหายที่ส่งผลต่อความมาก – น้อยของความ สมานฉันท์ (Victim Offender Mediation Continuum : From Least to Most Restorative Impact)

ในสหรัฐอเมริกา การใกล้เคียงส่วนใหญ่ (มากกว่าร้อยละ 95) มีผลให้ผู้กระทำผิดต้องรับ
โทษในลักษณะการแก้แค้นทดแทน (restitution) ซึ่งเป็นการลงโทษโดยความตกลงร่วมกันของ
คู่ความทุกฝ่าย แต่การลงโทษก็ยังมีผลสำคัญเป็นอันดับสอง ความสำคัญอันดับแรกคือการรับรู้
ถึงอารมณ์ ความรู้สึก และความต้องการของเหยื่อ ทั้งหมดนี้นำไปสู่การสร้างความปลอดภัย
ระหว่างเหยื่อและผู้กระทำผิด การให้ผู้กระทำผิดได้รับรู้และมีความรู้สึกร่วมกับเหยื่อในความ
สูญเสีย ซึ่งจะมีผลต่อการลดการกระทำผิดในอนาคต มีการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่า การทำความตกลง
ร่วมกันในการลงโทษผู้กระทำผิดมีความสำคัญน้อยกว่าการเปิดโอกาสให้เหยื่อพูดคุยกับ
ผู้กระทำผิดโดยตรงว่าเขารู้สึกอย่างไรกับอาชญากรรมที่เกิดขึ้น และผลของความสมานฉันท์ที่มี
ความสัมพันธ์กับการจัดสถานที่และบรรยากาศในการสนทนาระหว่างเหยื่อและผู้กระทำผิด

การใกล้เคียงในกระบวนการยุติธรรมอาญา	การใกล้เคียงในกระบวนการยุติธรรมเชิง สมานฉันท์
ความสมานฉันท์น้อย การประนีประนอม, ความสำคัญอยู่ที่ผู้กระทำผิด (agreement-driven, offender-focused)	ความสมานฉันท์สูง การสนทนา, ความสำคัญอยู่ที่ เหยื่อ (dialogue-driven, victim-sensitive)

การไกล่เกลี่ยในกระบวนการยุติธรรมอาญา	การไกล่เกลี่ยในกระบวนการยุติธรรมเชิง สมานฉันท์
1. ให้ความสำคัญกับการตีค่าความเสียหายเป็นจำนวนเงิน ไม่มีโอกาสพูดคุยกันโดยตรงระหว่างคู่ความและชุมชนเรื่องความเสียหายจากอาชญากรรมที่เกิดขึ้น	1. ความสำคัญอันดับแรกอยู่ที่การเปิดโอกาสให้เหยื่อและผู้กระทำผิดได้พูดคุยกันโดยตรง ให้เหยื่อได้พูดหรือแสดงถึงผลกระทบของอาชญากรรมต่อชีวิตของเขา ให้ได้ถามและได้รับคำตอบที่ต้องการ ให้ผู้กระทำผิดได้เรียนรู้ถึงผลกระทบจากกากระทำของเขาและแสดงความรับผิดชอบต่อเหยื่อโดยตรง เพื่อจะค้นหาทางทำแต่สิ่งที่ถูกต้องต่อไป
2. เหยื่อไม่มีสิทธิเลือกสถานที่ที่เขา รู้สึกว่าเหมาะสมและปลอดภัยในการพบกับผู้กระทำผิด ไม่มีสิทธิเลือกว่าเขาอยากพบหรืออยากพูดกับใคร	2. เหยื่อมีทางเลือกโดยผ่านกระบวนการ ได้แก่ เลือกสถานที่ที่จะพบปะกัน เลือกคนที่ต้องการพูดคุยด้วยและอื่นๆ
3. เหยื่อมีโอกาสในการแสดงความจำนงในการเจรจาไกล่เกลี่ยล่วงหน้า แต่ไม่มีโอกาสเตรียมตัวในการเจรจา	3. การตกลงร่วมกันที่นำไปสู่การลงโทษเพื่อทดแทน (restitution) ก็มีความสำคัญ แต่สิ่งที่สำคัญยิ่งกว่าคือการสนทนากันเรื่องผลกระทบของอาชญากรรม
4. ไม่มีการประชุมเพื่อเตรียมตัวล่วงหน้าในการพบปะกันของคู่ความ ระหว่างผู้ไกล่เกลี่ยกับเหยื่อและผู้ไกล่เกลี่ยกับผู้กระทำผิด	4. มีการพบกันเพื่อเตรียมการระหว่างเหยื่อกับผู้ไกล่เกลี่ย และระหว่างผู้กระทำผิดกับผู้ไกล่เกลี่ย ก่อนการไกล่เกลี่ยที่ทั้งสองฝ่ายมาพบกัน โดยเน้นที่การฟังเหยื่อว่าอาชญากรรมมีผลกระทบต่อชีวิตของเขาอย่างไรบ้าง จำแนกความต้องการของเหยื่อให้ชัดเจน และเตรียมทั้งสองฝ่ายให้พร้อมสำหรับการไกล่เกลี่ยหรือการประชุมร่วมกัน
5. ผู้ไกล่เกลี่ยเป็นผู้มีบทบาทในการอธิบายเกี่ยวกับการกระทำผิดและผู้กระทำผิด เหยื่อมีหน้าที่ในการตอบคำถามของผู้ไกล่เกลี่ย ไม่มีโอกาสแสดงความรู้สึกหรือพูดในสิ่งที่ต้องการ	5. การไกล่เกลี่ยไม่มีรูปแบบที่ตายตัวสามารถยืดหยุ่นได้ ให้เวลาให้คู่ความได้พูดอย่างเต็มที่ ผู้ไกล่เกลี่ยต้องมีความอดทนในการฟังสูง ใช้หลักมนุษยธรรมปรับเปลี่ยนรูปแบบการไกล่เกลี่ยให้เหมาะสม
6. ผู้ไกล่เกลี่ยเป็นผู้ผูกขาดการพูดมากที่สุด เหยื่อและผู้กระทำผิดมีโอกาสเพียงตอบคำถามเท่านั้น ไม่มีการสนทนากันระหว่างคู่ความ	6. ผู้ไกล่เกลี่ยต้องมีความอดทนเป็นอย่างสูงในการรับฟัง/รับรู้การแสดงความรู้สึกหรือรับฟังเรื่องผลกระทบของอาชญากรรม และผู้ไกล่เกลี่ยต้องพูดให้น้อยที่สุด

การไกล่เกลี่ยในกระบวนการยุติธรรมอาญา	การไกล่เกลี่ยในกระบวนการยุติธรรมเชิง สมานฉันท์
7.เจ้าหน้าที่ของรัฐ (correctional staff) ทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ย	7.ผู้ไกล่เกลี่ยคืออาสาสมัครในชุมชนที่ผ่านการฝึกอบรมมาแล้วซึ่งทำหน้าที่อย่างอิสระ หรืออาจได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ
8. การไกล่เกลี่ยขึ้นกับความสมัครใจของเหยื่อ แต่ผู้กระทำผิดอาจไม่สมัครใจก็ได้ และผู้กระทำผิดก็ไม่ต้องแสดงความรับผิดชอบ (responsibility)	8.การไกล่เกลี่ยเกิดจากความสมัครใจของเหยื่อและผู้กระทำผิด
9. เป็น settlement-driven และใช้เวลาสั้นๆ (ประมาณ 10-15 นาที)	9.การสนทนาใช้เวลานานไม่น้อยกว่า 1 ชั่วโมง

ที่มา : Mark S. Umbreit, 2001

1.5.2 การประชุมกลุ่มครอบครัว (Family Group Conferencing หรือ FGC) การประชุมกลุ่มครอบครัวประกอบด้วย เหยื่ออาชญากรรม ผู้กระทำผิด และสมาชิกครอบครัวผู้มีความสำคัญหรือเพื่อนของทั้งสองฝ่าย เช่นเดียวกับการไกล่เกลี่ยที่เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมเป็นผู้ดำเนินการในขณะนี้โดยส่วนใหญ่เป็นเจ้าของงานตำรวจ การประชุมกลุ่มครอบครัวอาจใช้ในโรงเรียน โบสถ์ หรือกลุ่มสมาชิกอื่นๆ โดยกระบวนการนี้มีการย้ำถึงความเอาใจจริงเอาใจของชุมชนต่ออาชญากรรมและความเต็มใจของชุมชนที่จะยอมรับผู้กระทำผิดกลับคืนสู่สังคมอีกครั้ง จากแนวคิด “ความละเอียดเชิงบูรณาการ”

เป้าหมาย เพื่อเปิดโอกาสสำหรับผู้เสียหายให้มีส่วนร่วมโดยตรงในการอภิปรายเกี่ยวกับการกระทำผิดที่เกิดขึ้น และสามารถตัดสินใจเลือกวิธีการลงโทษเชิงสมานฉันท์ที่เหมาะสมแก่ผู้กระทำผิด และเพิ่มความตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อผู้กระทำผิดอันเกิดจากการกระทำของเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดและเปิดโอกาสให้ได้แสดงความรับผิดชอบต่อสิ่งที่เกิดขึ้น และเป็นการโยงยึดผูกพันความรับผิดชอบต่อผู้สนับสนุนผู้กระทำผิดต่อการเยียวยาผู้ใช้และการปรับพฤติกรรมในอนาคตที่อาจเกิดขึ้น ทั้งนี้ ยังสามารถทำให้ทั้งผู้กระทำผิดและเหยื่ออาชญากรรมเป็นกุญแจเชื่อมโยงชุมชนที่ให้การสนับสนุนเข้าด้วยกันอีกครั้ง

1.5.3 การพิจารณาแบบวงล้อมวง (Sentencing Circles)

โดยผู้เข้าร่วมในการพิจารณาแบบวงล้อมวง ได้แก่ สมาชิกของชุมชนเป็นผู้ที่เคยทำงานเป็นผู้พิพากษา ตำรวจ และอื่นๆ มาแล้วเป็นเวลาหลายปีในแคนาดาโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ยูคอน และเมนิโซตา รวมทั้งที่เคยรับผิดชอบงานการพิจารณาคดีและการควบคุมสอดส่องมาแล้ว

การล้อมวงสามารถดำเนินการได้ในขั้นตอนต่างๆของกระบวนการยุติธรรมรวมทั้งภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาแล้ว ผู้มีส่วนร่วม ได้แก่ เหี้ยออาชญากรรม ผู้สนับสนุนเหี้ยออาชญากรรม เช่น ครอบครัวและเพื่อนผู้กระทำผิด ผู้สนับสนุนผู้กระทำผิด เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม และสมาชิกชุมชน ระหว่างการล้อมวง ผู้เข้าร่วมจะได้รับการสนับสนุนให้พูดจากันอย่างเปิดเผยด้วยความเคารพต่อผลกระทบที่เกิดจากอาชญากรรมที่มีต่อชุมชน ขณะเดียวกันก็แสวงหาวิธีในการเยียวยาผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายและหาวิธีการบูรณาการผู้กระทำผิด โดยใช้ชนนิกเป็นสัญลักษณ์ส่งผ่านไปรอบๆ วง ผู้ที่ถือชนนิกคือผู้ที่ได้รับโอกาสเป็นผู้พูดในขณะนั้น โดยไม่มีการขัดจังหวะ กระบวนการนี้อาจมีการล้อมวงเพียงวงเดียวหรือหลายวงซึ่งแต่ละคนมีโอกาสนำเสนอเรื่องราวของตนแตกต่างกันไป

เป้าหมาย เพื่อสนับสนุนให้มีการเยียวยาทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบอันได้แก่ผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด ครอบครัวของผู้เสียหายและผู้กระทำผิด รวมถึงชุมชนและสังคม นอกจากนี้ ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดได้มีโอกาสแสดงความจริงใจในการรับผิดชอบ ใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย เพื่อเป็นการเยียวยาผู้เสียหายจากผลของการกระทำผิดที่เกิดขึ้น ทั้งกระบวนการวิธีดังกล่าวยังเป็นการส่งเสริมให้ผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด ครอบครัวและสมาชิกในชุมชน โดยให้มีสิทธิมีเสียงและแบ่งปันความรับผิดชอบในการค้นหาข้อสรุปที่กระทำได้จริง เพื่อที่สามารถจะนำข้อสรุปดังกล่าวมาวิเคราะห์กำหนดสาเหตุพฤติกรรมอาชญากรได้ชัดเจนมากขึ้น เพื่อส่งเสริมในการสร้างจิตสำนึกรักชุมชนและสร้างศักยภาพในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในชุมชนให้ชุมชน และยังเป็นส่งเสริมสนับสนุนและแบ่งปันคุณค่าความรู้สึกในการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนได้อีกด้วย

1.5.4 คณะกรรมการบูรณาการชุมชน (Community Reparative Board)

คณะกรรมการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเบี่ยงเบนคดีหรือการคุมประพฤติ คณะกรรมการประกอบด้วยผู้คนในชุมชน ผู้กระทำผิด เหี้ยออาชญากรรมผู้แทนจากกระบวนการยุติธรรม และบางครั้งก็มีสมาชิกครอบครัวของผู้กระทำผิดรวมอยู่ด้วยใช้กับผู้กระทำผิดไม่ร้ายแรง และดำเนินการเช่นเดียวกับรูปแบบอื่นๆ คือมีการพูดคุยกันด้วยความเคารพก่อนที่คณะจะ

พิจารณาโทษ คณะกรรมการเหล่านี้มีความสำคัญต่อสมาชิกชุมชนในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมในขั้นตอนที่อยู่ระหว่างชุมชนกับระบบยุติธรรมทางอาญา

เป้าหมาย เพื่อสนับสนุนให้พลเมืองได้มีส่วนร่วมและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของของระบบยุติธรรมโดยการเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงในกระบวนการอำนวยความสะดวกยุติธรรม และเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายและสมาชิกชุมชนได้เผชิญหน้ากับผู้กระทำผิดเพื่อศึกษาเข้าใจพฤติกรรมกระทำผิด เปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดแสดงความรับผิดชอบของตนในการเยียวยาความเสียหายที่เข้าได้กระทำต่อผู้เสียหายและชุมชน ทั้งยังเป็นการสืบทอดเจตนารมณ์ของชุมชนในการจัดการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมด้วยชุมชนเอง อันเป็นการลดค่าความเสียหายจากการที่ใช้กระบวนการยุติธรรมเต็มรูปแบบ

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งให้ความสำคัญกับการนำกระบวนการวิธีการเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งที่เกิดจากความประมาทหลังพลาดของผู้กระทำผิดที่ส่งผลกระทบต่อผู้เสียหายเพื่อให้ผู้กระทำผิดและผู้เสียหายได้มีโอกาสใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในการฟื้นฟูสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างกัน

2. ขั้นตอนการปฏิบัติงานด้วยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในการสืบเสาะและพินิจ

1. **ขั้นพนักงานตำรวจ** ในขั้นพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนจะดำเนินคดีโดยการสอบสวนและแจ้งข้อกล่าวหาแก่ผู้กระทำผิด พนักงานสอบสวนจึงจะทำสำนวนคดีเพื่อส่งแก่อัยการนำส่งฟ้องศาลเป็นขั้นตอนถัดไป

2. **ขั้นอัยการ** ในขั้นอัยการ พนักงานอัยการจะพิจารณาสำนวนคดีเพื่อส่งฟ้องต่อศาลเป็นขั้นตอนต่อไป

3. **ขั้นศาล** เมื่ออัยการเสนอสำนวนคดีต่อศาลพิจารณาเพื่อพิพากษาคดี ศาลได้พิจารณาและเห็นสมควรให้มีการสืบเสาะและพินิจในคดีนั้นแล้ว ศาลก็จะมีคำสั่งให้สืบเสาะและพินิจในรายงานกระบวนการพิจารณา จากนั้นศาลจึงจะมีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะและพินิจผู้กระทำผิดในคดีดังกล่าว

ซึ่งนอกจากศาลจะมีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤติทำการสืบเสาะและพินิจแล้ว ศาลอาจมีคำสั่งอื่นๆ ได้อีกในระหว่างทำการสืบเสาะและพินิจ (กรมคุมประพฤติ) เช่น

1) เมื่อพนักงานคุมประพฤติทำรายงานการสืบเสาะและพินิจเสนอต่อศาลแล้ว ศาลยังต้องการข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ก็มีอำนาจจะเรียกพนักงานคุมประพฤติไปสอบถาม หรือสั่งให้พนักงานคุมประพฤติทำการสืบเสาะและพินิจเพิ่มเติมในประเด็นอื่นๆเพิ่มเติมอีกได้

2) ในระหว่างกระบวนการการสืบเสาะและพินิจ หากพนักงานคุมประพฤติดีความจำเป็นต้องเข้าไปในสถานที่ที่จำเลยอาศัยหรือทำงาน หรือมีความเกี่ยวข้องด้วยในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ตกถึงพระอาทิตย์ขึ้น พนักงานคุมประพฤติจะยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลมีคำสั่งอนุญาต

4. ขั้นตอนพนักงานคุมประพฤติ เมื่อศาลมีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการสืบเสาะและพินิจข้อเท็จจริง ภูมิหลังทางสังคม และรายละเอียดหลักฐานของจำเลย พนักงานคุมประพฤติจะดำเนินการสืบเสาะและพินิจและทำรายงานพร้อมความเห็นเสนอต่อศาลภายใน 15 วัน นับตั้งแต่วันที่ศาลสั่ง แต่ถ้าไม่อาจทำให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ซึ่งศาลอาจอนุญาตให้ขยายเวลาต่อไปอีกเท่าที่จำเป็นแต่ไม่เกิน 30 วัน

4.1 วิธีการดำเนินการของสำนักงานคุมประพฤติ

1) เมื่อพนักงานคุมประพฤติได้รับคำสั่งจากศาลให้สืบเสาะและพินิจแล้ว ให้ดำเนินการตามขั้นตอนและลักษณะการปฏิบัติงานการสืบเสาะและพินิจ

2) การเสนอรายงานการสืบเสาะและพินิจ ให้เสนอรายงานในรูปแบบเดียวกับรายงานการสืบเสาะและพินิจตามแบบผู้ใหญ่

4.2 ขั้นตอนการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ

1. **ขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติ** หลังจากศาลมีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤติทำการสืบเสาะและพินิจในคดีดังกล่าวแล้วนั้น พนักงานสืบเสาะจะทำการสืบเสาะและพินิจประวัติภูมิหลังทางสังคม ประวัติ ครอบครัว นิสัย ความประพฤติ หรือผู้กระทำผิดมีพฤติกรรมเสี่ยงหรือไม่ที่จะกระทำความผิด และพฤติการณ์แห่งคดี ทั้งนี้ พนักงานคุมประพฤติก็จะพิจารณาว่าคดีนี้สามารถใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ได้หรือไม่ โดยมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในคดีที่มีลักษณะ

(คณะอนุกรรมการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในงานคุมประพฤติ, 2547: 24) ดังนี้

1) เป็นคดีที่มีผู้เสียหายเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล และสามารถติดตามผู้เสียหายได้

2) เป็นคดีที่มีฐานความผิดที่เป็นความผิดต่อส่วนตัวหรือเป็นความผิดที่สามารถยอมความได้ และคดีความผิดต่อแผ่นดินหรืออาญาแผ่นดิน ดังนี้

ลักษณะ 9 ความผิดเกี่ยวกับเพศ มาตรา 283 ทวิ วรรคแรกและวรรค 3 เฉพาะกรณีกระทำแก่บุคคลอายุเกิน 15 ปี

ลักษณะที่ 10 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย

หมวด 1 ความผิดต่อชีวิต มาตรา 291, 293, 294

หมวด 2 ความผิดต่อร่างกาย มาตรา 295, 296, 297, 298, 299, 300

ลักษณะที่ 11 ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง

หมวด 1 ความผิดต่อเสรีภาพมาตรา 309 วรรคแรก, 309 วรรคสอง, 310 วรรคแรก, 310 วรรคสอง, 310 ทวิ, 311 วรรคแรก, 311 วรรคสอง เฉพาะที่กระทำให้บุคคลได้รับอันตรายสาหัส, 312 ตีวรรคแรก

หมวด 2 ความผิดฐานเปิดเผยความลับ มาตรา 322, 323, 324 มาตรา 3 ความผิดฐานหมิ่นประมาท มาตรา 326, 327, 328

ลักษณะที่ 12 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน

หมวด 1 ความผิดฐานลักทรัพย์ มาตรา 334, 335, 335 ทวิ ความผิดฐานฉ้อโกงทรัพย์สิน มาตรา 336, 336 ทวิ

หมวด 2 ความผิดฐานกรรโชกทรัพย์ มาตรา 337
ความผิดฐานรีดเอาทรัพย์ มาตรา 338 ความผิดฐานชิงทรัพย์ มาตรา 339, 339 ทวิ, ความผิดฐาน
ปล้นทรัพย์ มาตรา 340, 340 ทวิ, 340 ตริ

หมวด 3 ความผิดฐานฉ้อโกง มาตรา 341, 342, 343,
344, 345, 346, 347

หมวด 4 ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ มาตรา 349, 350

หมวด 5 ความผิดฐานยักยอก มาตรา 352, 353, 354,
355

หมวดที่ 6 ความผิดฐานรับของโจร มาตรา 357

หมวดที่ 7 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ มาตรา 358,
359, 360

หมวดที่ 8 ความผิดฐานบุกรุก มาตรา 362, 363, 364,
365

ภาค 3 ลหุโทษ มาตรา 390, 391, 392, 393, 397, 398
เฉพาะความผิดที่มีผู้เสียหาย

2. ขั้นตอนนัดหมายการประชุม เมื่อพนักงานคุมประพฤติเห็นว่าควรนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ พนักงานคุมประพฤติจะดำเนินการสอบปากคำผู้เสียหายและผู้กระทำผิด ทั้งนี้พนักงานคุมประพฤติก็น่าจะชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในกระบวนการสืบเสาะและพินิจให้ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดเข้าใจ แล้วพนักงานคุมประพฤติก็น่าจะทำการสอบถามความต้องการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ของผู้เสียหายและผู้กระทำผิด เพราะตามหลักของการจัดประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ทุกฝ่ายจะต้องยินยอมเข้าร่วมการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพจึงจะสามารถจัดการประชุมขึ้นได้ ในกรณีที่ทั้งฝ่ายผู้เสียหายและผู้กระทำผิดมีความประสงค์ที่จะเข้าร่วมการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความประสงค์ที่จะเข้าร่วมประชุมแล้ว พนักงานคุมประพฤติก็น่าจะทำการกำหนดวันและเวลาในการประชุมเพื่อทำการนัดหมายและทำการนัดผู้เกี่ยวข้องของทุกคนในวัน เวลา และสถานที่เดียวกัน โดยการประชุมต้องเป็นไปในเวลาราชการและสถานที่ที่เหมาะสมซึ่งนั่นคือที่สำนักงานคุมประพฤติ

3. **ขั้นตอนการจัดประชุมประสานสัมพันธ์ภาพระหว่างฝ่ายผู้เสียหายและผู้กระทำผิด** เมื่อทุกฝ่ายมาถึงสถานที่นัดหมายที่จะทำการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพพร้อมกันแล้วนั้น ผู้เข้าร่วมประชุมจะนั่งเป็นวงกลมในสถานที่ที่พนักงานคุมประพฤติได้จัดเตรียมไว้ จากนั้น พนักงานคุมประพฤติซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานในการจัดประชุมประสานสัมพันธ์ภาพก็จะเริ่มกล่าวเปิดการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ พนักงานคุมประพฤติผู้ประสานงานจะแจ้งวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพในครั้งนี้ จากนั้นพนักงานคุมประพฤติจะแจ้งกติกา มารยาทที่ผู้เข้าร่วมประชุมจะต้องรับทราบและยึดถือปฏิบัติ เช่น การตกลงในที่ประชุมในครั้งนี้จะไม่มีผลผูกมัดทางกฎหมาย ในการประชุมให้ทุกคนที่เข้าร่วมประชุมใช้วาจาที่สุภาพ และเมื่อผู้ใดผู้หนึ่งพูด คนอื่นๆในที่ประชุมจะต้องให้เกียรติโดยการรับฟังผู้ที่กำลังพูด ไม่พูดจาแทรก และหากมีผู้ใดไม่ต้องการที่ประชุมต่อก็สามารถที่จะแจ้งให้พนักงานคุมประพฤติซึ่งเป็นผู้ดำเนินการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพให้ทำการหยุดประชุมได้ทุกเมื่อและพนักงานคุมประพฤติจะทำการยุติการประชุมเพียงเท่านั้นในที่นั้น เป็นต้น เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายได้เข้าใจและรับปฏิบัติ หลังจากนั้นจึงได้ให้ผู้เข้าร่วมประชุมแนะนำตัวเองว่าชื่ออะไร และในระหว่างการดำเนินการประชุม พนักงานคุมประพฤติจะเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกได้อย่างเต็มที่ภายใต้กฎและกติกาที่ได้แจ้งไว้ให้กับผู้เข้าร่วมประชุมได้ทราบตั้งแต่ต้น

พนักงานคุมประพฤติจะเปิดโอกาสให้ผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด และผู้ที่เกี่ยวข้องพูดถึงความรู้สึก ผลกระทบและความเสียหายทั้งทางด้านชีวิตและร่างกาย จิตใจ วัตถุ และอื่นๆ รวมถึงจะเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดได้มีโอกาสพูดถึงการกระทำผิดของตน รวมทั้งความรู้สึกต่อผลของการกระทำผิดของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อได้ฟังคำบอกเล่าถึงผลกระทบและความเสียหายทั้งทางด้านชีวิตและร่างกาย จิตใจ วัตถุ และอื่นๆที่ผู้เสียหายได้รับจากคดีที่เกิดขึ้น

จากนั้น พนักงานคุมประพฤติจะดำเนินการประชุมโดยหาข้อตกลงและข้อสรุปร่วมกัน (Agreement) ในการชดเชยเยียวยาระหว่างฝ่ายผู้เสียหายและผู้กระทำผิดว่าจะตอบสนองความต้องการของทั้งสองฝ่ายได้หรือไม่ อย่างไร ใครเป็นคนดำเนินการ แล้วจึงทำการสรุปและกล่าวสรุปให้ที่ประชุมได้รับทราบ แล้วพนักงานคุมประพฤติจึงจัดทำบันทึกการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพและบันทึกข้อตกลงร่วมกัน แล้วจึงกล่าวปิดการประชุม

ภาพที่ 1 การจำลองรูปแบบการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ

จากรูปการจำลองรูปแบบการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ มีผู้เข้าร่วมประชุมสัมพันธ์ภาพได้แก่ ผู้เสียหาย ญาติหรือผู้เกี่ยวข้องกับผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด ญาติหรือผู้เกี่ยวข้องกับผู้กระทำผิด และพนักงานคุมประพฤติ โดยบรรยากาศและสถานที่ที่เป็นบรรยากาศและสถานที่จำลอง ณ ห้องประชุมสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา รัชดา ทั้งนี้ การจัดการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพในสำนักงานคุมประพฤติอื่นๆ อาจมีบรรยากาศและสถานที่ที่เหมาะสมต่างกันไป เช่น ในห้องประชุม ในห้องทำงานของพนักงานคุมประพฤติ บริเวณโต๊ะทำงานของพนักงานคุมประพฤติ เป็นต้น

4.3 ขั้นตอนหลังการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ พนักงานคุมประพฤติจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลผลการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพและจัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจเสนอต่อศาลต่อไป

เมื่อศาลได้รับรายงานการสืบเสาะและพินิจจากพนักงานคุมประพฤติตามที่ศาลสั่งให้มีการสืบเสาะและพินิจในคดีนั้นๆ แล้ว ศาลจะนัดผู้กระทำผิดฟังคำพิพากษาตามวันที่ศาลกำหนด โดยผู้เสียหายจะขอเข้าฟังคำพิพากษาของศาลด้วยก็ได้

บทที่ 4

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ในการศึกษาวิจัยเรื่องการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้จัดการความขัดแย้ง ในคดีการกระทำผิดโดยประมาท: ศึกษากรณีสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยวิธีการเก็บข้อมูลโดยการสังเกตการณ์แบบไม่เข้าไปมีส่วนร่วม (Non-participant Observation) โดยเข้าไปนั่งเป็นผู้เข้าร่วมสังเกตการณ์ในการประชุมกลุ่ม ประสานสัมพันธ์ภาพ ซึ่งใช้การสังเกตการณ์โดยทั่วไปรวมทั้งมีการกำหนดเค้าโครงสิ่งที่ต้องการ วิจัยไว้แล้วใช้วิธีการจดบันทึกหลังจากการเข้าร่วมประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ ประกอบกับการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นผู้เข้าร่วมในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพแล้ว จดข้อมูลร่วมกับการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อประเมินความพึงพอใจในการเข้าร่วมประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษากรณีคดีการกระทำผิดโดยประมาทซึ่งเป็นคดีที่ศาลมีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤตินำการสืบเสาะคดีเพื่อใช้ข้อมูลในการสืบเสาะของพนักงานคุมประพฤติประกอบการพิจารณาในการพิพากษาพิจารณาคดีของศาล เป็นคดีที่อยู่ในหน้าที่ความรับผิดชอบของสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเข้าร่วมประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพซึ่งได้แก่ ผู้เสียหาย เพื่อนของผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด หัวหน้างานของ ผู้กระทำผิด และพนักงานคุมประพฤติซึ่งเป็นผู้จัดดำเนินการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ ศึกษากรณีเฉพาะคดีขับรถประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บสาหัสที่นำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ โดยผู้ศึกษาวิจัยสามารถเรียบเรียงข้อมูลสำคัญที่ได้จากการศึกษาวิจัยทั้งหมด ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเฉพาะกรณี: เมมาแล้วขับ ชนแล้วหนี บาดเจ็บสาหัส

ในกรณีศึกษานี้ เป็นกรณีศึกษาในความผิดฐานขับรถขณะเมาสุราและของเมาอย่างอื่น เป็นเหตุให้เฉี่ยวชนผู้อื่นได้รับบาดเจ็บสาหัส และขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้เฉี่ยวชนผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ไม่หยุดรถให้ความช่วยเหลือตามสมควร ศาลจึงมีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤติทำการสืบเสาะ พนักงานคุมประพฤติได้ทำการสืบเสาะและจัดให้มีการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพในครั้งนี้ทั้งหมดจำนวน 5 คน

ได้แก่ นายมาโนช (นามสมมติ) ผู้เสียหาย นายพนม (นามสมมติ) เพื่อนของผู้เสียหาย นายสายชล (นามสมมติ) ผู้กระทำผิด นายสมหมาย (หัวหน้างานของผู้กระทำผิด) และนางอัญชลี (นามสมมติ) พนักงานคุมประพฤติ

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมกระบวนการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ

1.1 นายมาโนช ผู้เสียหาย อายุ 42 ปี เป็นคนกรุงเทพมหานครโดยกำเนิด ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้ประมาณ 30,000 – 40,000 บาทต่อเดือน สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีทางด้านศิลปะจากวิทยาลัยเพาะช่าง นัฏศาสตร์ สาขาพุทธ สถานะทางครอบครัวสมรส มีบุตรธิดารวม 2 คน

1.2 นายพนม เพื่อนของนายมาโนช อายุ 45 ปี เป็นคนกรุงเทพมหานครโดยกำเนิด ประกอบอาชีพทนายความ มีรายได้ประมาณ 50,000 บาทต่อเดือน สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขานิติศาสตร์ นัฏศาสตร์ สาขาพุทธ สถานะทางครอบครัวสมรส มีบุตรธิดารวม 4 คน

1.3 นายสายชล ผู้กระทำผิด อายุ 28 ปี เป็นคนจังหวัดอำนาจเจริญโดยกำเนิด ปัจจุบันพักอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ประกอบอาชีพเป็นพนักงานขับรถบริษัทเอกชน ประสบการณ์การทำงานเป็นพนักงานขับรถเป็นเวลา 9 ปี มีรายได้ 9,000 บาทต่อเดือน สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 นัฏศาสตร์ สาขาพุทธ สถานะภาพโสด มีสมาชิกในครอบครัวทั้งหมด 4 คนได้แก่พ่อ แม่ ตน และน้องสาว

1.4 นายสมหมาย เป็นหัวหน้างานของนายสายชล อายุ 31 ปี เป็นคนกรุงเทพมหานครโดยกำเนิด ประกอบอาชีพวิศวกรบริษัทเอกชน มีรายได้ประมาณ 32,000 บาทต่อเดือน สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาวิศวกรรมศาสตร์ นัฏศาสตร์ สาขาโสด

1.5 นางอัญชลี พนักงานคุมประพฤติสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ อายุ 39 ปี เป็นคนจังหวัดพัทลุงโดยกำเนิด ปัจจุบันพักอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร รายได้ประมาณ 18,000 บาทต่อเดือน สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขารัฐศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง นัฏศาสตร์

พุทธ สถานะภาพสมรส มีธิดา 1 คน ทำหน้าที่เป็นพนักงานคุมประพฤติมานานเป็นระยะเวลา 8 ปี และเคยผ่านการอบรมหลักสูตรผู้ปฏิบัติงานกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาแล้ว มีประสบการณ์รับผิดชอบเป็นผู้ประสานงานในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพไม่ต่ำกว่า 20 ครั้ง ภายในระยะเวลา 3 ปี

2. เหตุการณ์การกระทำผิดซึ่งนำไปสู่การเกิดความขัดแย้ง

2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำผิดก่อนเกิดคดี

ด้านความสัมพันธ์ก่อนเกิดเหตุระหว่างนายมานิช (ผู้เสียหาย) และนายสายชล (ผู้กระทำผิด) ไม่ปรากฏว่าเคยรู้จักหรือมีเรื่องโกรธเคืองบาดหมางจนเกิดความขัดแย้งกันมาก่อน จนกระทั่งเกิดคดีดังกล่าวจนเป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างนายมานิชและนายสายชล เนื่องจากนายมานิชได้รับบาดเจ็บสาหัสจนเป็นเหตุให้ต้องได้รับการรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล เป็นระยะเวลานาน อีกทั้งยังต้องทำการรักษาพักฟื้นอยู่ที่บ้านหลังจากออกจากโรงพยาบาลและต้องทำกายภาพบำบัดอย่างสม่ำเสมออีกด้วย

2.2 พฤติการณ์แห่งคดี

จากการให้ข้อมูลของนายมานิช (ผู้เสียหาย) และนายสายชล (ผู้กระทำผิด) ทั้งสองไม่เคยรู้จักหรือมีเรื่องโกรธเคืองบาดหมางกันมาก่อน จนกระทั่งเมื่อวันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2554 เวลาประมาณ 19.00 น. นายสายชลนั่งดื่มสุราชาวจำนวน 1 ขวดเล็กอยู่กับเพื่อนร่วมงานอีก 2 คนที่บริเวณไซต์งานที่ซอยสุขุมวิท 35 เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร จนกระทั่งเวลาประมาณ 19.30 น. ของวันเดียวกัน นายสายชลกับเพื่อนร่วมงานได้ดื่มสุรากันจนหมดขวดแล้ว นายสายชลจึงได้ขับรถกระบะบรรทุกสีขาว ยี่ห้อโตโยต้า ทะเบียนกรุงเทพมหานคร โดยมีนายแดง(นามสมมติ) หัวหน้าไซต์งานได้นั่งร่วมมาด้วย นายสายชลขับรถกระบะบรรทุกออกจากที่ทำงานบริเวณซอยสุขุมวิท 35 เพื่อที่จะกลับที่สำนักงานบริษัทต้นสังกัดที่เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นบริษัทที่นายสายชลทำงานอยู่ โดยขับรถไปตามถนนประดิษฐ์มนูธรรมมุ่งหน้าไปแยกประชาธรรม ซึ่งถนนประดิษฐ์มนูธรรมในฝั่งที่นายสายชลขับแบ่งช่องทางเดินรถออกเป็น 3 ช่องทาง นายสายชลขับรถกระบะบรรทุกมาในช่องที่ทางสามนับจากทางด้านซ้ายด้วยความเร็วประมาณ 60 กิโลเมตรต่อชั่วโมงในสภาพการจราจรที่เป็นปกติ นายสายชลอ้างว่ามีรถยนต์ตู้ขับอยู่ทางด้านหน้ารถของตน เมื่อนายสายชลขับรถมาถึงบริเวณทางเข้าศูนย์แพทย์พัฒนา รถยนต์ตู้ได้ทำการหยุดรถกะทันหัน เนื่องด้วยจากบริเวณดังกล่าวเป็นเนินและเป็นจุดกลับรถ นายสายชลอ้างว่ารถกระบะบรรทุกที่ตนขับจะลื่นไหลไปชนกับรถยนต์ตู้ นายสายชลจึงบังคับรถเบี่ยงออกไปทางซ้ายเข้าไปใน

ช่องทางเดินรถที่ 2 นายสายชลได้ยินเสียงคล้ายก้อนหินปาบริเวณประตูรถ ตนจึงได้มองกระจกมอง
 กระจกบรรถทุกข้างซ้ายและข้างขวาของตนเนื่องจากคิดว่ารถกระจกบรรถทุกของตนได้ชนกับรถยนต์
 ตู แต่ปรากฏว่าไม่พบสิ่งใดผิดปกติ นายสายชลจึงขับรถกระจกบรรถทุกต่อไปโดยไม่ได้หยุดรถลงมา
 ดู จนกระทั่งนายสายชลได้ขับรถกระจกบรรถทุกมาถึงบริเวณแยกเกษตร-นวมินทร์และมีเจ้า
 พนักงานตำรวจจำนวน 2 นายขับซึ่รถจักรยานยนต์ติดตามมา แล้วแจ้งว่านายสายชลได้ขับรถ
 ชนนายมาโนชในบริเวณที่เกิดเหตุแล้วหลบหนี จากนั้นเจ้าพนักงานตำรวจได้ควบคุมตัวนายสาย
 ชลส่งพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจวังทองหลางและได้ทำการตรวจวัดแอลกอฮอล์ พบปริมาณ
 แอลกอฮอล์ในเลือดปริมาณ 147 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ซึ่งเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดที่จะต้องม
 ปริมาณแอลกอฮอล์ในกระแสเลือดไม่เกิน 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ซึ่งชมรมเมาไม่ขับ (2544) ได้
 ให้ข้อมูลเกี่ยวกับระดับแอลกอฮอล์ในกระแสเลือดจะมีผลต่อความรู้สึกและพฤติกรรมที่แตกต่าง
 กัน ดังนี้

1. ระดับแอลกอฮอล์ในเลือด 30 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ จะรู้สึกครึ่ครื้น
 สนุกสนาน รื่นเริง
2. ระดับแอลกอฮอล์ในเลือด 50 - 150 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ เดินไม่ตรง
 ทาง โสเซ เนื่องจากเสียการควบคุมระบบกล้ามเนื้อ การเคลื่อนไหว การตัดสินใจช้าลง สมรรถภาพ
 การมองเห็นลดลง
3. ระดับแอลกอฮอล์ในเลือด 150 - 300 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ จะสับสน
 ง่วงงม ซึม ไม่ตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นต่าง ๆ พูดไม่ชัด การทำงานของระบบต่าง ๆ ในร่างกายไม่
 ประสานกัน
4. ระดับแอลกอฮอล์ในเลือด 300 - 500 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ เสียการ
 ควบคุมกล้ามเนื้อ การมองเห็นเลือนราง ระดับน้ำตาลในเลือดต่ำ ระบบหายใจถูกกด บางรายอาจ
 หายใจไม่ออก และเสียชีวิต
5. ระดับแอลกอฮอล์ในเลือด 500 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ขึ้นไป สภาพ
 ร่างกายวิฤต สูญเสียประสาทสัมผัสต่างๆ ไม่รู้สึกตัว หายใจช้าลง และอาจถึงแก่ชีวิตได้ หาก
 แก้ไขไม่ทัน

ส่วนนายมาโนช (ผู้เสียหาย) ได้ให้ข้อมูลว่า ในวันดังกล่าวเมื่อเวลาประมาณ
 20.30 น. หลังจากเลิกงานที่บริษัทย่านพระราม 9 นายมาโนชขับรถจักรยานยนต์ ยี่ห้อฮอนด้า

ทะเบียนกรุงเทพมหานคร เพื่อกลับที่พักย่านคลองสามวาโดยลำพังมาตามถนนประดิษฐ์มนูธรรม มุ่งหน้าแยกประชาธรรม โดยนายมาโนชได้ใช้ช่องทางที่ 1 เยื้องไปทางช่องทางที่ 2 นับจากทางซ้าย ด้วยความเร็วประมาณ 60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง เมื่อมาถึงที่เกิดเหตุ ได้มีรถกระบะบรรทุกสี่ล้อคัน ของนายสายชลซึ่งได้ขับรถยนต์คันที่เกิดเหตุเปลี่ยนช่องทางเดินรถในลักษณะเฉี่ยวกระชั้นชิดมาจากทางด้านขวาของนายมาโนชและพุ่งมาชนบริเวณไหล่ขวาของนายมาโนช ทำให้รถจักรยานยนต์ของนายมาโนชล้มลงและร่างของนายมาโนชกระเด็นไปอยู่บริเวณทางเดินเท้า โดยรถของนายสายชลได้ขับหลบหนีไปโดยไม่ได้หยุดให้ความช่วยเหลือแก่นายมาโนชแต่อย่างใด โดยนายมาโนชได้มีพลเมืองดีนำส่งโรงพยาบาลรามคำแหงเมื่อเวลา 21.17 น. และพลเมืองดีเป็นคนจดหมายเลขทะเบียนรถกระบะบรรทุกของนายสายชลที่ขับชนนายมาโนช และแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ติดตามตัวและจับกุมนายสายชลได้ในเวลาต่อมา แพทย์ได้ทำการรักษาพยาบาลนายมาโนชที่ได้รับบาดเจ็บที่บริเวณข้อศอกข้างขวาและหัวเข่าทั้งสองข้างตลอด กระดูกบริเวณไหล่ขวาหักและปวดที่บริเวณก้นกบต้องได้รับการผ่าตัดแก้ไขโดยแพทย์เฉพาะทาง แพทย์ทำการรักษาโดยการผ่าตัดและดามเหล็กไว้ในแขนขวา และทำการพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลเป็นเวลานาน 15 วัน คือในระหว่างวันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2554 ถึง วันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2554 และทำการรักษาตัวพักฟื้นที่บ้านอีกเป็นเวลา 3 เดือน รวมนายมาโนชใช้ระยะเวลา รักษาตัวจากการบาดเจ็บกว่า 105 วัน

เมื่อผ่านมาเป็นระยะเวลา 9 เดือนจนถึงวันที่เข้าร่วมประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ สมรรถภาพของนายมาโนชก็ได้รับการฟื้นฟูให้กลับมาเป็นดังเดิมได้เพียงระดับหนึ่งเท่านั้น แต่ก็สามารถกลับไปทำงานตามปกติได้บ้าง

ในส่วนของผู้กระทำผิด วันที่ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์อยู่ในระหว่างการประกันตัว เพื่อต่อสู้คดี โดยคดีดังกล่าวได้รับการตัดสินเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2554 เวลา 9.00 น. ศาลอาญาตัดสินลงโทษจำคุกเป็นเวลา 1 ปี 2 เดือน โดยไม่รอลงอาญา ทั้งนี้ ผู้กระทำผิดได้ทำเรื่องยื่นขอประกันตัวต่อศาล และดำเนินการยื่นเรื่องอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ต่อไป

2.3 ความเสียหายและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากคดี

2.3.1 ผลกระทบโดยตรงต่อชีวิต ร่างกาย และจิตใจ

1) ผลกระทบโดยตรงต่อชีวิต ร่างกาย และจิตใจของผู้เสียหาย

- **ด้านชีวิตและร่างกาย** หลังจากเกิดอุบัติเหตุอันเป็นผลเนื่องมาจากการขับรถขณะเมาสุราจนก่อให้เกิดความประมาทของนายสายชล (ผู้กระทำผิด) ส่งผลให้นายมานิช (ผู้เสียหาย) ได้รับความเจ็บสาหัสต้องเข้ารับการรักษาด่วนอยู่ในโรงพยาบาลเป็นเวลานานถึง 15 วัน คือในระหว่างวันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2554 ถึง วันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2554 นายมานิชได้รับความเจ็บที่บริเวณข้อศอกข้างขวาและหัวเข่าทั้งสองข้างถลอก กระดูกบริเวณไหล่ขวาหักและปวดที่บริเวณก้นกบต้องได้รับการผ่าตัดแก้ไขโดยแพทย์เฉพาะทาง แพทย์ทำการรักษาโดยการผ่าตัดและตามเหล็กไว้ในแขนขวา รวมค่ารักษาพยาบาลและค่าผ่าตัดเป็นจำนวนเงิน 366,322.20 บาท โดยบริษัทประกันภัยซึ่งได้รับทำประกันภัยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถยนต์และประกันภัยประเภทที่ 3 ไว้กับรถกระบะบรรทุกที่นายสายชลขับเป็นผู้รับผิดชอบจ่ายชำระค่ารักษาพยาบาลให้ทั้งหมด และนายมานิชยังต้องนอนรักษาตัวที่บ้านต่ออีกเป็นระยะเวลา 3 เดือนอาการจึงบรรเทาลง โดยขณะทำการรักษาตัวอยู่ที่บ้าน ในระยะแรกนายมานิชต้องได้รับการพยาบาลดูแลอย่างใกล้ชิดโดยภรรยา น้องชาย และเพื่อนของนายมานิชสลับกัน เป็นผลให้เกิดความเดือดร้อนต่อครอบครัวของนายมานิช อีกทั้งขณะที่นายมานิชกลับมารักษาตัวที่บ้าน นายมานิชยังต้องไปทำกายภาพบำบัดที่โรงพยาบาลอย่างสม่ำเสมอตามแพทย์นัด ครั้งแรกๆที่ไม่สามารถไปด้วยตนเองได้จะต้องให้ภรรยาเป็นผู้พาไป ต่อมาเมื่อนายมานิชสามารถช่วยเหลือตนเองได้บ้างจึงพยายามไปทำกายภาพบำบัดที่โรงพยาบาลด้วยตนเอง

อย่างไรก็ดี หลังจากนายมานิช (ผู้เสียหาย) ได้รับการรักษาและทำกายภาพบำบัดอย่างต่อเนื่อง นายมานิชก็ยังไม่สามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติดังเดิม ยังต้องได้รับยาและการกายภาพบำบัดอย่างต่อเนื่องไปอีก ไม่สามารถขับรถไปทำงานได้ จึงต้องอาศัยรถสาธารณะในการเดินทาง ซึ่งไม่มีความสะดวกสบาย เนื่องจากต้องระวังไม่ให้แขนได้รับการกระทบกระเทือน อีกทั้งในขณะซึ่งผ่านมาเป็นเวลา 9 เดือนจนถึงวันที่เข้าร่วมประชุมประสานสัมพันธภาพ สมรรถภาพของนายมานิชก็ได้รับการฟื้นฟูให้กลับมาเป็นดังเดิมได้เพียงระดับหนึ่งเท่านั้น

สำหรับคำว่า “สาหัส” ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 297 ระบุไว้ว่า อันตรายสาหัสมีด้วยกันทั้งหมด 8 กรณี ดังนี้

- 1) ตาบอด หูหนวก ลิ้นขาด หรือเสียอวัยวะประสาท

- 2) เสียอวัยวะสืบพันธุ์หรือความสามารถสืบพันธุ์
- 3) เสียแขน ขา มือ เท้า นิ้วหรืออวัยวะอื่นใด
- 4) หน้าเสียโฉมอย่างติดตัว
- 5) แหว่งลูก
- 6) จิตพิการอย่างติดตัว
- 7) ทูพพลภาพ หรือป่วยเจ็บเรื้อรังซึ่งอาจถึงตลอดชีวิต
- 8) ทูพพลภาพ หรือป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาเกิน

กว่า 20 วัน หรือจนประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่า 20 วัน

ในส่วนของนายมานิช (ผู้เสียหาย) ซึ่งได้รับบาดเจ็บสาหัส เนื่องจากอุบัติเหตุดังกล่าวส่งผลให้นายมานิชเกิดบาดแผลถลอกตามร่างกายหลายแห่ง กระดูกแขนขวา บริเวณใกล้ไหล่ขวาหักซึ่งมีความจำเป็นจะต้องได้รับการผ่าตัดแก้ไขโดยแพทย์เฉพาะทาง ทำให้นายมานิชต้องเจ็บป่วยด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่า 20 วัน ต้องเจ็บป่วยจนประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่า 20 วัน ประกอบกับความเห็นแพทย์ของโรงพยาบาลรามคำแหงที่มีความเห็นให้นายมานิชทำการรักษาตัวในโรงพยาบาลตั้งแต่วันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2554 ถึง วันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2554 รวมเป็นเวลา 15 วัน ซึ่งได้ทำการผ่าตัดรักษานายมานิชเมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2554 และให้นายมานิชใช้ระยะเวลาการรักษาตัวประมาณ 90 วัน ถ้าไม่มีโรคแทรกซ้อน

จากอาการบาดเจ็บของนายมานิช (ผู้เสียหาย) ส่งผลต่อการสูญเสียรายได้จากการประกอบอาชีพของนายมานิช ทั้งนี้ ยังส่งผลต่อความสามารถในการประกอบอาชีพของนายมานิชอีกด้วย เนื่องจากนายมานิชเป็นผู้ที่ประกอบอาชีพทางด้านศิลปะและกราฟฟิกส์ ซึ่งงานส่วนใหญ่จะต้องอาศัยมือในการทำงาน ผลจากการเกิดอุบัติเหตุส่งผลให้นายมานิชไม่สามารถปฏิบัติงานและประกอบอาชีพด้านศิลปะได้ดีดังเดิม เนื่องจากแขนขวาของนายมานิชไม่สามารถยึดตั้งได้เหมือนคนปกติดังก่อนเกิดอุบัติเหตุ หลังจากนั้นนายมานิชทำการรักษาตัวและกลับมาประกอบอาชีพเดิม นายมานิชไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามปกติอันเนื่องมาจากผลกระทบซึ่งเกิดจากอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นดังกล่าว ทำให้ต้องจ้างผู้อื่นให้ทำงานบางอย่างที่นายมานิชไม่สามารถทำได้หลังจากประสบอุบัติเหตุแทนซึ่งต้องเสียค่าจ้างในส่วนนี้เดือนละกว่า 5,000 บาท

นอกจากนี้ หลังเกิดอุบัติเหตุ ในขณะที่ทำการพักรักษาตัว นายมาโนชยังเสียความสามารถในการเดินทางได้อย่างสะดวก

- **ด้านจิตใจ** ทางด้านสภาพจิตใจของนายมาโนช (ผู้เสียหาย) หลังจากเกิดอุบัติเหตุ นายมาโนชมีความเบื่อหน่ายในการดำรงชีวิตอยู่ เนื่องจากสภาพของตนในขณะนั้น เป็นภาวะแก่บุคคลรอบข้างทั้งภรรยา น้องชาย และเพื่อน ที่จะต้องสลับกันดูแลป้อนข้าว ป้อนน้ำ เช็ดตัว จนมีความรู้สึกเบื่อหน่าย ซึมเศร้า เนื่องจากไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ไม่สามารถยกแขนได้อันเป็นผลจากอุบัติเหตุ ถึงขนาดที่นายมาโนชมีความคิดที่จะฆ่าตัวตาย แต่นายมาโนชระลึกลงถึงภรรยา บุตร บิดามารดา ซึ่งเป็นภาระที่นายมาโนชต้องรับผิดชอบ นายมาโนชจึงละความคิดที่จะฆ่าตัวตายนั่นเสีย อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นจึงส่งผลให้นายมาโนชมีความทุกข์ทรมานทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ดังคำสัมภาษณ์ของนายมาโนชที่ว่า

“ผมเจ็บทั้งกายปวดทั้งใจ เราขับรถมาดีดียังมาโดนแบบนี้ ตอนนั้นผมเครียดมากนะ เคยคิดที่จะฆ่าตัวตายด้วย แต่พอนึกถึงภรรยา นึกถึงลูก นึกถึงพ่อแม่ก็ทำไม่ได้ ผมยังมีภาระอีกเยอะ ผมรับผิดชอบพวกเค้าอยู่ ผมต้องดูแลเลี้ยงดูพวกเค้าเราจึงตายไม่ได้ พอหมอนัดทำกายภาพบำบัด ที่ก็จะต้องนั่งรถแท็กซี่ไปซึ่งลำบากมาก ตอนแรกคิดว่าแขนจะใช้การไม่ได้แล้วด้วยซ้ำ แต่พอไปหาหมอไปทำกายภาพอยู่เรื่อยๆ จากเดิมที่ใช้มือจับปากกาหรือดินสอเพื่อใช้ในการเขียนไม่ได้เลยก็จับได้ พอหลังจากทำกายภาพบำบัดรู้สึกดีขึ้นมาก เป็นกำลังใจให้สู้ให้มีชีวิตต่อไป”

(มาโนช, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

2) ผลกระทบโดยตรงต่อชีวิต ร่างกาย และจิตใจของผู้กระทำผิด

- **ด้านชีวิตและร่างกาย** ในส่วนของนายสายชล (ผู้กระทำผิด) ซึ่งเป็นผู้กระทำผิด หลังจากเกิดอุบัติเหตุเกิดขึ้นนายสายชลได้ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมและตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ นายสายชลจึงได้ถูกแจ้งข้อกล่าวหาขับรถโดยประมาทจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บสาหัส ในขณะที่ทางด้านร่างกายของนายสายชลไม่ได้รับบาดเจ็บใดๆทั้งสิ้น

นายสายชล (ผู้กระทำผิด) ยอมรับว่าก่อนเกิดเหตุผู้ต้องหาได้ดื่มสุรากับเพื่อนที่ทำงานด้วยกันที่ไซต์งานของนายสายชล ซึ่งขณะเกิดเหตุนายสายชลจึงมีอาการมึนเมา

พอครองสติของตนได้บ้าง หลังจากที่นายสายชลถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุม นายสายชลได้รับการประกันตัวในชั้นพนักงานสอบสวนในวงเงิน 200,000 บาทโดยนายสายชลได้ทำการกู้ยืมมาจากนายสมหมายซึ่งเป็นหัวหน้างานของตนเป็นจำนวนเงิน 180,000 บาท รวมทั้งทำเรื่องกู้ยืมมาจากบริษัทอีกเป็นจำนวนเงิน 20,000 บาท และและจากแหล่งเงินทุนอื่นอีกจำนวน 20,000 บาท มาเพื่อใช้ในการจ้างทนายต่อสู้ดำเนินคดี ทำให้นายสายชลมีสภาพเป็นหนี้ จากอุบัติเหตุดังกล่าวส่งผลให้นายสายชลถูกบริษัทให้ออกจากงาน และนายสายชลก็ยังไม่ทราบว่าจะไปประกอบอาชีพอะไรต่อไปหลังจากถูกให้ออกจากงาน

- **ด้านจิตใจ** นายสายชล (ผู้กระทำผิด) ไม่เคยทำผิดหรือถูกจับกุมดำเนินคดีอาญาใดมาก่อน และไม่มีประวัติเป็นผู้ป่วยทางจิต นายสายชลรู้สึกที่ไม่อยากให้เรื่องนี้เกิดขึ้นและรู้สึกสำนึกผิด นายสายชลกล่าวอ้างว่า อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นเกิดจากความประมาทอันเป็นผลมาจากการดื่มสุราทำให้ผู้กระทำผิดมีอาการมึนเมาโดยที่ตนก็ไม่อยากให้เกิดขึ้น ทำให้นายสายชลมีความเครียดและเป็นกังวลใจในภาระหนี้สินที่เกิดขึ้นจากการกู้ยืมเงินมาเพื่อใช้ในการดำเนินคดีและความเสียหายที่เกิดขึ้นจากคดีเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ นายสายชลยังถูกให้ออกจากงานตามกฎของบริษัท ดังนั้น ตั้งแต่วันที่เกิดเหตุ นายสายชลจึงงดการดื่มสุรามาจนถึงปัจจุบัน ดังคำสัมภาษณ์ของนายสายชลที่ว่า

“ผมรู้สึกเสียใจครับ บ้านผมก็ไม่มีเงินที่จะไปให้เขาถ้าผมมีผมอยากให้วันนั้นผมยอมรับว่าผมเมาจริงแต่ก็ยังรู้ตัวดีอยู่ นี่ตั้งแต่วันนั้นจนวันนี้ผมยังไม่ได้กินเหล้าอีกเลยซักหยดเดียว ตอนนั้นก็เครียดมาก เป็นหนี้เยอะแยะ ผมได้เงินเดือนแค่เดือนละ 9,000 บาท ผมก็จะส่งให้ที่บ้านเป็นค่าใช้จ่ายของพ่อ แม่ แล้วก็ส่งน้องสาวที่กำลังเรียนมัธยมอยู่เป็นปกติทุกเดือน เดือนละ 5,000 บาท ตอนนี่เครียดมากๆ เพราะหลังจากถูกไล่ออกจากงานก็ไม่รู้ว่าจะไปทำงานอะไรต่อไป”

(สายชล, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

การที่นายสายชล (ผู้กระทำผิด) ได้อ้างว่าหลังจากเกิดเหตุ นายสายชลไม่ได้ดื่มสุราอีกเลย ได้รับคำยืนยันตรงกันกับนายสมหมายซึ่งเป็นหัวหน้างานของนายสายชลว่า นายสายชลมีพฤติกรรมงดการดื่มสุราตั้งแต่วันที่เกิดเหตุจนถึงปัจจุบันจริง ดังคำสัมภาษณ์ของนายสมหมายที่ว่า

“ตั้งแต่วันเกิดเหตุผมไม่เคยเห็นสายชลดำทานเหล้าอีกเลย ทั้งที่ทำงาน และที่แค้มป์พักคนงาน เพื่อนเค้าก็บอกว่าสายชลดำทานเหล้าอีกเลย ตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นมา”

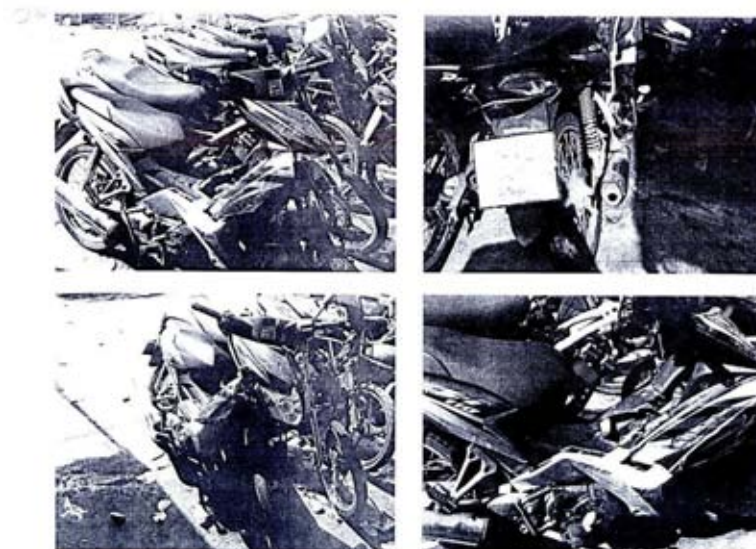
(สมหมาย, สัมภาษณ์, 29 กันยายน 2554)

2.3.2 ผลกระทบและความเสียหายต่อทรัพย์สิน

1) ผลกระทบและความเสียหายต่อทรัพย์สินของผู้เสียหาย

รถจักรยานยนต์ของนายมานิช (ผู้เสียหาย) มีสภาพความเสียหายมีรายละเอียดดังนี้ ใช้คาน้ำคองอ ตูมปลายแฮนด์ขวาหลุด ปลายท่อไอเสียมีรอยถลอก เบรกเท้าคองอ หน้ากากไฟหน้าแตก ล้อหน้าและกระทะล้อหน้าชำรุด เฟรมหน้าซ้ายและขวาแตกคู่ ไฟหัวแตก แผงคอบิด ไฟเลี้ยวหน้าขวาแตก หน้ากากหน้ามีรอยถลอก บังโคลนหน้าถลอก พักเท้าหน้าและหลังด้านขวาถลอก เฟรมหลังขวาถลอกและแตก ทั้งนี้จำเป็นต้องรอตรวจสภาพความเสียหายที่เกิดจากการกระทบกระเทือนต่อเนื่องไปอีกระยะหนึ่ง โดยบริษัทรุ่งศิริวัฒน์มอเตอร์ประเมินค่าเสียหายรถจักรยานยนต์ของนายมานิชเป็นจำนวนเงิน 27,881 บาท ซึ่งในส่วนนี้โดยบริษัทประกันภัยซึ่งได้รับทำประกันภัยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถยนต์และประกันภัยประเภทที่ 3 ไว้กับรถกระบะบรรทุกที่นายสายชลขับเป็นผู้รับผิดชอบจ่ายชำระค่าซ่อมจักรยานยนต์ของนายมานิชให้ทั้งหมด

ภาพที่ 2 รถจักรยานยนต์คันเกิดเหตุของผู้เสียหาย

ที่มา สำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา รัชดา, 2554

- ค่ารักษาพยาบาลและค่าผ่าตัดเป็นจำนวนเงิน 366,322.20 บาท โดยบริษัทประกันภัยซึ่งได้รับทำประกันภัยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถยนต์และประกันภัยประเภทที่ 3 ไว้กับรถกระบะบรรทุกที่นายสายชลชัยเป็นผู้รับผิดชอบจ่ายชำระค่ารักษาพยาบาลให้ทั้งหมด

นอกจากนี้ นายมานิช (ผู้เสียหาย) ยังชี้แจงความเสียหายจากการเกิดอุบัติเหตุดังตารางแสดงมูลค่าความเสียหายของผู้เสียหาย

ตารางที่ 4 มูลค่าความเสียหายของผู้เสียหาย

ความเสียหาย	มูลค่าความเสียหาย	จำนวนเวลาชดเชย (เดือน)	รวมมูลค่า (บาท)
ทรัพย์สินที่เสียหายขณะเกิดเหตุ			
กระเป๋าสะพายหลังขาด เสื้อคลุม เสื้อยืด กางเกง ที่รัดสะเอว หมวก	4,519	-	4,519
เงินชดเชยรายได้ขณะพักรักษาตัว	34,000	3	102,000
เงินชดเชยรายได้อื่นๆขณะพักรักษาตัว			
- ค่าตัดสติดเกอรั	12,000	3	36,000
- ค่าทำป้ายโฆษณา	10,000	3	30,000
- ค่าทำต้นแบบงาน	5,000	3	15,000
ค่าทำขวัญ	100,000	-	100,000
ค่าใช้จ่ายในคดี			
- ค่าเอกสารทางการแพทย์	500	-	500
- ค่าเดินทางไปสถานีตำรวจ	135	-	135
- ค่ามอเตอร์ไซด์รับจ้างไปสน.	400	-	400
ค่ารักษาทางการแพทย์หลังผ่าตัด	400,000	-	400,000

ความเสียหาย	มูลค่าความเสียหาย	จำนวนเวลาชดเชย (เดือน)	รวมมูลค่า (บาท)
เงินชดเชยรายได้การผ่าตัดเอาเหล็กออก	34,000	1	34,000
ค่าใช้จ่ายผู้ดูแลขณะพักฟื้น	500	-	500
ค่าเดินทาง	1,255	-	1,255
อื่นๆ			
- ค่าเดินทาง, ชุดคนไข้ ฯลฯ	1,211	-	1,211
มูลค่ารวมทั้งหมด			753,401

ที่มา: สำนักงานคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคประจำศาลอาญา, 2554

เนื่องจากนายมานิช (ผู้เสียหาย) เห็นว่าตนเกิดความเสียหายจากการกระทำผิดโดยประมาทของนายสายชลในครั้งเป็นจำนวนมาก นายมานิชจึงได้ดำเนินการเรียกร้องค่าเสียหายจากบริษัทประกันภัยที่รับทำประกันภัยให้กับรถยนต์คันเกิดเหตุอีกเป็นจำนวนเงิน 700,000 บาทเพื่อเป็นค่าเสียหายที่เกิดจากการสูญเสียโอกาสในการทำงานและค่ารักษาพยาบาลที่ยังคงต้องเกิดขึ้นอีกในอนาคตที่จะใช้เป็นค่าผ่าตัดเอาเหล็กออกจากแขนของนายมานิช

2) ผลกระทบและความเสียหายต่อทรัพย์สินของผู้กระทำผิด

นายสายชล (ผู้กระทำผิด) ได้ขับรถกระบะบรรทุกสี่ขา ยี่ห้อโตโยต้า ทะเบียนกรุงเทพมหานครโดยจากอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น รถกระบะบรรทุกสี่ขาคันเกิดเหตุได้รับความเสียหายเพียงเล็กน้อยเท่านั้น โดยเป็นรอยถลอกเพียงเล็กน้อยตรงแก้มซ้ายของรถกระบะบรรทุกคันดังกล่าวที่เกิดขึ้นจากการเฉี่ยวชนกับรถจักรยานยนต์ของนายมานิช (ผู้เสียหาย)

ในส่วนของบริษัทซึ่งเป็นนายจ้างและเป็นเจ้าของรถกระบะบรรทุกสี่ขาที่นายสายชล (ผู้กระทำผิด) ขับไปประสบอุบัติเหตุ บริษัทของนายสายชลได้ถือได้ทำผิดกฎหมายของบริษัทอย่างร้ายแรง กล่าวคือ ดื่มสุราในเวลางานจนเป็นเหตุสร้างความเสียหายอย่างรุนแรงให้กับบริษัท ดังนั้น เบื้องต้นนายสายชลจึงถูกให้ออกจากงาน โดยปัจจุบันนายสายชลยังคงต้องทำงานกับบริษัทเพื่อชดใช้หนี้ที่นายสายชลกู้ยืมจากบริษัทมาเพื่อต่อสู้ดำเนินคดีเป็นจำนวนเงิน 20,000 บาท โดยนายสายชลจะต้องถูกหักเงินเดือนเพื่อเป็นการชดใช้หนี้สินให้แก่บริษัทเป็นจำนวนเงิน

2,000 บาทต่อเดือน ซึ่งหลังจากใช้หนี้ให้แก่บริษัทหมดแล้วบริษัทจะให้นายสายชลออกจากงานในทันที

3. ขั้นตอนการเข้าประชุมประสานสัมพันธภาพ

3.1 การดำเนินคดีก่อนการเข้าประชุมประสานสัมพันธภาพ

3.1.1 **ขั้นตำรวจ** พนักงานสอบสวนได้ดำเนินการแจ้งข้อกล่าวหาและดำเนินคดีนี้แก่นายสายชล (ผู้กระทำผิด) รวม 2 ข้อ คือ ความผิดข่มขู่และของเมาอย่างอื่น เป็นเหตุให้เจียวชนผู้อื่นได้รับบาดเจ็บสาหัส และข่มขู่โดยประมาทเป็นเหตุให้เจียวชนผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ไม่หยุดรถให้ความช่วยเหลือตามสมควร ซึ่งมีฐานความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522

มาตรา 43 (2) ห้ามมิให้ผู้ขับขี่รถในขณะที่เมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น

มาตรา 78 ผู้ใดข่มขู่หรือควบคุมสัตว์ในทางซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นความผิดของผู้ขับขี่ หรือผู้ขี่หรือควบคุมสัตว์หรือไม่ก็ตาม ต้องหยุดรถ หรือสัตว์ และให้ความช่วยเหลือตามสมควร และพร้อมทั้งแสดงตัวและแจ้งเหตุต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ใกล้เคียงทันที กับต้องแจ้งชื่อตัว ชื่อสกุล และที่อยู่ของตนและหมายเลขทะเบียนรถแก่ผู้ได้รับความเสียหายด้วย

ในกรณีที่ผู้ขับขี่หรือผู้ขี่หรือควบคุมสัตว์หลบหนีไปหรือไม่แสดงตัวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ สถานที่เกิดเหตุ ให้สันนิษฐานว่าเป็นผู้กระทำผิด และให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดรถคันที่ผู้ขับขี่หลบหนีหรือไม่แสดงตนว่าเป็นผู้ขับขี่ จนกว่าคดีถึงที่สุดหรือได้ตัวผู้ขับขี่

ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่แสดงตัวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในหกเดือนนับแต่วันเกิดเหตุ ให้ถือว่ารถนั้นเป็นทรัพย์สินซึ่งได้ใช้ในการกระทำความผิดหรือเกี่ยวกับการกระทำความผิดและให้ตกเป็นของรัฐ

มาตรา 157 ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 35 มาตรา 43 (3) (4) (6) หรือ (7) มาตรา 45 มาตรา 46 มาตรา 47 มาตรา 48 มาตรา 53 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง หรือ

มาตรา 125 ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สี่ร้อยบาทถึงหนึ่งพันบาท("มาตรา 157" แก้ไขโดย พ.ร.บ. จราจรทางบก (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2535)

มาตรา 160 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 78 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าการไม่ปฏิบัติตามมาตรา 78 เป็นเหตุให้บุคคลอื่นได้รับอันตรายสาหัสหรือตาย ผู้ไม่ปฏิบัติตามต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 43 (1) (2) (5) หรือ (8) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ("มาตรา 160" แก้ไขโดย พ.ร.บ. จราจรทางบก (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2535)

มาตรา 160 ตร. แก้ไขโดย พ.ร.บ. จราจรทางบก (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2535

ความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2535
มาตรา 30 ให้ยกเลิกความใน มาตรา 160 แห่งพระราชบัญญัติ จราจรทางบก พ.ศ. 2522 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทนคือ

มาตรา 160 ผู้ใดฝ่าฝืนปฏิบัติตาม มาตรา 78 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับตั้งแต่พันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าการไม่ปฏิบัติตาม มาตรา 78 เป็นเหตุให้บุคคลอื่นได้รับอันตรายสาหัส หรือตาย ผู้ ไม่ปฏิบัติตามต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม มาตรา 43 (1) (2) (5) หรือ (8) ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550
มาตรา 10 ให้ยกเลิกความในวรรคสามของมาตรา 160 แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2535 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 43 (1) (5) หรือ (8) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 11 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 160 ตี๋ แห่งพระราชบัญญัติ
จรรยาทางบก พ.ศ. 2522

มาตรา 160 ตี๋ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 43 (2) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่ง
ปีหรือปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่
ของผู้นั้นมีกำหนดไม่น้อยกว่าหกเดือน หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่
กายหรือจิตใจผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึง
หนึ่งแสนบาท และให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้นมีกำหนดไม่น้อยกว่าหนึ่งปี หรือเพิก
ถอนใบอนุญาตขับขี่

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส
ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงหกปี และปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสองหมื่น
บาท และให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้นมีกำหนดไม่น้อยกว่าสองปี หรือเพิกถอน
ใบอนุญาตขับขี่

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย
ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสองแสนบาท
และให้ศาลสั่งเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 เมื่อปรากฏว่าผู้ใดได้
กระทำการอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกันให้ศาลลงโทษผู้้นั้นทุกกรรมเป็นกระทรงความผิดไป
แต่ไม่ว่าจะมีการเพิ่มโทษ ลดโทษ หรือลดมาตราส่วนโทษด้วยหรือไม่ก็ตาม เมื่อรวมโทษทุกกระทรง
แล้ว โทษจำคุกทั้งสิ้นต้องไม่เกินกำหนด ดังต่อไปนี้

(1) สิบปี สำหรับกรณีความผิดกระทรงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกอย่าง
สูงไม่เกินสามปี

(2) ยี่สิบปี สำหรับกรณีความผิดกระทรงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุก
อย่างสูงเกินสามปีแต่ไม่เกินสิบปี

(3) ห้ามสืบปี สำหรับกรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสืบปีขึ้นไป เว้นแต่กรณีที่ศาลลงโทษจำคุกตลอดชีวิต

มาตรา 300 ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2526 มาตรา 4 ให้ยกเลิกความใน มาตรา 91 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 11 ลงวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทนคือ

มาตรา 91 เมื่อปรากฏว่าผู้ใดได้กระทำการอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ให้ศาลลงโทษผู้นั้นทุกกรรมเป็น กระทงความผิดไปแต่ไม่ว่าจะมีการเพิ่มโทษ ลดโทษ หรือลดมาตราส่วน โทษด้วยหรือไม่ก็ตาม เมื่อรวมโทษทุกกระทงแล้วโทษจำคุกทั้งสิ้นต้องไม่เกินกำหนดดังต่อไปนี้

(1) สืบปี สำหรับกรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุดมี อัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี

(2) ยี่สืบปี สำหรับกรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุดมี อัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปีแต่ไม่เกินสืบปี

(3) ห้ามสืบปี สำหรับกรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน สืบปีขึ้นไป เว้นแต่กรณีที่ศาลลงโทษจำคุกตลอดชีวิต

3.1.2 ชั้นอัยการ อัยการได้สั่งฟ้องในฐานความผิดชัรบรณะเมาสุรา หรือของเมาอย่างอื่น เป็นเหตุให้เจ็ยวชนผู้อื่นได้รับบาดเจ็บสาหัส และชัรบรณโดยประมาทเป็นเหตุให้เจ็ยวชนผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ไม่หยุดรถให้ความช่วยเหลือตามสมควร ซึ่งมีฐานความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43, 78, 157, 160, 160 ตริ ความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2535 มาตรา 30 ความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550 มาตรา 10, 11 ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91, 300 ความผิดตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2526 มาตรา 4 ตามสำนวนในชั้นสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และเบื้องต้นอัยการมี

ความเห็นขอศาลให้สั่งพักใช้ใบอนุญาตขับชีรถยนต์ของผู้กระทำผิดไม่น้อยกว่า 2 ปี หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับชีรถยนต์ของนายสายชล

3.1.3 ชั้นศาล ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤติทำการสืบเสาะและพินิจโดยใช้แบบ ค.ป.1 ในคดีดังกล่าวโดยอาศัยอำนาจตามความในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499 มาตรา 56 แก้ไขเพิ่มเติมตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย (ฉบับที่ 15) พ.ศ. 2545 มาตรา 8 โดยให้สืบเสาะและพินิจในประเด็นต่อไปนี้

- สภาพความผิดและพฤติการณ์คดี
- ประวัติการทำความผิด
- ประวัติครอบครัว
- สถานภาพสมรส
- บ้านและสภาพแวดล้อม
- การศึกษาและประกอบอาชีพ
- นิสัยและความประพฤติ
- สุขภาพร่างกายและสุขภาพวะแห่งจิต
- ประวัติเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
- อื่นๆ

เมื่อพนักงานคุมประพฤติทำการสืบเสาะและพินิจเรียบร้อยแล้วจึงจะได้ทำรายงานเสนอศาลเพื่อศาลจะใช้ประกอบการพิจารณาคดีของศาลต่อไป โดยการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพก็จะอยู่ในขั้นการสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติ

3.1.4 ชั้นสำนักงานคุมประพฤติ พนักงานคุมประพฤติจะทำการสืบเสาะและพินิจตามคำสั่งของศาล ในขั้นนี้พนักงานคุมประพฤติจะโทรศัพท์เพื่อนัดฝ่ายผู้เสียหายและผู้กระทำผิดในคดีนี้ให้มาเข้าร่วมการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ ณ สำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา ในวันพฤหัสบดีที่ 29 กันยายน พ.ศ.2554

3.2 การเยียวยาเบื้องต้นก่อนเข้ากระบวนการประชุมกลุ่มประสาน สัมพันธ์ภาพ

ในคดีที่เกิดขึ้นเป็นเหตุให้ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บสาหัสหรือไม่สาหัสก็ตาม (ภาสกร ญาณสุธี, 2549) ผู้กระทำผิดต้องชดเชยค่ารักษาพยาบาลทั้งหมด ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการรักษาพยาบาล ซึ่งแม้ว่าจะได้รับสวัสดิการจากทางราชการ ในฐานะที่ตน บิดามารดา หรือบุตร เป็นข้าราชการ หรือตามนายจ้างให้แล้วก็ตาม ผู้กระทำผิดไม่มีสิทธิยกส่วนดังกล่าวนี้มาหักทอนออกจากความผิด เว้นแต่ผู้เสียหายจะได้รับค่าเสียหายเบื้องต้นจากบริษัทผู้รับประกันภัยที่ได้ทำสัญญาประกันภัยคันที่เกิดเหตุไว้ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ.2535 ค่าขาดประโยชน์ซึ่งเป็นรายได้จากการประกอบอาชีพตามปกติในระหว่างการเข้ารักษาพยาบาล จนกว่าจะหายเป็นปกติ ค่าเสียหายในส่วนที่เสียความสามารถในการประกอบกิจการอย่างสิ้นเชิง หรือแต่บางส่วนในอนาคต ค่าเสียหายทดแทนอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน เช่น ค่าบาดเจ็บ ค่าทดแทนที่ต้องใช้ยาระงับปวด (แชนเทียม ซาเทียม หรือเหล็กตามกระดูก) และค่าสินไหมทดแทนในการขาดแรงงานให้แก่บุคคลภายนอกครัวเรือนของผู้เสียหายที่มีความผูกพันตามกฎหมายที่จะต้องทำการงานให้แก่บุคคลภายนอก บุคคลภายนอกจึงมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนได้

ในเบื้องต้น หลังจากเกิดเหตุนายสายชล (ผู้กระทำผิด) ยังไม่ได้ให้ความช่วยเหลือแก่นายมานิช (ผู้เสียหาย) โดยตรง นายมานิชได้รับการช่วยเหลือนำส่งโรงพยาบาลโดยพลเมืองดีที่ขับรถจักรยานยนต์ตามมา หลังจากเข้าทำการรักษาที่โรงพยาบาลรามคำแหงและนายสายชลถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจควบคุมตัวได้แล้ว นายสายชลยังไม่ได้ดูแลค่าใช้จ่ายหรือค่าอื่นๆให้กับนายมานิช โดยค่ารักษาพยาบาลและค่าใช้จ่ายอื่นๆเบื้องต้น ทางนายสายชลได้มอบให้เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของบริษัทประกันภัยรถยนต์ที่บริษัทของนายสายชลได้ทำประกันอุบัติเหตุเอาไว้ รวมค่ารักษาพยาบาลเป็นจำนวนเงิน 366,322.20 บาท ดังคำสัมภาษณ์ของนายมานิชที่ว่า

“หลังเกิดเรื่องสายชลเค้าก็ยังไม่ได้ให้ความช่วยเหลืออะไรผมเลย ไม่ได้ให้ค่าเสียหาย ค่าทำขวัญ หรือค่าอะไรทั้งนั้น ผมก็อยากให้เค้ามารับผิดชอบค่าเสียหายตรงนี้บ้างไม่ว่าทางไหนก็ตาม ผมก็เค้ใจว่าเค้าก็ไม่มีเงิน แต่ยังไงผมก็เจ็บหนักเสียหายเยอะเหมือนกัน เค้าก็น่าจะพยายามยังไงก็ได้มาช่วยเหลือผมบ้าง”

(มานิช, สัมภาษณ์, 29 กันยายน 2554)

นายมานิช (ผู้เสียหาย) ได้รับการรักษาพยาบาลอยู่ที่โรงพยาบาลรามคำแหง ตั้งแต่วันที่ 11 มกราคม พ.ศ.2554 ในประมาณวันที่ 13 มกราคม พ.ศ.2554 นายสมหมายซึ่งเป็นหัวหน้างานของนายมานิช (ผู้กระทำผิด) ได้ไปเยี่ยมนายมานิชพร้อมนมสดพาสเจอร์ไรส์และผลไม้เยี่ยมใช้พร้อมทั้งกล่าวขอโทษแก่นายมานิชแทนนายสายชล ดังคำสัมภาษณ์ของนายมานิชที่ว่า

“สมหมายเค้าดีมาหลาย เค้าเยี่ยมผมที่โรงพยาบาล 2-3 วันหลังผมอยู่ที่โรงพยาบาล ตอนนั้นผมยังเจ็บมากอยู่เลย เค้าก็ซื้อของมาเยี่ยม มาขอโทษแทนสายชล ผมก็ยังไม่รู้สึกดีนะที่เค้ามาเยี่ยม”

(มานิช, สัมภาษณ์, 29 กันยายน 2554)

นายสายชลมาเยี่ยมนายมานิชที่โรงพยาบาลครั้งแรกหลังเกิดเหตุ หลังเกิดเหตุประมาณ 5-7 วันนายมานิชเอง(ผู้เสียหาย) ก็ไม่แน่ใจ นายสายชล (ผู้กระทำผิด) จึงได้เข้ามาเยี่ยมนายมานิชที่โรงพยาบาลพร้อมด้วยนายสมหมายโดยนำผลมาเป็นของเยี่ยมใช้ แต่นายมานิชและนายสายชลยังไม่ได้มีการพูดคุยกันมาก ทำให้ทั้งนายมานิชและนายสายชลยังไม่ได้มีการเปิดใจแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับคดีที่เกิดขึ้นมาว่ารู้สึกหรือคิดอย่างไร และนายสายชลเองยังไม่ได้มีการกล่าวขอโทษแก่นายมานิช โดยนายสายชลอ้างเหตุที่ไม่ได้มาเยี่ยมนายมานิชทันทีที่ทราบเหตุว่าเนื่องจากขณะนั้นกำลังเร่งดำเนินคดีเพื่อขอประกันตัวและจัดการกับคดีที่เกิดขึ้น ซึ่งนายมานิชก็ไม่ได้ใส่ใจในส่วนนี้ ดังคำสัมภาษณ์ของนายมานิชที่ว่า

“ครั้งแรกที่สายชลเค้าเข้ามาเยี่ยมผมที่โรงพยาบาลก็น่าจะประมาณ 5-7 วันหลังเกิดเรื่องนะแต่ก็จำไม่ค่อยได้ เค้าบอกว่ากำลังดำเนินการเรื่องคดีอยู่เลยมาซำก็ไม่ได้ว่าอะไร สายชลซื้อผลไม้มาเยี่ยมมาพร้อมกับสมหมาย แต่สายชลเค้ามาก็ไม่ได้คุยอะไรกันมาก เค้าไม่ค่อยพูด ไม่ได้ขอโทษไม่ได้อะไร เค้าก็เงียบๆ ก็เลยไม่รู้ที่เค้าสำนึกผิดบ้างมั๊ยหรือเค้าคิดอะไรอยู่”

(มานิช, สัมภาษณ์, 29 กันยายน 2554)

นายสายชลมาเยี่ยมนายมานิชที่โรงพยาบาลครั้งที่สองหลังเกิดเหตุ หลังจากนายสายชล (ผู้กระทำผิด) มาเยี่ยมนายมานิช (ผู้เสียหาย) ครั้งแรกประมาณ 5 วัน นายสายชลจึงได้ซื้อขนมและนมสดพาสเจอร์ไรส์มาเยี่ยมนายสายชลที่โรงพยาบาลอีกครั้งหนึ่งพร้อมด้วยนายสมหมาย แต่นายมานิชและนายสายชลก็ยังไม่ได้มีการพูดคุยกันมากเช่นเดิม ทั้งนี้ นาย

สายชลเองก็ยังไม่ได้มีการกล่าวขอโทษหรือช่วยเหลือค่าเสียหายหรือเงินค่าทำขวัญให้แก่นายมาโนชแต่อย่างใด ดังคำสัมภาษณ์ของนายมาโนชที่ว่า

“สายชลเค้าเข้ามาเยี่ยมผมที่โรงพยาบาลอีกครั้งก็ประมาณ 5 วันนับจากครั้งแรกที่เค้ามาเยี่ยมผม คราวนี้เค้าก็มีเพื่อนชื่อชื่อนมมาเยี่ยมผม เค้าก็มาพร้อมกับสมหมายเหมือนเดิม แต่สายชลเค้าก็ยังไม่ได้คุยอะไรกับผมมาก เงินค่าทำขวัญค่าเสียหายก็ยังไม่ได้รับมาให้”

(มาโนช, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

แม้ว่านายสายชล (ผู้กระทำผิด) ยังจะไม่ได้ชดใช้ค่าเสียหาย ค่าทำขวัญ หรือแม้กระทั่งกล่าวขอโทษโดยตรงต่อนายมาโนช (ผู้เสียหาย) แต่ในส่วนของนายสมหมายซึ่งเป็นหัวหน้างานของนายสายชลก็สร้างความประทับใจให้กับนายมาโนชโดยการพูดคุยเจรจาทำความเข้าใจให้กับนายมาโนชเป็นอย่างดี อีกทั้งนายสมหมายยังทำหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบก็ดูแลรับส่งนายมาโนชในการไปรับการรักษาพยาบาลตามที่แพทย์นัดหลังจากออกจากโรงพยาบาลบ้างเป็นบางครั้ง ซึ่งเป็นความประทับใจของนายมาโนช ดังคำสัมภาษณ์ของนายมาโนชที่ว่า

“สมหมายเค้าก็ดีมากเลยนะ เค้าเข้ามาเยี่ยมผมที่โรงพยาบาลตั้งแต่วันแรกๆ พูดคุยด้วยดีมาก ๆ เค้าพยายามมาถามไถ่อาการความเจ็บป่วย ถ้ามถึงความเสียหายของผมหลังจากออกจากโรงพยาบาล พอหมอนัดเค้าก็ยังมีไปรับหรือไปส่งที่บ้านที่โรงพยาบาลบ้างเลย เค้าก็ดี ๆ เลยทีเดียว”

(มาโนช, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

นายสายชลมาเยี่ยมนายมาโนชครั้งที่สามหลังเกิดเหตุที่บ้านพัก นายสายชล (ผู้กระทำผิด) ได้อ้างว่าไม่มีโอกาสไปเยี่ยมนายมาโนช (ผู้เสียหาย) อีกหนึ่งครั้งหลังจากที่นายมาโนชออกจากโรงพยาบาลและไปทำการพักฟื้นที่บ้านพักของนายมาโนชได้ประมาณ 1 เดือน แต่นายมาโนชไม่อยู่บ้าน นายสายชลจึงไม่ได้มีโอกาสพบกับนายมาโนชอีก จนกระทั่งนายมาโนชและนายสายชลก็จะได้มาพบกันอีกครั้งในการเข้าร่วมประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพที่พนักงานคุมประพฤติซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานจัดขึ้นมา ณ สำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา รัชดา อีกครั้งหนึ่ง ดังคำสัมภาษณ์ของนายสายชลที่ว่า

“พอผมมีเวลาผมก็รีบไปเยี่ยมพี่เค้าที่โรงพยาบาลเลย ไปพร้อมหัวหน้าผมสองครั้ง แล้วอีกครั้งหนึ่งผมก็ไปเยี่ยมพี่เค้าที่บ้านพักเค้าแถวคลองสามวาหลังจากรู้ว่าพี่เค้าออกจากโรงพยาบาลได้ประมาณเดือนหนึ่ง ก็ไปคนเดียวผมลงงานไปเลย แต่พอไปถึงพี่เค้าไม่อยู่บ้านก็เลยไม่ได้เจอกัน”

(สายชล, สัมภาษณ์, 29 กันยายน 2554)

ด้านการรับผิดชอบค่าเสียหาย ในส่วนของนายสายชล (ผู้กระทำผิด) เองไม่มีความสามารถที่จะชดเชยเยียวยาค่าเสียหายเบื้องต้นให้แก่นายมาโนช (ผู้กระทำผิด) ได้ แต่บริษัทที่เป็นต้นสังกัดของนายประสานได้มีการทำประกันภัยรถยนต์ไว้กับบริษัทประกันภัยจึงมอบภาระการรับผิดชอบค่าเสียหายให้กับนายมาโนชโดยให้บริษัทประกันภัยเป็นผู้รับผิดชอบและดำเนินการในเบื้องต้น โดยบริษัทประกันภัยได้เยียวยาให้กับนายมาโนชเบื้องต้นโดยการดูแลค่าซ่อมรถจักรยานยนต์และค่ารักษาพยาบาลทั้งหมดของผู้เสียหาย ซึ่งการชดเชยค่าเสียหายดังกล่าวของบริษัทประกันภัยก็ยังไม่เป็นที่พอใจของนายมาโนช เนื่องจากนายมาโนชเห็นว่าตนเกิดความเสียหายจากการกระทำผิดโดยประมาทของนายสายชลในครั้งเป็นจำนวนมากและนายสายชลก็ยังไม่ได้กล่าวขอโทษเลยสักครั้ง นายมาโนชจึงได้ดำเนินการเรียกร้องค่าเสียหายจากบริษัทประกันภัยที่รับทำประกันภัยให้กับรถยนต์คันเกิดเหตุอีกเป็นจำนวนเงิน 700,000 บาทเพื่อเป็นค่าเสียหายที่เกิดจากการสูญเสียโอกาสในการทำงานและค่ารักษาพยาบาลที่ยังคงต้องเกิดขึ้นอีกในอนาคตที่จะใช้เป็นค่าผ่าตัดเอาเหล็กออกจากแขนของนายมาโนช

3.3 ความเข้าใจของผู้เข้าร่วมการประชุมเกี่ยวกับการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ

นายมาโนช (ผู้เสียหาย) มีความเข้าใจว่า การประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพนี้เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ฝ่ายผู้เสียหายและผู้กระทำผิดได้มาพบกันเพื่อพูดคุยทำการไกล่เกลี่ยในคดีที่เกิดขึ้น เพื่อให้มีความเข้าใจกันมากขึ้น รวมทั้งตกลงชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดของผู้กระทำผิดแม้จะไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายดังที่พนักงานคุมประพฤติซึ่งเป็นผู้ประสานงานดำเนินการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพแจ้งไว้แล้วก็ตาม โดยครั้งนี้เป็นครั้งแรกในการเข้าประชุมประสานสัมพันธ์ภาพของนายมาโนช และคิดว่าทุกๆฝ่ายที่เกี่ยวข้องน่าจะอยากเข้าสู่กระบวนการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพซึ่งเป็นความสมัครใจของทุกฝ่าย ส่วนในด้านคดีความทางอาญาก็จะต้องดำเนินการต่อไปตามกฎหมาย ดังคำสัมภาษณ์ของนายมาโนชที่ว่า

“ผมว่าการประชุมในครั้งนี้ก็เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายคือผู้กระทำผิดกับผู้เสียหายได้มา
นั่งพบปะพูดคุยแบบเปิดใจกัน ได้มาไกล่เกลี่ยแสดงความรับผิดชอบในส่วน
ของความผิดของตนหรือจะรับผิดชอบต่ออย่างไรก็ได้พูดคุยด้วยกัน”

(มาโนช, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

นายพนม (เพื่อนของผู้เสียหาย) มีความเข้าใจว่า การประชุมกลุ่มประสาน
สัมพันธ์ภาพนี้เป็นกระบวนการที่มีประโยชน์ที่ได้ให้ฝ่ายผู้เสียหายและผู้กระทำผิดได้หันหน้ามาคุย
กันได้รู้จักขอโทษกัน ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดได้กล่าวในสิ่งฝ่ายของตนเองคิด ที่รู้สึก โดยไม่ต้อง
ดำเนินการผ่านทนายความเพื่อที่จะได้มีความเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น แม้จะไม่มีผลผูกพันทาง
กฎหมายก็ตาม โดยครั้งนี้เป็นครั้งแรกในการเข้าประชุมประสานสัมพันธ์ภาพของนายมานพใน
ส่วนของสำนักงานคุมประพฤติ และทุกฝ่ายก็คงอยากเข้าร่วมกระบวนการประชุมกลุ่มประสาน
สัมพันธ์ภาพด้วยความสมัครใจ ดังคำสัมภาษณ์ของนายพนมที่ว่า

“การประชุมแบบนี้มีประโยชน์กับทั้งทั้งสองฝ่าย ผู้กระทำผิดกับผู้เสียหายได้มานั่ง
พบปะพูดคุยเพื่อทำความรู้จักกันมากขึ้น ฝ่ายที่เราทำผิดก็ได้มีโอกาสที่จะขอโทษ
ผู้เสียหาย สองฝ่ายก็ได้พูดคุยเปิดใจในความรู้สึกของกันและกันโดยไม่ได้ทำผ่าน
ทนาย เพราะถ้าผ่านทนายทั้งสองฝ่ายก็จะไม่ได้รับทราบความรู้สึกที่แท้จริงของ
ทั้งสองฝ่าย”

(พนม, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

นายสายชล (ผู้กระทำผิด) มีความเข้าใจว่า การประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ
นี้เป็นกระบวนการที่ให้ฝ่ายผู้เสียหายและผู้กระทำผิดได้มาพบกันเพื่อพูดคุยตกลงกัน เป็นส่วนช่วย
ให้คดีที่เกิดขึ้นได้รับการแก้ไขและเสร็จสิ้นลงเร็วขึ้น ทั้งจะได้ตกลงค่าเสียหายและได้ปรับความ
เข้าใจกับผู้เสียหายจากคดีที่เกิดขึ้น โดยครั้งนี้เป็นครั้งแรกในการเข้าประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ
ของนายประสาน และคิดว่าทุกๆฝ่ายที่เกี่ยวข้องน่าจะอยากเข้าสู่กระบวนการประชุมกลุ่มประสาน
สัมพันธ์ภาพซึ่งเป็นความสมัครใจของทุกฝ่าย และทราบว่าการประชุมครั้งที่จะไม่มีผลทาง
กฎหมายจากการแจ้งของพนักงานคุมประพฤติ ดังคำสัมภาษณ์ของนายสายชลที่ว่า

“การได้มาพบได้คุยกันแบบนี้ก็ทำให้ทั้งสองฝ่ายได้มาคุยตกลงกัน เพื่อเรื่องราว
มันจะได้จบลงเร็วขึ้น เพราะจะได้ให้เขารู้ว่าผมไม่ได้ตั้งใจ แต่ผมก็ไม่มีเงินที่จะไป

ให้เขา อย่างน้อยก็จะได้ตกลงค่าเสียหายกันว่าผมจะรับผิดชอบได้ยังไงบ้าง แล้วจะได้ปรับความเข้าใจกัน”

(สายชล, *สัมภาษณ์*, 29 กันยายน 2554)

นายสมหมาย (หัวหน้างานของผู้กระทำผิด) มีความเข้าใจว่า การประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพนี้เป็นกระบวนการที่ดีที่ให้ฝ่ายผู้เสียหายและผู้กระทำผิดได้มาพบกันและได้พูดคุยแสดงความรู้สึกของแต่ละฝ่ายเพื่อจะได้มีความเข้าใจซึ่งกันมากขึ้น โดยครั้งนี้เป็นครั้งแรกในการเข้าประชุมประสานสัมพันธ์ภาพของผู้เสียหาย และคิดว่าทุกๆฝ่ายที่เกี่ยวข้องน่าจะอยากเข้าสู่กระบวนการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพซึ่งเป็นความสมัครใจของทุกฝ่าย และทราบว่าการประชุมครั้งนี้จะไม่ผลทางกฎหมายจากการแจ้งของพนักงานคุมประพฤติ ดังคำสัมภาษณ์ของนายสมหมายที่ว่า

“การให้มานั่งประชุมกันได้มาเจอกันแบบนี้ก็ดีนะ เป็นการเปิดโอกาสให้ฝ่ายผู้เสียหายและผู้กระทำผิดได้มาพบกันและได้พูดคุยแสดงความรู้สึกของแต่ละฝ่าย”

(สมหมาย, *สัมภาษณ์*, 29 กันยายน 2554)

ในส่วนของนางอัญชลี พนักงานคุมประพฤติซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน มีความเข้าใจว่ากระบวนการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ เป็นกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์หรือที่เรียกว่า RJ (Restorative Justice) ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีประโยชน์ที่ทำให้ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดได้มาพบปะพูดคุยกัน ทำให้ต่างฝ่ายต่างมีโอกาสรับรู้ความรู้สึกซึ่งกันและกันของแต่ละฝ่าย ทั้งด้านผลกระทบจากคดีที่เกิดขึ้น หรือแม้กระทั่งเป็นโอกาสให้ผู้เสียหายได้ตกลงค่าเสียหายกับผู้กระทำผิดก็ตาม แม้จะไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายก็ตาม แต่จุดประสงค์หลักที่สำคัญของกระบวนการนี้คือให้ทั้งสองฝ่าย ได้มีโอกาสเยียวยาความรู้สึกซึ่งกันและกัน โดยจุดสำคัญคือผู้เสียหายจะได้ทราบถึงความรู้สึกสำนึกผิดของผู้กระทำผิด และเป็นโอกาสที่ผู้กระทำผิดจะได้ขอโทษแสดงความเสียใจอย่างจริงใจต่อผู้เสียหาย ดังคำสัมภาษณ์ของนางอัญชลีที่ว่า

“การประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ เป็นกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์หรือที่เรียกว่า RJ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดได้พูดคุยกันโดยตรง ต่างฝ่ายจะได้รับรู้ความรู้สึกซึ่งกันและกัน ทั้งผลกระทบจากคดีที่เกิดขึ้น

และยังเป็นโอกาสให้ผู้เสียหายได้ตกลงค่าเสียหายกับผู้กระทำผิดด้วยแม้จะไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายก็ตาม แต่ที่สำคัญของกระบวนการนี้คือให้ทั้งสองฝ่ายได้มีโอกาสเยียวยาความรู้สึกซึ่งกันและกัน นั่นคือผู้เสียหายจะได้ทราบถึงความรู้สึกสำนึกผิดของผู้กระทำผิดและขอโทษโดยตรงต่อผู้เสียหาย”

(อัญชลี, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เข้าร่วมประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพในด้านความเข้าใจเกี่ยวกับการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพโดยส่วนใหญ่ ผู้เข้าร่วมประชุมมีความเข้าใจเกี่ยวกับการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพมีความเข้าใจว่าการประชุมกลุ่ม เป็นโอกาสที่ทำให้ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดได้เจอกันเพื่อพูดคุยทำความเข้าใจกันมากขึ้น ซึ่งจะได้แสดงความรู้สึกของแต่ละฝ่ายเกี่ยวกับคดีที่เกิดขึ้น ทั้งผลกระทบ ความเดือดร้อน หรือสิ่งต่างๆที่เปลี่ยนไปหลังจากเกิดอุบัติเหตุ ทั้งนี้จุดประสงค์หลักและความสำคัญคือ เป็นโอกาสให้ผู้กระทำผิดได้แสดงความเสียใจและสำนึกผิดอย่างจริงใจ ได้มีโอกาสขอโทษและแสดงการเยียวยาและรับผิดชอบผลกระทบที่เกิดขึ้นความประมาทของตนอีกด้วย

3.4 ความต้องการในการเข้าร่วมการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ

ในส่วนของนายมาโนช (ผู้เสียหาย) เมื่อพนักงานคุมประพฤติได้ทำการนัดหมายให้นายมาโนชเข้ามาเข้าร่วมในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพนายมาโนชก็ได้ตอบตกลงทันที เพราะอยากให้มีการพูดคุยเกิดขึ้นและทุกฝ่ายก็น่าจะต้องการให้เกิดการพูดคุยกันระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำผิด เพื่อการดำเนินคดีและความขัดแย้งดังกล่าวจะได้รับการแก้ไขเยียวยาให้เสร็จสิ้นไปด้วยดีและเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อไม่ให้เป็นการเสียเวลากับทุกๆฝ่าย ดังคำสัมภาษณ์ของนายมาโนชที่ว่า

“ตอนพนักงานคุมประพฤติโทรมาผมก็ตอบรับทันที เพราะผมอยากให้มันจบเร็วๆ ได้มาพูดมาคุยกันจะได้ตกลงทำความเข้าใจกันได้ เรื่องจะได้จบๆกันไปไม่ต้องมาเสียเวลากันอยู่ ผมก็ไม่อยากให้เรื่องราวมันยืดเยื้อนานไปกว่าเดิม”

(มาโนช, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

นายพนม (เพื่อนของผู้เสียหาย) เมื่อพนักงานคุมประพฤติได้ทำการนัดหมายให้นายพนมได้เข้ามาเข้าร่วมในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพพร้อมกับนายมาโนชซึ่งเป็นผู้เสียหายก็ได้ตอบตกลงทันที เพราะอยากให้มีการพบหน้าพูดคุยกันระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำผิด เพื่อที่ทั้งสองจะได้มีการเยียวยาซึ่งกันและกันในผลกระทบที่เกิดจากคดีนี้และเพื่อให้คดีนี้สิ้นสุดลงโดยเร็ว ดังคำสัมภาษณ์ของนายพนมที่ว่า

“ผมรีบตอบรับในทันทีเลย เพราะจะได้พบหน้าได้พูดคุยกัน เค้าจะได้รู้ความรู้สึกของฝ่ายเราซึ่งเป็นผู้เสียหายจะได้ช่วยเหลือชดเชยให้เรา คดีก็จะได้จบลงไวไวด้วย”

(พนม, *สัมภาษณ์*, 29 กันยายน 2554)

ในส่วนของนายสายชล (ผู้กระทำผิด) เมื่อพนักงานคุมประพฤติได้ทำการนัดหมายให้เข้ามาร่วมทำการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพพร้อมกับนายมาโนช (ผู้เสียหาย) ซึ่งผู้เสียหายก็ได้ตอบตกลงทันที เพราะอยากให้มีการพูดคุยให้คดีได้จบลงได้ด้วยดีและเร็วขึ้น และจะได้พูดคุยความรู้สึกและขอโทษผู้เสียหายอีกครั้งหนึ่งด้วย ดังคำสัมภาษณ์ของนายสายชลที่ว่า

“เมื่อมีพนักงานคุมประพฤตินัดมาผมก็ตอบตกลงเลย อยากให้เรื่องจบลงด้วยดีจะได้บอกเค้าว่าเราไม่ได้ตั้งใจจริงๆ แล้วก็จะได้มีโอกาสเจอหน้าพี่เขาได้มีโอกาสขอโทษเขาด้วย”

(สายชล, *สัมภาษณ์*, 29 กันยายน 2554)

นายสมหมาย (หัวหน้างานของผู้กระทำผิด) เมื่อพนักงานคุมประพฤติได้ทำการนัดหมายให้เข้ามาร่วมในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพพร้อมกับนายสายชล (ผู้กระทำผิด) ก็ได้ตอบตกลง เพราะอยากให้มีการพูดคุยให้คดีได้จบลงได้ด้วยดีและเร็วขึ้น และจะได้ให้ผู้กระทำผิดได้มีโอกาสพูดคุยความรู้สึกและขอโทษผู้เสียหาย ดังคำสัมภาษณ์ของนายสมหมายที่ว่า

“พอเจ้าหน้าที่เขาโทรมาผมก็ตอบตกลงเลย สายชลจะได้พูดได้คุยกับพี่เขา ทุกอย่างจะได้จบลงด้วยดีและเร็วขึ้น อีกอย่างสายชลจะได้ขอโทษพี่เขาด้วย”

(สมหมาย, *สัมภาษณ์*, 29 กันยายน 2554)

นางอัญชลี (พนักงานคุมประพฤติ) ผู้ประสานงานและดำเนินการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพต้องการให้เกิดการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้เสียหาย และผู้กระทำผิดในคดีนี้เกิดขึ้น ด้วยอย่างน้อยผู้กระทำผิดก็จะได้มีโอกาสที่จะแสดงความสำนึกผิดและมีโอกาสได้ขอโทษผู้เสียหาย ซึ่งหากไม่มีกระบวนการนี้เกิดขึ้น ผู้กระทำผิดอาจจะไม่มีโอกาสหรืออาจจะไม่กล้าที่จะแสดงความรู้สึกต่างๆที่มีให้แก่ผู้เสียหายรับรู้ และผู้กระทำผิดก็อาจจะไม่มีโอกาสได้รับรู้ความรู้สึก ความเจ็บปวด ของผู้เสียหายได้ ดังคำสัมภาษณ์ของนางอัญชลีที่ว่า

“ตัวดิฉันเองก็อยากให้มีการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพในคดีนี้เกิดขึ้น ฝ่ายนายมาโนชกับนายสายชลจะได้เจอเพื่อพูดคุยกัน อย่างน้อยๆสายชลจะได้มีโอกาสขอโทษพี่มาโนชเขา เพราะเขาอาจจะไม่มีโอกาสได้ทำถ้าเราไม่มีการจัดกระบวนการนี้ขึ้นมา”

(อัญชลี, สัมภาษณ์, 29 กันยายน 2554)

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เข้าร่วมประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพเพื่อสอบถามความความต้องการในการเข้าร่วมการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพนั้นพบว่า ทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นฝ่ายผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด และพนักงานคุมประพฤติ มีความต้องการที่จะเข้าร่วมในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพด้วยความเต็มใจ ประการสำคัญที่ทุกฝ่ายต้องการเข้าร่วมประชุมจะเห็นได้ว่า ทุกฝ่ายอยากเจอหน้าเพื่อพบปะพูดคุยทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน โดยจะเห็นได้ว่าโดยเฉพาะฝ่ายผู้กระทำผิด มีความต้องการที่จะพูดคุยกับผู้เสียหายเพื่อจะได้มีโอกาสขอโทษผู้เสียหายในกระบวนการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพนี้ด้วย และทุกฝ่ายต่างหวังให้ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นถูกแก้ไขและสามารถจบสิ้นลงได้ด้วยความพอใจของทุกฝ่าย

3.5 ความคาดหวังและสิ่งที่ได้จากการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ

การเข้าร่วมประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ นายมาโนชซึ่งเป็นผู้เสียหายจากคดีที่เกิดขึ้นได้แสดงความคาดหวังในสิ่งที่จะได้จากการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพในครั้งนี้ว่าอย่างน้อยก็ได้มีโอกาสมาทำความรู้จักหน้าตาพูดคุยซึ่งกันและกันมากขึ้นระหว่างนายมาโนชกับนายสายชลซึ่งเป็นผู้กระทำผิดขับรถชนตนเอง ทั้งนี้ยังจะได้ทำการตกลงเจรจาค่าเสียหาย เพื่อให้ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้จบลงได้รวดเร็วและเข้าใจกันมากขึ้น จะได้รับทราบว่านายประสานมีความลำบากทั้งความเป็นอยู่ ฐานะ ครอบครัวยังไง ได้พูดกล่าวบอกแล้วว่านายมาโนชเองมีผลกระทบเนื่องจากอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นอย่างไร ได้รับฟังว่านายมาโนชเองมีผลกระทบจากอุบัติเหตุ

ที่เกิดขึ้นอย่างไรบ้าง เพราะทราบว่าหลังจากเกิดเหตุนายสายชลนอกจากถูกดำเนินคดีตามกฎหมายแล้วก็ต้องถูกออกจากงานเนื่องจากทำผิดกฎร้ายแรงของบริษัทที่ทำการดื่มสุราและขับรถจนเกิดอุบัติเหตุ อย่างน้อยนายสายชลก็จะได้ทำการขอโทษนายมานอชบ้าง นายมานอชจะได้แสดงความต้องการของตนที่อยากให้นายสายชลรับผิดชอบค่าเสียหายอันเป็นผลกระทบและสูญเสียจากการกระทำผิดของนายสายชล ดังคำสัมภาษณ์ของนายมานอชที่ว่า

“อย่างน้อยก็ได้มารู้จักหน้าค่าตาพูดคุยกันมากขึ้น จะได้ตกลงเจรจาค่าเสียหาย เพื่อให้เรื่องที่เกิดจบลงโดยเร็ว ได้มารู้ประสานมีความลำบากทั้งความเป็นอยู่ฐานะ ครอบครัวอย่างไร ได้บอกเขาว่าเราเป็นอย่างไรหลังเกิดเหตุ เขาเป็นอย่างไรบ้างหลังเกิดเหตุ เพราะก็รู้ว่าเค้าถูกไล่ออกจากงานหลังเกิดเหตุ แต่ก็จะได้บอกสายชลเขาว่าเราก็เสียหายเยอะเหมือนกัน”

(มานอช, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

การเข้าร่วมประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ นายพนม (เพื่อนของผู้กระทำผิด) ได้แสดงความคาดหวังในสิ่งที่จะได้จากการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพในครั้งนี้ว่า การเข้าร่วมประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพนี้ เป็นการเปิดโอกาสให้มีการพูดคุยกันระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำผิด นายสายชลซึ่งเป็นผู้กระทำผิดจะได้รับฟังความเดือดร้อนซึ่งเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำอันประมาทของนายสายชล (ผู้กระทำผิด) เอง และเป็นโอกาสให้นายสายชลได้สำนึกผิดขอโทษแก่นายมานอชอย่างจริงใจ ได้ตกลงเจรจาค่าเสียหายที่เกิดจากอุบัติเหตุ เพื่อให้คดีที่เกิดขึ้นจบลงโดยเร็ว ดังคำสัมภาษณ์ของนายพนมที่ว่า

“การมาเข้าร่วมประชุมในครั้งนี้ก็คงจะเป็นโอกาสให้มานอชและสายชลได้มาพูดคุยกันดีดีสายชลเขาจะได้มีโอกาสขอโทษมานอชจากใจเขาจริงๆ แล้วก็ได้ตกลงชดใช้ค่าเสียหายกันให้เสร็จสิ้นไปด้วยเลย”

(พนม, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

การเข้าร่วมประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ นายสายชลซึ่งเป็นผู้กระทำผิดจากคดีที่เกิดขึ้นได้แสดงความคาดหวังในสิ่งที่จะได้จากการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพในครั้งนี้ว่า เมื่อได้มีโอกาสมาเจอกับนายมานอชซึ่งเป็นผู้เสียหาย จะได้รับรู้รับฟังความรู้สึกของนายมานอชซึ่งเป็นผู้เสียหายจากการกระทำโดยประมาทของตนว่าเขาเป็นอย่างไร ยังมีความโกรธแค้นอยู่

หรือไม่ เป็นโอกาสที่จะได้พูดคุยความรู้สึกของตนให้นายมานอชได้รับรู้ได้รับฟังว่าตนไม่ได้มีความตั้งใจที่จะขับรถหนีและไม่ได้ช่วยเหลือนายมานอชหลังเกิดเหตุ ได้บอกกล่าวความรู้สึกของตนเองว่าไม่อยากจะเหตุการณ์นี้เกิดขึ้น จะได้มีโอกาสขอโทษนายมานอชอย่างเป็นทางการซึ่งน่าจะทำให้ความรู้สึกโกรธแค้นของนายมานอชที่เกิดขึ้นน่าดีขึ้น ทั้งนี้ยังจะได้ตกลงเจรจาค่าเสียหายให้มีความพอใจและเหมาะสม เพื่อให้ความขัดแย้งที่เกิดจากการกระทำโดยไม่ได้ตั้งใจของตนได้จบลงอย่างรวดเร็วขึ้น ดังคำสัมภาษณ์ของนายสายชลที่ว่า

“พอได้มาเจอกับพี่ปราโมชเขา จะได้มารู้ว่าพี่เขาเป็นอย่างไรบ้าง ยังโกรธเคืองเราอยู่มากหรือไม่ จะได้บอกพี่เขาไปว่าผมไม่ได้ตั้งใจจริงๆ ถ้าผมเห็นผมจะรีบลงไปช่วยพี่เขาเลยจริงๆ แล้วผมก็ไม่อยากจะให้เรื่องแบบนี้มันเกิดขึ้น ผมจะได้ขอโทษพี่เขาอย่างจริงจังซักที พี่เขาจะได้หายโกรธผมเพราะผมไม่ค่อยกล้าพูด อีกอย่างจะได้ตกลงค่าเสียหายให้เสร็จสิ้นกันไป เรื่องจะได้จบลง”

(สายชล, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

การเข้าร่วมประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ นายสมหมาย (หัวหน้างานของผู้กระทำผิด) ได้แสดงความคาดหวังในสิ่งที่จะได้จากการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพในครั้งนี้ว่า จากเข้าร่วมประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ เมื่อนายสายชลได้มาเจอกับนายมานอชและได้พูดคุยแสดงความรู้สึก นายสายชลจะได้ทำการกล่าวคำขอโทษต่อนายมานอช ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น จากตอนแรกที่ต่างฝ่ายต่างคุยกันแล้วน่าจะตกลงกันไม่ได้ก็น่าจะดีขึ้น เมื่อพนักงานคุมประพฤติเปิดโอกาสให้ได้มาคุยตกลงกันจึงน่าจะมีอะไรดีขึ้น จากเดิมที่ฝ่ายนายสายชลจะมอบหมายให้บริษัทประกันภัยเป็นผู้ติดต่อตกลงกับนายมานอช แต่เมื่อมีโอกาสที่ฝ่ายนายสายชลจะได้มาพบปะพูดคุยกับนายมานอชโดยตรงน่าจะทำให้ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเบาบางลงได้บ้างไม่มากก็น้อย ดังคำสัมภาษณ์ของนายสมหมายที่ว่า

“การประชุมแบบนี้คงจะทำให้ทั้งสองฝ่ายต่างได้พูดคุยแสดงความรู้สึกกัน สายชลก็ได้ขอโทษพี่มานอชซึ่งน่าจะทำให้อะไรดีขึ้นบ้าง เพราะเดิมฝ่ายสายชลก็ให้ประกันเป็นผู้ติดต่อโดยตรงกับพี่มานอชก็ดูท่าว่าจะตกลงกันไม่ได้ แต่พอจะได้มานั่งคุยกันแบบนี้อะไรก็น่าจะดีขึ้น เพราะทั้งสองคนจะได้มาพูดคุยตกลงกันเอง ความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งก็จะลดลง”

(สมหมาย, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

ในส่วนของพนักงานคุมประพฤติซึ่งเป็นผู้ประสานงาน ได้แสดงความคาดหวังในสิ่งที่จะได้จากการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพในครั้งนี้ว่า เป็นการเปิดโอกาสให้มีการพูดคุยกันระหว่างนายมาโนชซึ่งเป็นผู้เสียหายและนายสายชลซึ่งเป็นผู้กระทำผิด จึงอยากให้ทั้งสองฝ่ายได้มีการขอโทษและให้อภัยซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ก็อยากจะทำให้มีการตกลงกันได้ด้วยดี เพื่อเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ทั้งสองฝ่าย เพราะในกระบวนการลงโทษทางอาญา ในคดีขั้บรถโดยประมาท หากผู้กระทำผิดได้รับการต้องโทษจำคุกไปก็ไม่ได้มีประโยชน์อะไรกับทั้งผู้เสียหายหรือแม้กระทั่งกับสังคมเองก็ตาม เพราะหากผู้เสียหายไปดำเนินการฟ้องร้องทางแพ่งอย่างไรก็ตาม ผู้เสียหายก็อาจไม่ได้รับการเยียวยาเท่าที่ควร แต่พนักงานคุมประพฤติต้องการความสำเร็จทางด้านจิตใจมากกว่า เพราะหากทางด้านผู้เสียหายและผู้กระทำผิดพูดคุยตกลงกันได้ เรื่องอื่นก็ไม่ได้เป็นเรื่องใหญ่ไปกว่าทางด้านจิตใจ นั่นคือผู้กระทำผิดได้ขอโทษผู้เสียหาย และผู้เสียหายได้รับการขอโทษจากผู้กระทำผิด เพราะว่าส่วนใหญ่คดีเช่นนี้จะมีคนกลางประสานงานคือทนายของทั้งสองฝ่าย ส่วนผู้เสียหายและผู้กระทำผิดจะไม่ค่อยได้พบเจอกัน เมื่อมีกระบวนการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพเกิดขึ้น ทั้งผู้เสียหายและผู้กระทำผิดได้มาพูดคุยกัน จากเรื่องที่หนักก็จะเบาลงอย่างเห็นได้ชัดทำให้สามารถพูดคุยตกลงกันได้ต่อไป ดังคำสัมภาษณ์ของนางอัญชลีที่ว่า

“เมื่อมีโอกาสให้ทั้งมาโนชและสายชลได้มาเจอเพื่อพูดคุยตกลงและขอโทษเพื่อทำความเข้าใจกันแล้วก็อยากให้ทุกฝ่ายให้อภัยซึ่งกันและกัน อยากให้ตกลงกันได้ จะได้เป็นประโยชน์กับทั้งสองฝ่าย เพราะถ้าสายชลเองโดนจำคุกก็ไม่ได้มีประโยชน์อะไรเลยกับมาโนชและสังคม อยากให้สายชลเยียวยามาโนชให้เหมาะสมตามสมควรมากกว่าต้องไปฟ้องร้องให้ชดใช้ค่าเสียหายกัน แต่ที่สำคัญที่คาดหวังจากการจัดการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพนี้เลยก็คือ ให้สายชลได้มีโอกาสขอโทษมาโนช”

อัญชลี, สัมภาษณ์, 29 กันยายน 2554

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เข้าร่วมประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพเพื่อสอบถามความคาดหวังและสิ่งที่ได้จากการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ จะเห็นได้ว่าผู้เข้าร่วมประชุมประสานสัมพันธ์ภาพมีความคาดหวังให้ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดได้มีโอกาสมาพบเจอพูดคุยกันเพื่อที่จะได้แสดงความรู้สึกให้ต่างฝ่ายต่างได้รับรู้และมีความเข้าใจกันมากขึ้น ให้ผู้กระทำผิดได้แสดงความรับผิดชอบ สำนึกผิด และมีการชดใช้เยียวยาให้แก่ผู้เสียหาย ได้แสดงความจริงใจซึ่งกันและกัน ผู้เสียหายได้มีโอกาสพูดจาบอกเล่าในสิ่งที่ตนอยากบอกให้แก่ผู้กระทำ

ผิดได้รับรู้ ผู้กระทำผิดได้มีโอกาสแสดงความรู้สึกสำนึกผิดและแสดงความขอโทษอย่างจริงใจซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ เห็นได้จากความเห็นของพนักงานคุมประพฤติ ซึ่งมีความต้องการคาดหวังให้ผลที่ได้จากการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพที่ได้ดำเนินการไปนั้น ยังผลไปในด้านของการลดใช้เยียวยา โดยเฉพาะในการเยียวยาทางด้านจิตใจ ซึ่งเมื่อผู้เสียหายและผู้กระทำผิดได้พบหน้ากันพูดคุยกัน และผู้กระทำผิดได้รู้จักสำนึกผิดอย่างจริงใจและได้ขอโทษผู้เสียหายอย่างจริงใจแล้วนั้น จะยังผลให้เป็นประโยชน์ต่อทั้งผู้เสียหายและผู้กระทำผิดเองเป็นสำคัญ ดังคำสัมภาษณ์ของนาง อัญชลีที่ว่า

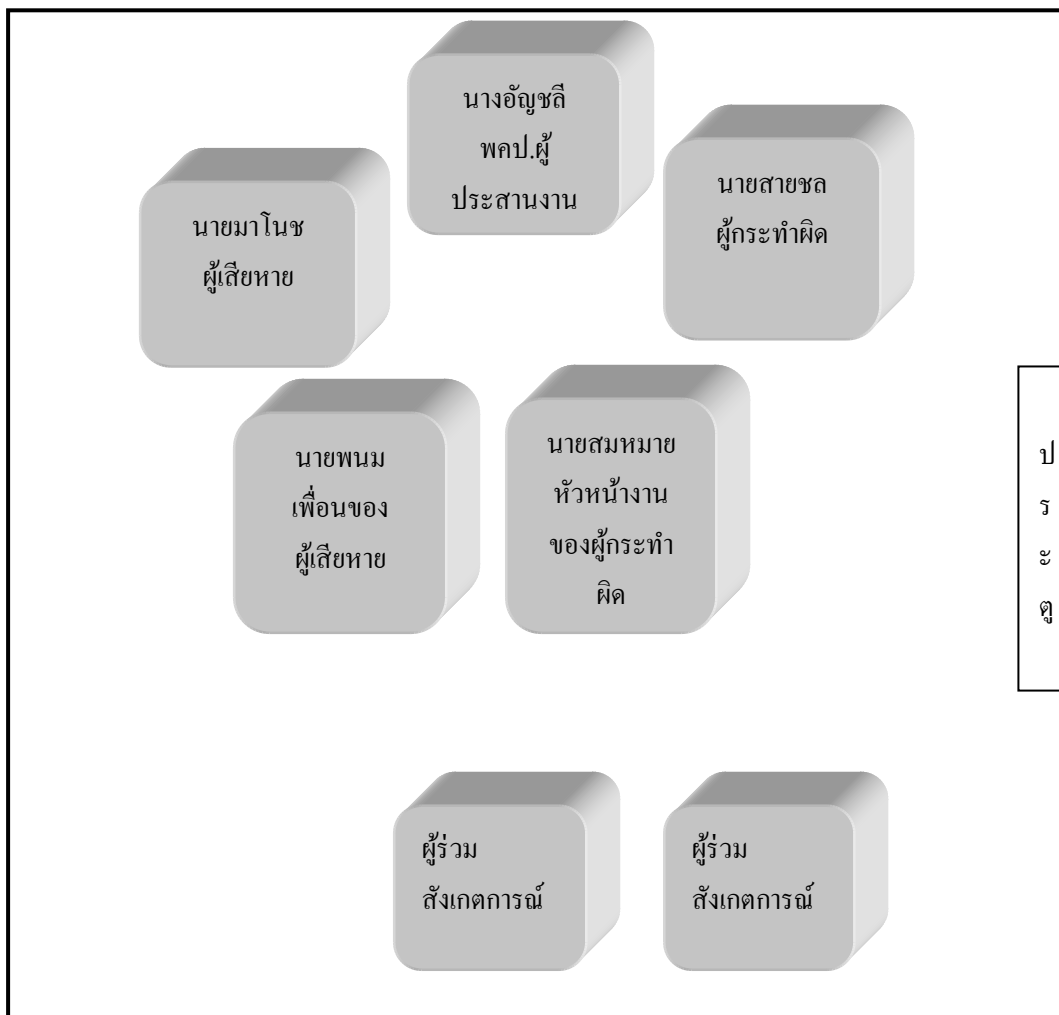
“ในกระบวนการลงโทษทางอาญา ในคดีชั้บรตโดยประมาท หากผู้กระทำผิดได้รับการต้องโทษจำคุกไปก็ไม่ได้มีประโยชน์อะไรกับผู้เสียหาย เพราะหากผู้เสียหายไปดำเนินการฟ้องร้องทางแพ่งอย่างไรก็ตาม ผู้เสียหายก็อาจไม่ได้รับการเยียวยาเท่าที่ควร แต่พนักงานคุมประพฤติต้องการความสำเร็จทางด้านจิตใจมากกว่า เพราะหากทางด้านผู้เสียหายและผู้กระทำผิดพูดคุยตกลงกันได้ เรื่องอื่นก็ไม่ได้เป็นเรื่องใหญ่ไปกว่าทางด้านจิตใจ นั่นคือ ผู้กระทำผิดได้ขอโทษผู้เสียหายและผู้เสียหายได้รับการขอโทษจากผู้กระทำผิด”

(อัญชลี, สัมภาษณ์, 29 ตุลาคม 2554)

4. ขั้นตอนในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ

ในคดีชั้บรตขณะเมาสุราและของเมาอย่างอื่น เป็นเหตุให้เฉี่ยวชนผู้อื่นได้รับบาดเจ็บสาหัส และชั้บรตโดยประมาทเป็นเหตุให้เฉี่ยวชนผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ไม่หยุดรถให้ความช่วยเหลือตามสมควร ซึ่งมีนายมานิชเป็นผู้เสียหายและนายสายชลเป็นผู้กระทำผิด เมื่อศาลสั่งให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการสืบเสาะและพินิจในคดีนี้ พนักงานคุมประพฤติได้จัดให้มีการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพขึ้นเมื่อวันพฤหัสบดีที่ 29 กันยายน พ.ศ.2554 เวลา 9.00 น. ณ ห้องประชุมสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา รัชดา มีการจัดที่นั่งสรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 3 แบบจำลองการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพในกรณีศึกษาเมาแล้วขับ ชนแล้วหนี

ที่มา: พัฒนพงษ์ ทองเนื้อสุก, 2554

ขั้นตอนนัดหมายการประชุม คดีที่เข้ามาสู่สำนักงานคุมประพฤติที่จะนำคดีเข้าสู่กระบวนการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพนี้ เป็นคดีที่ศาลสั่งให้มีการสืบเสาะและพินิจ ซึ่งเป็นคดีที่ผู้กระทำผิดรับสารภาพเป็นส่วนใหญ่ โดยศาลมีจุดประสงค์เพื่อจะคุมความประพฤติผู้กระทำผิดหรือศาลมีเล็งเห็นว่าการที่ผู้กระทำผิดจะต้องได้รับการต้องโทษจำคุกไม่น่าจะมีประโยชน์ต่อฝ่ายใด หลังจากศาลมีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤติทำการสืบเสาะและพินิจในคดีดังกล่าวแล้วนั้น พนักงานคุมประพฤติจะดำเนินการสืบเสาะและพินิจประวัติภูมิหลังทางสังคม ประวัติ ครอบครัว นิสัย ความประพฤติ หรือผู้กระทำผิดมีพฤติกรรมเสี่ยงหรือไม่ที่จะกระทำความผิด และพฤติกรรม

แห่งคดีของนายสายชล (ผู้กระทำผิด) แล้ว ซึ่งเป็นส่วนสำคัญกับผลของคดีโดยเฉพาะในคดีชักรบ โดยประมาท ซึ่งเป็นคดีที่ขาดเจตนาในการกระทำความผิด หากผู้กระทำผิดมิได้บรรเทาผลร้ายให้แก่ผู้เสียหาย ก็จะไม่เป็นประโยชน์แก่ตัวผู้กระทำผิดในการที่จะทำการลงโทษด้วยวิธีต่างๆตามที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว

จากนั้นเมื่อพนักงานคุมประพฤติตรวจสอบว่าคดีนี้สามารถที่จะทำการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพได้ พนักงานคุมประพฤติก็จะทำการนัดหมายผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในคดีดังกล่าว อันได้แก่ นายมาโนชซึ่งเป็นผู้เสียหาย นายพนมเพื่อนของนายมาโนช นายสายชลซึ่งเป็นผู้กระทำผิด นายสมหมายหัวหน้างานของนายสายชล ซึ่งโดยจุดประสงค์หลักของกระบวนการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพมุ่งหวังทางด้านการเยียวยาด้านจิตใจเป็นหลัก โดยพนักงานคุมประพฤติจะเป็นผู้ถามความประสงค์การเข้าร่วมประชุมประสานสัมพันธ์ภาพของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน เพราะตามหลักของการจัดประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ทุกฝ่ายจะต้องยินยอมเข้าร่วมการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพจึงจะสามารถจัดการประชุมขึ้นได้ โดยกระบวนการจะให้ความสำคัญกับผู้เสียหายซึ่งได้แก่นายมาโนชเป็นประการแรกว่ามีความต้องการเข้าร่วมประชุมหรือไม่ หากนายมาโนชไม่ต้องการที่จะเข้าร่วมประชุมก็ไม่สามารถจะจัดให้มีการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพขึ้นได้ แต่หากนายมาโนชมีความประสงค์ที่จะเข้าร่วมประชุม และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความประสงค์ที่จะเข้าร่วมประชุมแล้ว พนักงานคุมประพฤติจะทำการกำหนดวันและเวลาในการประชุมเพื่อทำการนัดหมายและทำการนัดหมายนายมาโนชและผู้เกี่ยวข้องทุกคนในวัน เวลา และสถานที่เดียวกันด้วย โดยการประชุมต้องเป็นไปในเวลาราชการและสถานที่ที่เหมาะสม นั่นคือที่สำนักงานคุมประพฤติ ซึ่งการจัดการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพในครั้งนี้ได้จัดขึ้นในวันพฤหัสบดีที่ 29 กันยายน พ.ศ.2554 เวลา 9.00 น. ณ ห้องประชุมสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา

ขั้นตอนที่ 1 เมื่อทุกฝ่ายมาถึงสถานที่นัดหมายที่จะทำการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพพร้อมกันแล้วนั้น นางอัญชลีซึ่งเป็นพนักงานคุมประพฤติผู้ประสานงานก็จะเชิญนายมาโนช (ผู้เสียหาย) นายพนม (เพื่อนของผู้เสียหาย) นายสายชล (ผู้กระทำผิด) และนายสมหมาย (หัวหน้างานของผู้กระทำผิด) เข้านั่งในห้องประชุมสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา รัชดา ซึ่งมีเก้าอี้พลาสติกมีพนักพิงสีน้ำเงินจัดเตรียมวางไว้แล้วทั้งหมด 7 ตัวในห้องประชุมนั้น (รวมเก้าอี้ของผู้วิจัยด้วย 2 ตัว)

ขั้นตอนที่ 2 การเริ่มการประชุมในครั้งนี้ พนักงานคุมประพฤติซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานในการจัดประชุมประสานสัมพันธ์ภาพและจะมีหน้าที่ทำตัวเป็นกลางโดยไม่เข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ก็จะเริ่มกล่าวเปิดการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ เริ่มแรกนางอัญชลีซึ่งเป็นพนักงานคุมประพฤติผู้ประสานงานจะยกมือไหว้และกล่าวสวัสดิ์และแนะนำตัวเอง จากนั้นนางอัญชลีจึงกล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่านด้วยหน้าตายิ้มแย้มสดใสและเป็นกันเอง แจ่มชัดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพในครั้งนี้ จากนั้นพนักงานคุมประพฤติจะแจ้งกติกา มารยาทที่ผู้เข้าร่วมประชุมจะต้องรับทราบและยึดถือปฏิบัติ เช่น การตกลงในที่ประชุมในครั้งนี้จะไม่มีผลผูกมัดทางกฎหมาย ในการประชุมให้ทุกคนที่เข้าร่วมประชุมใช้วาจาที่สุภาพ และเมื่อผู้ใดผู้หนึ่งพูด คนอื่นๆในที่ประชุมจะต้องให้เกียรติโดยการรับฟังผู้ที่กำลังพูดไม่พูดจาแทรก และหากมีผู้ใดไม่ต้องการที่ประชุมต่อก็สามารถที่จะแจ้งให้แก่พนักงานคุมประพฤติซึ่งเป็นผู้ดำเนินการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพให้ทำการหยุดประชุมได้ทุกเมื่อและพนักงานคุมประพฤติจะทำการยุติการประชุมเพียงเท่านั้นในที่ เป็นต้นเพื่อให้ทั้งสองฝ่ายได้เข้าใจและรับปฏิบัติ หลังจากนั้นจึงได้ให้ผู้เข้าร่วมประชุมแนะนำตัวเองว่าชื่ออะไร เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีนี้อย่างไร ตั้งแต่นายมานอช ต่อมาคือนายพนม นายสายชล และนายสมหมายตามลำดับ และในระหว่างการดำเนินการประชุม พนักงานคุมประพฤติจะเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกได้อย่างเต็มที่ภายใต้กฎและกติกาที่ได้แจ้งไว้ให้กับผู้เข้าร่วมประชุมได้ทราบตั้งแต่ต้น

ขั้นตอนที่ 3 นางอัญชลี (พนักงานคุมประพฤติ) เปิดโอกาสให้นายมานอช (ผู้เสียหาย) พูดถึงความรู้สึก ผลกระทบและความเสียหายทั้งทางด้านชีวิตและร่างกาย จิตใจ วัตถุ และอื่นๆที่นายมานอชได้รับจากการข่มขืนโดยประมาทของนายสายชล (ผู้กระทำผิด) โดยนายมานอชได้กล่าวในที่ประชุมว่า

“คุณรู้มั๊ย ผมเนี่ยได้รับบาดเจ็บมากๆ แขนผมที่จะต้องใช้ในการทำงานในการประกอบอาชีพของผมก็หัก ผมทำอะไรไม่ได้เลยอยู่เป็นสองสามเดือน รายได้ผมที่จะเลี้ยงลูกเลี้ยงเมียผมก็ไม่มี รายได้ของผมในแต่ละเดือนที่ผมส่งไปให้คุณดูนะ ผมต้องเลี้ยงทุกคนในบ้านแล้วยังต้องเลี้ยงพ่อแม่ผมอีก กลายเป็นลำบากมากๆ แกรมยังเป็นภาระให้คนรอบข้างยังต้องมาดูแลผมอีก ทั้งเมียทั้งน้องก็ต้องคอยกันสลับมาดูแลผม ผมจะเดินทางไปไหนก็

ลำบากต้องคอยฟังคนอื่นตลอด นี่ขนาดผ่านมาตั้ง แปดเก้าเดือนแล้วนะ ผมยังยึดแขนให้ตรงไม่ได้เลยดูสิเนี่ยๆ (พร้อมแสดงกิริยายึดแขนตึงออกให้ดู) นี่คุณรู้มั๊ยว่านี่คือดีขึ้นมากแล้วนะ แรกๆหลังจากออกจากโรงพยาบาลนะจับปากกาดินสอยังจับไม่ได้เลย พอได้ไปกายภาพบำบัดก็ดีขึ้นมากแล้ว ผมเครียดมากๆนะตอนแรกๆที่เจ็บใหม่ๆ ร้องไห้ไม่ไห้ใครเห็นประจำ ผมเสียใจมากกว่าทำไมเหตุการณ์แบบนี้ต้องมาเกิดกับผมอย่างนี้ ผมก็แค่อยากให้คุณรับผิดชอบในสิ่งที่ผมต้องเจ็บ ต้องเสียหายไปเยอะแยะมากมายให้มันเหมาะสมพอสมควรหน่อยก็แค่นั้นเอง”

(มาโนช, สัมภาษณ์, 29 กันยายน 2554)

เมื่อนายมาโนช (ผู้เสียหาย) กล่าวความรู้สึกของนายมาโนชให้แก่นายสายชล (ผู้กระทำผิด) และที่ประชุมฟัง นายพนม (เพื่อนของผู้เสียหาย) ก็กล่าวเสริมถึงผลกระทบและความเสียหายของนายมาโนชที่ได้รับจากการการชดเชยโดยประมาทของนายสายชล โดยนายพนมได้กล่าวในที่ประชุมว่า

“ผมได้ไปดูมาโนชตั้งแต่วันแรกก็เห็นว่าเค้าเจ็บหนักเลย เห็นแล้วก็สงสารทั้งมาโนชเองและลูกเมียของมาโนชเค้าว่าคงลำบากเลยในขณะที่มาโนชต้องรับการรักษาพยาบาลอยู่ มาโนชเองเป็นคนที่ฝีมือในการทำงานดีมากและเป็นคนที่มีความสามารถในลำดับต้นๆของบริษัทกราฟฟิคที่เขาทำงานอยู่ พอมาเกิดเหตุการณ์อย่างนี้ขึ้นนี่ก็กลายเป็นการลดทอนความสามารถที่หาตัวจับยากอย่างมาโนชไปเลยทีเดียว เดือนๆเค้าขยันทำงานหาเงินมาเลี้ยงครอบครัวมาก นี่พอเค้าเป็นอย่างนี้รายได้ที่เคยมีมากก็หดหาย งานบางอย่างที่เค้าเคยทำเองก็ต้องจ้างคนอื่นทำเพราะตอนนี้มาโนชเค้ายึดแขนตรงๆไม่ได้ถนัดแบบเก่า ซึ่งงานที่เขาทำทั้งหมดเป็นงานศิลปะที่ต้องใช้ฝีมือทำ พอเกิดอุบัติเหตุอย่างนี้งานที่เค้าทำก็โดนผลกระทบไปด้วยเลย”

มาโนช, สัมภาษณ์, 29 กันยายน 2554

ขั้นตอนที่ 4 นางอัญชลีเปิดโอกาสให้นายสายชลซึ่งเป็นผู้กระทำผิดได้มีโอกาสพูดถึงการกระทำผิดของตน รวมทั้งความรู้สึกต่อผลของการกระทำผิดของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อได้ฟังคำบอกเล่าถึงผลกระทบและความเสียหายทั้งทางด้านชีวิตและร่างกาย จิตใจ วัตถุ และอื่นๆที่นายมาโนชได้รับจากการชดเชยโดยประมาทของนายสายชล และจะดำเนินการรับผิดชอบ ชดเชยเยียวยาค่าเสียหายให้แก่นายมาโนชอย่างไร โดยนายมาโนชได้กล่าวในที่ประชุมว่า

“ผมก็รู้ ผมก็เข้าใจว่าพี่โดนเยอะมาก ผมก็ไม่ได้ตั้งและไม่อยากให้เกิดเรื่องแบบนี้เลยจริงๆ ผมต้องขอโทษพี่ด้วยจริงๆ แต่ผมก็ไม่มีเงินให้บ้านผมก็ไม่มีเงิน นี่ผมก็พยายามหาทางช่วยเหลือพี่เต็มที่ ให้ประกันเค้าให้พี่ตามที่พี่ขอให้ได้ ถ้าผมมีผมอยากให้พี่เพราะผมทำผิดไปแล้ว ตอนนี้ผมก็ถูกออกจากงาน นี่ทุกวันนี้ที่ยังต้องทำงานที่นี้อยู่ก็เพราะต้องทำงานใช้หนี้ให้เขาเพราะต้องยืมบริษัทมา ประกันตัวเอง พอใช้หนี้หมดก็ต้องโดนไล่ออก ก็ยังไม่รู้เลยว่าผมจะไปทำอะไร เพราะผมก็หาเงินส่งให้พ่อให้แม่แล้วก็ส่งให้น้องเรียนด้วย ผมผิดไปแล้วจริงๆครับพี่ ไม่อยากให้เกิดเลย นี่ตั้งแต่วันนั้นวันที่เกิดเหตุผมก็ไม่กินเหล้าอีกเลย ซักหยดเดียว”

(มาโนช, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

หลังจากนั้น เมื่อนายสายชล (ผู้กระทำผิด) กล่าวความรู้สึกของตนให้แก่นายมาโนช (ผู้เสียหาย) และที่ประชุมฟัง นางอัญชลี (พนักงานคุมประพฤติ) จึงเปิดโอกาสให้นายสมหมาย (เพื่อนของผู้เสียหาย) กล่าวเพิ่มเติม ซึ่งนายสมหมายก็ได้กล่าวเสริมถึงความรู้สึกและผลกระทบที่นายมาโนชได้รับจากการที่นายสายชลขับรถโดยประมาท โดยนายสมหมายได้กล่าวในที่ประชุมว่า

“ตอนนี้สายชลเองเขาก็รู้สึกสำนึกผิดมาก แรกๆเขาอาจจะไม่ได้พูดกล่าวขอโทษกับพี่มาโนชเพราะเขาเป็นคนไม่ค่อยพูด ผมทำงานกับเขามาหลายปีมาก เรื่องอื่นเขาไม่มีอะไรเสียเลย เพียงแต่ว่าเขาชอบทานเหล้าเท่านั้นเอง นี่เขาก็โดนบริษัทให้ออกจากงานไปแล้ว เพราะเขาทานเหล้าในเวลา ปฏิบัติงานซึ่งเป็นความผิดร้ายแรงมาก บริษัทจึงไล่เขาออกเลย แต่ผมสงสารเขามากเพราะสายชล เขาเป็นคนดี ก็ขยันทำงาน แต่บ้านเขาไม่มีเงิน ผมยังต้องช่วยเหลือเขาอยู่บ่อยๆ วันนี้สายชลก็ได้มี โอกาสมาเจอพี่มาโนชได้ขอโทษพี่มาโนชผมว่าก็ดีแล้ว ส่วนในเรื่องค่าเสียหายถ้าจะเรียกร้องจากสายชลเองเขาคงไม่มีให้พี่แน่ๆ ซึ่งผมก็ทราบว่าพี่มาโนชก็เข้าใจในส่วนนี้แล้ว ยิ่งงั้นผมก็จะพยายามช่วยเหลือชดเชยให้พี่ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยเดี๋ยวผมจะติดตามด้านบริษัทประกันให้ พี่ อ พี่ จะได้รับค่าชดเชยอย่างพอเหมาะพอควรให้มากที่สุด”

(สมหมาย, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

ขั้นตอนที่ 5 นางอัญชลี (พนักงานคุมประพฤติ) จะดำเนินการประชุมโดยหาข้อตกลง และข้อสรุปร่วมกันระหว่างฝ่ายนายมาโนช (ผู้เสียหาย) และนายสายชล (ผู้กระทำผิด) ว่าจะ

ตอบสนองความต้องการของทั้งสองฝ่ายได้หรือไม่อย่างไร ใครเป็นคนดำเนินการ จะให้นายสายชลทำอะไร อย่างไร โดยเมื่อพูดคุยหาข้อสรุปพร้อมกันได้แล้ว นางอัญชลิก็จะสรุปและกล่าวสรุปให้ที่ประชุมได้รับทราบ

“นายมาโนชหลังจากนายสายชลได้กล่าวขอโทษก็ไม่ได้ตั้งใจหรือมีความโกรธแค้นใดๆต่อนายสายชลอีกเพราะเข้าใจว่าเป็นอุบัติเหตุ แต่ในเบื้องต้นนี้นายมาโนชได้เรียกค่าเสียหายไปกับบริษัทประกันเป็นจำนวนเงิน 1,800,000 บาท แต่บริษัทประกันยังปฏิเสธการจ่ายเงินจำนวนดังกล่าว โดยแจ้งว่าบริษัทประกันจะรับผิดชอบตามที่เป็นความเสียหายจริงไม่เกิน 1 ล้านบาท นายมาโนชจึงได้ยื่นหลักฐานประกอบเพื่อขอเงินค่าชดเชยใหม่เป็นจำนวนเงิน 700,000 บาทไปแล้ว ซึ่งนายมาโนชต้องการค่าเสียหายจำนวนนี้เพื่อเป็นการชดเชยเยียวยาความเสียหายของคนที่เกิดจากการขับรถขณะเมาสุราและขับรถโดยประมาทของนายสายชล หากนายมาโนชได้รับการชดเชยเยียวยาดังกล่าวแล้วก็ได้ไม่ได้ตั้งใจเอาความในส่วนอื่นๆได้อีก”

(อัญชลิ, สัมภาษณ์, 29 กันยายน 2554)

ขั้นตอนที่ 6 เมื่อดำเนินการประชุมจนถึงวาระสุดท้ายของการประชุม นางอัญชลิ (พนักงานคุมประพฤติ) ก็จะทำให้ทุกคนที่เข้าร่วมประชุมลงลายมือชื่อแสดงตนในการเข้าร่วมการประชุมในเอกสารการเข้าร่วมประชุมประสานสัมพันธ์ภาพซึ่งเป็นแบบฟอร์มที่ใช้ในการประชุมได้เป็นหลักฐาน จากนั้นนางอัญชลิซึ่งเป็นผู้ประสานงานทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพก็จะกล่าวขอบคุณทุกคนที่เสียสละเวลาอันมีค่ามาเข้าร่วมการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพในครั้งนี้ และกล่าวปิดการประชุม เป็นการเสร็จสิ้นการประชุม ซึ่งหลังจากนี้ พนักงานคุมประพฤติก็จะทำรายงานการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพประกอบเอกสารสำนวนคดีเพื่อส่งให้ศาลประกอบการพิจารณาคดีต่อไปภายในระยะเวลาอย่างน้อย 3 วันก่อนวันที่ศาลกำหนดพิพากษาคดีในวันพฤหัสบดีที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2554 ณ ศาลอาญา นายสายชล (ผู้กระทำผิด) ก็จะรอฟังคำพิพากษาพิจารณาคดีของศาลในวันที่ศาลนัดฟังคำพิพากษาพิจารณาคดีดังกล่าวต่อไป ซึ่งหากนายมาโนช (ผู้เสียหาย) ต้องการก็สามารถที่จะขอเข้าร่วมฟังคำพิพากษาพิจารณาคดีของศาลในวันดังกล่าวได้ด้วยเช่นกัน

นายมาโนช (ผู้เสียหาย) กล่าวถึงบรรยากาศโดยรวมภายในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพในครั้งนี้ ดังคำสัมภาษณ์ของนายมาโนชที่ว่า

“ในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพในครั้งนี้ พอพนังงานคุมประพฤติเชิญผมเข้ามาในห้องประชุม ผมก็ได้นั่งคุยบนเก้าอี้ที่ตั้งล้อมเป็นวงกลมอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ โดยมี พนังงานคุมประพฤติเป็นผู้ประสานงานและเป็นผู้ดำเนินควบคุมการประชุมพร้อมกับผู้เกี่ยวข้องทั้งสองฝ่ายคือ ตัวผม คุณพนม คุณสายชล และคุณสมหมาย เขาก็กล่าวต้อนรับเปิดการประชุมแล้วแจ้งข้อมูลการประชุมและกติกา บรรยากาศในห้องประชุมที่ใช้แม้ว่าจะไม่หรูหราแต่มีความเงียบไม่มีเสียงรบกวน เหมาะแก่การประชุมหนึ่งคุยทำความเข้าใจกัน พนังงานคุมประพฤติผู้ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการประชุมก็เปิดโอกาสให้ทั้งฝ่ายผมและฝ่ายสายชลได้พูดคุยได้ระบายความรู้สึกความต้องการได้อย่างเต็มที่ที่เป็นระยะเวลาานพอสมควร เพราะถ้าเป็นปกติเราก็คงไม่ได้มานั่งคุยกันในบรรยากาศแบบนี้ และผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนก็ใช้คำพูดที่สุภาพ ทุกคนก็ปฏิบัติตามกติกาที่พนังงานคุมประพฤติได้แจ้งให้ทราบทุกอย่าง ทำให้ทุกฝ่ายมีบรรยากาศที่ดีในการคุยกัน พนังงานคุมประพฤติเองก็ไม่ได้เข้าข้างเอนเอียงไปในคำพูดฝ่ายใด และยังเปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ บรรยากาศในการประชุมโดยรวมเลยออกมาในทางที่ดี ทุกคนรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สายชลขอโทษผมผมก็ให้อภัยไม่ได้ติดใจอะไรอีกต่อไป ใช้เวลาไม่พอสมควรในการประชุม พอปิดการประชุมแม้ว่าจะยังสรุปไม่ได้ทันที่ว่าประกันจะจ่ายค่าเสียหายให้ผมตามที่ผมเรียกร้องไปหรือไม่ เพราะต้องรอเขาไปเสนอและดำเนินการรออนุมัติก็ตาม แต่ผมว่าวันนี้มีประโยชน์มากๆ ผมกับสายชลก็รู้สึกดีกันมากขึ้น

(มาโนช, สัมภาษณ์, 29 กันยายน 2554)

5. ขั้นตอนหลังการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ

5.1 ผลสรุปจากการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ

จากการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพในคดีชัชรถณะเมาสุราและของเมาอย่างอื่น เป็นเหตุให้เฉี่ยวชนผู้อื่นได้รับบาดเจ็บสาหัส และชัชรถโดยประมาทเป็นเหตุให้เฉี่ยวชนผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ไม่หยุดรถให้ความช่วยเหลือตามสมควร ซึ่งมีนายมาโนชเป็นผู้เสียหายและนายสายชลเป็นผู้กระทำผิด เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 29 กันยายน พ.ศ.2554 เวลา 9.00 น. ณ ห้องประชุมสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา ใช้เวลาในการประชุม 59 นาที

ผลปรากฏว่า แม้เริ่มแรกของการประชุม บรรยากาศในการประชุมค่อนข้างตึงเครียด นายมาโนช (ผู้เสียหาย) แสดงออกถึงความโกรธเคืองจากการได้รับความบาดเจ็บ โดยนาย

มาโนชได้พูดระบายความรู้สึกที่อัดอั้นตันใจออกมาด้วยอารมณ์บ้างเล็กน้อยด้วยความไม่เข้าใจกัน ระหว่างนายมาโนชกับนายสายชล (ผู้กระทำผิด) อย่างไรก็ตาม นายมาโนชและนายสายชลได้พูดคุยเพื่อทำความเข้าใจและทำการประสานสัมพันธ์ภาพซึ่งกันละกัน นายมาโนชได้กล่าวถึงความรู้สึก ผลกระทบ ความเสียหายที่เกี่ยวกับชีวิตและทรัพย์สินของตน รวมไปถึงเรียกร้องสิ่งที่ตนต้องการเพื่อเป็นการชดใช้เยียวยาผลที่เกิดจากความประมาทของนายสายชล ด้านนายสายชลได้รับรู้รับฟังความรู้สึก ผลกระทบ ความเสียหายในชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงสิ่งที่นายมาโนชต้องให้ตนชดใช้เยียวยาผลที่เกิดจากความประมาทของตน โดยนายมาโนชได้กล่าวความรู้สึก ผลกระทบ และแสดงความสำนึกผิดในการกระทำโดยประมาทของตน นายสายชลได้ทำการขอโทษนายมาโนชในที่ประชุม ซึ่งนายมาโนชก็ไม่ได้ตั้งใจมีความโกรธแค้นต่อผู้กระทำผิดอีกต่อไป แต่นายมาโนชยังคงรอความรับผิดชอบค่าเสียหายจากนายสายชลซึ่งกำลังดำเนินการ โดยนายสายชลได้มอบหมายให้เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดโดยประมาทในครั้งนี้ของตนให้กับบริษัทประกันภัยที่ได้รับทำประกันภัยให้กับรถยนต์ของผู้กระทำผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถยนต์และประกันภัยประเภทที่ 3 ทางบริษัทประกันภัยได้อยู่ในระหว่างการตรวจสอบความเสียหาย ข้อมูล ประเมินค่าเสียหาย และรออนุมัติค่าเสียหายตามที่ผู้เสียหายเรียกร้องเป็นจำนวนเงิน 700,000 บาท ซึ่งในเบื้องต้นนายสายชลยังไม่ได้ชดใช้เยียวยาค่าเสียหายให้นายมาโนชในรูปแบบของตัวเงินค่าเสียหายหรือค่าทำขวัญใดๆทั้งสิ้น เนื่องจากสถานะทางการเงินของนายสายชลอยู่ในสถานะค่อนข้างยากจน ซึ่งเบื้องต้นนายมาโนชก็แสดงความเข้าใจในเหตุผลดังกล่าว

5.2 ความพึงพอใจในกระบวนการ ขั้นตอน การจัดการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ

ในการประเมินความพึงพอใจในครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ และตอบแบบประเมินจำนวน 5 คน จำแนกเป็น

1. นายมาโนช ผู้เสียหาย
2. นายพนม เพื่อนของเสียหาย
3. นายสายชล ผู้กระทำผิด
4. นายสมหมาย หัวหน้างานของผู้กระทำผิด
5. นางอัญชลี พนักงานคุมประพฤติผู้ประสานงานและ

ดำเนินการประชุม

โดยลักษณะของเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามประเมินค่า (Rating scale) 3 ระดับ คือ ระดับความพึงพอใจมาก ระดับความพึงพอใจปานกลาง และระดับความพึงพอใจน้อย และแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ยออกเป็นดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
3.00 – 2.34	มีระดับความพึงพอใจมาก
2.33 – 1.67	มีระดับความพึงพอใจปานกลาง
1.66 – 1.00	มีระดับความพึงพอใจน้อย

5.2.1 ความพึงพอใจในด้านการดำเนินการประชุมประสาน

สัมพันธภาพ

นายมาโนช (ผู้เสียหาย) มีความพึงพอใจในด้านการดำเนินการประชุมประสานสัมพันธภาพ ดังคำสัมภาษณ์ของนายมาโนชที่ว่า

“พนักงานคุมประพฤติมีการนัดเวลาล่วงหน้า ทำให้สามารถที่จะจัดการวางแผนเวลาที่จะมาร่วมในการประชุมได้โดยไม่กระทบต่อการทำงานมากนัก และเป็นเวลาที่ผมเองก็พอใจและสะดวกที่จะมาร่วมประชุมในเวลาดังกล่าวนี้”

(มาโนช, สัมภาษณ์, 29 กันยายน 2554)

นายพนม (เพื่อนของผู้เสียหาย) มีความพึงพอใจในด้านการดำเนินการประชุมประสานสัมพันธภาพ ดังคำสัมภาษณ์ของนายพนมที่ว่า

“พนักงานคุมประพฤติโทรนัดหมายเวลาล่วงหน้า ทำให้ผมสามารถจัดสรรเวลาเพื่อเตรียมตัวที่จะมาร่วมในการประชุมนี้ได้ และเป็นเวลาที่ผมก็มีความสะดวกและพอใจด้วย”

(พนม, สัมภาษณ์, 29 กันยายน 2554)

นายสายชล (ผู้กระทำผิด) มีความพึงพอใจในด้านการดำเนินการประชุม ประสานสัมพันธ์ภาพ ดังคำสัมภาษณ์ของนายสายชลที่ว่า

“พนักงานคุมประพฤติโทรมาติดต่อให้มาร่วมประชุมก็ตัดสินใจมาเพราะอยากมาพูดคุยกับพี่เขา เขาก็มีการนัดเวลาล่วงหน้าว่าให้มาวันนี้ที่นี้นะ ผมก็ทำเรื่องแจ้งที่ทำงานล่วงหน้าแล้วลางานมาเลย”

(สายชล, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

นายสมหมาย (หัวหน้างานของผู้กระทำผิด) มีความพึงพอใจในด้านการ ดำเนินการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ดังคำสัมภาษณ์ของนายสมหมายที่ว่า

“พนักงานคุมประพฤติเขาโทรมานัดเวลาเชิญผมมาประชุมในวันนี้ วันนั้น ผมก็เลยคุยกับสายชลแล้วก็ทำเรื่องขออนุญาตลางานล่วงหน้าเพื่อที่จะ ได้มาเข้าร่วมประชุมได้ ผมก็ว่าก็สะดวกดี แต่อาจจะต้องลางานนิด น้อย”

(สมหมาย, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

นางอัญชลี (พนักงานคุมประพฤติ) มีความพึงพอใจในด้านการ ดำเนินการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ดังคำสัมภาษณ์ของนางอัญชลีที่ว่า

“ทางด้านพนักงานคุมประพฤติเองก็ได้ทำการนัดเวลาล่วงหน้าเพื่อให้ทุก ฝ่ายมีความสะดวกและพร้อมที่จะเข้ามาทำการประชุมประสาน สัมพันธ์ภาพ”

(อัญชลี, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบประเมินระดับความพึงพอใจ ในด้านการดำเนินการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างอันหมายถึงความถึงผู้เข้าร่วม การประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ โดยความพึงพอใจในด้านการดำเนินการประชุมประสาน สัมพันธ์ภาพมีระดับความพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ย (Mean) เท่ากับ 2.50 และมีค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Standard Deviation) เท่ากับ .612 เมื่อพิจารณาจากคำสัมภาษณ์ พบว่า กลุ่ม

ตัวอย่างโดยส่วนใหญ่ที่เป็นผู้เข้าร่วมประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ มีความพึงพอใจที่พนักงานคุมประพฤติมีการติดต่อประสานงานก่อนการจัดการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพและมีการนัดหมายเวลาในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพล่วงหน้า ทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้มีการเตรียมตัวก่อนการเข้าร่วมประชุมประสานสัมพันธ์ภาพในครั้งนี้

สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของยศวันต์ บริบูรณ์ธนา (2553) เรื่อง ประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่มีต่อผู้เสียหายและผู้กระทำผิด พบว่า จากการสอบถามผู้ประสานงานถึงวิธีการที่ใช้ในการติดต่อผู้เสียหายและผู้กระทำผิด วิธีที่ใช้มากที่สุด คือ การให้พนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวนเป็นผู้ติดต่อ โดยให้คะแนนสูงถึง 5.2 คะแนนจาก คะแนนเต็ม 6 และพบว่าผู้เสียหายที่เข้าร่วมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ส่วนใหญ่สมัครใจเข้าร่วมประชุม ส่วนผู้กระทำผิดที่เข้าร่วมประชุมทุกคนแจ้งว่าสมัครใจ เหตุผลที่ผู้เสียหายเข้าร่วมประชุม ได้แก่ ต้องการบอกกล่าวถึงผลกระทบ ต้องการรับเงินค่าชดเชยค่าเสียหาย ต้องการรับคำขอโทษ ต้องการช่วยเหลือผู้กระทำผิดให้เป็นคนดี ส่วนผู้กระทำผิดให้เหตุผลในการเข้าร่วมประชุมว่า ต้องการขอโทษผู้เสียหายเพื่อรับผิดชอบในสิ่งที่เกิดขึ้น และเพื่อบอกผู้เสียหายให้ทราบถึงเหตุผลในการกระทำผิดในครั้งนี้

5.2.2 ความพึงพอใจในด้านรูปแบบที่ใช้ในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ

นายมานิช (ผู้เสียหาย) ความพึงพอใจในด้านรูปแบบที่ใช้ในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ดังคำสัมภาษณ์ของนายมานิชที่ว่า

“ผมเห็นว่ารูปแบบที่ใช้ในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพโดยการนั่งล้อมเป็นวงกลมแบบนี้ก็มีความเหมาะสมดีมาก การนั่งแบบนี้ทำให้ลดบรรยากาศของความตึงเครียดและความประหม่าลงได้เป็นอย่างดี ทำให้มีความใกล้ชิดกันในทุกๆฝ่าย ลดบรรยากาศของความเป็นทางการ ทำให้กล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น ทุกคนก็ใช้คำที่สุภาพ แม้ในบางครั้งผมอาจจะหลุดคำที่ไม่สุภาพออกมาบ้าง แต่ก็ เป็นความรู้สึกของผมที่ออกมาจากข้างในจริงๆ มันอาจจะทำให้ทุกฝ่ายมีความเข้าใจ ความรู้สึกของผมและเห็นภาพที่ชัดเจนมากขึ้น”

(มานิช, สัมภาษณ์, 29 กันยายน 2554)

นายพนม (เพื่อนของผู้เสียหาย) ความพึงพอใจในด้านรูปแบบที่ใช้ในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ ดังคำสัมภาษณ์ของนายพนมที่ว่า

“รูปแบบที่นำมาใช้ในการจัดการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพโดยการนั่งล้อมเป็นวงกลมก็มีความเหมาะสมดีมากอยู่แล้ว เป็นรูปแบบที่ทำให้ทุกๆฝ่ายได้มีโอกาสที่จะได้ใกล้ชิดกัน ทำให้ต่างฝ่ายต่างกล้าที่จะพูดความรู้สึกต่างๆของตนออกมามากขึ้น ผู้เข้าร่วมการประชุมมีการใช้คำพูดในการประชุมที่สุภาพและไม่ก้าวร้าว”

(พนม, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

นายสายชล (ผู้กระทำผิด) ความพึงพอใจในด้านรูปแบบที่ใช้ในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ดังคำสัมภาษณ์ของนายสายชลที่ว่า

“รูปแบบที่ใช้ในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพโดยการนั่งล้อมเป็นวงกลมก็มีความเหมาะสมดีแล้วครับ ทำให้ผมกล้าพูดมากขึ้น เพราะปกติแล้วผมเป็นคนที่ไม่ค่อยกล้าพูด ทุกคนก็พูดกันดี ไม่ใช่คำหยาบ ใช้คำที่สุภาพดี”

(สายชล, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

นายสมหมาย (หัวหน้างานของผู้กระทำผิด) ความพึงพอใจในด้านรูปแบบที่ใช้ในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ดังคำสัมภาษณ์ของนายสมหมายที่ว่า

“การนั่งล้อมเป็นวงกลมในการประชุมแบบนี้ก็ดีครับ มีความเหมาะสมดีทำให้ไม่เกร็งสบายๆ ทำให้ทุกคนได้พูดอย่างเต็มที่ ทุกคนที่เข้าร่วมการประชุมก็ใช้คำพูดที่สุภาพในการเสนอแสดงความรู้สึกและความคิดเห็น”

(สมหมาย, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

นางอัญชลิ (พนักงานคุมประพฤติ) ความพึงพอใจในด้านรูปแบบที่ใช้ในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ดังคำสัมภาษณ์ของนางอัญชลิที่ว่า

“ในส่วนของรูปแบบที่ใช้ในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพโดยการนั่งล้อมเป็นวงกลมก็มีความเหมาะสมดีสำหรับกระบวนการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ เพราะการนั่งในรูปแบบดังกล่าวทำให้ทุกฝ่ายใกล้ชิดกันมากขึ้น มองหน้ากันชัดขึ้น รู้จักกันมากขึ้น กล้าที่จะพูดความรู้สึกต่างๆ ออกมา และทุกคนในที่ประชุมก็ทำตามกติกาที่ได้แจ้งไว้อย่างเคร่งครัด ใช้คำพูดที่สุภาพแต่เป็นกันเอง”

(อัญชลี, สัมภาษณ์, 29 กันยายน 2554)

อย่างไรก็ตาม พนักงานคุมประพฤติก็ต้องดูท่าทีของทั้งสองฝ่ายว่าสามารถนั่งเผชิญหน้ากันได้หรือไม่ เพื่อที่จะไม่เกิดเหตุการณ์ที่พนักงานคุมประพฤติเองอาจไม่มีความสามารถที่จะควบคุมได้

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบประเมินระดับความพึงพอใจในด้านรูปแบบที่ใช้ในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างอันหมายรวมถึงผู้เข้าร่วมการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ โดยความพึงพอใจในด้านรูปแบบที่ใช้ในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพมีระดับความพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ย (Mean) เท่ากับ 3.00 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เท่ากับ .000 เมื่อพิจารณาจากค่าสัมพัทธ์พบว่า กลุ่มตัวอย่างทุกคนที่เป็นผู้เข้าร่วมประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ มีความพึงพอใจที่มีพนักงานคุมประพฤติเป็นผู้ประสานงานและดำเนินการประชุม มีความพึงพอใจในกับรูปแบบของการประชุมที่จัดให้ผู้เข้าร่วมประชุมนั่งบนเก้าอี้แบบล้อมวงกลม และผู้เข้าร่วมประชุมปฏิบัติตามกติกามารยาทและใช้วาจาสุภาพในการเข้าร่วมประชุมประสานสัมพันธ์ภาพในครั้งนี้

5.2.3 ความพึงพอใจในด้านเวลาและสถานที่ที่ใช้ในการจัดการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ

นายมานอช (ผู้เสียหาย) มีความพึงพอใจในด้านเวลาและสถานที่ที่ใช้ในการจัดการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ดังคำสัมภาษณ์ของนายมานอชที่ว่า

“บรรยากาศสถานที่ก็มีความเหมาะสมที่จะใช้ประชุม ไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอกให้ไม่มีสมาธิหรือขัดจังหวะในการประชุม ระยะเวลาที่ใช้ในการประชุมก็เหมาะสมดี ไม่ยืดเยื้อเกินไปหรือสั้นจนไม่ได้ประโยชน์อะไร”

(มาโนช, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

นายพนม (เพื่อนของผู้เสียหาย) มีความพึงพอใจในด้านเวลาและสถานที่ที่ใช้ในการจัดการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ดังคำสัมภาษณ์ของนายพนมที่ว่า

“สถานที่ที่ใช้ในการประชุมก็เป็นห้องประชุมของสำนักงานก็มีความเหมาะสมดี แม้ไม่หรูหรามากมายเหมือนของศาล ผมเคยมีโอกาสเข้าร่วมกระบวนการไกล่เกลี่ยของศาล ห้องที่เขาใช้จัดการไกล่เกลี่ยดูหรูหราโอ้อ่างมากเกินไปจนผมว่ามันทำให้มีบรรยากาศของความประหม่าตื่นเต้นเกิดขึ้นเสียมากกว่า ห้องประชุมของที่นี่ก็เรียบง่าย ไม่มีการรบกวนจากภายนอก ดูไม่เป็นทางการเกินไปจนทำให้รู้สึกประหม่า การใช้ระยะเวลาในการประชุมที่พอเหมาะพอดี”

(พนม, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

นายสายชล (ผู้กระทำผิด) มีความพึงพอใจในด้านเวลาและสถานที่ที่ใช้ในการจัดการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ดังคำสัมภาษณ์ของนายสายชลที่ว่า

“บรรยากาศและสถานที่ก็เหมาะที่จะใช้ในการประชุม สำหรับการนั่งคุยกันแบบนี้ดีครับ ใช้เวลาในการประชุมไปก็พอดีไม่มากไม่น้อยไป ผมอยากพูดอะไรผมก็ได้พูดออกไปหมดแล้ว นี่ผมพูดเยอะมากกว่าปกติแล้วนะครับนี่”

(สายชล, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

นายสมหมาย (หัวหน้างานของผู้กระทำผิด) มีความพึงพอใจในด้านเวลาและสถานที่ที่ใช้ในการจัดการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ดังคำสัมภาษณ์ของนายสมหมายที่ว่า

“บรรยากาศและสถานที่คือห้องประชุมของที่นี่ก็เหมาะสมในการประชุม มีความเงียบสงบ ไม่ถูกรบกวนด้วยเสียงอื่นๆจากข้างนอก เมื่อบรรยากาศเงียบผู้เข้าร่วมประชุมจะมีสมาธิทำให้เราได้ติดตามที่อีกฝ่ายหนึ่งพูดและทำให้เราเข้าใจความรู้สึกของผู้ที่กำลังพูดแสดงความรู้สึกนั้นกันมากขึ้น ระยะเวลาที่ใช้ในการประชุมก็เหมาะสมดีแล้วครับ ไม่ยืดยาวจนเกินไป ได้พูดคุยเปิดใจกันไปเรื่อยๆ”

(สมหมาย, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

นางอัญชลี (พนักงานคุมประพฤติ) มีความพึงพอใจในด้านเวลาและสถานที่ที่ใช้ในการจัดการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ดังคำสัมภาษณ์ของนางอัญชลีที่ว่า

“สถานที่ที่ใช้ในการประชุมก็เป็นห้องประชุมของสำนักงานฯที่ไม่ได้ใหญ่โตมากแต่ก็มีความเหมาะสมพอสมควรที่จะใช้ในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพบรรยากาศแบบสบายๆ ไม่เป็นทางการมากนัก เพราะหากเป็นทางการอาจจะทำให้ทุกฝ่ายรู้สึกประหม่า ใช้ระยะเวลาที่ใช้ในการประชุมก็มีความพอเหมาะพอดี”

(อัญชลี, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบประเมินระดับความพึงพอใจในด้านเวลาและสถานที่ที่ใช้ในการจัดการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างอันหมายรวมถึงผู้เข้าร่วมการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ โดยความพึงพอใจในด้านเวลาและสถานที่ที่ใช้ในการจัดการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพมีระดับความพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ย (Mean) เท่ากับ 2.60 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เท่ากับ .136 เมื่อพิจารณาจากคำสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่ที่เป็นผู้เข้าร่วมประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ มีความพึงพอใจในวันและเวลาของการประชุม โดยมีการจัดการประชุมเมื่อวันพฤหัสบดีที่ 29 กันยายน พ.ศ.2554 เวลา 9.00 น. ซึ่งเป็นวันและเวลาที่ผู้เข้าร่วมประชุมมีความสะดวกและมีความพึงพอใจ เนื่องจากผู้เข้าร่วมประชุมได้รับการประสานงานจากพนักงานคุมประพฤติก่อนหน้าแล้ว ในส่วนของบรรยากาศและสถานที่ที่ใช้ในการดำเนินการประชุมในครั้งนี้ ณ ห้องประชุมของสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนมีความเห็นว่ามีความสะดวกสบาย ไม่เป็นทางการจนเกินไป และใช้ระยะเวลาในการประชุมที่เหมาะสม

สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของยศวันต์ บริบูรณ์ธนา (2553) เรื่อง ประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่มีต่อผู้เสียหายและผู้กระทำผิด พบว่าการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพใช้ระยะเวลาการประชุมโดยเฉลี่ย 67 นาที ส่วนการประชุมที่ใช้เวลานานที่สุดคือ 3 ชั่วโมง 30 นาที และสั้นที่สุดคือ 15 นาที ส่วนใหญ่การประชุมจะจัดเพียงครั้งเดียว

5.2.4 ความพึงพอใจในด้านผู้ดำเนินการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ

นายมานิช (ผู้เสียหาย) มีความพึงพอใจในด้านผู้ดำเนินการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ดังคำสัมภาษณ์ของนายมานิชที่ว่า

“พนักงานคุมประพฤติดำเนินการประชุมได้อย่างเป็นกลางดี ดูแล้วไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง สามารถดำเนินการประชุมได้กระชับ ชัดเจน และทำให้บรรยากาศเหมาะสมที่จะทำการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ ไม่ตึงเครียดจนเกินไป”

(มานิช, *สัมภาษณ์*, 29 กันยายน 2554)

นายพนม (เพื่อนของผู้เสียหาย) มีความพึงพอใจในด้านผู้ดำเนินการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ดังคำสัมภาษณ์ของนายพนมที่ว่า

“พนักงานคุมประพฤติก็ดำเนินการประชุมได้อย่างราบรื่นและเป็นกลาง ไม่มีการเอียงเออนหรือเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง พยายามควบคุมและดำเนินการประชุมให้เป็นไปในทิศทางที่ดีจนทุกฝ่ายมีบรรยากาศที่ดีที่จะพูดความรู้สึกของตนออกมาให้มากที่สุด”

(พนม, *สัมภาษณ์*, 29 กันยายน 2554)

นายสายชล (ผู้กระทำผิด) มีความพึงพอใจในด้านผู้ดำเนินการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ดังคำสัมภาษณ์ของนายสายชลที่ว่า

“พนักงานคุมประพฤติเค้าก็พูดดีสุภาพดีมากครับ ทำให้ผมรู้สึกว่าร่าเริง
พูดเพราะเค้าเป็นกันเองดี พูดไปพูดมาก็เหมือนคนรู้จักมานั่งคุยทำความ
เข้าใจกันก็ดีครับ แล้วก็ปานกลางดีไม่เข้าข้างผมหรือเข้าข้างพี่มาโนช
ทั้งนั้น”

(สายชล, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

นายสมหมาย (หัวหน้างานของผู้กระทำผิด) มีความพึงพอใจในด้าน
ผู้ดำเนินการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ดังคำสัมภาษณ์ของนายสมหมายที่ว่า

“พนักงานคุมประพฤติก็ดำเนินการประชุมได้อย่างเป็นกลางและ
จัดลำดับการประชุมได้ดีมาก คุยกันในที่ประชุมกันแบบกันเองทำให้ไม่
เครียด ไม่กดดันสบายๆดี คำพูดที่ใช้ก็สุภาพเรียบร้อย”

(สมหมาย, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

นางอัญชลี (พนักงานคุมประพฤติ) มีความพึงพอใจในด้านผู้ดำเนินการ
ประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ดังคำสัมภาษณ์ของนางอัญชลีที่ว่า

“ดิฉันเองก็พยายามดำเนินการประชุมอย่างเป็นกลาง และตนเองก็คิดว่า
ตนเองก็สามารถดำเนินการประชุมในครั้งนี้อย่างเป็นกลางได้อย่างมากและ
เหมาะสมที่สุดแล้ว โดยตัวดิฉันเองจะไม่แสดงตัวเองเข้าข้าง ตอบรับ
หรือสนับสนุนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และก็พยายามควบคุมและดำเนินการ
ประชุมให้เป็นไปตามหลักการของการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพอย่าง
ดีที่สุด เพื่อให้ผลที่ได้ออกมาตามที่คาดหวังและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย”

(อัญชลี, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบประเมินระดับความพึงพอใจใน
ด้านความพึงพอใจในด้านผู้ดำเนินการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างอัน
หมายรวมถึงผู้เข้าร่วมการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ โดยความพึงพอใจในด้านผู้ดำเนินการ
ประชุมประสานสัมพันธ์ภาพมีระดับความพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ย (Mean) เท่ากับ 2.95 และมีค่า
เบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เท่ากับ .111 เมื่อพิจารณาจากคำสัมภาษณ์พบว่า

กลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่ที่เป็นผู้เข้าร่วมประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ มีความพึงพอใจในการดำเนินการประชุมของพนักงานคุมประพฤติที่มีความเป็นกลาง ไม่มีความเอนเอียงเข้าข้างในฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นผู้ดำเนินการประชุมที่สามารถสร้างบรรยากาศในการประชุมให้มีบรรยากาศผ่อนคลายไม่มีความตึงเครียดได้ และพนักงานคุมประพฤติใช้วาจาที่สุภาพในการดำเนินการประชุมตามหลักของการจัดการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพที่พนักงานคุมประพฤติได้อธิบายและแจ้งให้แก่ที่ประชุมได้ทราบไว้ในเบื้องต้น

สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของยศวันต์ บริบูรณ์ธนา (2553) เรื่อง ประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่มีต่อผู้เสียหายและผู้กระทำผิด พบว่าผู้เสียหายและผู้กระทำผิดส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 99.3 และ 99.2 ตามลำดับ เห็นว่าคนกลางมีการเตรียมความพร้อมก่อนการประชุม และให้คำแนะนำในการเตรียมความพร้อมในระดับสูงที่สุดในทุกด้าน ได้แก่ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการประชุม การอธิบายให้ความรู้และเข้าใจสิทธิประโยชน์ของการเข้าร่วมประชุม มีความเป็นผู้นำในการดำเนินการ การอำนวยความสะดวก การให้เวลาพูดมากพอ การเป็นผู้ฟังที่ดี และทั้งสองฝ่ายยังเห็นว่า ผู้ประสานงานมีความยุติธรรมในการดำเนินการประชุม

5.2.5 ความพึงพอใจในด้านจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ

นายมาโนช (ผู้เสียหาย) มีความพึงพอใจในด้านจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ดังคำสัมภาษณ์ของนายมาโนชที่ว่า

“ในด้านของจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมก็ครบถ้วนเหมาะสม เพราะมีครบทั้งฝ่ายผู้เสียหาย ฝ่ายผู้กระทำผิด ได้คุยกันครบทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง”

(มาโนช, *สัมภาษณ์*, 29 กันยายน 2554)

นายพนม (เพื่อนของผู้เสียหาย) มีความพึงพอใจในด้านจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ดังคำสัมภาษณ์ของนายพนมที่ว่า

“จำนวนของผู้เข้าร่วมประชุมก็ครบถ้วนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งฝ่ายผู้เสียหาย ฝ่ายผู้กระทำผิด และมีพนักงานคุมประพฤติที่ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน”

(พนม, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

นายสายชล (ผู้กระทำผิด) มีความพึงพอใจในด้านจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ดังคำสัมภาษณ์ของนายสายชลที่ว่า

“คนที่มาประชุมก็มีผมกับหัวหน้าผม มีพี่มาโนชกับเพื่อนเขา แล้วก็พี่เจ้าหน้าที่เป็นคนชวนมาประชุม ก็ถือว่ามาทันพร้อมหน้าพร้อมตากันทุกฝ่าย”

(สายชล, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

นายสมหมาย (หัวหน้างานของผู้กระทำผิด) มีความพึงพอใจในด้านจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ดังคำสัมภาษณ์ของนายสมหมายที่ว่า

“ด้านจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมก็ไม่น่าจะมากไปไม่น้อยไป ทำให้การประชุมเกิดขึ้นและเสร็จสิ้นโดยทุกฝ่ายได้แสดงความรู้สึกและความต้องการของตนอย่างครบถ้วน สมบูรณ์”

(สมหมาย, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

นางอัญชลี (พนักงานคุมประพฤติ) มีความพึงพอใจในด้านจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ดังคำสัมภาษณ์ของนางอัญชลีที่ว่า

“วันนี้ผู้เข้าร่วมประชุมก็ครบถ้วนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยตัวดิฉันจะติดต่อและประสานงานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในคดีทุกคน”

(อัญชลี, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบประเมินระดับความพึงพอใจในด้านความพึงพอใจในด้านจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างอันหมายรวมถึงผู้เข้าร่วมการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ โดยความพึงพอใจในด้านจำนวน

ผู้เข้าร่วมประชุมประสานสัมพันธ์ภาพมีระดับความพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ย (Mean) เท่ากับ 2.80 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เท่ากับ .447 เมื่อพิจารณาจากคำสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่ที่เป็นผู้เข้าร่วมประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ มีความพึงพอใจในจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ อันมีผู้ที่มีส่วนในคดีนี้ ได้แก่ นายมาโนชที่เป็นผู้เสียหาย นายพนมซึ่งเป็นเพื่อนของนายมาโนช นายสายชลผู้กระทำผิด นายสมหมายซึ่งเป็นเพื่อนของนายสายชล และนางอัญชลีพนักงานคุมประพฤติที่เป็นผู้ประสานงานและดำเนินการประชุม

สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของยศวันต์ บริบูรณ์ธนา (2553) เรื่อง ประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่มีต่อผู้เสียหายและผู้กระทำผิด พบว่าการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพส่วนใหญ่จัดขึ้นที่สำนักงานคุมประพฤติ บุคคลที่เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่ประกอบด้วยผู้เสียหายและผู้กระทำผิดฝ่ายละ 1 คน อย่างไรก็ตาม พบว่าการประชุมที่จัดขึ้นไม่มีผู้เสียหายหรือผู้กระทำผิดเข้าร่วมประมาณร้อยละ 1.6 และ 1.2 ตามลำดับ

5.2.6 ความพึงพอใจในด้านผลหลังการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ

นายมาโนช (ผู้เสียหาย) มีความพึงพอใจในด้านผลหลังการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพหลังจากการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ โดยเฉพาะที่นายสายชลซึ่งเป็นผู้กระทำผิดได้ทำการขอโทษนายมาโนชแล้ว ซึ่งทำให้นายมาโนชก็ไม่ได้ติดใจอะไรในการกระทำผิดของนายสายชลดังกล่าว เพราะนายมาโนชรู้สึกได้ว่านายสายชลงมีจิตสำนึกในการกระทำผิดของตนแล้ว และคงไม่มีใครอยากให้เกิดอุบัติเหตุในครั้งนี้นี่ขึ้น อีกทั้งนายสายชลงก็ได้อ้างอีกว่าหลังจากเกิดเหตุก็ได้เลิกการดื่มสุราไปเลย ซึ่งถ้าเป็นจริงตามคำกล่าวอ้างของนายสายชล นายมาโนชก็เห็นว่าเป็นเรื่องที่ดี ส่วนเรื่องผลการตัดสินคดีของศาล ก็ให้ดำเนินการไปตามกระบวนการยุติธรรมต่อไป การประชุมดังกล่าว จึงมีเนื้อหาสาระที่ครบถ้วนตามความต้องการของนายมาโนชจากการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพในครั้งนี้ ดังคำสัมภาษณ์ของนายมาโนชที่ว่า

“คงไม่มีใครตั้งใจหรืออยากให้เกิดอุบัติเหตุขึ้น เพราะฉะนั้นเมื่อมันเกิดขึ้นแล้วก็น่าจะมีโอกาสแบบนี้ให้ได้มาพูดคุยกันมากกว่า เพื่อให้ผมเองจะได้รับการเยียวยากันต่อไป ที่สำคัญ เมื่อเขาขอโทษผมก็ไม่ได้โกรธ

แค่นั้นอะไรเขาอีกต่อไป เขาเองก็บอกว่าหลังจากวันนั้นก็ไม่ได้ทานเหล้าอีกเลย ซึ่งถ้าเป็นจริงอย่างที่เขายกก็ถือว่าดีมาก ๆ”

(มาโนช, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

นายพนม (เพื่อนของผู้เสียหาย) มีความพึงพอใจในด้านผลหลังการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพหลังจากการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ดังคำสัมภาษณ์ของนายพนมที่ว่า

“บรรยากาศภายในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ สายชลเขาก็ได้ขอโทษมาโนช ซึ่งผมว่าเขาขอโทษอย่างจริงใจนะเท่าที่ผมรู้สึก และมันก็เป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้รู้สึกได้ว่าสายชลเค้าสำนึกว่าตนกระทำผิด ส่วนในด้านการดำเนินการไปตามกระบวนการยุติธรรมไปถึงศาลก็ให้ดำเนินต่อไปตามกระบวนการ”

(พนม, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

นายสายชล (ผู้กระทำผิด) มีความพึงพอใจในด้านผลหลังการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพหลังจากการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ในเริ่มแรก นายสายชลมีความประหม่าและกลัวว่านายมาโนชจะมีความโกรธแค้นไม่พอใจตน ดังนั้น เมื่อได้เข้ามาอยู่ร่วมกันในที่ประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ นายสายชลจึงได้ทำการขอโทษและสำนึกผิดอย่างจริงใจต่อนายมาโนชในที่ประชุม ดังคำสัมภาษณ์ของนายสายชลที่ว่า

“ผมนะสำนึกผิดอยู่แล้ว เพราะถ้าผมเห็นเขาผมคงไม่ทำให้เกิดเหตุการณ์แบบนี้ผมอยากแสดงความรับผิดชอบให้มากที่สุด แต่ผมก็ไม่รู้ว่าจะแสดงความรับผิดชอบได้ยังไงบ้าง ผมเองก็ไม่มีเงิน แต่อยากแสดงให้เขารู้ว่าผมสำนึกผิดและได้ขอโทษเขาไป”

(พนม, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

หลังจากที่นายสายชลได้มีโอกาสในการขอโทษแก่นายมาโนช ซึ่งนายมาโนชก็ไม่ได้ติดใจอะไรนายสายชลอีกต่อไป แต่ในส่วนเรื่องของผลการตัดสินคดีของศาล นายสายชลก็จะไปฟังคำพิพากษาคดีของศาลตามวันที่ศาลนัดต่อไป

นายสมหมาย (หัวหน้างานของผู้กระทำผิด) มีความพึงพอใจในด้านผล หลังการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพหลังจากการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ ดังคำ สัมภาษณ์ของนายสมหมายที่ว่า

“กระบวนการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพนี้ผมว่าดีมาก บางทีทุกฝ่ายที่ เป็นคนสำคัญไม่มีโอกาสได้เจอกัน ให้แต่ทนายประกันเป็นคนพูดคุย แต่ เมื่อได้มาเจอกันได้รู้ความรู้สึกของแต่ละฝ่าย ทำให้สามารถหันหน้ามาคุยและตกลงกันได้มากขึ้น ที่สำคัญพอได้ขอโทษ ได้รับการขอโทษ ความโกรธก็ถูกทำลายไป”

(สมหมาย, สัมภาษณ์, 29 กันยายน 2554)

ในส่วนของการดำเนินคดีทางอาญาก็ให้มีการดำเนินการตามกระบวนการต่อไปจนถึงที่ สิ้นสุดต่อไป

นางอัญชลิ (พนักงานคุมประพฤติ) มีความพึงพอใจในด้านผลหลังการ ประชุมประสานสัมพันธ์ภาพหลังจากการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ เพราะอย่างน้อยที่สุด คือ การประชุมประสานสัมพันธ์ภาพทำให้ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดได้มีการพูดคุยส่งผลให้ทั้งสอง ฝ่ายมีความเข้าอกเข้าใจกันมากขึ้น นายสายชลได้ขอโทษนายมาโนช ได้เกิดการให้อภัยกันเกิดขึ้น ในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพในครั้งนี้ ดังคำสัมภาษณ์ของนางอัญชลิที่ว่า

“จากตอนแรกที่ต่างฝ่ายต่างมีอะไรในใจ เมื่อมีโอกาสได้คุยกันก็เข้าใจกัน มากขึ้น อย่างน้อยที่สุดคือ การประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพทำให้ ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดได้มีการพูดคุยส่งผลให้ทั้งสองฝ่ายมีความ เข้าอกเข้าใจกันมากขึ้น เกิดการขอโทษและการให้อภัยกันเกิดขึ้นภายใต้ กระบวนการการประชุมในครั้งนี้”

(อัญชลิ, สัมภาษณ์, 29 กันยายน 2554)

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบประเมินระดับความพึงพอใจใน ด้านความพึงพอใจในด้านผลหลังการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างอัน หมายความถึงผู้เข้าร่วมการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ โดยความพึงพอใจในด้านผลหลังการ

ประชุมประสานสัมพันธ์ภาพมีระดับความพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ย (Mean) เท่ากับ 3.00 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เท่ากับ .000 เมื่อพิจารณาจากคำสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มตัวอย่างทุกคนที่เป็นผู้เข้าร่วมประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ มีความพึงพอใจในผลหลังการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ นายมานิชและนายสายชลได้มีโอกาสพบหน้าเพื่อที่จะทำความรู้จักกันให้มากขึ้น มีการพูดเพื่อแสดงความรู้สึก ผลกระทบ และการชดใช้เยียวยาของแต่ละฝ่าย นายสายชลได้มีโอกาสแสดงความสำนึกผิดอย่างจริงใจด้วยการตกลงที่จะดำเนินการชดใช้เยียวยา นายมานิชตามที่ได้เรียกร้อง และที่สำคัญคือนายสายชลได้ขอโทษนายมานิช ซึ่งนายมานิชก็ได้ให้อภัยแก่นายสายชล โดยในส่วนของกรดำเนินการระบวนการยุติธรรมกระแสหลักตามกฎหมาย โดยศาลก็ดำเนินต่อไป และทุกฝ่ายก็พร้อมที่จะยอมรับผลการพิพากษาพิจารณาคดีของศาล

สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของยศวันต์ บริบูรณ์ธนา (2553) เรื่อง ประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่มีต่อผู้เสียหายและผู้กระทำผิด พบว่า ผู้เสียหายมีความพอใจในระดับสูงต่อการได้รับการขอโทษ 4.94 คะแนน การได้บอกกล่าวถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น 4.95 คะแนน การได้รับคำตอบในสิ่งที่สงสัยหรือไม่เข้าใจ 4.71 คะแนน การร่วมตัดสินใจในการจัดการกับปัญหา 4.83 คะแนน และการได้รับการชดใช้ค่าเสียหาย 4.25 คะแนนจากคะแนนเต็ม 6 คะแนน และผู้กระทำผิดส่วนใหญ่ร้อยละ 95.7 เห็นว่าได้แสดงความรับผิดชอบอย่างเหมาะสม การแสดงความรับผิดชอบยังรวมถึงการให้การขอโทษ ซึ่งผู้กระทำผิดร้อยละ 96.1 ได้ขอโทษผู้เสียหาย โดยส่วนใหญ่เป็นการขอโทษระหว่างการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ

5.2.7 ความพึงพอใจในกระบวนการทั้งหมดในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพโดยรวม

โดยรวมแล้ว นายมานิช (ผู้เสียหาย) มีความพึงพอใจในกระบวนการทั้งหมดในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพโดยรวม นายมานิชจึงมีความเห็นว่า กระบวนการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพนี้เป็นกระบวนการที่ดีและมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการประสานสัมพันธ์ภาพที่ถูกต้องและคลายความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการเกิดอุบัติเหตุดังกล่าวซึ่งขาดซึ่งเจตนาในการกระทำ ดังคำสัมภาษณ์ของนายมานิชที่ว่า

“อุบัติเหตุไม่มีใครตั้งใจ เพราะฉะนั้นเมื่อเกิดแล้วน่าจะได้อภัยกันมากกว่า และกระบวนการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพนี้ก็

กระบวนการที่สำคัญเลยที่จะให้เราได้มาพูดคุยทำความเข้าใจกัน เพราะ อยู่ๆจะไปให้ศาลตัดสินคดีที่เกิดขึ้นทั้งสองฝ่ายยังไม่ได้คุยกันเลย มัน ไม่ใช่”

(มาโนช, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

การประชุมประสานสัมพันธ์ภาพเป็นกระบวนการที่เหมาะสมที่จะ นำมาใช้ในคดีประมาทรวมถึงคดีอื่นๆ และควรจัดให้มีการประชุมอย่างนี้อีกต่อไป นายมาโนช เล็งเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ดังคำสัมภาษณ์ของ นายมาโนชที่ว่า

“ตอนนั้นผมนอนร้องไห้กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอยู่ที่บ้านคนเดียวโดยไม่ให้ ลูกๆและภรรยาเห็น เพราะตอนนั้นมันทรมานมาก แต่พอได้มานั่งคุยใน วันนี้ ได้มาเปิดใจกันทั้งสองฝ่าย ก็ทำให้ผมมีความสบายใจมากขึ้น”

(มาโนช, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

นายพนม (เพื่อนของผู้เสียหาย) มีความพึงพอใจในกระบวนการทั้งหมด ในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพโดยรวม นายพนมเห็นว่าการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพใน ครั้งนี้มีความเหมาะสมและครบถ้วนและเป็นกระบวนการที่ดีที่น่าพอใจ ดังความเห็นของนาย มานพที่ว่าดังคำสัมภาษณ์ของนายพนมที่ว่า

“คิดว่ากระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่ดีที่มีประโยชน์ ทำให้ฝ่าย ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดได้หันหน้ามาคุยกัน ได้รู้จักขอโทษกัน ได้ให้อภัยกัน ผู้เสียหายและผู้กระทำผิด ได้พูดในสิ่งที่ตนคิดที่ตนที่รู้สึกโดยไม่ ต้องดำเนินการผ่านทนายเป็น คนกลาง อย่างน้อยที่สุดก็เพื่อให้มีความเข้าใจกันมากขึ้นไม่มากก็น้อย ดีเลยทีเดียว”

(พนม, **สัมภาษณ์**, 29 กันยายน 2554)

นายสายชล (ผู้กระทำผิด) มีความพึงพอใจในกระบวนการทั้งหมดในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพโดยรวม ดังนั้น นายสายชลเห็นว่าการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพนี้เป็นกระบวนการที่ดีที่ทำให้ได้รู้ว่าเขาคิดอย่างไร เราคิดอย่างไร ได้หันมาลองคิดเป็น

เขาคิดเป็นเรา เพื่อที่จะได้หันหน้ามาคุยกันได้ การประชุมประสานสัมพันธ์ภาพเป็นกระบวนการที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในคดีประมาทรวมถึงคดีอื่นๆ และควรจัดให้มีการประชุมอย่างนี้อีกต่อไป ดังคำสัมภาษณ์ของนายสายชลที่ว่า

“กระบวนการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพทำให้ได้รู้ว่าเขาคิดอย่างไร เราคิดอย่างไร ลองคิดเป็นเขา คิดเป็นเรา จะได้หันหน้ามาคุยกันได้ แล้วก็ น่าจะจัดแบบนี้ต่อไป เพราะเป็นประโยชน์ต่อผู้เข้าร่วมมากๆ”

(สายชล, สัมภาษณ์, 29 กันยายน 2554)

นายสมหมาย (หัวหน้างานของผู้กระทำผิด) มีความพึงพอใจในกระบวนการทั้งหมดในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพโดยรวม ดังคำสัมภาษณ์ของนายสมหมายที่ว่า

“การประชุมประสานสัมพันธ์ภาพผมว่าทำให้ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นลดลง ดีใจที่ได้คุยกัน ปกติเวลาคุยๆแต่ฝ่ายเรา ไม่มีโอกาสได้ทราบถึง ความรู้สึกของอีกฝ่ายหนึ่ง พอมาเปิดใจกันในวันนี้ก็ได้เข้าใจความรู้สึกซึ่งกันและกัน สายชลก็ได้ขอโทษพี่มาโนชแล้วพี่มาโนชก็ได้โกรธอะไรแล้ว”

(สมหมาย, สัมภาษณ์, 29 กันยายน 2554)

นอกจากนี้ การประชุมประสานสัมพันธ์ภาพยังทำให้ได้รู้ความรู้สึกของแต่ละฝ่าย การประชุมประสานสัมพันธ์ภาพเป็นกระบวนการที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในคดีประมาทรวมถึงคดีอื่นๆ และควรจัดให้มีการประชุมอย่างนี้อีกต่อไป ดังการให้สัมภาษณ์ของนายสมหมายว่า

“กระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่น่าจะดีและน่าจะนำไปใช้ เพราะบางสิ่งบางอย่างน่าจะคุยกันมากกว่าเป็นเรื่องของศาล”

(สมหมาย, สัมภาษณ์, 29 กันยายน 2554)

นางอัญชลี (พนักงานคุมประพฤติ) มีความพึงพอใจในกระบวนการทั้งหมดในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพโดยรวม โดยเห็นว่ากระบวนการการประชุมประสาน

สัมพันธภาพเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในคดีชัรบถโดยประมาทเป็นอย่างยิ่ง เพราะเจ้าหน้าที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานได้ดีกว่าบุคคลที่สามหรือตัวแทนของทั้งสองฝ่ายที่จะพูดคุยกันเองโดยไม่ได้พูดคุยแสดงความรู้สึกกันโดยตรง เพราะในคดีชัรบถโดยประมาทส่วนใหญ่ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดไม่มีโอกาสได้พบหน้าพูดคุยกัน ส่วนใหญ่จะมอบหน้าที่ดังกล่าวให้ทนายหรือบริษัทประกันภัยเป็นคนคุยกันเอง ซึ่งเป็นผลให้ความรู้สึกระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำผิดยังคงมีความไม่เข้าใจกันอยู่ตลอด ส่งผลให้คดีมีความยุ่งยากมากขึ้น โดยกระบวนการนี้ได้เปิดโอกาสให้ทั้งสองฝ่ายได้มาพบปะพูดคุยตกลงกัน เพราะอย่างน้อยทั้งผู้เสียหายและผู้กระทำผิดจะได้มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน เป็นการบรรเทาทางด้านจิตใจ ส่วนการตกลงค่าเสียหายที่เป็นทรัพย์สินจะเป็นอย่างไรก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง เพราะเรื่องของความประมาทคือไม่มีเจตนา ไม่มีใครอยากให้เกิดขึ้นเป็นเหตุสุดวิสัย และกระบวนการประชุมประสานสัมพันธภาพก็ควรจะมีการนำมาใช้อย่างต่อเนื่องเพื่อขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากความไม่ตั้งใจ ดังคำสัมภาษณ์ของนางอัญชลีที่ว่า

“กระบวนการนี้สำคัญมาก เพราะจะทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างดีขึ้น เมื่อทุกคนเต็มใจที่จะมาแสดงว่าทุกฝ่ายต่างเปิดใจที่จะมาคุย เปิดใจยอมรับกัน ถือว่าดีขึ้นในระดับหนึ่งแล้ว เมื่อได้มาคุยกันแล้วก็ต้องดีขึ้นแน่นอน”

(อัญชลี, สัมภาษณ์, 29 กันยายน 2554)

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบประเมินระดับความพึงพอใจในด้านความพึงพอใจในกระบวนการทั้งหมดในการประชุมประสานสัมพันธภาพโดยรวม พบว่ากลุ่มตัวอย่างอันหมายถึงความถึงผู้เข้าร่วมการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธภาพ โดยความพึงพอใจในด้านกระบวนการทั้งหมดในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธภาพโดยรวมมีระดับความพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ย (Mean) เท่ากับ 2.90 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เท่ากับ .136 เมื่อพิจารณาจากคำสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่ที่เป็นผู้เข้าร่วมประชุมประสานสัมพันธภาพ มีความพึงพอใจในกระบวนการทั้งหมดในการประชุมประสานสัมพันธภาพที่จัดขึ้นโดยพนักงานคุมประพฤติ โดยกระบวนการประชุมประสานสัมพันธภาพนี้เป็นการประชุมที่เปิดโอกาสให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ ฝ่ายผู้เสียหายและฝ่ายผู้กระทำผิดได้มีโอกาสได้พบปะพูดคุยเพื่อแสดงความรู้สึกและความต้องการของแต่ละฝ่าย เพื่อที่จะให้ทั้งสองฝ่ายได้ปรับความเข้าใจ แสดงการขอโทษและให้อภัยซึ่งกันและกัน และเป็นกระบวนการที่ดีและเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดประมาทซึ่งขาดเจตนาในการกระทำอีกด้วย

สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของยศวันต์ บริบูรณ์ธนา (2553) เรื่อง ประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่มีต่อผู้เสียหายและผู้กระทำผิด พบว่า ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดส่วนใหญ่พึงพอใจต่อการประชุมที่เกิดขึ้น โดยให้เหตุผลประกอบ เช่น ได้มีโอกาสพูดคุยแสดงความรู้สึกต่อกันทำให้เข้าใจกัน มีโอกาสทำข้อตกลงกัน บางส่วนพึงพอใจต่อการประชุมเนื่องจากคนกลางให้ความเป็นกันเอง ช่วยไกลเกลี่ย ให้คำแนะนำที่ดี และมีความเป็นกลาง และเมื่อสอบถามเพิ่มเติมถึงประสบการณ์ที่ได้รับขณะเข้าร่วมประชุม โดยให้ผู้เสียหายให้คะแนนความสำคัญในแต่ละประเด็น และให้ประเมินความพึงพอใจในประเด็นดังกล่าว ในขณะที่เข้าร่วมประชุมทำการประชุม พบว่าในภาพรวม ผู้เสียหายให้ความสำคัญกับประเด็นต่างๆในระดับสูง และรู้สึกพึงพอใจในระดับสูงเช่นเดียวกัน ประเด็นดังกล่าวได้แก่ การให้ผู้กระทำผิดกล่าวคำขอโทษ การได้มีโอกาสพูดคุยกับผู้กระทำผิดว่าจะจัดการกับความผิดที่เกิดขึ้นอย่างไร การได้รับคำตอบจากผู้กระทำผิดในส่วนที่สงสัยหรือไม่เข้าใจ การบอกผู้กระทำผิดให้เข้าใจถึงผลกระทบของอาชญากรรมที่เกิดขึ้น การได้รับการชดเชยค่าเสียหายจากผู้กระทำผิด การที่ผู้กระทำผิดแสดงความรับผิดชอบ เมื่อถามผู้เสียหายถึงความคิดเห็นที่มีต่อผู้กระทำผิดในระหว่างการประชุม ผู้เสียหายส่วนใหญ่เห็นว่าผู้กระทำผิดดูสำนึกผิด มีเพียงส่วนน้อยที่เห็นว่าผู้กระทำผิดมีที่ท่าที่ไม่เป็นมิตรหรือหลบเลี่ยงไม่เต็มใจเข้าร่วม และบางส่วนตอบว่าไม่แน่ใจหรือเห็นว่ามีท่าที่เฉยๆ และเมื่อสอบถามผู้กระทำผิดถึงประสบการณ์ที่ได้รับขณะเข้าร่วมประชุมพบว่าผู้กระทำผิดให้ความสำคัญกับประเด็นต่างๆในระดับสูงถึงสูงที่สุด และมีระดับความพึงพอใจในระดับสูงถึงสูงที่สุดเช่นเดียวกัน ประเด็นดังกล่าวได้แก่ การขอโทษผู้เสียหาย การได้พูดคุยกับผู้เสียหายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นและวิธีการจัดการต่อไป โอกาสในการชดเชยความผิดให้กับผู้เสียหาย ชุมชน หรือสังคม ทั้งนี้ ความคิดเห็นของคนกลางอันหมายถึงพนักงานคุมประพฤติต่อการประชุมนั้น สอดคล้องกับความคิดเห็นกับผู้เสียหายและผู้กระทำผิดว่า การประชุมที่เกิดขึ้นมีลักษณะที่สร้างความสมานฉันท์ระหว่างผู้กระทำผิดและผู้เสียหายมากที่สุด รองลงมาคือการเยียวยาความรู้สึกให้กับผู้เสียหายและการทำให้ผู้กระทำผิดสำนึกผิด และเห็นว่าการประชุมที่ผู้กระทำผิดกล้าแสดงว่าสำนึกผิดมีค่อนข้างน้อย โดยผู้กระทำผิดร้อยละ 74.8 มีความรู้สึกทางบวกต่อผู้เสียหายหลังการประชุม

จากการประเมินความพึงพอใจในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพโดยแบ่งเป็นความพึงใจในด้านต่างๆ แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ

ความพึงพอใจในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ	ความพึงพอใจ		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
1. ด้านการดำเนินการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ	2.50	0.612	พอใจมาก
2. รูปแบบที่ใช้ในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ	3.00	0.000	พอใจมาก
3. เวลาและสถานที่ที่ใช้ในการจัดการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ	2.60	0.136	พอใจมาก
4. ผู้ดำเนินการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ	2.95	0.111	พอใจมาก
5. จำนวนผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ	2.80	0.447	พอใจมาก
6. ผลหลังการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ	3.00	0.000	พอใจมาก
7. กระบวนการทั้งหมดในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพโดยรวม	2.90	0.136	พอใจมาก

ที่มา: พัฒนพงษ์ ทองเนื้อสูง, 2554

จากตารางแสดงผลการประเมินความพึงพอใจในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพจะเห็นได้ว่า ความพึงพอใจในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพของผู้เข้าร่วมประชุมในคดีนี้ในด้านการดำเนินการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.5 ซึ่งสามารถแปลระดับความพึงพอใจได้อยู่ในระดับ พอดีมาก ในด้านรูปแบบที่ใช้ในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.00 ซึ่งสามารถแปลระดับความพึงพอใจได้อยู่ในระดับ พอดีมาก ในด้านเวลาและสถานที่ที่ใช้ในการจัดการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.60 ซึ่งสามารถแปลระดับความพึงพอใจได้อยู่ในระดับ พอดีมาก ในด้านผู้ดำเนินการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.95 ซึ่งสามารถแปลระดับความพึงพอใจได้อยู่ในระดับ พอดีมาก ในด้านจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.80 ซึ่งสามารถแปลระดับความพึงพอใจได้อยู่ในระดับ พอดีมาก ในด้านผลหลังการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.00 ซึ่งสามารถแปลระดับความพึงพอใจได้อยู่ในระดับ พอดีมาก และในด้านการกระบวนการทั้งหมดในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพโดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.90 ซึ่งสามารถแปลระดับความพึงพอใจได้อยู่ในระดับ พอดีมาก

จึงสามารถสรุปความพึงพอใจในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพของผู้เข้าร่วมประชุมในคดีนี้โดยรวมได้ว่า ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพในคดีนี้มีความพึงพอใจกระบวนการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพในระดับพอใจมาก

5.3 ข้อเสนอแนะที่มีต่อการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ

นายพนมซึ่งเป็นเพื่อนของผู้เสียหายให้ความเห็นเกี่ยวกับการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพว่า กระบวนการในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพมีความเหมาะสมแล้ว ทั้งด้านเวลา สถานที่ ผู้เข้าร่วมประชุม รวมถึงพนักงานคุมประพฤติซึ่งเป็นผู้ดำเนินการประชุม แต่ถ้าเป็นไปได้ควรทำให้เร็วกว่านี้ และถ้ามีหลายครั้งได้ก็จะดี เพื่อให้ทุกฝ่ายได้พูดคุยและทำความเข้าใจติดตามผลการเยียวยากันได้ดีมากขึ้น

นางอัญชลิ พนักงานคุมประพฤติผู้ประสานงานการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพให้คำแนะนำเกี่ยวกับการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพว่า กระบวนการในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพของสำนักงานคุมประพฤติ ประชาชนทั่วไปจะเข้าใจว่ามีลักษณะที่เหมือนกันกับการทำงานของสำนักงานไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศาล ทำให้ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดมีความเข้าใจผิดว่าเป็นกระบวนการที่มีเนื้อหาสาระและกระบวนการที่มีความซ้ำซ้อนกัน จึงเป็นการเสียเวลาหากจะเข้าร่วมกระบวนการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพของสำนักงานคุมประพฤติอีก ทั้งที่ความเป็นจริงในส่วนของศาลไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศาลนั้นมีเนื้อหาสาระมุ่งเน้นในด้านการชดใช้เยียวยาในรูปแบบของจำนวนเงินมากกว่าทางด้านจิตใจของผู้เสียหายและผู้กระทำผิด จึงเป็นความเข้าใจคลาดเคลื่อนของผู้เสียหายและผู้กระทำผิด ทั้งยังส่งผลให้ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดไม่เห็นความสำคัญของการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพจึงไม่ตอบรับการเข้าร่วมประชุม ซึ่งตามหลักของการจัดประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ทุกฝ่ายจะต้องยินยอมเข้าร่วมการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพจึงจะสามารถจัดการประชุมขึ้นได้ อีกทั้งควรจัดให้มีการอบรมพนักงานคุมประพฤติที่จะทำหน้าที่ดำเนินการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพให้มากขึ้น เพื่อให้พนักงานคุมประพฤติมีความเชี่ยวชาญและสามารถอธิบายให้ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดได้เข้าใจในกระบวนการการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพของสำนักงานคุมประพฤติมากขึ้น

5.4 ผลการตัดสินของศาลชั้นต้น

เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2554 เวลา 9.00 น. ณ ศาลอาญา ได้ทำการพิพากษาพิจารณาในคดีชัชรอดขณะเมาสุราและของเมาอย่างอื่น เป็นเหตุให้เฉี่ยวชนผู้อื่นได้รับ

บาดเจ็บสาหัส และชักรถโดยประมาทเป็นเหตุให้เฉี่ยวชนผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ไม่หยุดรถให้ความช่วยเหลือตามสมควร ซึ่งมีนายมานิชเป็นผู้เสียหายและนายสายชลเป็นผู้กระทำผิด และเมื่อศาลสั่งให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการสืบเสาะและพินิจในคดีนี้ พนักงานคุมประพฤติได้จัดให้มีการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพขึ้นเมื่อวันพฤหัสบดีที่ 29 กันยายน พ.ศ.2554 เวลา 9.00 น. ณ ห้องประชุมสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา และพนักงานคุมประพฤติได้ทำรายงานการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพประกอบกับเอกสารสำนวนคดีเพื่อส่งให้ศาลประกอบการพิจารณาคดีเสนอแก่ศาลชั้นต้นไปแล้วนั้น ผลการพิพากษาพิจารณาคดีของศาลตัดสินออกมาว่า ศาลได้สั่งตัดสินลงโทษผู้กระทำผิดให้จำคุกเป็นเวลา 1 ปี 2 เดือน โดยไม่รอลงอาญา ทั้งนี้ ผู้กระทำผิดได้ทำเรื่องยื่นขอประกันตัวต่อศาล และดำเนินการยื่นเรื่องอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ต่อไป

จากการสัมภาษณ์นางอัญชลิ พนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญาผู้ประสานงานจัดการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพและรับผิดชอบคดีนี้ได้แสดงความเห็นประกอบคำตัดสินของศาลในคดีดังกล่าวว่า จากประสบการณ์ทำงานมีเห็นว่า ศาลคงมิได้มีความต้องการที่จะลงโทษผู้กระทำผิดด้วยวิธีการจำคุกแต่อย่างใด เนื่องด้วยเพราะการลงโทษผู้กระทำผิดในคดีการกระทำผิดโดยประมาทด้วยวิธีการจำคุกนั้น ไม่ได้มีประโยชน์ทั้งแก่ตัวผู้กระทำผิดและผู้เสียหายแต่อย่างใด แต่ศาลอาจจะมีความต้องการให้ผู้กระทำผิดรู้สึกมีจิตสำนึกถึงความผิดที่ผู้กระทำผิดได้กระทำลงไปอย่างแท้จริงและให้ได้ทำการชดเชยเยียวยาค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายให้เสร็จสิ้นเสียก่อน ฉะนั้น เมื่อผู้เสียหายยื่นประกันตัวและยื่นเรื่องทำการอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ไปแล้วนั้น หากผู้กระทำผิดได้ทำการชดเชยเยียวยาให้แก่ผู้เสียหายสำเร็จเสร็จสิ้นและเป็นที่น่าพอใจของทั้งผู้เสียหายและผู้กระทำผิดไปแล้ว ศาลอุทธรณ์อาจจะเมตตาพิจารณาตัดสินให้โทษจำคุกเป็นรอลงอาญา 1-2 ปี หรืออาจจะให้ผู้กระทำผิดรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติร่วมกับการทำงานบำเพ็ญประโยชน์ ทำกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ก็เป็นไปได้ แล้วแต่ความเห็นของศาลที่จะสังเกตเห็นว่าผู้กระทำผิดได้รู้สึกสำนึกผิดอย่างแท้จริงและได้รับผิดชอบชดเชยค่าเสียหายที่เกิดจากการกระทำผิดของตนหรือไม่อย่างไร

พนักงานคุมประพฤติได้ทำรายงานการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพประกอบกับเอกสารสำนวนคดีเพื่อส่งให้ศาลประกอบการพิจารณาคดีเสนอแก่ศาลได้สังเกตเห็นว่า ผู้กระทำผิดมีความสำนึกผิดในการกระทำผิดดังกล่าว อีกทั้งผู้กระทำผิดไม่เคยมีประวัติการกระทำผิดมาก่อน

พนักงานคุมประพฤติจึงได้ทำรายงานสำนวนเพื่อประกอบการพิจารณาคดีของศาล โดยพนักงานคุมประพฤติขอประทานเสนอความคิดเห็นให้ศาลใช้วิธีคุมประพฤติแก่ผู้กระทำผิดซึ่งน่าจะเป็นวิธีที่เหมาะสมและได้ผลที่ดีที่สุด โดยพนักงานคุมประพฤติขอประทานเสนอความเห็นไว้ว่า

1. ให้ผู้กระทำผิดรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติอย่างน้อย 4 ครั้งภายใน 1 ปี
2. ให้ผู้กระทำผิดทำงานบำเพ็ญประโยชน์ ทำกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ไม่น้อยกว่า 48 ชั่วโมง

แม้ว่าจากการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพในครั้งนี้ ทั้งฝ่ายผู้เสียหายและผู้กระทำผิดยังไม่สามารถทำการตกลงในการชดใช้เยียวยาค่าเสียหายในรูปของเงินค่าชดใช้เยียวยาตามที่ผู้เสียหายได้เรียกร้องไปยังผู้กระทำผิดได้ด้วยดีติดเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับบริษัทประกันภัยก็ตาม แต่อย่างน้อยอาจกล่าวได้ว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้รับการเยียวยาโดยการชดใช้ทางด้านจิตใจเป็นผลสำเร็จแล้วด้วยการที่ผู้กระทำผิดแสดงความสำนึกผิดและกล่าวขอโทษแก่ผู้เสียหาย ทำให้ผู้เสียหายคลายความโกรธเคืองที่เกิดขึ้นจากอุบัติเหตุที่เป็นผลจากความประมาทของผู้กระทำผิด อันเป็นผลจากการใช้กระบวนการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพมาใช้จัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาท ดังการให้สัมภาษณ์ของพนักงานคุมประพฤติที่กล่าวไว้ว่า

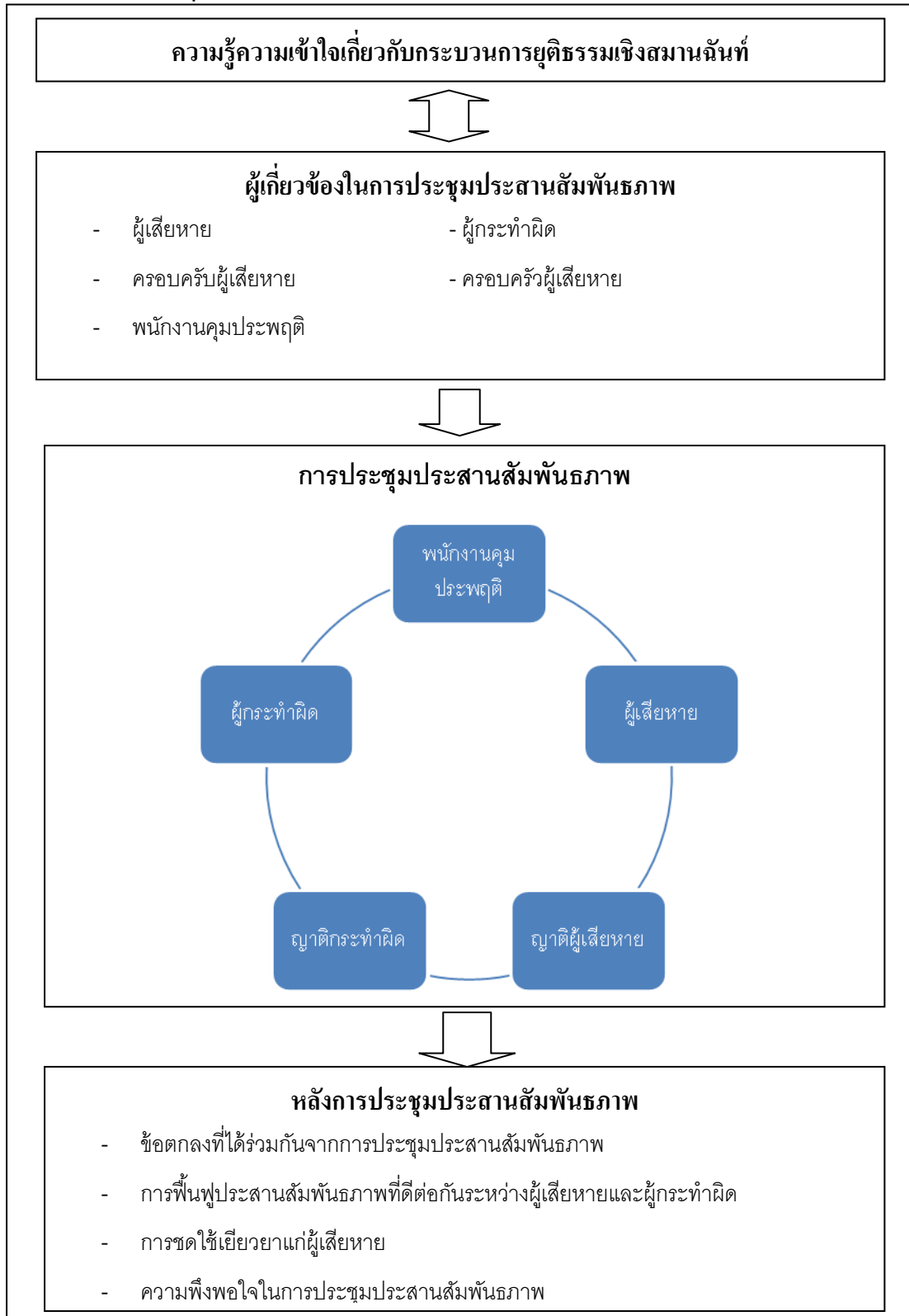
“ในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ อย่างน้อยทั้งผู้เสียหายและผู้กระทำผิดจะมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน มีการขอโทษและให้อภัยซึ่งกันและกัน เป็นการบรรเทาทางด้านจิตใจที่สามารถคลายความขัดแย้ง ความโกรธเคือง อันเกิดขึ้นจากการที่ผู้กระทำผิดกระทำลงไปด้วยความประมาทขาดเจตนาและไม่ได้ตั้งใจจะทำให้เกิด ส่วนการตกลงชดใช้เยียวยาค่าเสียหายในรูปแบบของตัวเงินนั้นจะเป็นอย่างไรก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง”

(อัญชลี, สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 2554)

กระบวนการขั้นตอนการจัดประชุมประสานสัมพันธ์ภาพจะมีการจัดการประชุมขึ้นในขั้นตอนของงานสืบเสาะและพิทักษ์ของพนักงานคุมประพฤติ หลังจากที่ศาลมีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤตีสืบและพิทักษ์ผู้กระทำผิดในคดีดังกล่าว โดยพนักงานคุมประพฤติ

จะสอบถามความต้องการให้มีการจัดประชุมประสานสัมพันธ์กับผู้เสียหายและผู้เกี่ยวข้องทุกคนแล้วจึงทำการนัดหมายวันและเวลา เมื่อจัดการประชุมแล้วพนักงานคุมประพฤติส่งรายงานการสืบเสาะประกอบกับสำนวนคดีเสนอต่อศาลเพื่อให้ศาลนำไปประกอบการพิจารณาคดีและพิพากษาคดีดังมีรูปภาพกระบวนการขั้นตอนการจัดประชุมประสานสัมพันธ์ในกรณีศึกษามาแล้วข้างต้นแล้วเห็น ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 4 การประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ

ที่มา : พัฒนพงษ์ ทองเนื้อสูง, 2555

2. องค์ประกอบในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาท

1. **ผู้เสียหาย** ในคดีการกระทำผิดโดยประมาท สิ่งที่เป็นผลกระทบอันเกิดจากคดีการกระทำผิดโดยประมาทคือความเสียหายด้านต่างๆที่เกิดขึ้น โดยความเสียหายที่เกิดขึ้นดังกล่าวแต่เดิมผู้เสียหายจะต้องดำเนินการฟ้องร้องเพื่อเรียกร้องการเยียวยาและค่าเสียหายจากผู้กระทำผิดตามที่ศาลเห็นสมควรซึ่งอาจจะเป็นไปได้ว่าผู้เสียหายได้รับการเยียวยาไม่เพียงพอกับความเสียหายที่เกิดขึ้น ในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาทนี้เอง เป็นโอกาสที่ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดจะได้ดำเนินการพูดคุยเจรจาเพื่อนำไปสู่การชดใช้เยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการคดีการกระทำผิดโดยประมาท

ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากคดีการกระทำผิดโดยประมาท แบ่งเป็นความเสียหายทางด้านชีวิตและร่างกาย จิตใจ และทรัพย์สิน กล่าวคือ

1.1 ความเสียหายในด้านชีวิตและร่างกาย เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นกับชีวิตและร่างกายของผู้เสียหาย เมื่อเกิดคดีการกระทำผิดชำรุดโดยประมาทขึ้นแล้ว ผู้เสียหายมักจะได้รับความเสียหายทางด้านร่างกายไม่มากก็น้อย ในคดีนี้เป็นคดีที่ผู้กระทำผิดโดยประมาทในคดีการชำรุดประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บสาหัสนั้น บอกถึงลักษณะการบาดเจ็บซึ่งเป็นการความเสียหายที่เกิดขึ้นกับชีวิตและร่างกายของผู้เสียหายที่เกิดจากคดีที่เกิดขึ้น โดยความเสียหายด้านชีวิตและร่างกายสามารถแบ่งระดับความเสียหายได้ตามความเห็นของแพทย์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิติเวชคลินิก (Clinical Forensic) ซึ่งเป็นเป็นสาขาย่อยของนิติวิทยาศาสตร์ว่าด้วยการตรวจร่างกายและให้ความเห็นเกี่ยวกับคดีที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้ป่วยที่เป็นผู้เสียหายหรือผู้ป่วยคดี เช่นถูกข่มขืนกระทำชำเรา ถูกทำร้ายร่างกายจนบาดเจ็บสาหัส หรือผู้ที่ประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ โดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิติเวชคลินิกจะเกี่ยวข้องในส่วนของผู้เสียหายที่มีบาดแผล (Wounds) เป็นบาดแผลที่ผู้เสียหายได้รับ ซึ่งอาจเกิดจากการที่ผู้เสียหายถูกทำร้ายร่างกายหรือทำร้ายตนเอง รวมถึงการเกิดอุบัติเหตุในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งภายในสถานที่ปฏิบัติงาน ที่อยู่อาศัยหรือแม้แต่การจมน้ำ ทางบกและทางอากาศ ผู้เสียหายที่ถูกส่งมาจากเจ้าหน้าที่พนักงาน เป็นผู้เสียหายที่ถูกส่งตัวมาจากเจ้าพนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่พนักงานอัยการ เจ้าหน้าที่พนักงานของศาล เจ้าหน้าที่พนักงานของทัณฑสถาน ฯลฯ เพื่อทำการตรวจสอบ

ร่างกายจากการถูกกระทำ หรือทำการตรวจสอบพยานหลักฐานในรูปคดี หรือประเมินสถานภาพของผู้เสียหาย

นิติเวชคลินิก (Clinical Jurisprudence or Clinical Forensic Medicine) (พัชรา สิ้นลอยมา, 2553) หมายถึง การตรวจผู้ป่วยที่แพทย์ตรวจแล้วต้องให้ความเห็นแก่พนักงานสอบสวนโดยอาศัยจากอาการและการตรวจร่างกาย และสิ่งตรวจพบ วัตถุพยานต่าง ๆ เช่น ผู้ป่วยถูกข่มขืนกระทำชำเรา ผู้ป่วยได้รับอันตรายเกิดบาดแผลชนิดต่าง ๆ ไม่ว่าจะจากอุบัติเหตุทำตัวเอง หรือถูกทำร้ายจากบุคคลอื่น ผู้ป่วยถูกสารพิษชนิดต่าง ๆ ถูกสารทางกายภาพ เช่น ความร้อน ไฟฟ้า เป็นต้นได้รับอันตรายจากกลุ่มพวกดioxin เช่น จมน้ำ แขนงคอบ เป็นต้นรวมทั้งบุคคลต่าง ๆ ที่พนักงานสอบสวนส่งมาให้แพทย์ทำการตรวจได้ เช่น คนถูกวางยาสลบชนิดต่าง ๆ หญิงถูกข่มขืนกระทำชำเรา ตรวจอายุบุคคลว่าอายุเท่าไร เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้ป่วยที่อาจได้รับค่าชดเชยจากกรมแรงงาน แพทย์ก็ต้องตรวจผู้ป่วยและให้ความเห็นแก่กรมแรงงานว่าการที่ผู้ป่วยได้รับอันตรายบาดเจ็บ ต้องพิจารณาสูญเสียอวัยวะคิดเป็นกี่เปอร์เซ็นต์เพื่อจ่ายเงินชดเชยให้แก่ผู้บาดเจ็บการตรวจผู้ป่วยคดีชนิดต่าง ๆ นี้ การที่แพทย์ให้ความเห็นแก่พนักงานสอบสวนในทางคดีอาญาอาจนำไปใช้ในคดีแพ่งเกี่ยวกับฟ้องร้องในเรื่องละเมิดได้อีกด้วยการทำพินัยกรรมของผู้ป่วยอาจจะต้องให้แพทย์เป็นพยานเพื่อรับรองว่าขณะทำพินัยกรรมผู้ป่วยมีสติสัมปชัญญะดี ไม่หมดสติ หรือสติฟั่นเฟือน หรือวิกลจริต โดยแพทย์จะเป็นผู้ให้ความเห็นในใบรับรองแพทย์เพื่อประกอบคดีโดยอาศัยตามลักษณะองค์ความรู้ทางการแพทย์ (Base Evidence) และตามตำรามาตรฐานทางการแพทย์ (Text Books) โดยพิจารณาจากการรับการรักษาของผู้ได้รับการบาดเจ็บว่าจะต้องได้รับการรักษาตามอาการบาดเจ็บเป็นจำนวนกี่วัน เพื่อนำไปประกอบอ้างอิงในชั้นพนักงานสอบสวน ชั้นอัยการ และชั้นศาล

แพทย์หญิงวรัทพร สิทธิจรรยา หัวหน้าภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับการแบ่งระดับการบาดเจ็บดังกล่าวสัมภาษณ์ของแพทย์หญิงวรัทพร สิทธิจรรยา ว่า

“การให้ความเห็นของแพทย์เกี่ยวกับระดับความบาดเจ็บในกรณีผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บนั้น แพทย์จะใช้ดุลยพินิจตามลักษณะองค์ความรู้ทางการแพทย์ (Base Evidence) และตามตำรามาตรฐานทางการแพทย์ (Text Books) โดยพิจารณาจากการรับการรักษาของผู้ได้รับการบาดเจ็บว่าจะต้องได้รับการรักษา

ตามอาการบาดเจ็บเป็นจำนวนกี่วัน จากบาดแผลที่ต้องทำการรักษาโดยดูความกว้างความลึกของบาดแผล เช่น บาดแผลถลอกก็ไม่จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการรักษาหลายวัน แต่ถ้าเป็นกระดูกหักหรือถูกไฟลวกซึ่งจำเป็นต้องใช้เวลาในการติดตามการรักษาบาดแผลที่เกิดขึ้นเพราะแผลอาจได้รับการติดเชื้อได้ จึงต้องใช้เวลาในการรักษาเป็นเวลานานแพทย์ก็จะลงความเห็นว่าเป็นลักษณะการบาดเจ็บสาหัสเพราะต้องใช้เวลาเกินกว่า 20 วันในการรักษาบาดแผลดังกล่าว ฉะนั้น กฎหมายที่ระบุว่าบาดเจ็บสาหัสคืออะไรก็จะอ้างอิงตามลักษณะองค์ความรู้ทางการแพทย์ (Base Evidence) และตามตำรามาตรฐานทางการแพทย์ (Text Books)”

(แพทย์หญิงวรัทพร สิทธิเจริญ, **สัมภาษณ์**, 26 มกราคม 2555)

โดยในส่วนท้ายของใบรับรองแพทย์เพื่อประกอบการพิจารณาให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถแบ่งระดับการบาดเจ็บได้ดังนี้

- การบาดเจ็บที่ไม่มีบาดแผลชัดเจนหรือเพียงถลอกเล็กน้อย
- บาดเจ็บเล็กน้อย หมายถึงประมาณระยะเวลาพักรักษา 0-7 วัน
- บาดเจ็บธรรมดา หมายถึงประมาณระยะเวลาพักรักษา 8-20 วัน
- บาดเจ็บสาหัส หมายถึงประมาณระยะเวลาพักรักษา เกินกว่า 20 วัน
- พุพพลภาพ หมายถึงไม่สามารถประกอบกิจ/อาชีพตามปกติได้

สอดคล้องกับการนำมาใช้บัญญัติเป็นกฎหมายในประมวลกฎหมายอาญา สำหรับคำว่า “สาหัส” ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 297 ซึ่งได้บอกไว้ว่า อันตรายสาหัสมีด้วยกันทั้งหมด 8 กรณี ดังนี้

- 1) ตาบอด หูหนวก ลิ้นขาด หรือเสียอวัยวะประสาท
- 2) เสียอวัยวะสืบพันธุ์หรือความสามารถสืบพันธุ์
- 3) เสียแขน ขา มือ เท้า นิ้วหรืออวัยวะอื่นใด
- 4) หน้าที่เสียโฉมอย่างติดตัว
- 5) แหว่งลูก
- 6) จิตพิการอย่างติดตัว

7) ทุพพลภาพ หรือป่วยเจ็บเรื้อรังซึ่งอาจถึงตลอดชีวิต

8) ทุพพลภาพ หรือป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่า 20 วัน หรือจนประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่า 20 วัน

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ.2535 บริษัทที่รับประกันภัยต้องจ่ายผู้ประสบอุบัติเหตุจากรถวงเงินสูงสุดไม่เกิน 100,000 บาท ต่อหนึ่งคน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน กล่าวคือ ส่วนที่ 1 ค่าเสียหายเบื้องต้น (วงเงิน 50,000 บาท) และส่วนที่ 2 เสียหายส่วนเกินค่าเสียหายเบื้องต้นเมื่อมีการพิสูจน์ความถูกต้องแล้ว กรณีความเสียหายต่อชีวิต หรือตามที่กฎกระทรวงกำหนดกรณีใดกรณีหนึ่งหลายกรณี ดังนี้

1. ตาบอด
2. หูหนวก
3. เป็นใบ้ หรือเสียความสามารถในการพูด หรือลิ้นขาด
4. สูญเสียอวัยวะสืบพันธุ์
5. เสียแขนขา มือ เท้า นิ้ว และอวัยวะอื่นใด
6. จิตพิการอย่างติดตัว
7. ทุพพลภาพอย่างถาวร

กรณีความเสียหายต่อชีวิตดังกล่าวสอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 297 ซึ่งได้บอกไว้ว่า อันตรรายสาหัสมีด้วยกัน 8 กรณี ฉะนั้นจะเห็นได้ว่า การกำหนดระดับความบาดเจ็บสาหัสของประมวลกฎหมายอาญา ได้ถูกนำไปใช้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ.2535 อีกด้วย

อย่างไรก็ดี ระดับความบาดเจ็บซึ่งเป็นความเสียหายด้านชีวิตและร่างกายที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหายเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่จะยังผลไปสู่ความสำเร็จของการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาทในรูปแบบของการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ เนื่องด้วย ระดับการบาดเจ็บต่างๆ มีความเสียหายในชีวิตและร่างกายของผู้เสียหายจากบาดเจ็บเพียงเล็กน้อยไปจนกระทั่งบาดเจ็บสาหัส นายมาโนชแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความบาดเจ็บที่มีผลต่อความสำเร็จในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ดังคำสัมภาษณ์ของนายมาโนชที่ว่า

“ถ้าผมเจ็บไม่มากเท่าที่เป็นอยู่ ผมก็คงไม่เรียกร้องอะไรมาก เอาเท่าที่เป็นที่
 บาดเจ็บจริงๆ แค่ว่าค่าหาหมอก็คพอแล้วก็เลิกแล้วกันไป มา นั่งคุยกันก็ง่ายๆ
 คงไม่มีอะไรมาก แต่นี่ผมเจ็บหนักมาก มันกระทบกับชีวิตของผมมาก ผมก็เลย
 ต้องเรียกร้องสิทธิของผมให้เขารับผิดชอบที่เขาขับรถมาชนผม”

(นายมานิต, **สัมภาษณ์**, 24 มกราคม 2555)

นายพนมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความบาดเจ็บที่มีผลต่อความสำเร็จใน
 การประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ดังคำสัมภาษณ์ของนายพนมที่ว่า

“ถ้าบาดเจ็บเล็กน้อยเราคงไม่ต้องคุยอะไรกันมากมาย แต่พอแบบนี้มันบาดเจ็บ
 สาหัสเลยต้องมาคุยกันให้เข้าใจกันเพื่อที่จะได้รับผิดชอบค่าเสียหายอย่าง
 พอสมควร”

(พนม, **สัมภาษณ์**, 24 มกราคม 2555)

นายสายชลแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความบาดเจ็บที่มีผลต่อความสำเร็จ
 ในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ดังคำสัมภาษณ์ของนายสายชลที่ว่า

“ถ้าเล็กๆน้อยๆแล้วมานั่งคุยกันก็คงจบง่ายเพราะผมก็รับผิดชอบน้อย อะไรๆก็ไม่
 ลำบากมาก นี่พี่เขาก็เจ็บหนักผมก็รู้ ผมก็พยายามรับผิดชอบมากที่สุดเท่าที่ทำ
 ได้แล้วครับ”

(สายชล, **สัมภาษณ์**, 25 มกราคม 2555)

นายสมหมายมีแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความบาดเจ็บที่มีผลต่อ
 ความสำเร็จในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ดังคำสัมภาษณ์ของนายสมหมายที่ว่า

“ถ้าทุกฝ่ายได้รับความเสียหายน้อยแล้วใช้กระบวนการประชุมมาพูดคุยตกลง
 กันคงไม่มีอะไรมากมาย คงสำเร็จได้ไม่ยากเพราะเป็นความเสียหายน้อย แต่ถ้า
 ความเสียหายเยอะๆอย่างที่ว่าเค้าเจ็บหนักๆหรือค่าเสียหายที่เกิดขึ้นสูงก็อาจจะ
 ต้องพูดคุยทำความเข้าใจกันมากหน่อย อาจต้องใช้เวลา”

(สมหมาย, **สัมภาษณ์**, 24 มกราคม 2555)

นางอัญชลีแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความบาดเจ็บที่มีผลต่อความสำเร็จในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ดังคำสัมภาษณ์ของนางอัญชลีที่ว่า

“ถ้าในคดีที่ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บหรือความเสียหายทั้งทางร่างกายและทรัพย์สินน้อยแล้วเอากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ก็มีความเป็นไปได้สูงมากกว่าจะประสบความสำเร็จมากกว่าในกรณีที่ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บหรือความเสียหายมาก เพราะเมื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นน้อย ค่ารักษาพยาบาลก็น้อย ผู้เสียหายก็ยังสามารถที่จะดำเนินชีวิตประจำวันได้ตามปกติโดยไม่มีผลกระทบต่อชีวิตของผู้เสียหายมากนัก ผู้เสียหายส่วนใหญ่ก็จะพูดคุยทำความเข้าใจเพื่อประสานสัมพันธ์ภาพให้กลับมาดีต่อกันเหมือนเช่นเดิม และผู้เสียหายก็เรียกร้องค่าเสียหายตามใบรับรองแพทย์เท่านั้น”

(อัญชลี, สัมภาษณ์, 24 มกราคม 2555)

1.2 ความเสียหายในด้านจิตใจ เป็นความเสียหายที่เป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นกับจิตใจจากคดีที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหาย ซึ่งไม่ว่าจะเป็นผลกระทบด้านต่างๆที่เกิดจากคดีการกระทำผิดโดยประมาทที่เกิดขึ้นทั้งทางด้านชีวิตและร่างกาย ทำให้ผู้เสียหายอาจจะต้องทำการรักษาตัวให้หายดีเป็นปกติจากอาการบาดเจ็บที่เป็นผลจากคดีที่เกิดขึ้น รวมถึงความเสียหายของทรัพย์สินที่เกิดขึ้น ผู้เสียหายอาจรู้สึกหดหู่ ท้อแท้ ท้อถอยอาการคิดมาก จนกระทั่งผู้เสียหายอาจเกิดอาการคิดสั้นฆ่าตัวตายได้ การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีคดีการกระทำผิดโดยประมาทนี้จึงเป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เสียหายได้รับการบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นในด้านจิตใจทางด้านความรู้สึกของผู้เสียหายในการพบปะพูดคุยเจรจาให้ผู้กระทำผิดได้รับทราบความเสียหายทางด้านจิตใจที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหาย

1.3 ความเสียหายในด้านทรัพย์สิน อันหมายรวมถึงทรัพย์สินต่างๆที่เป็นความเสียหายอันเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดโดยประมาทที่เกิดขึ้น ทั้งขณะเกิดเหตุและหลังเกิดเหตุ ได้แก่

1) **ยานพาหนะในวันเกิดเหตุ** ในคดีขับรถประมาท สิ่งแรกที่เราเห็นได้ชัดว่าเกิดความเสียหายขึ้นในด้านทรัพย์สินคือ รถยนต์คันเกิดเหตุทั้งของผู้เสียหายและผู้กระทำผิด โดยอาจจะมีความเสียหายมากน้อยขึ้นอยู่กับความรุนแรงของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น

2) **ค่าเสียหายจากการรักษาพยาบาล** เป็นค่าใช้จ่ายที่จำเป็นจะต้องเกิดขึ้นจากคดีประมาท ไม่ว่าผู้เสียหายจะได้รับบาดเจ็บมากหรือน้อยเพียงใดก็ตาม ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากการรักษาพยาบาลก็จะต้องเกิดขึ้น โดยในส่วนใหญ่ผู้เสียหายจะได้รับการชดเชยเยียวยาจากบริษัทประกันภัยรถยนต์ ผู้กระทำผิดโดยส่วนใหญ่จึงไม่มีโอกาสได้รับผิดชอบโดยตรงโดยการพูดคุยเยียวยาในส่วนอื่น ๆ นอกจากค่ารักษาพยาบาลที่บริษัทประกันภัยรถยนต์เป็นผู้รับผิดชอบ การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีคดีการกระทำผิดโดยประมาทจะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายได้รับทราบความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหาย และเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดได้มีโอกาสชดเชยเยียวยาผู้เสียหายในด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากค่ารักษาพยาบาลที่บริษัทประกันภัยรถยนต์เป็นผู้รับผิดชอบไปแล้ว เช่น ค่ารักษาพยาบาลเบื้องต้น ค่าทำขวัญ เป็นต้น

3) **ค่าเสียหายด้านอื่น ๆ** ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากคดีประมาทที่เกิดขึ้น อาจเป็นค่าเสียหายด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอันเป็นผลกระทบจากคดีที่เกิดขึ้น เช่น ค่ารายได้ประจำเดือน ค่าเสียโอกาส ค่ายานพาหนะในขณะรักษาพยาบาลและดำเนินคดี เป็นต้น

2. **ผู้กระทำผิด** ผู้กระทำผิดโดยประมาทในคดีการขับรถประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บสาหัสนั้น เป็นผู้กระทำผิดโดยมีพฤติการณ์และองค์ประกอบกล่าวคือ

2.1 **การขับรถชน** ผู้กระทำผิดโดยประมาท อาจมีปัจจัยอื่นที่เป็นปัจจัยร่วมซึ่งมีผลให้ผู้กระทำผิดกระทำผิดโดยประมาทได้ ดังนี้

1) **พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522** ผู้กระทำผิดเป็นผู้ที่กระทำผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 อันสามารถที่จะจำแนกการกระทำที่เป็นการทำผิดของผู้กระทำผิดดังกล่าวตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก คือ

มาตรา 43 ห้ามมิให้ผู้ขับขี่ขับรถ

- (1) ในขณะที่อ่อนความสามารถในอันที่จะขับ
- (2) ในขณะที่เมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น
- (3) ในลักษณะกีดขวางการจราจร
- (4) โดยประมาทหรือน่าหวาดเสียว อันอาจเกิดอันตราย

แก่บุคคลหรือทรัพย์สิน

(5) ในลักษณะที่ผิดปกติวิสัยของการขับรถตามธรรมดา หรือไม่อาจแลเห็นทางด้านหน้าหรือด้านหลังด้านใดด้านหนึ่งหรือทั้งสองด้านได้พอแก่ความปลอดภัย

(6) คร่อมหรือทับเส้นหรือแนวแบ่งช่องเดินรถ เว้นแต่เมื่อเปลี่ยนช่องเดินรถ เลี้ยวรถหรือกลับรถ

(7) บนทางเท้าโดยไม่มีเหตุอันสมควร เว้นแต่รถลากเข็น สำหรับทารก คนป่วยหรือคนพิการ

(8) โดยไม่คำนึงถึงความปลอดภัยหรือความเดือดร้อนของผู้อื่น

โดยในคดีการกระทำผิดในคดีที่เป็นกรณีศึกษานี้ ผู้กระทำผิดมีการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43 (2) ห้ามมิให้ผู้ขับขี่ขับรถในขณะที่เมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น

2) **อายุ** อายุของผู้กระทำผิด เป็นส่วนหนึ่งในการบ่งบอกถึงวุฒิภาวะในการควบคุมรถยนต์ไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ ดังนั้น กรมการขนส่งทางบกจึงมีการบัญญัติคุณสมบัติของผู้ที่สามารถทำใบอนุญาตขับรถไว้ในพระราชบัญญัติ รถยนต์ พ.ศ. 2522 ดังนี้

1) ต้องเป็นบุคคลที่ อายุ 15 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป สำหรับผู้ที่ต้องการขอมีใบอนุญาตขับขี่รถจักรยานยนต์

2) ต้องเป็นบุคคลที่ อายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป สำหรับผู้ที่ต้องการขอมีใบอนุญาตขับขี่รถยนต์ส่วนบุคคล

- 3) มีความรู้และความสามารถในการขับรถ
- 4) มีความรู้ในข้อบังคับการเดินรถตามพระราชบัญญัติรถยนต์ และตามกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบก
- 5) ไม่เป็นผู้มีร่างกายพิการจนเป็นที่เห็นได้ว่าไม่สามารถขับรถได้
- 6) ไม่มีโรคประจำตัวที่ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมเห็นว่าอาจเป็นอันตรายขณะขับรถ
- 7) ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือน
- 8) ไม่มีใบอนุญาตขับรถชนิดเดียวกันอยู่แล้ว
- 9) ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกยึดหรือเพิกถอนใบอนุญาตขับรถ

ฉะนั้น ผู้ที่สามารถมีใบอนุญาตขับรถได้นั้น จะต้องเป็นผู้มีอายุพอควรที่สามารถจะมีวุฒิภาวะในการขับรถบนท้องถนนได้อย่างปลอดภัย

2.2 การชดเชยเยียวยาผู้เสียหายเบื้องต้น เมื่อเกิดคดีขึ้น หากผู้กระทำผิดได้มีการชดเชยเยียวยาให้กับผู้เสียหายในเบื้องต้น จะเป็นการเริ่มประสานสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างกัน เป็นอย่างดี สามารถที่จะประสบความสำเร็จในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้สูง ไม่ว่าจะเป็นการจัดการรับผิดชอบในส่วนของค่ารักษาพยาบาลของผู้เสียหาย การไปเยี่ยมเยียนผู้เสียหายของผู้กระทำผิด เป็นต้น ดังคำสัมภาษณ์ของนายมานิชที่ว่า

“แม้เค้าชนแล้วหนีไปเค้าบอกว่าไม่เห็นก็ไม่ตั้งใจอะไร พอเค้ายอมรับผิดมาเยี่ยมเราบ้าง มาดูแลหรือสนใจรับผิดชอบในสิ่งที่เกิดขึ้นผมก็ว่าดีแล้ว ผมก็ไม่ได้ตั้งใจอะไร”

(นายมานิช, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2555)

3. ผู้เกี่ยวข้องกับผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย เป็นผู้มีส่วนร่วมในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ เนื่องจากญาติ หรือครอบครัว ผู้เกี่ยวข้องกับผู้เสียหายและผู้กระทำผิด เป็นผู้ได้รับความเสียหายจากคดีที่เกิดขึ้นโดยทางอ้อม ฉะนั้น จำเป็นจะต้องเชิญให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งอาจจะ

เป็นบิดามารดา คู่สมรส บุตร ญาติ หรือบุคคลอื่น ๆ ที่ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดมีความสัมพันธ์และได้รับหรือทราบถึงผลกระทบจากคดีที่เกิดขึ้น

4. พนักงานคุมประพฤติ พนักงานคุมประพฤติ เป็นผู้ทำหน้าที่คนกลางผู้ประสานงานในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีคดีการกระทำผิดโดยประมาท โดยเป็นผู้ดำเนินการให้เกิดการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพในขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจซึ่งอยู่ในส่วนงานของสำนักงานคุมประพฤติตามที่ศาลมีคำสั่ง ดังนั้น พนักงานคุมประพฤติผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และเป็นผู้เชี่ยวชาญในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีคดีการกระทำผิดโดยประมาทมาใช้ในการขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจจึงมีความสำคัญมาก เพราะเป็นกลไกสำคัญในการจัดการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพให้มีขึ้น ซึ่งมีปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีคดีการกระทำผิดโดยประมาทมาใช้ในการขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจ ดังนี้

4.1 ต้องได้รับความยินยอมจากทุกฝ่าย เป็นกระบวนการที่จำเป็นต้องได้รับการยินยอมจากทุกฝ่ายจึงจะสามารถดำเนินการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีคดีการกระทำผิดโดยประมาทได้ และในขั้นตอนการเชิญชวนให้ผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด และผู้เกี่ยวข้อง ให้เข้าร่วมในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญชำนาญในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่จะนำมาใช้ในการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ไม่เช่นนั้นเมื่อผู้เกี่ยวข้องไม่มีความเข้าใจและไม่เห็นความสำคัญในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้อาจไม่เกิดขึ้น

4.2 ต้องอาศัยความรู้และความชำนาญ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นกระบวนการที่จำเป็นจะต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการที่ผ่านการอบรมเชิงสมานฉันท์เป็นผู้ดำเนินการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จึงถูกมองว่ายาก ผู้นำมาใช้ถ้าไม่มีความชำนาญมีความกังวลว่าจะไม่สำเร็จหากนำกระบวนการดังกล่าวมาใช้

4.3 พนักงานคุมประพฤติยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ต้องผ่านการอบรม พนักงานคุมประพฤติผู้จัดให้มีการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความ

ขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาท จะต้องได้รับการอบรมให้เป็นพนักงานคุมประพฤติ ผู้เชี่ยวชาญด้านกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ซึ่งปัจจุบันมีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาพนักงานคุมประพฤติให้มีความเชี่ยวชาญในด้านการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้

สอดคล้องกับข้อเสนอแนะในการวิจัยของ Angkana Boonsit (2004) เรื่อง Restorative Justice And Domestic Violence ว่า ควรให้มีหลักสูตรฝึกอบรมอย่างเข้มข้น สำหรับบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมและผู้ที่เกี่ยวข้อง และจำเป็นต้องตั้งศูนย์ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการอบรม ศึกษา วิจัย และประสานงานในโครงการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

4.4 พนักงานคุมประพฤติยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มีจำนวนน้อย พนักงานคุมประพฤติผู้ที่ได้รับการอบรมการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในแต่ละสำนักงานมีจำนวนน้อย และพนักงานคุมประพฤติที่ได้ผ่านการอบรมขออนุญาตย้ายไปสำนักงานอื่น ทำให้บางสำนักงานไม่สามารถใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาทได้

4.5 กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไม่ได้เป็นตัวชี้วัดของกรมคุมประพฤติ พนักงานคุมประพฤติปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดของกรมคุมประพฤติ ดังนั้นหากไม่มีการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้เป็นตัวชี้วัดในการทำงานของกรมคุมประพฤติ พนักงานคุมประพฤติซึ่งมีภาระงานเกินอัตรากำลังที่มีอยู่ในแต่ละสำนักงานจึงไม่ได้มีการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้เท่าที่ควร

4.6 ไม่มีสถานที่ที่เหมาะสมในการดำเนินการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ สำนักงานคุมประพฤติบางสำนักงานไม่มีสถานที่ที่เหมาะสมในการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้

การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาทได้โดยมีพนักงานคุมประพฤติเป็นผู้ประสานงานจัดการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพจึงมีเหตุปัจจัยหลายอย่างที่ไม่ส่งเสริมให้มีการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้เท่าที่ควร ดังคำสัมภาษณ์ของพนักงานคุมประพฤติที่ว่า

“การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้เป็นสิ่งที่ทำยากบางคนเลยไม่กล้าทำ เพราะกลัวไม่สำเร็จ เพราะต้องให้ทุกคนยอม พนักงานคุมประพฤติที่มีความรู้เรื่อง กระบวนการนี้ก็มีน้อย แถมบางสำนักงานไม่มีเลยด้วยซ้ำเพราะย้ายไปที่อื่นก็หมด ซึ่งจริงๆแล้วที่ว่ามันเป็นกระบวนการที่ดีมีประสิทธิภาพนะ ทำแล้วสำเร็จจะเป็นคุณูปการ ของตัวพนักงานคุมประพฤติเอง เลยแหละว่าทำให้ความรู้สึกระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำผิดดีขึ้น”

(อนุลักษณ์ สาริกบุตร, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2555)

5. **ผู้บริหารกรมคุมประพฤติ** ผู้บริหารกรมคุมประพฤติเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการผลักดัน ส่งเสริมให้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ได้มีการนำมาใช้ในขั้นตอนในส่วนของกรมคุม ประพฤติ นโยบายส่งเสริมให้มีการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ จะปรากฏออกมา ในรูปแบบของตัวตัวชี้วัดของกรมคุมประพฤติ ซึ่งตัวชี้วัดเป็นแนวทางการปฏิบัติงานให้บรรลุ เป้าหมายของแต่ละปีงบประมาณแผ่นดิน ฉะนั้น การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ จะถูกขับเคลื่อนไปได้ด้วยนโยบายของผู้บริหารกรมคุมประพฤติในแต่ละช่วงสมัย ขึ้นอยู่กับนโยบาย และการให้ความสำคัญในการส่งเสริมให้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นนโยบายหลักของ กรมคุมประพฤติโดยการบรรจุให้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นข้อหนึ่งในตัวชี้วัดการ ทำงานของกรมคุมประพฤติ โดยกรมคุมประพฤติดำเนินการอธิบดีผู้บริหารกรมคุมประพฤติตั้งแต่ สถาปนากรมคุมประพฤติเมื่อวันที่ 15 มีนาคม พ.ศ.2535 จนถึงปัจจุบันดังต่อไปนี้

ตารางที่ 6 ทำเนียบอธิบดีผู้บริหารกรมคุมประพฤติ

ลำดับที่	อธิบดีกรมคุมประพฤติ	ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง
1	นายอมรศักดิ์ นพวิมลภา	17 มิถุนายน 2535 – 31 ตุลาคม 2535
2	หม่อมหลวงไกรฤกษ์ เกษมสันต์	1 พฤศจิกายน 2535 – 1 ตุลาคม 2540
3	นายชัช ชลวร	2 ตุลาคม 2540 – 13 ตุลาคม 2541
4	นายจรล บุรณะพันธ์ศิริ	14 ตุลาคม 2541 – 19 มิถุนายน 2544
5	พันตำรวจตรีวิเชียรโชติ สุขโชติรัตน์	22 มิถุนายน 2544 – 1 สิงหาคม 2544
6	นายกิตติพงษ์ กิตยารักษ์	2 สิงหาคม 2544 – 27 ตุลาคม 2548
7	นายวันชัย รุจนวงศ์	28 ตุลาคม 2548 – 30 กันยายน 2550

ลำดับที่	อธิบดีกรมคุมประพฤติ	ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง
8	นายณัฏฐิ จิตสว่าง	1 ตุลาคม 2550 – 21 กรกฎาคม 2551
9	นายวันชัย รุจนวงศ์	22 กรกฎาคม 2551 – 1 กรกฎาคม 2552
10	นายชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ	19 ตุลาคม 2552 – 28 พฤศจิกายน 2554
11	พันตำรวจเอกโกศพิบูลย์ ไปตระนันท์	10 พฤศจิกายน 2554 – ปัจจุบัน

ที่มา กลุ่มงานประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการกรม กรมคุมประพฤติ, 2555

กรมคุมประพฤตินโยบายสนับสนุนส่งเสริมให้มีการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในขั้นตอนสืบเสาะและวินิจฉัยของพนักงานคุมประพฤติโดยกำหนดให้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของตัวชี้วัดของกรมคุมประพฤติ โดยกรมคุมประพฤติกำหนดให้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกรมคุมประพฤติตั้งแต่ปี เดือนมีนาคม พ.ศ.2547 ในสมัยดร.กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ ดำรงตำแหน่งเป็นอธิบดีกรมคุมประพฤติ (2 สิงหาคม พ.ศ.2544-27 ตุลาคม พ.ศ.2548) ซึ่งกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ได้มีการกำหนดให้เป็นตัวชี้วัดของกรมคุมประพฤติจนถึงตัวชี้วัดของกรมคุมประพฤติปี พ.ศ.2552 ในสมัยของ นายวันชัย รุจนวงศ์ ดำรงตำแหน่งเป็นอธิบดีกรมคุมประพฤติ (22 กรกฎาคม พ.ศ. 2551-1 กรกฎาคม พ.ศ.2552) โดยสามารถอ้างอิงได้จากรายงานคดีที่นำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้แล้วสามารถทำข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งสำนักงานคุมประพฤติจะต้องส่งรายงานการทำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เพื่อรายงานต่อกรมคุมประพฤติ ดังตารางคดีที่นำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้แล้วสามารถทำข้อตกลงร่วมกันได้ สำนักงานคุมประพฤติทั่วประเทศ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2547 - 2552 ดังนี้

ตารางที่ 7 แสดงคดีที่นำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้แล้วสามารถทำข้อตกลงร่วมกันได้ของสำนักงานคุมประพฤติทั่วประเทศ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2547 - 2552

ฐานความผิด	การทำข้อตกลง	มีค.- กย.47	2548	2549	2550	2551	2552	รวม
1. เกี่ยวกับ เพศ	สามารถทำข้อตกลง ร่วมกันได้	5	40	81	94	85	39	344
	ไม่สามารถทำข้อตกลง ร่วมกันได้		6	28	28	13	5	80
2.1 ต่อชีวิต	สามารถทำข้อตกลง ร่วมกันได้	21	178	344	343	232	102	1,220
	ไม่สามารถทำข้อตกลง ร่วมกันได้	3	20	55	36	12	6	132
2.2 ต่อ ร่างกาย	สามารถทำข้อตกลง ร่วมกันได้	52	509	1,093	971	624	278	3,527
	ไม่สามารถทำข้อตกลง ร่วมกันได้	5	95	201	163	70	27	561
3.1 ต่อ เสรีภาพ	สามารถทำข้อตกลง ร่วมกันได้	6	28	37	27	24	12	134
	ไม่สามารถทำข้อตกลง ร่วมกันได้		1	3	1	-	1	6
3.2 เปิดเผย ความลับ	สามารถทำข้อตกลง ร่วมกันได้	2	-	-	-	-	-	2
	ไม่สามารถทำข้อตกลง ร่วมกันได้		-	-	-	-	-	-
3.3 หมิ่น ประมาท	สามารถทำข้อตกลง ร่วมกันได้		5	9	9	6	7	36
	ไม่สามารถทำข้อตกลง ร่วมกันได้		1	1	1	-	-	3
4.1 ลัก ทรัพย์ ฉ้อโกง	สามารถทำข้อตกลง ร่วมกันได้	17	112	237	206	186	78	836
	ไม่สามารถทำข้อตกลง ร่วมกันได้		21	29	22	3	1	76

ฐาน ความผิด	การทำข้อตกลง	มีค.- กย.47	2548	2549	2550	2551	2552	รวม
4.2 กรรโชก ชิงทรัพย์	สามารถทำข้อตกลง ร่วมกันได้		6	13	5	10	6	40
	ไม่สามารถทำข้อตกลง ร่วมกันได้	1	-	1	-	-	-	2
4.3 ฉ้อโกง	สามารถทำข้อตกลง ร่วมกันได้		2	41	31	33	8	115
	ไม่สามารถทำข้อตกลง ร่วมกันได้		5	6	2	2	-	15
4.4 โกง เจ้าหนี้	สามารถทำข้อตกลง ร่วมกันได้	2	3	4	-	-	-	9
	ไม่สามารถทำข้อตกลง ร่วมกันได้		1	1	-	-	-	2
4.5 ยักยอก	สามารถทำข้อตกลง ร่วมกันได้	3	15	83	63	39	12	215
	ไม่สามารถทำข้อตกลง ร่วมกันได้	1	1	22	16	2	8	50
4.6 รับ ของโจร	สามารถทำข้อตกลง ร่วมกันได้		10	15	14	7	8	54
	ไม่สามารถทำข้อตกลง ร่วมกันได้		-	1	-	2	1	4
4.7 ทำให้ เสียทรัพย์	สามารถทำข้อตกลง ร่วมกันได้	2	27	41	36	57	9	172
	ไม่สามารถทำข้อตกลง ร่วมกันได้		4	10	5	8	1	28
4.8 บุก รูก	สามารถทำข้อตกลง ร่วมกันได้	15	75	181	168	157	50	646
	ไม่สามารถทำข้อตกลง ร่วมกันได้		13	26	11	15	10	75
5. ลหุโทษ	สามารถทำข้อตกลง ร่วมกันได้	1	4	29	7	4	5	50

ฐาน ความผิด	การทำข้อตกลง	มีค.- กย.47	2548	2549	2550	2551	2552	รวม
	ไม่สามารถทำข้อตกลง ร่วมกันได้		2	3	3	1	-	9
6. อื่นๆ	สามารถทำข้อตกลง ร่วมกันได้	30	252	525	425	378	143	1,753
	ไม่สามารถทำข้อตกลง ร่วมกันได้	1	34	99	76	43	9	262
รวม	สามารถทำข้อตกลง ร่วมกันได้	156	1,266	2,733	2,399	1,842	757	9,153
	ไม่สามารถทำข้อตกลง ร่วมกันได้	11	204	486	364	171	69	1,305
	รวมจำนวนคดีที่นำ RJ มาใช้	167	1,470	3,219	2,763	2,013	826	10,458
	% ที่ทำข้อตกลง ร่วมกันได้	93.41	86.12	84.90	86.83	91.51	91.65	87.52

ที่มา สำนักพัฒนาการคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ, 2555

จากตารางคดีที่นำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้แล้วสามารถทำข้อตกลงร่วมกันได้ สำนักงานคุมประพฤติทั่วประเทศ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2547 - 2552 ในปี พ.ศ.2550 สมัยของท่านอธิบดีวันชัย รุจนวงศ์ ดำรงตำแหน่งเป็นอธิบดีกรมคุมประพฤติ มีการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจของกรมคุมประพฤติมากที่สุดถึง 3,219 คดี และประสบผลสำเร็จสามารถทำข้อตกลงร่วมกันได้ถึง 2,733 คดี ซึ่งหลังจากปี พ.ศ.2553 เป็นต้นมาถึงปัจจุบัน (พ.ศ.2555) กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไม่ได้ถูกบรรจุให้เป็นตัวชี้วัดของกรมคุมประพฤตินี้จึงไม่มีรายงานคดีที่นำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในงานคุมประพฤติ

6. พฤติการณ์การกระทำผิดโดยประมาท พฤติการณ์การกระทำผิดเป็นเหตุการณณ์และลักษณะการกระทำผิดที่เกิดขึ้น โดยมีลักษณะการกระทำผิด ความเสียหาย และพฤติการณ์อื่น ๆ ที่นำไปสู่การเกิดคดี โดยมีองค์ประกอบคือ

6.1 ลักษณะการชน ว่าในคดีดังกล่าวเป็นลักษณะการชนอย่างไร ประกอบไปด้วยเจตนาหรือไม่ ประมาทหรือไม่ หรือมีเหตุอื่นเป็นแรงผลักดันให้เกิดเหตุหรือไม่

6.2 ความเสียหายที่เกิดขึ้น เป็นความเสียหายทางด้านชีวิตและร่างกาย และความเสียหายของทรัพย์สินได้แก่ยานพาหนะคันเกิดเหตุว่ามีลักษณะความเสียหายมากน้อยประการใด

6.3 ลักษณะอันควรปราณี จากคดีที่เกิดขึ้น ผู้กระทำผิดมีลักษณะอันควรปราณีอันได้แก่

1) ผู้กระทำผิดเมื่อทราบว่าเป็นเหตุให้เกิดอุบัติเหตุเกิดขึ้นได้หยุดรถให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายขณะเกิดเหตุหรือไม่ หากขณะเกิดเหตุผู้กระทำผิดรีบให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายอย่างเต็มที่ ก็สามารถยกเหตุเป็นข้ออันควรปราณีได้ ทั้งนี้ในขั้นตอนการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ก็ยังสามารถที่จะประสบความสำเร็จได้สูงอีกด้วย

2) ผู้กระทำผิดเคยกระทำความผิดหรือได้รับการลงโทษในรูปแบบความผิดเดียวกันดังกล่าวมาก่อนหรือไม่ หากผู้กระทำผิดไม่เคยกระทำความผิดหรือได้รับการลงโทษในรูปแบบความผิดเดียวกันดังกล่าวมาก่อน ก็เป็นเหตุอันควรแก่การปราณีได้

3) ผู้กระทำผิดมีจิตสำนึกในการกระทำความผิด โดยการกล่าวขอโทษอย่างจริงใจ ซดน้ำเยียวยาให้กับผู้เสียหายตามสมควร รีบไปเยี่ยมเยียนผู้เสียหายขณะพักรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลหรือบ้านพักส่วนตัวหรือไม่ หากผู้กระทำผิดมีจิตสำนึกในการกระทำความผิด ขอโทษผู้เสียหาย ดูแลเยียวยาผู้เสียหายอย่างเต็มความสามารถของตน ก็สามารถยกเหตุเป็นข้ออันควรปราณีได้ ทั้งนี้ในขั้นตอนการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ก็ยังสามารถที่จะประสบความสำเร็จได้สูงอีกด้วย

จากการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในขั้นการสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติ ผลของการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ พนักงานคุมประพฤติจะนำข้อตกลงที่ได้ในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพไปเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์การสืบเสาะและเขียนรายงานการสืบเสาะและพินิจพร้อมความเห็นเสนอต่อศาลเพื่อประกอบการพิจารณาคดีของศาลต่อไป

3. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้จัดการความขัดแย้ง ในคดีการกระทำผิดโดยประมาท: ศึกษากรณีสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญและมีประสิทธิภาพที่เป็นที่ยอมรับและเป็นที่ยอมรับของผู้เข้าร่วมในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่สามารถนำมาใช้จัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในคดีต่างๆ ซึ่งรวมถึงในคดีชักรดโดยประมาทได้เป็นอย่างดี โดยกระบวนการดังกล่าว สามารถจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดโดยประมาทซึ่งผู้กระทำผิดไม่ได้มีเจตนาหรือตั้งใจที่จะกระทำความผิด ดังนั้น ในคดีชักรดโดยประมาท กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จึงเป็นกระบวนการที่จัดการความขัดแย้งเหมาะสมที่จะเป็น กระบวนการยุติธรรมคู่ขนานกับกระบวนการยุติธรรมหลักซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดได้มีโอกาสพูดคุยทำความเข้าใจและเพื่อให้เกิดความสมานฉันท์ในการฟื้นฟูสัมพันธ์ภาพซึ่งกันและกันระหว่างบุคคลที่เกิดความขัดแย้งเกิดขึ้นโดยไม่ตั้งใจ

1. ด้านความรู้ความเข้าใจของผู้มีส่วนร่วมในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาท

1.1 พนักงานคุมประพฤติ พบว่า พนักงานคุมประพฤติในฐานะผู้ประสานงานมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จากการอบรมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจสำหรับพนักงานคุมประพฤติที่กรมคุมประพฤติเป็นผู้จัดขึ้นเพื่อฝึกอบรมพนักงานคุมประพฤติปฏิบัติงานกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์พอสมควรจากการทำงานเกี่ยวกับกระบวนการดังกล่าวมากกว่า 3 ปี ดังนั้น พนักงานคุมประพฤติจึงเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด เพื่อนของผู้เสียหาย และหัวหน้างานของผู้กระทำผิด

เห็นได้ว่าพนักงานคุมประพฤติเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาทแก่ผู้มีส่วนร่วม ซึ่งแม้แต่พนักงานคุมประพฤติเอง ก็อาจจะยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการดังกล่าวรวมทั้งการนำกระบวนการดังกล่าวไปใช้ได้ในระดับหนึ่ง ดังนั้น จึงควรจัดให้มีการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจและทักษะในการปฏิบัติงานด้านนี้ให้แก่พนักงานคุมประพฤติประจำสำนักงานคุมประพฤติ เพื่อให้สามารถนำกระบวนการดังกล่าวไปใช้จัดการความขัดแย้งได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

2.2 ผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด และผู้มีส่วนร่วมการประชุมอื่นๆ พบว่า ไม่มีความรู้ความเข้าใจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้จัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยบุคคลเหล่านี้มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เบื้องต้นผ่านการถ่ายทอดความรู้ดังกล่าวจากพนักงานคุมประพฤติ

กรณีดังกล่าวสอดคล้องกับที่กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ กล่าวในการให้สัมภาษณ์ในหนังสือพิมพ์มติชน ฉบับวันที่ 10 เมษายน พ.ศ.2548 ว่า ในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จะให้ความสำคัญและคำนึงถึงความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่าย และมีความสอดคล้องเป็นไปตามหลักปฏิบัติตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่ Restorative Justice Consortium ได้กำหนดไว้ว่าให้ยึดถือประโยชน์ของทุกฝ่าย ซึ่งการที่ผู้มีส่วนร่วมในการประชุมได้รับการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจจากพนักงานคุมประพฤติเพียงอย่างเดียวนั้นอาจยังไม่เพียงพอ ดังนั้น จึงควรเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการประชุมรวมทั้งประชาชนทั่วไปให้มากขึ้นด้วยสื่อและวิธีการต่างๆอีกด้วย

2.3 การถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของยศวันต์ บริบูรณ์ธนา (2553) ที่พบว่าผู้เสียหายและผู้กระทำผิดร้อยละ 63 และ 52 ตามลำดับ ไม่ทราบว่ามีการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ซึ่งผู้เสียหายและผู้กระทำผิดจะทราบได้ก็ต่อเมื่อมีการแจ้งและชักชวนให้เข้าร่วมการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ แสดงให้เห็นว่า ผู้มีส่วนร่วมในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพไม่ทราบว่ามีกระบวนการดังกล่าวรวมทั้งยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาก่อนเลย แม้จะมีการประชาสัมพันธ์ผ่านเอกสาร แผ่นพับ หรือวารสารเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมบ้างแล้วก็ตาม ดังนั้น จึงควรมีการเผยแพร่ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมรวมถึงประชาชนทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ผ่านทางสื่อต่างๆให้มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อสิ่งพิมพ์ หรืออินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ หรือแม้กระทั่งการจัดการประชุมวิชาการหรือเวทีเพื่อประชาชนในการเผยแพร่กระบวนการดังกล่าวให้แก่สาธารณชนก็ตาม สอดคล้องกับการพัฒนาแผนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ขององค์การสหประชาชาติที่ระบุไว้ใน Handbook on Restorative Justice Programmes: United Nations, 2006 ที่ระบุไว้ว่าให้มีการใช้กลยุทธ์การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเอื้อให้เกิดความร่วมมือ

และ/หรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เชิงปฏิบัติการและการเผยแพร่ความรู้ในกระบวนการดังกล่าวแก่ประชาชน

2. ด้านรูปแบบ กระบวนการ และวิธีการในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาท

2.1 ด้านรูปแบบของการจัดดำเนินการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ

พบว่า รูปแบบที่ใช้ในการประชุม พนักงานคุมประพฤติใช้การไกล่เกลี่ยเหยื่อ-ผู้กระทำผิด (Victim Offender Mediation) โดยให้ผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด เพื่อนของผู้เสียหาย หัวหน้างานของผู้กระทำผิด และพนักงานคุมประพฤติซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานนั่งบนเก้าอี้ล้อมเป็นวงกลมเพื่อสลายอำนาจของแต่ละฝ่าย อีกทั้งยังเป็นการไม่แบ่งแยกฝ่ายผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย ซึ่งรูปแบบดังกล่าวเป็นรูปแบบหนึ่งในสี่รูปแบบของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่มีใช้อยู่เป็นสากลตามหลักขององค์การสหประชาชาติสอดคล้องกับจุฑารัตน์ เอื้ออำนวย (2548) ในการศึกษาเรื่องกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: การปรับกระบวนการทัศน์กระบวนการยุติธรรมไทย ที่ได้ภาพรวมจากการสำรวจทั่วโลกระบุว่ามีการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โปรแกรมต่างๆ จำแนกได้ 4 รูปแบบได้แก่ การไกล่เกลี่ยเหยื่อ-ผู้กระทำผิดการประชุมกลุ่มครอบครัว การพิจารณาแบบล้อมวง และคณะกรรมการบูรณาการชุมชน

2.2 ด้านกระบวนการและวิธีการจัดดำเนินการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ พบว่า

2.1 เวลาและสถานที่ที่ใช้ในการจัดการประชุม

พนักงานคุมประพฤติจัดให้มีการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพขึ้นในวันที่ 29 กันยายน พ.ศ.2554 เวลา 9.00 น. ณ สำนักงานคุมประพฤติซึ่งเป็นสถานที่ราชการ โดยใช้ห้องประชุมสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญาซึ่งเป็นห้องที่มีอยู่แล้ว อีกทั้งเป็นสถานที่ที่อยู่ในบริเวณเดียวกับศาลซึ่งอาจสร้างความรู้สึกที่ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดสามารถอำนวยการความยุติธรรมได้ด้วยตนเอง สภาพของสถานที่มีความพร้อมในการจัดการประชุมและเอื้อต่อการประสานสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำผิดตามอัตภาพและมีความเหมาะสมอยู่พอสมควร สอดคล้องกับการพัฒนาแผนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ขององค์การสหประชาชาติที่ระบุไว้ใน Handbook on Restorative Justice Programmes: United Nations, 2006 ที่ระบุไว้ว่า การจัดการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จะต้องคำนึงถึงทรัพยากรบุคคลและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่จะทำให้การประชุมกลุ่มดำเนินไป

อย่างราบรื่น ในกรณีประเทศที่รายได้ต่ำ ให้จัดการประชุมโดยใช้ทรัพยากรเท่าที่มีอยู่หรือตามสภาพ อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าในด้านสถานที่ที่ใช้ในการประชุมมีความแตกต่างกันไปตามแต่พนักงานคุมประพฤติประจำสำนักงานคุมประพฤตินั้นๆจะเห็นว่าเหมาะสมที่จะใช้ในการจัดการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ เนื่องจากบางสำนักงานคุมประพฤติสถานที่คับแคบ ไม่มีห้องประชุม ทำให้อาจจะต้องใช้โต๊ะทำงานของพนักงานคุมประพฤติเป็นที่ดำเนินการประชุมซึ่งไม่มีความสะดวกและไม่เหมาะสมสำหรับใช้จัดประชุม อาจส่งผลถึงประสิทธิภาพและผลของการประชุมได้

2.2 ด้านการจัดที่นั่งประชุม ผู้เข้าร่วมประชุมเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของในคดีดังกล่าว ในการประชุมครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด เพื่อนของผู้เสียหาย หัวหน้างานของผู้กระทำผิด และพนักงานคุมประพฤติ ซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยจัดเก้าอี้นั่งประชุมในลักษณะเป็นวงกลมในห้องประชุม มีตำแหน่งการนั่งเป็นวงกลมเริ่มจากพนักงานคุมประพฤติ (วนขวา) ผู้กระทำผิด หัวหน้างานของผู้กระทำผิด เพื่อนของผู้เสียหาย และผู้เสียหาย เพื่อคลายความไม่เท่าเทียมกันของแต่ละฝ่ายและไม่เป็นการแบ่งฝ่ายระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำผิด สอดคล้องกับที่ดวงพร คำพูนวัฒน์ (2545) กล่าวว่า การนั่งแบบข้างกัน (side by side) ช่วยส่งเสริมความรู้สึกร่วมและความร่วมมือกันช่วยแก้ไขมากกว่าการนั่งแบบตรงข้ามกันหรือแบบเผชิญหน้า (face to face) ทั้งนี้ การจัดที่นั่งเป็นแบบวงกลมยังเป็นลักษณะที่ทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนสามารถเห็นหน้าตาและลักษณะท่าทางของผู้เข้าร่วมประชุมได้อย่างทั่วถึง และสามารถคลายกำแพงที่มองไม่เห็นที่กั้นอยู่ระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำผิดส่งผลให้มีความใกล้ชิดสนิทสนมและเกิดการเปิดใจกล้าพูดความรู้สึกต่อที่ประชุมมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับถิรนนท์ อนวัชน์ศิริวงศ์ (2534) กล่าวว่า การจัดที่นั่งในการประชุมเป็นวงกลมมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดกลุ่มที่ต้องการความเป็นกันเองมากกว่าการจัดที่นั่งรอบโต๊ะสี่เหลี่ยม นอกจากนี้ การจัดที่นั่งและบริบทสภาพแวดล้อมต่างๆในที่ประชุม ยังส่งผลให้มีการลดสภาวะความขัดแย้ง (conflict) และนำไปสู่บรรยากาศความร่วมมือเพื่อหาวิธีการแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี

2.3 ผู้ร่วมประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ในกรณีศึกษานี้ประกอบด้วยผู้เสียหาย เพื่อนของผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด หัวหน้างานของผู้กระทำผิด โดยผู้มีส่วนร่วมดังกล่าวมีความสำคัญดังต่อไปนี้

2.3.1 ผู้เสียหาย เป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากคดีที่เกิดขึ้น ผู้เสียหายมีผลกระทบทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ รวมถึงทรัพย์สินที่ได้รับความเสียหายจากคดีที่เกิดขึ้นดังกล่าว ดังนั้น ผู้เสียหายจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพที่จะบรรยายความรู้สึก ความเจ็บปวดทั้งทางด้านร่างกายละจิตใจของตน และมีสิทธิที่จะเรียกร้องให้ผู้กระทำผิดชดใช้เยียวยาความเสียหายที่เกิดกับตน เพื่อนำไปสู่การจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นให้หายไป และฟื้นฟูสัมพันธ์ภาพที่ดีให้กลับคืนสู่สังคม

2.3.2 เพื่อนของผู้เสียหาย เป็นคนที่ผู้เสียหายเลือกให้มาร่วมในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพในครั้งนี้เอง เนื่องจากแม้จะไม่ได้เป็นครอบครัวของผู้เสียหาย แต่ก็มีความสัมพันธ์เป็นเพื่อนสนิทผู้ใกล้ชิดที่ได้รับรู้เหตุการณ์อย่างละเอียดและต่อเนื่อง เป็นผู้ที่ยกยอติดตามดูแลอาการของผู้เสียหาย ช่วยดูแลครอบครัวของผู้เสียหายในขณะที่ผู้เสียหายพักรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลและที่บ้านพัก รวมถึงติดตามผลความคืบหน้าการดำเนินคดีที่เกิดขึ้น ผู้เสียหายจึงมีความเห็นว่าเพื่อนของผู้เสียหายคนนี้เป็นบุคคลที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับเหตุการณ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตนมากพอสมควร ทั้งยังเป็นคนใจเย็นที่ทักษะและความรู้ในการเจรจา น่าจะมีผลดีในการเชิญเข้าร่วมประชุมในส่วนของผู้สนับสนุนของผู้เสียหาย (Supporter)

2.3.2 ผู้กระทำผิด เป็นผู้กระทำการโดยประมาทเป็นเหตุให้เกิดอุบัติเหตุในครั้งนี้ ผู้กระทำผิดจะเป็นผู้ที่ทราบเหตุการณ์ในส่วนของการกระทำผิดของตนมากที่สุดว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นมีลำดับขั้นตอนและความประมาทที่เกิดขึ้นได้อย่างไร สามารถอธิบายให้ผู้เสียหายเข้าใจถึงพฤติกรรมในการกระทำผิดของตนว่าเกิดจากเหตุใด และเป็นโอกาสในการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดของตนด้วยการแสดงความขอโทษ สำนึกผิด และให้การช่วยเหลือชดใช้เยียวยาจนเป็นที่พึงพอใจของผู้เสียหาย เป็นการสลายความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตน

2.3.2 หัวหน้างานของผู้กระทำผิด ผู้กระทำผิดเป็นผู้เลือกให้บุคคลดังกล่าวเป็นผู้เข้าร่วมประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ เนื่องจากเป็นผู้มีบทบาทสำคัญตั้งแต่ต้น กล่าวคือ รับทราบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากผู้กระทำผิด แล้วจึงดำเนินการจัดหาทรัพย์สินที่ใช้ในการประกันตัวผู้กระทำผิด และช่วยเหลือในการดำเนินคดีทุกขั้นตอน อีกทั้งยังช่วยเหลือต่อรองกับบริษัทต้นสังกัดที่ให้ผู้กระทำผิดออกจากงานโดยทันทีให้สามารถทำงานต่อไปได้อีกระยะหนึ่ง ที่

สำคัญ เป็นผู้จัดการเยียวยาผู้เสียหายเบื้องต้นแทนผู้กระทำผิดเนื่องจากความไม่พร้อมของผู้กระทำผิด โดยการดูแลเยี่ยมเยียน รับส่งผู้เสียหาย และพูดคุยเจรจากับผู้กระทำผิด หัวหน้างานของผู้กระทำผิดจึงมีบทบาทหน้าที่สำคัญส่วนหนึ่งที่เป็นตัวเชื่อมให้ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดสามารถพบปะพูดคุยและประสานสัมพันธ์ภาพให้ดีขึ้น

ดังนั้น เห็นได้ว่าผู้เข้าร่วมประชุมประสานสัมพันธ์ภาพทุกคนมีเหตุผลและบทบาทสำคัญในการเข้าร่วมประชุมอย่างน้อยแตกต่างกันไป โดยเฉพาะการเลือกผู้สนับสนุน (Supporter) ในการเข้าร่วมประชุมของผู้เสียหายและผู้กระทำผิด ทั้งสองฝ่ายต่างเลือกผู้ที่มีความรู้และมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ตั้งแต่เริ่มต้น เนื่องจากผู้มีส่วนร่วมเหล่านี้จะมีผลที่จะเป็นผู้โน้มน้าวสนับสนุนให้ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดสามารถประสานสัมพันธ์ภาพกันได้ การเลือกผู้สนับสนุนในการเข้าร่วมประชุมจึงมีความสำคัญประการหนึ่ง หากผู้สนับสนุนมีความเข้าใจในเหตุการณ์ ผลกระทบต่างๆ และมีจุดประสงค์ที่จะร่วมในการประชุมเพื่อสนับสนุนให้เกิดการประสานสัมพันธ์ภาพเพื่อคลายความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ก็จะมีผลให้กระบวนการดังกล่าวประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายได้เป็นอย่างดี

2.4 พนักงานคุมประพฤติผู้ประสานงาน พนักงานคุมประพฤติทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ มีบทบาทหน้าที่สร้างความเชื่อมั่น (trust) ให้ผู้เข้าร่วมในการนำกระบวนการดังกล่าวมาใช้จัดการความขัดแย้งด้วยการพูดคุยทำความเข้าใจกับผู้มีส่วนร่วมทุกคนก่อนมีการประชุมดังกล่าว การที่พนักงานคุมประพฤติอธิบายวัตถุประสงค์และประโยชน์ของกระบวนการดังกล่าวแล้วจึงสอบถามความต้องการเข้าร่วมประชุมแก่ผู้มีส่วนร่วมทุกคน แสดงให้เห็นว่าพนักงานคุมประพฤติได้ปฏิบัติงานกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยยึดหลักค่านึงถึง สิทธิและเสรีภาพของผู้เสียหาย ผู้กระทำผิดในความต้องการที่จะยินยอมให้นำกระบวนการดังกล่าวมาใช้ยังแสดงให้เห็นว่าพนักงานคุมประพฤติเป็นที่ยอมรับของผู้มีส่วนร่วมในการประชุมทุกคน เป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการนี้ให้กับผู้มีส่วนร่วมในการประชุม นอกจากนี้ พนักงานคุมประเวดียังปฏิบัติตนเป็นกลางไม่แสดงออกว่าเข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด เช่น เมื่อผู้เสียหายเรียกร้องค่าเสียหายในปริมาณที่มากจนผู้กระทำผิดไม่สามารถชดใช้ได้ พนักงานคุมประเวดียกกล่าวให้ผู้เสียหายพิจารณาข้อเสนอของผู้กระทำผิด ในขณะเดียวกัน พนักงานคุมประเวดียกกล่าวชักชวนให้ฝ่ายผู้กระทำผิดพยายามหาทางชดใช้เยียวยาให้แก่ผู้เสียหายให้มากที่สุดแต่ตั้งอยู่บนความเคารพการตัดสินใจของผู้เสียหายและผู้กระทำผิด

นอกจากนี้ ทั้งยังรับฟังและยอมรับความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุมทุกคน สอดคล้องกับ จูฑาร์ตัน เอื้ออำนวย (2548) ในการศึกษาเรื่องกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: การปรับ กระบวนทัศน์กระบวนการยุติธรรมไทยในด้านทักษะและค่านิยมของผู้ประสานงาน ที่พนักงานคุม ประพฤติผู้ประสานงานจะต้องสงวนท่าทีไม่เข้าไปเกี่ยวข้องและตัดสินใจแทน (Non-judgmental) ยกย่องให้เกียรติต่อความเห็นของทุกคน ฟังอย่างกระตือรือร้นและใส่ใจ เป็นต้น โดยการจัดประชุม ประสานสัมพันธ์ภาพดังกล่าวเป็นไปตามมาตรฐานการอบรมและคู่มือการปฏิบัติงานกระบวนการ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจสำหรับพนักงานคุมประพฤติ พ.ศ.2547 มีความสอดคล้องเป็นไปตามมาตรฐานรูปแบบ กระบวนการ และขั้นตอนตามหลักการของความ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ของในระดับนานาชาติ

อย่างไรก็ตาม จากการที่ผู้วิจัยเข้าร่วมประชุมในครั้งนี้พบว่า แม้ว่าการ ประชุมจะเป็นไปได้ด้วยดีก็ตาม แต่พนักงานคุมประพฤติยังไม่เป็นขาดทักษะในการการดำเนินการ ประชุม โดยระหว่างการประชุมพนักงานคุมประพฤติไม่ค่อยมีการการสอดแทรกหรือใช้คำพูด ชักชวนนำให้ผู้เข้าร่วมประชุมไปสู่การประสานสัมพันธ์ภาพที่ดีได้ดียิ่งขึ้น เช่น การพูดชักนำไปสู่ การขอโทษของผู้กระทำผิด เป็นต้น ไม่มีการนำกระบวนการทางจิตวิทยาที่ผลักดันกันเป็นผู้พูดและผู้ฟัง โดยผู้ฟังจะเป็นผู้สรุปความภายหลังจากที่จบการฟังซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้เชิงตระหนักซึ่งเป็น รูปแบบของการสนทนาในการบรรยายความรู้สึก การสรุป และการตระหนัก (Describe, Summarize and Recognize) ของขั้นตอนการทำงานของกระบวนการยุติธรรมเชิง สมานฉันท์มาใช้ ซึ่งจูฑาร์ตัน เอื้ออำนวย (2548) ได้ศึกษาไว้ในกระบวนการยุติธรรมเชิง สมานฉันท์: การปรับกระบวนทัศน์กระบวนการยุติธรรมไทย ซึ่งเทคนิควิธีเหล่านี้ อาจเกิดขึ้นได้ จากประสบการณ์ของผู้ดำเนินการประชุมหรือการฝึกอบรมผู้เชี่ยวชาญด้านกระบวนการยุติธรรม เชิงสมานฉันท์ ดังนั้น การจัดอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานกระบวนการ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จึงเป็นสิ่งจำเป็นในการนำกระบวนการดังกล่าวมาใช้ให้เกิด ประสิทธิภาพ มากที่สุด สอดคล้องกับการพัฒนาแผนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ขององค์การสหประชาชาติที่ระบุ ไว้ใน Handbook on Restorative Justice Programmes: United Nations, 2006 ที่ระบุว่าให้มีการ อบรมฝึกฝนอย่างเป็นมาตรฐานแก่อาสาสมัคร ผู้ประสานงาน และคนกลาง ให้มีความรู้ ความเข้าใจที่ตรงกันและมีการพัฒนาการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ อย่าง ต่อเนื่อง การจัดให้มีการฝึกอบรมความรู้และทักษะนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ใน งานคุมประพฤติบ่อยครั้งอย่างต่อเนื่อง จะส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานมีความเป็นมืออาชีพ

(Professional) สามารถนำกระบวนการดังกล่าวไปเป็นเครื่องมือใช้ในการจัดการความขัดแย้งให้ประสบความสำเร็จได้อย่างดียิ่งขึ้น

2.5 ข้อตกลงในการชดใช้เยียวยา ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดได้มีโอกาสทำความเข้าใจกัน สามารถตกลงที่จะชดใช้เยียวยาค่าเสียหายได้จากการประชุมในครั้งนี้ แม้ว่าในระยะแรกในการประชุมผู้เสียหายจะแสดงอารมณ์โกรธเคืองผู้กระทำผิดบ้าง แต่ด้วยท่าทีของผู้กระทำผิดที่มีลักษณะอ่อนน้อม แสดงการสำนึกผิดด้วยความจริงใจ และขอโทษผู้เสียหายแล้ว ผู้เสียหายก็ไม่ได้แสดงท่าทีที่มีอารมณ์โกรธเหลืออยู่อีก ในส่วนของค่าเสียหายแต่เดิมผู้เสียหายเรียกร้องไปเป็นจำนวนเงิน 2 ล้านบาท แต่จากการประชุมผู้เสียหายมีความเข้าใจในความสามารถในการชดใช้เยียวยาของผู้กระทำผิดจึงสามารถตกลงค่าเสียหายที่จำนวนเงิน 7 แสนบาท แสดงให้เห็นว่า แม้การกระทำผิดดังกล่าว ผู้เสียหายจะได้รับบาดเจ็บสาหัสจนต้องทนทุกข์ทรมานกับความเจ็บปวดและได้รับความเสียหายมูลค่าสูง แต่กระบวนการยุติธรรม เชิงสมานฉันท์เป็นกระบวนการที่คำนึงถึงความรู้สึกของผู้เสียหายและความพึงพอใจของผู้เสียหายและผู้กระทำผิดเป็นหลัก ดังนั้น กระบวนการดังกล่าวจึงใช้เพื่อเยียวยาความรู้สึกของผู้เสียหายและนำไปสู่ข้อตกลงในการที่ผู้ต้องหาชดใช้เยียวยาให้กับผู้เสียหายจนเป็นที่พอใจของทั้งสองฝ่าย สอดคล้องกับที่ กิตติพงษ์ กิตติยารักษ์ ให้สัมภาษณ์ในหนังสือพิมพ์มติชน ฉบับวันที่ 10 เมษายน พ.ศ.2548 ว่าเป้าหมายของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์คือเหยื่อและผู้กระทำผิดจะต้องได้รับความพอใจทั้งสองฝ่าย

3. ด้านความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วมในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาท

พบว่า ความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ด้านการดำเนินการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ ด้านรูปแบบที่ใช้ในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ ด้านเวลาและสถานที่ที่ใช้ในการจัดการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ด้านผู้ดำเนินการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ ด้านจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ ด้านผลหลังการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ และด้านกระบวนการทั้งหมดในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพโดยรวม มีระดับความพึงพอใจในระดับพอใจมากในทุกด้านของการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพในครั้งนี้ ความสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของยศวันต์ บริบูรณ์ธนา (2553) ที่พบว่า ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดโดยส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจในด้านต่างๆของประสิทธิผลในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้

นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยในต่างประเทศ เช่น Umbreit and Coates (1992) การศึกษาเด็กและเยาวชนกระทำผิดใน 4 แห่งคือ Albuquerque Minneapolis Oakland and Austin พบว่า 79% ของเหยื่ออาชญากรรม และ 87% ของผู้กระทำผิดที่มีส่วนร่วมในกระบวนการไกล่เกลี่ยมีความพึงพอใจในกระบวนการดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่สอดคล้องกันคือ Umbreit and Fercello (1999) ศึกษาเรื่องโปรแกรมการไกล่เกลี่ยเหยื่อ-ผู้กระทำผิด พบว่า 100% ของเหยื่ออาชญากรรมซึ่งมีส่วนร่วม และ 88.4% ของผู้กระทำผิดที่มีส่วนร่วมมีความพึงพอใจในกระบวนการดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่าความพึงพอใจในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพของผู้เข้าร่วมประชุมในคดีนี้ในทุกด้านมีระดับ พึงพอใจมาก โดยเฉพาะในด้านรูปแบบที่ใช้ในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ และในด้านผลหลังการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.00 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้มีส่วนร่วมในการประชุมทุกคนมีความพึงพอใจมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าผู้มีส่วนร่วมในการประชุมเห็นด้วยในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีประมาท และยังมีความพอใจมากในผลและข้อตกลงจากการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ

ในด้านการดำเนินการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.50 และด้านเวลาและสถานที่ที่ใช้ในการจัดการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.60 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้มีส่วนร่วมในการประชุมทุกคนมีความพึงพอใจมาก แต่น้อยที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ ซึ่งจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้วิจัยพบว่า ในด้านการดำเนินการประชุมพนักงานคุมประพฤติจัดให้มีการประชุมขึ้นโดยนัดหมายผู้เกี่ยวข้องก่อนการประชุมเป็นเวลา 1 สัปดาห์ ซึ่งผู้เข้าร่วมการประชุมเห็นว่าแม้จะมีการนัดเวลาล่วงหน้า ซึ่งการประชุมจัดขึ้นหลังเกิดเหตุเป็นเวลา 9 เดือนซึ่งทิ้งระยะเวลาจากวันที่เกิดเหตุนานจนเกินไป โดยน่าจะมีการจัดการประชุมก่อนหน้านี้และควรจัดให้มีการประชุมมากกว่า 1 ครั้ง ส่วนในด้านเวลาและสถานที่ที่ใช้ในการจัดการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยพบว่า ผู้มีส่วนร่วมในการประชุมเห็นว่าเวลาในการประชุมเป็นเวลานาน ผู้มีส่วนร่วมในการประชุมจะต้องลางานเพื่อมาร่วมประชุม แสดงให้เห็นว่าผู้มีส่วนร่วมในการประชุมยังมีการให้ความสำคัญในการประชุมดังกล่าวไม่มากเท่าที่ควร ซึ่งสามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8 ลำดับความพึงพอใจในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ

ระดับความพึงพอใจ	ความพึงพอใจในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ	ค่าเฉลี่ย
พอใจมากที่สุด	รูปแบบที่ใช้ในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ	3.00
	ผลหลังการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ	3.00
พอใจปานกลาง	ผู้ดำเนินการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ	2.95
	กระบวนการทั้งหมดในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพโดยรวม	2.90
	จำนวนผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ	2.80
พอใจน้อยที่สุด	เวลาและสถานที่ที่ใช้ในการจัดการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ	2.60
	ด้านการดำเนินการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ	2.50

ที่มา: พัฒนพงษ์ ทองเนอสุก, 2554

ประเด็นที่น่าสนใจคือ แม้ว่าคดีที่ใช้ศึกษาจะเป็นการศึกษาเฉพาะกรณีคดีขับรถชนคนประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บสาหัส ผู้กระทำผิดไม่มีเจตนาในการกระทำความผิดแต่เป็นคดีที่ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บสาหัสมีความทันทูทุกข์ทรมานและความเจ็บปวด ทั้งยังมีมูลค่าความเสียหายในด้านต่างๆสูง แต่สามารถใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ซึ่งให้ความสำคัญคำนึงถึงความรู้สึกของผู้เสียหายมาจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างคู่กรณีได้เป็นอย่างดี ดังผลการวิจัยที่ผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าวมีระดับความพึงพอใจในระดับพอใจมากในทุกด้าน

ทั้งนี้ อาจมีผลจากองค์ประกอบด้านต่างๆที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้การนำกระบวนการดังกล่าวมาใช้ประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพึงพอใจ กล่าวคือ โอกาสในการชดเชยเยียวยาทำความเข้าใจกันก่อนที่จะมีการประชุม ผู้เสียหายได้รับการพูดคุยเยียวยาเบื้องต้นจากฝ่ายผู้กระทำผิดโดยหัวหน้างานของผู้กระทำผิดเป็นผู้รับผิดชอบ สิ่งเหล่านี้อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะส่งผลในการสมานฉันท์ประสานสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำผิดได้ง่ายขึ้น ทั้งการเลือกองค์ประกอบของกลุ่มผู้ที่เข้าร่วมประชุมก็สามารถเลือกบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ทำให้การประชุมสามารถร่วมกันพูดคุยแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องตรงจุด ที่

สำคัญอีกประการหนึ่ง กระบวนการดังกล่าวยังให้ความรู้สึกกับผู้เสียหายได้รับศักดิ์ศรีซึ่งถูกทำลายจากความขัดแย้งที่เกิดขึ้นคืนมา โดยตนสามารถเรียกร้องการชดใช้เยียวยาค่าเสียหายตามสิทธิของตนได้ เมื่อผู้เสียหายมีความรู้สึกที่ดีดังกล่าว ก็ย่อมส่งผลให้กระบวนการนี้สามารถขับเคลื่อนผ่านไปสู่อุณหภูมิความสำเร็จได้ด้วยดี นำไปสู่ข้อตกลงที่เป็นที่พึงพอใจของทั้งสองฝ่าย และสามารถให้กระบวนการนี้เป็นเครื่องมือคืนสัมพันธภาพที่ดีกลับสู่สังคมได้ประสบผลสำเร็จอย่างน่าพึงพอใจ

ประการสำคัญประการหนึ่ง การประสานสัมพันธภาพที่ประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพึงพอใจได้นั้น เกิดจากการให้อภัยของผู้เสียหาย ซึ่งพื้นฐานทางวัฒนธรรม (Tradition) และการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ของคนไทยปลูกฝังค่านิยม (Values) การให้อภัย (Forgiveness) แก่ผู้กระทำผิด ดังนั้น การนำกระบวนการดังกล่าวมาใช้ในการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจึงสามารถประสบความสำเร็จที่เป็นที่พึงพอใจของผู้เห็นพ้องกับค่านิยมดังกล่าวและผู้เข้าร่วมการประชุมได้เป็นอย่างดี

4. ด้านอื่นๆที่พบจากการวิจัย

1. การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในคดีประมาท

กระบวนการดังกล่าวเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดได้มีการพบปะเพื่อที่จะพูดคุย แสดงความรู้สึก แสดงความสำนึกผิด และผู้เสียหายได้รับการขอโทษจากผู้กระทำผิด โดยเฉพาะในคดีขับรถชนคนตายประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บสาหัสนี้ ผู้กระทำผิดไม่มีเจตนาขับรถไปชนผู้เสียหายให้ได้รับบาดเจ็บ แต่ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บสาหัสมีความทันทุจริตมานและความเจ็บปวด ทั้งยังมีมูลค่าความเสียหายในด้านต่างๆสูง หากผู้เสียหายได้รับการชดใช้เยียวยาจากผู้กระทำผิดตามสมควรแล้ว ผู้เสียหายก็มีการให้อภัยแก่ผู้กระทำผิดและนำไปสู่การคืนสัมพันธภาพที่ดีระหว่างคู่กรณีได้ง่ายกว่าคดีอื่นที่ลักษณะมีเจตนา

ตารางที่ 9 สถิติคดีความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบกและคดีขับรถประมาท
สำนักงาน คุมประพฤติทั่วประเทศ ปี พ.ศ.2549 – 2552

ประเภทการกระทำผิด / ปีพ.ศ.	2549	2550	2551	2552	รวม
ขับรถประมาท	6,281	6,019	5,150	2,612	20,062
พระราชบัญญัติจราจรทาง บก	41,187	44,461	41,718	28,785	156,151
รวมคดีทั้งสองประเภท	47,468	50,480	46,868	31,397	176,213

จากตารางสถิติคดีความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบกและคดีขับรถประมาท สำนักงานคุมประพฤติทั่วประเทศ ปี พ.ศ.2549 – 2552 จะเห็นได้ว่า คดีที่เข้ามาสู่สำนักงานคุมประพฤติทั่วประเทศ เฉพาะตามความผิดคดีขับรถประมาทที่ในปี พ.ศ.2549 - 2552 เป็นระยะเวลา 4 ปีมีจำนวนคดีมากถึง 20,062 คดี ดังนั้น หากมีการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้จัดการความขัดแย้งในคดีประมาทที่เกิดขึ้นในแต่ละปี โดยให้ผู้กระทำผิดมีโอกาสได้แสดงการขอโทษและรับผิดชอบชดใช้เยียวยาค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายตามจำนวนสมควรแล้วจะส่งผลดีให้เกิดความสมานฉันท์เกิดขึ้นกับคู่กรณีและเป็นการคืนสัมพันธภาพที่ดีสู่สังคมได้มากขึ้น

2. การผลักดันให้มีการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาปฏิบัติใช้ตามนโยบายของกรมคุมประพฤติ จากการศึกษาวิจัยผู้วิจัยยังพบว่า การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤตินั้น พนักงานคุมประพฤติปฏิบัติงานตามนโยบายการปฏิบัติงานกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจ โดยเป็นนโยบายการปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติด้วยการส่งเสริมการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจผ่านนโยบายและตัวชี้วัดของกรมคุมประพฤติซึ่งมีการส่งเสริมให้มีการนำมาใช้ตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ.2547-2552 โดยในระยะแรกที่มีการส่งเสริมให้มีการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจกรมคุมประพฤติจะมีการจัดอบรมความรู้ความเข้าใจและขั้นตอนการปฏิบัติงานกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ให้แก่พนักงานคุมประพฤติที่จะต้องนำกระบวนการดังกล่าวไปใช้ในขั้นตอนสืบเสาะและพินิจอย่างต่อเนื่อง ต่อมาในระยะหลังการจัดอบรมความรู้ความเข้าใจและขั้นตอนการปฏิบัติงานกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ของกรมคุมประพฤตินั้นน้อยลงส่งผล

ให้มีพนักงานคุมประพฤติปฏิบัติงานกระบวนกรยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไม่เพียงพอ กอปรกับตั้งแต่ปี พ.ศ.2553 เป็นต้นมาการนำกระบวนกรยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติไม่ได้รับการสนับสนุนโดยไม่เป็นตัวชี้วัดในการปฏิบัติงานของกรมคุมประพฤติ ดังนั้น การนำกระบวนกรยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ของพนักงานคุมประพฤตินี้จึงมีไม่มากเท่าที่ควร

อย่างไรก็ดี จากการศึกษาวิจัยพบว่าตัวชี้วัดของกรมคุมประพฤติตั้งแต่ปี 2552 เป็นต้นมา นโยบายของกรมคุมประพฤติได้ให้ความสำคัญเน้นไปในการแก้ไขฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามพระราชบัญญัติแก้ไขฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 อาจเกี่ยวเนื่องด้วยสถานการณ์ยาเสพติดในปัจจุบันมีสถิติเพิ่มมากขึ้นกว่าช่วงก่อน และรัฐบาลมีนโยบายด้านการปราบปรามและบำบัดผู้ติดยาเสพติด ดังนั้น กรมคุมประพฤตินี้จึงให้ความสำคัญกับเรื่องยาเสพติดซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังก่อน นโยบายการส่งเสริมการนำกระบวนกรยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจจึงหยุดชะงักยังไม่ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมต่อเนื่องให้เป็นตัวชี้วัดของกรม

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้จัดการความขัดแย้ง ในคดีการกระทำผิดโดยประมาท: ศึกษากรณีสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจ ของผู้มีส่วนร่วมในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาทของสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา รวมถึงรูปแบบ กระบวนการ และวิธีการโดยการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาท และความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วมในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาทของสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) โดยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด งานวิจัยและเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสารทางวิชาการ บทความวารสาร วิทยานิพนธ์ และเอกสารงานวิจัยต่างๆ เป็นต้น และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ผู้เสียหายและญาติของผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด และญาติของผู้กระทำผิดในคดีความผิดฐานขับรถขณะเมาสุราและของเมาอย่างอื่น เป็นเหตุให้เฉี่ยวชนผู้อื่นได้รับบาดเจ็บสาหัส และขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้เฉี่ยวชนผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ไม่หยุดรถให้ความช่วยเหลือตามสมควรนี้ และใช้วิธีการการสังเกตการณ์ (Observation) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาเฉพาะคดีขับรถโดยประมาท โดยมีผู้เกี่ยวข้องในคดีดังกล่าวที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งสิ้นจำนวน 5 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลในช่วงเดือนกันยายน พ.ศ.2553 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ.2554 สามารถอภิปรายผลและมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้จัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาท: ศึกษากรณีสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ ความเข้าใจ ของผู้มีส่วนร่วมในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาทของสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา รวมถึงรูปแบบ กระบวนการ และวิธีการโดยการนำกระบวนการ

ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาท และความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วมในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาทของสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญานั้น สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1.1 ด้านความรู้ความเข้าใจของผู้มีส่วนร่วมในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาท

จากการศึกษาในด้านความรู้ความเข้าใจของผู้มีส่วนร่วมในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ พบว่า สำนักงานคุมประพฤตินำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบที่เรียกว่าการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพมาใช้ ผู้มีส่วนร่วมในการนำกระบวนการดังกล่าว มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์แตกต่างกันออกไป

ในส่วนของพนักงานคุมประพฤติมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาจากการอบรมและคู่มือการปฏิบัติงานกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจสำหรับพนักงานคุมประพฤติ เพื่อนำมาปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ในส่วนของผู้ร่วมประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ได้แก่ ผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด เพื่อนของผู้เสียหาย และหัวหน้างานของผู้กระทำผิด ก่อนหน้าที่จะมาเข้าร่วมประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ไม่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาทมาก่อนไม่ว่าจะเป็นความรู้จากการอบรม หนังสือ แผ่นพับ หรือสื่ออื่นๆ โดยผู้มีส่วนร่วมทุกคนได้รับความรู้เกี่ยวกับการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพว่ามีจุดประสงค์ รายละเอียดในส่วนของรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนการดำเนินการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพเบื้องต้นจากการอธิบายในขั้นตอนของการเชิญผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในคดีมาร่วมประชุมของพนักงานคุมประพฤติผู้รับผิดชอบคดี ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนร่วมในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพทุกคนจะมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เพียงระดับหนึ่งก่อนเริ่มขั้นตอนการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ โดยผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าวรับทราบวัตถุประสงค์ของกระบวนการนี้สอดคล้องตรงกันและต้องการเข้าร่วมประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ เพื่อให้การประชุมประสานสัมพันธ์ภาพช่วยฟื้นฟูความเสียหายทั้งทางด้าน

จิตใจให้แก่ผู้เสียหาย รวมทั้งผู้กระทำผิดมีการขอใช้เยียวยาให้ผู้เสียหาย และคืนสัมพันธภาพที่ดีกลับสู่สังคม

นอกจากนี้ จากการศึกษาวิจัยผู้วิจัยพบว่าพนักงานคุมประพฤติเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่เข้าร่วมประชุม โดยก่อนหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการประชุมประสานสัมพันธภาพจะเข้าร่วมประชุม ผู้เข้าร่วมประชุมอาจจะไม่มีความรู้ความเข้าใจในด้านจุดประสงค์ รูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนในการประชุมประสานสัมพันธภาพเลยก็ตาม แต่ในขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจเมื่อพนักงานคุมประพฤติที่รับผิดชอบคดีจะมีการจัดการประชุมประสานสัมพันธภาพ พนักงานคุมประพฤติทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานการประชุมจะทำหน้าที่เป็นผู้ให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการประชุมแก่ผู้มีส่วนร่วมที่จะเข้าร่วม พนักงานคุมประพฤติ ผู้ประสานงานการประชุม จึงเป็นผู้มีส่วนสำคัญที่สุดในการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจให้ผู้มีส่วนร่วมประชุมเกี่ยวกับการประชุมประสานสัมพันธภาพ

1.2 ด้านรูปแบบ กระบวนการ และวิธีการในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาท

จากการศึกษาในด้านรูปแบบในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งผู้ศึกษาวิจัย พบว่า ในส่วนของสำนักงานคุมประพฤติซึ่งได้นำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจ โดยใช้วิธีการประชุมประสานสัมพันธภาพหรือการไกล่เกลี่ยเหยื่อ-ผู้กระทำผิด (Victim-Offender Mediation) มาใช้ในคดีที่ศาลมีคำสั่งให้สืบเสาะและพินิจผู้กระทำผิด ซึ่งรูปแบบการไกล่เกลี่ยเหยื่อ-ผู้กระทำผิดเป็นรูปแบบหนึ่งในสี่รูปแบบของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่มีใช้อยู่เป็นสากลตามหลักขององค์การสหประชาชาติ มีพนักงานคุมประพฤติทำหน้าที่เป็นคนกลางผู้ประสานงาน (Mediator/Facilitator) เป็นผู้ดำเนินการประสานงาน โดยกระบวนการดังกล่าวมีขั้นตอนตามลำดับนี้

1.2.1 ขั้นก่อนเข้าประชุมกลุ่มประสานสัมพันธภาพ

ในชั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานสอบสวนจะทำสำนวนเสนอให้อัยการสั่งฟ้องคดี และเมื่ออัยการสั่งฟ้องคดีต่อศาลชั้นต้น ศาลมีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤติทำการสืบเสาะและพินิจในประเด็นต่างๆ พนักงานคุมประพฤติจะทำการสืบเสาะและพินิจตามคำสั่งของศาล และพิจารณาว่าคดีนี้สามารถที่จะ

ดำเนินการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพได้ พนักงานคุมประพฤติผู้รับผิดชอบคดีจะโทรศัพท์ติดต่อผู้เกี่ยวข้องในคดีเพื่อสอบถามความต้องการที่จะเข้าร่วมการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพแก่ผู้เสียหาย เพื่อนของผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด และหัวหน้างานของผู้กระทำผิดตามลำดับ โดยในขั้นตอนนี้หากผู้มีส่วนร่วมไม่มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ พนักงานคุมประพฤติจะให้ความรู้เบื้องต้นแก่ผู้มีส่วนร่วมทุกคน เมื่อผู้มีส่วนร่วมมีความรู้ความเข้าใจและตอบรับที่จะเข้าร่วมดังกล่าวแล้ว พนักงานคุมประพฤติได้นัดหมายให้มีการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพในวันที่ 29 กันยายน พ.ศ.2554 เวลา 9.00 น. ที่สำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา

1.2.2 ขั้นตอนการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ

เมื่อถึงวันและเวลาที่นัดหมาย ผู้มีส่วนร่วมทุกคนพร้อมกันที่สำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา พนักงานคุมประพฤติทำหน้าที่เป็นคนกลางผู้ประสานงานเชิญผู้มีส่วนร่วมการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพเข้าสู่ห้องประชุมของสำนักงานคุมประพฤติ

สถานที่ที่ใช้จัดการประชุม เป็นห้องประชุมของสำนักงานคุมประพฤติ ขนาดห้องประชุมไม่เล็กและไม่ใหญ่เกินไปจนสร้างความอึดอัดหรือความประหม่าแก่ผู้มีส่วนร่วม การประชุม มีความสะอาด แสงสว่างเพียงพอสามารถเห็นหน้าของผู้เข้าประชุมทุกคนได้ชัดเจน มีความเงียบไม่มีเสียงรบกวนขณะดำเนินการประชุมจากภายนอก ภายในห้องประชุมเปิดเครื่องปรับอากาศที่มีอุณหภูมิพอเหมาะไม่หนาวหรือร้อนจนเกินไป ทำให้มีบรรยากาศของห้องที่ใช้ทำการประชุมโดยรวมเหมาะสมที่ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดจะได้มีโอกาสพบปะพูดคุยแสดงความรู้สึกแก่ที่ประชุม

การจัดเก้าอี้นั่งประชุม พนักงานคุมประพฤติจะเชิญให้ผู้มีส่วนร่วมนั่งบนเก้าอี้พลาสติกสีน้ำเงินมีพนักพิงเพื่อให้ผู้เข้าร่วมสามารถนั่งประชุมได้อย่างผ่อนคลาย โดยเก้าอี้ดังกล่าวถูกจัดเตรียมตั้งเรียงไว้ในลักษณะเป็นวงกลมในห้องประชุม มีตำแหน่งการนั่งเป็นวงกลมเพื่อสลายความไม่เท่าเทียมกันของแต่ละฝ่ายและไม่เป็นการแบ่งฝ่ายระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำผิด เริ่มจากพนักงานคุมประพฤติ (วนขวา) ผู้กระทำผิด หัวหน้างานของผู้กระทำผิด เพื่อนของผู้เสียหาย และผู้เสียหาย

เริ่มเปิดการประชุม เมื่อผู้มีส่วนร่วมทุกคนนั่งประจำแล้วพนักงานคุมประพฤติ ผู้ประสานงานซึ่งเป็นผู้ดำเนินการประชุมจะกล่าวสวัสดิ์ต้อนรับผู้เข้าร่วมประชุมด้วยหน้าตายิ้มแย้มสดใส

รับทราบกฎเกณฑ์พื้นฐาน พนักงานคุมประพฤติผู้ประสานงานจะอธิบายขั้นตอนการประชุมว่าเมื่อเริ่มต้นประชุมจนเสร็จสิ้นจะมีการสรุปข้อตกลงร่วมกัน มีจุดประสงค์ที่ต้องการฟื้นฟูสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ให้ทั้งสองฝ่ายได้ถ่ายทอดความรู้สึกและผลกระทบที่ได้รับจากคดีที่เกิดขึ้น รวมถึงสิ่งที่อยากให้ผู้กระทำผิดชดใช้เยียวยาให้กับผู้เสียหาย และกติกาในการประชุมว่าต้องใช้คำที่สุภาพในการประชุม มีการสลับกันพูดและต้องให้ความสนใจในการฟัง และหากมีความต้องการจะยุติการประชุมสามารถทำได้ทุกเมื่อ

บรรยายความรู้สึกและผลกระทบ พนักงานคุมประพฤติเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายกล่าวถึงผลกระทบ ความเสียหาย ความรู้สึกจากคดีที่เกิดขึ้น โดยผู้เสียหายกล่าวแก่ที่ประชุมพร้อมมีอาการและท่าทางโกรธเล็กน้อยว่าตนได้รับบาดเจ็บอย่างสาหัส ต้องเข้ารับการรักษาดำเนินในโรงพยาบาลเป็นเวลานานถึง 15 วัน ร่างกายบริเวณข้อศอกข้างขวาและหัวเข่าทั้งสองข้างถลอก กระดูกบริเวณไหล่ขวาหัก ปวดบริเวณก้นกบ ตัดตามเหล็กไว้ในแขนขวา และยังคงนอนรักษาตัวที่บ้านต่อเป็นระยะเวลา 3 เดือนอาการจึงจะดีขึ้น อีกทั้งในวันเกิดเหตุผู้กระทำผิดขับรถยนต์ชนแล้วยังหนีไม่ให้การช่วยเหลือตน โดยในขณะที่รักษาตัวผู้เสียหายเครียดจนคิดอยากจะทำตัวตาย โดยมีเพื่อนของผู้เสียหายกล่าวเสริมถึงเรื่องความเสียหายของผู้เสียหายทางด้านร่างกายและจิตใจของผู้เสียหาย จากนั้นพนักงานคุมประพฤติได้เปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดได้กล่าวผลกระทบและความรู้สึกของตน ผู้กระทำผิดกล่าวว่าตนไม่ตั้งใจที่จะทำให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าวและไม่เห็นว่าได้ขับรถยนต์ชนผู้เสียหายเลยไม่มีโอกาสหยุดรถให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายและหากตนทราบว่าเกิดเหตุดังกล่าวจะไม่หนีและรีบเข้าไปช่วยเหลือผู้เสียหายโดยทันที ผู้กระทำผิดยังกล่าวถึงผลกระทบจากคดีว่าโดนไล่ออกจากงาน รวมถึงขอความเห็นใจจากผู้เสียหายโดยเล่าถึงความลำบากของตนและพฤติกรรมเลิกลู่อย่างเด็ดขาดหลังเกิดเหตุถึงปัจจุบัน หัวหน้างานของผู้เสียหายมีโอกาสกล่าวสนับสนุนรับรองว่าผู้กระทำผิดได้เลิกดื่มสุรารั้งแต่หลังวันเกิดเหตุจริง

แสวงหาข้อตกลงในการชดใช้เยียวยาค่าเสียหาย พนักงานคุมประพฤติกล่าวกันว่าผู้เสียหายต้องการเรียกร้องการชดใช้เยียวยาค่าเสียหายจากผู้กระทำผิด อย่างไรก็ตาม ผู้เสียหายจึงแสดงมูลค่าความเสียหาย ได้แก่ ค่าทรัพย์สินที่เสียหาย เช่น รถจักรยานยนต์คันเกิดเหตุ ค่ารักษาพยาบาลในอนาคต ค่าดำเนินคดี ค่าทำขวัญ และค่าอื่นๆ เป็นจำนวนเงินรวม 700,000 บาท นอกเหนือจากที่บริษัทประกันภัยรถยนต์ได้ชดใช้เป็นค่ารักษาพยาบาลและค่าผ่าตัดแก่ผู้เสียหายไปแล้วเป็นจำนวนเงิน 366,322.20 บาท จากนั้นพนักงานคุมประพฤติจึงเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดแสดงความรับผิดชอบที่จะชดใช้ค่าเสียหายโดยผู้กระทำผิดกล่าวว่ากล่าวตนไม่มีเงินที่จะชดใช้แก่ผู้เสียหาย แต่ก็พยายามที่จะชดใช้เยียวยาผู้เสียหายให้มากที่สุดเท่าที่ตนสามารถจะทำได้ รวมถึงมอบให้บริษัทประกันภัยเป็นผู้ร่วมรับผิดชอบเยียวยาค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายตามที่เรียกร้อง

การเยียวยาจิตใจของผู้เสียหาย เมื่อพนักงานคุมประพฤติถามผู้กระทำผิดว่ามีอะไรที่เป็นความในใจหรืออยากจะบอกแก่ผู้เสียหายหรือไม่ ผู้กระทำผิดกล่าวขอโทษด้วยน้ำเสียงอ่อนน้อมและท่าทางที่สำนึกผิดอย่างจริงจังพร้อมทั้งยกมือขอโทษผู้เสียหายผู้เสียหายยกมือรับไหว้จากผู้กระทำผิดทันทีพร้อมกล่าวว่าเสียงที่อ่อนโยนลงกว่าตอนต้นของการประชุมอย่างเห็นได้ชัดจนกว่าจริงๆ แล้วก็ไม่ได้ติดใจอะไรแล้ว เพียงแต่อยากให้ผู้กระทำผิดช่วยเหลือชดใช้เยียวยาค่าเสียหายบ้างเท่านั้นเอง จากนั้น พนักงานคุมประพฤติกล่าวสรุปข้อตกลงที่ได้จากการประชุมในครั้งนี้ว่าผู้เสียหายยอมรับจะรอการชดใช้จากผู้กระทำผิดผ่านบริษัทประกันภัยโดยการดำเนินคดีก็ยังคงเป็นไปตามกระบวนการยุติธรรมตามปกติ

สรุปข้อตกลงและปิดการประชุม พนักงานคุมประพฤติสรุปและทำข้อตกลงร่วมกันในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพว่า ในการชดใช้เยียวยาของผู้กระทำผิดแก่ผู้เสียหาย ผู้เสียหายจะยินดีรอการชดใช้จากบริษัทประกันภัยและดำเนินคดีต่อไปตามกระบวนการยุติธรรม จากนั้นพนักงานคุมประพฤติจึงให้ผู้เข้าร่วมประชุมเซ็นชื่อรับทราบข้อตกลงจากการประชุมแล้วจึงกล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุมที่สละเวลาและให้ความร่วมมือในการประชุม จากนั้นจึงกล่าวปิดการประชุม

บรรยากาศหลังการปิดการประชุม ผู้กระทำผิดและหัวหน้างานของผู้กระทำผิดรีบลุกขึ้นไปยกมือขอโทษผู้เสียหายอีกครั้ง หลังจากนั้นจึงพูดคุยกันเล็กน้อยด้วยท่าทีที่

มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันมากขึ้น ต่างจากก่อนการเข้าร่วมการประชุมและตอนต้นของการประชุม ที่เมื่อผู้เสียหายและผู้กระทำผิดเจอกันก็ได้ยกมือไหว้เป็นการทักทายเท่านั้นแต่ไม่ได้มีการพูดคุยกัน

การประชุมประสานสัมพันธภาพในครั้งนี้ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดจึงได้มีโอกาสพูดคุยแสดงความรู้สึก และผู้กระทำผิดได้มีโอกาสขอโทษ ชดใช้เยียวยาให้กับผู้เสียหายตามเหมาะสม เพื่อเป็นการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากคดีดังกล่าว เพื่อคืนสัมพันธภาพที่ดีสู่สังคม สอดคล้องตามหลักการสำคัญของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ 4 ประการ ได้แก่ หลักบุคคลนิยม (Personalism) การชดใช้ค่าทำขวัญ (Reparation) การกลับคืนสู่สังคม (Reintegration) และการมีส่วนร่วม (Participation)

1.2.3 ขั้นตอนหลังการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธภาพ การประชุมประสานสัมพันธภาพครั้งนี้ใช้เวลาในการประชุม 59 นาที แม้เริ่มแรกของการประชุมบรรยากาศค่อนข้างตึงเครียด แต่เมื่อผู้เสียหายได้พูดคุยทำความเข้าใจและรับการขอโทษจากผู้กระทำผิดในที่ประชุม ผู้เสียหายก็ไม่ได้ตั้งใจหรือมีความโกรธแค้นต่อผู้กระทำผิดอีกต่อไป โดยรอรับการชดใช้เยียวยาด้วยการรับผิดชอบค่าเสียหายจากผู้กระทำผิดซึ่งกำลังดำเนินการผ่านบริษัทประกันภัยที่ได้รับทำประกันภัยให้กับรถยนต์ของผู้กระทำผิด ซึ่งทางบริษัทประกันภัยได้อยู่ในระหว่างการตรวจสอบความเสียหาย ข้อมูล ประเมินค่าเสียหาย และรออนุมัติค่าเสียหายตามที่คุณเสียหายเรียกร้องเป็นจำนวนเงิน 700,000 บาท ในเบื้องต้นผู้กระทำผิดยังไม่ได้ชดใช้เยียวยาค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายในรูปแบบของตัวเงินค่าเสียหายหรือค่าทำขวัญใดๆทั้งสิ้น เนื่องจากสถานะทางการเงินค่อนข้างยากจน โดยที่ผู้เสียหายก็แสดงความเข้าใจในเหตุผลดังกล่าว เมื่อดำเนินการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธภาพเรียบร้อยแล้ว พนักงานคุมประพฤติจะนำข้อตกลงร่วมกันที่ได้ในที่ประชุมเป็นข้อมูลเพื่อประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินผู้กระทำผิด และพนักงานคุมประพฤติจะเป็นผู้ดำเนินการจัดทำรายงานและเสนอความเห็นต่อศาลต่อไป อนึ่ง ในการประชุมในครั้งนี้มีการจัดรูปแบบที่นั่งได้ดังนี้

ภาพที่ 5 การจำลองรูปแบบการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพในสถานที่จริง

จากภาพการจำลองรูปแบบการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพในสถานที่จริง แสดงให้เห็นสภาพและบรรยากาศของห้องที่ใช้ในการประชุม โดยเริ่มจากบุคคลซ้ายมือของภาพแทนผู้เสียหาย ถัดมา(วนขวา)คือพนักงานคุมประพฤติ ผู้กระทำผิด หัวหน้างานของผู้กระทำผิด และเพื่อนของผู้เสียหาย ส่วนบุคคลในภาพ 2 คนที่นั่งแยกออกมาจากกลุ่มการประชุมซ้ายมือคือผู้วิจัย ขวามือคือผู้เข้าร่วมสังเกตการณ์

3. ด้านความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วมในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาท

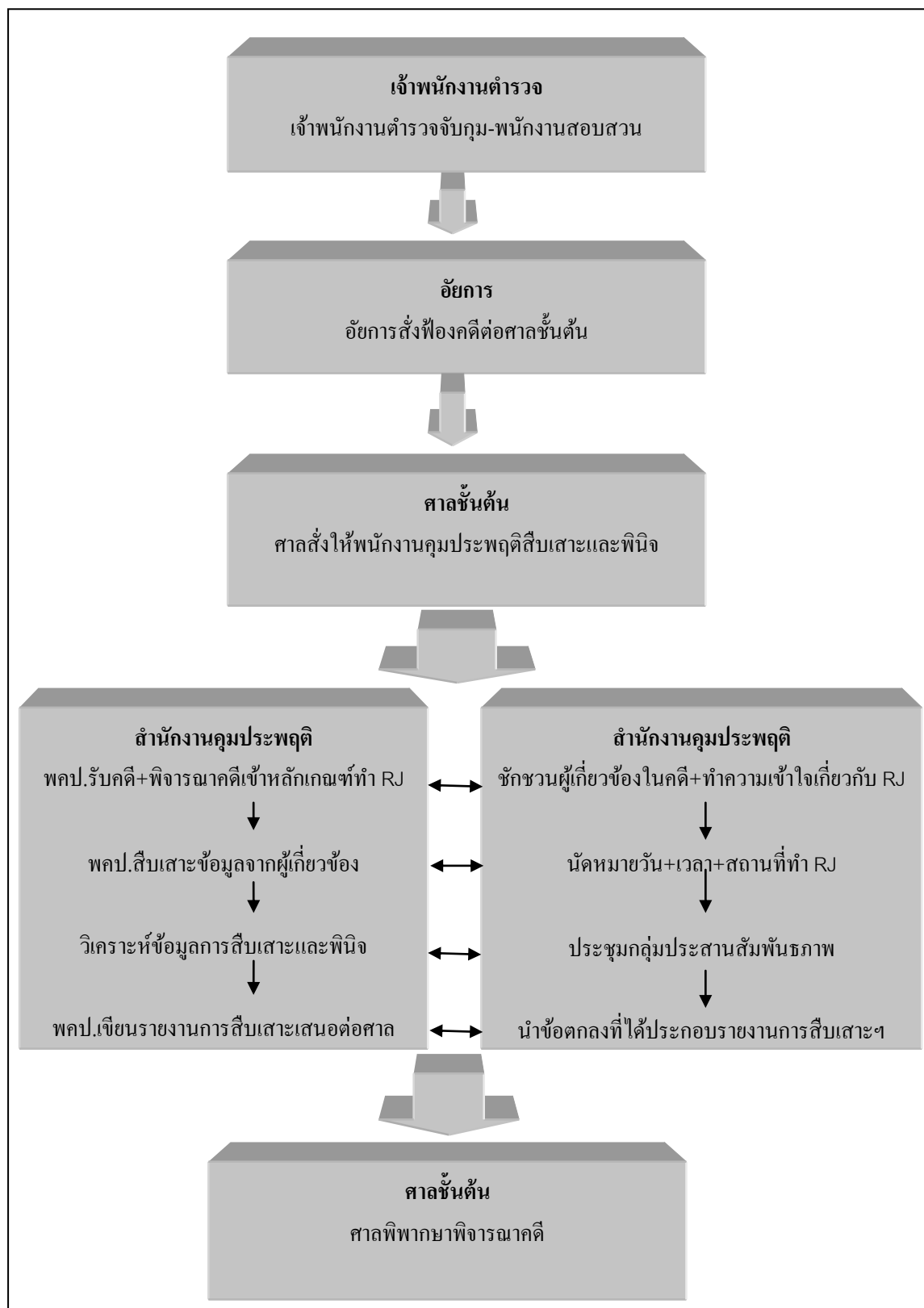
จากการศึกษาความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วมในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สรุปได้ว่า ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพในคดีนี้มีความพึงพอใจต่อกระบวนการประชุมในระดับพอใจมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.90 ซึ่งสามารถแปลระดับความพึงพอใจในระดับพอใจมาก

จากผลการประเมินความพึงพอใจในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ผู้วิจัยพบว่าความพึงพอใจในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพของผู้เข้าร่วมประชุมในคดีนี้ในทุกด้านอยู่ในขั้นพึงพอใจมาก แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ในด้านรูปแบบที่ใช้ในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ และในด้านผลหลังการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.00 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้มีส่วนร่วมในการประชุมทุกคนมีความพึงพอใจมากที่สุด

ส่วนในด้านผู้ดำเนินการประชุมประสานสัมพันธภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.95 ด้านจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมประสานสัมพันธภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.80 และด้านกระบวนการทั้งหมดในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธภาพโดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.90 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้มีส่วนร่วมในการประชุมทุกคนมีความพึงพอใจมากองลงมา

กลุ่มสุดท้ายในด้านการดำเนินการประชุมประสานสัมพันธภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.50 และด้านเวลาและสถานที่ที่ใช้ในการจัดการประชุมประสานสัมพันธภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.60 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้มีส่วนร่วมในการประชุมทุกคนมีความพึงพอใจมาก แต่น้อยที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ

ภาพที่ 6 กระบวนการขั้นตอนการจัดประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ

2. ข้อจำกัดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องเรื่อง การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้จัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาท: ศึกษากรณีสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญาในครั้งนี้ มีข้อจำกัดในเข้าถึงข้อมูลกรณีศึกษาที่สามารถใช้กรณีศึกษาการกระทำผิดในคดีความผิดฐานขั้บรถขณะเมาสุราและของเมาอย่างอื่น เป็นเหตุให้เฉี่ยวชนผู้อื่นได้รับบาดเจ็บสาหัส และขั้บรถโดยประมาทเป็นเหตุให้เฉี่ยวชนผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ไม่หยุดรอให้ความช่วยเหลือตามสมควรนี้เท่านั้น เนื่องจากข้อจำกัดในด้านการจัดการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพในสำนักงานคุมประพฤติในเขตกรุงเทพมหานครและเขตอื่นๆมีน้อยมาก เนื่องจากกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกหรือยุติธรรมคู่ขนานที่สำนักงานคุมประพฤติไม่มีหน้าที่ในการปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติที่อิงกับตัวชี้วัดในการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติราชการในปีงบประมาณ

นอกจากนี้ การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยการจัดการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพมาใช้ นั้น จำเป็นจะต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญในการทำ สำนักงานมีพนักงานคุมประพฤติไม่เพียงพอกับภาระหน้าที่ที่สำนักงานมี กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่นำมาใช้จึงมีน้อย ซึ่งหากมีกรณีศึกษาที่หลากหลายกว่านี้ จะทำให้เป็นการสนับสนุนผลการวิจัยในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้จัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาทให้เห็นภาพได้ชัดเจนมากขึ้น

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาและสนับสนุนการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในงานคุมประพฤติ

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. กรมคุมประพฤติ ควรกำหนดให้มีการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นตัวชี้วัดของกรมที่จะต้องมีการนำมาใช้ในการสืบเสาะและพินิจคู่ขนานไปกับกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก

จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ซึ่งแถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันอังคารที่ 23 สิงหาคม พ.ศ.2554 ในส่วนของนโยบายที่จะดำเนินการภายในช่วงระยะ 4 ปีของรัฐบาลว่า ในด้านนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หัวข้อเกี่ยวกับกฎหมายและการยุติธรรมระบุไว้ว่า ให้มีการปรับปรุงระบบการช่วยเหลือประชาชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมด้วยมาตรการ

เชิงรุก ให้เข้าถึงความเป็นธรรมได้ง่าย รวดเร็ว ทั้งการช่วยเหลือด้านกฎหมาย ส่งเสริมกองทุน ยุติธรรมเพื่อการคุ้มครองช่วยเหลือคนจนและคนด้อยโอกาสการคุ้มครองดูแลรักษาสิทธิเสรีภาพ ของประชาชน การเยียวยาผู้บริสุทธิ์และผู้ได้รับผลกระทบที่เกี่ยวข้อง การกระจายโอกาสการเข้าถึง ความยุติธรรมไปสู่ระดับจังหวัด การเสริมสร้างความเข้มแข็งและยุติธรรมระดับชุมชนและหมู่บ้าน การพัฒนาทางเลือกของกระบวนการยุติธรรม

เช่นเดียวกับแผนยุทธศาสตร์กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2551-2555 ระบุเป็นพันธกิจ ของกระทรวงยุติธรรมข้อหนึ่งว่า ให้มีการพัฒนาและส่งเสริมงานสมานฉันท์และกระบวนการ ยุติธรรมทางเลือกเพื่อประชาชน นอกจากนี้ ยังกล่าวในยุทธศาสตร์ที่ 4 ของกระทรวงฯ ให้มีการ พัฒนาระบบงานยุติธรรมทางเลือกและพัฒนาความร่วมมือในงานยุติธรรม เพื่อให้สังคมไทยมี ความยุติธรรมด้วยกระบวนการยุติธรรมทางเลือกและการมีส่วนร่วมของรัฐและประชาชน โดยการ พัฒนาระบบงานยุติธรรมทางเลือก การพัฒนาระบบงานยุติธรรมชุมชน การพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมจังหวัด เพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงความยุติธรรมและมีส่วนร่วมในงานยุติธรรม เพิ่มมากขึ้น โดยมีเป้าประสงค์ให้สังคมไทยมีความยุติธรรมด้วยกระบวนการยุติธรรมทางเลือกและ การมีส่วนร่วมของรัฐและประชาชน ซึ่งมีกลยุทธ์ 3 ข้อดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมการประนอมข้อพิพาทและกระบวนการยุติธรรมทางเลือก
2. พัฒนาระบบงานยุติธรรมชุมชน
3. บูรณาการความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในงานกระทรวงยุติธรรม

ดังนั้น กรมคุมประพฤติก็ควรที่จะต้องจัดทำนโยบายในส่วนของกรมคุมประพฤติให้ สอดคล้องกับนโยบายของชาติและกระทรวงยุติธรรมด้วยการให้ความสำคัญกับกระบวนการ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยจัดเป็นตัวชี้วัดของกรม

2. ควรมีการจัดตั้งแผนงานกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในกรมคุมประพฤติ เพื่อเป็นการผลักดันให้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มีการนำมาใช้อย่างเป็นรูปธรรม

เนื่องจากในปัจจุบัน ผู้รับผิดชอบในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้คือ พนักงานคุมประพฤติซึ่งมีภาระงานเกินกว่าที่จะรับผิดชอบและดำเนินการกระบวนการยุติธรรมเชิง

สมานฉันท์ให้มีประสิทธิภาพได้ ทั้งยังประสบปัญหาขาดแคลนบุคลากรผู้เชี่ยวชาญด้านกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ให้ประจำครบทุกสำนักงานได้ แต่ละสำนักงานจึงควรมีการจัดตั้งแผนงานกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เพื่อรับผิดชอบงานด้านกระบวนการดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพ

3. ควรให้มีการจัดฝึกอบรม ให้พนักงานคุมประพฤติผู้มีความเชี่ยวชาญในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในงานคุมประพฤติทุกสำนักงานคุมประพฤติ

การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ให้มีประสิทธิภาพนั้น ต้องอาศัยผู้มีความรู้ความเข้าใจและมีความเชี่ยวชาญในกระบวนการดังกล่าว ซึ่งในปัจจุบันผู้มีความรู้และเชี่ยวชาญประจำสำนักงานอาจไม่เพียงพอ ดังนั้น ควรมีพนักงานคุมประพฤติผู้มีความเชี่ยวชาญด้านกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์อย่างน้อยสำนักงานละ 2 คน และควรจัดให้มีการฝึกอบรมสัมมนาเพื่อพัฒนาการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

4. ควรจัดสรรให้มีสถานที่ที่เหมาะสมตามสภาพในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้

เนื่องจากในปัจจุบัน การจัดสถานที่ในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ของสำนักงานคุมประพฤติเป็นไปตามความสะดวกและเหมาะสมของแต่ละสำนักงาน ซึ่งจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้มีโอกาสสัมภาษณ์พนักงานคุมประพฤติผู้ปฏิบัติงานกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ พบว่า บางสำนักงานไม่มีสถานที่ที่เหมาะสมในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ โดยที่บางสำนักงานใช้ห้องประชุมของสำนักงาน แต่บางสำนักงานที่สถานที่ไม่มีความเอื้ออำนวยก็จำเป็นต้องใช้บริเวณโต๊ะทำงานของพนักงานคุมประพฤติเป็นสถานที่ในการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพซึ่งไม่มีความเหมาะสมมากนัก ในแต่ละสำนักงานคุมประพฤติ จึงควรมีงบประมาณในการจัดสรรให้มีสถานที่ที่เหมาะสมในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

5. ควรส่งเสริมให้มีการนำกระบวนการยุติธรรมมาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีประเภท

จากการศึกษาพบว่า คดีประมาทเป็นคดีที่หากผู้เสียหายได้รับการชดใช้เยียวยาจากผู้กระทำผิดตามสมควรแล้ว ก็มักจะมีการให้อภัยและนำไปสู่การปรองดองระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำผิดได้ง่ายกว่าคดีอื่นๆ ที่ลักษณะมีเจตนา เพราะเหตุว่าคู่กรณีต่างตระหนักว่าผู้เสียหายไม่ได้มีเจตนา

ดังนั้น ควรมีการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในคดีประเภทประมาทอื่นๆ ที่ไม่ใช่เพียงคดีขับรถประมาทอันมีความรุนแรงแต่สามารถนำกระบวนการดังกล่าวมาใช้ในการจัดการความขัดแย้งได้เป็นอย่างดี

6. ควรมีการเผยแพร่แนวความคิดการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในงานคุมประพฤติ สังคมไทยรู้จักกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นครั้งแรกจากเวทีวิชาการเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรมไทยเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2543 เป็นเวลาเพียงกว่าทศวรรษที่กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นที่รู้จักกันในแวดวงวิชาการและสังคมโดยทั่วไป เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่นำมาใช้ในงานคุมประพฤติมากขึ้น ควรมีการเผยแพร่แนวความคิดการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในคดีต่างๆ เมื่อประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเป็นที่แพร่หลายมากขึ้น จะนำไปสู่การเลือกใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยประชาชนเอง

7. ควรผลักดันส่งเสริมให้มีการบัญญัติกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในพระราชบัญญัติคุมประพฤติ

ความจำเป็นประการหนึ่งในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้คือ จะต้องมีการยอมรับในกระบวนการดังกล่าวด้วยการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เพื่อให้มีกฎเกณฑ์และบรรทัดฐานที่เป็นที่ยอมรับและเป็นข้อตกลงบังคับใช้ทางกฎหมาย เป็นการสนับสนุนการให้ความสำคัญกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และเป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์อย่างแท้จริง

4. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษากกรณีเฉพาะที่เป็นคดีชั้บรตโดยประมาท และผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บสาหัสซึ่งผลการวิจัยปรากฏว่า ผู้มีส่วนร่วมในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้จัดการความขัดแย้งในคดีประมาทมีความพึงพอใจในกระบวนการดังกล่าว ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความพึงพอใจในการนำกระบวนการดังกล่าวมาใช้ต่อไป

2. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษากกรณีเฉพาะที่เป็นคดีชั้บรตโดยประมาทเพียงกรณีเดียว ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในหลายกรณีว่าการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้จัดการความขัดแย้ง มีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จได้ดังกรณีตัวอย่างหรือไม่ อย่างไร

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมคุมประพฤติ. รายงานประจำปี 2550 กรมคุมประพฤติ. กรุงเทพมหานคร : กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม, 2550.

กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. “ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์:หลักการและแนวคิด” ใน กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : ทางเลือกใหม่สำหรับกระบวนการยุติธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2545.

กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : ทางเลือกใหม่สำหรับกระบวนการยุติธรรมไทย. หนังสือชุดปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2545.

คณะอนุจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในงานคุมประพฤติ. คู่มือการปฏิบัติงานกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจสำหรับพนักงานคุมประพฤติ. กรุงเทพมหานคร : กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม, 2547.

คณิต ณ นคร. กฎหมายอาญาภาคทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2547.

จิตติ ติงศัพท์. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาภาค1. กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตยสภา, 2545.

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : การคืน “อำนาจ” แก่เหยื่ออาชญากรรมและชุมชน. หนังสือชุดปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2548.

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : การปรับกระบวนการยุติธรรมไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจบัณฑิต, สาขาวิชาสหวิทยาการ คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.

เฉลิมพล โสมอินทร์. การใช้ชีวิตของวัยรุ่นไทยในปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุตรไพศาล, 2547.

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. เศรษฐกิจหมู่บ้านไทยในอดีต. กรุงเทพมหานคร: ต้นไทรการพิมพ์, 2540.

ชาย โพธิ์สีดา. ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2547.

- ณรงค์ โพธิ์พุกพานันท์. ระเบียบวิธีวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร: เอ็กสเปอร์เน็ท, 2551.
- ณภัทร กตเวทีเสถียร. การระงับข้อพิพาทในคดีอาญาโดยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (ศึกษาเฉพาะกรณีความผิดที่มีผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายอาญา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2547.
- ณัฐวสา ฉัตรไพบุลย์. กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : จากทฤษฎีสู่ทางปฏิบัติในนานาชาติ. เอกสารจัดทำขึ้นเนื่องในโอกาสวาระครบรอบ 300 ปี ของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย เอตินบะระ สหราชอาณาจักร, 2550.
- ดวงพร คำพูนวัฒน์. แนวคิดและทฤษฎีการสื่อสาร. สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการ พัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545.
- เดชา สังขวรรณ. ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในระบบคุมประพฤติ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2550.
- ทัศน์วรรณ สิริพรหมเจริญ. มาตรฐานความระมัดระวังกรณีกระทำโดยประมาท. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. กฎหมายอาญา : หลักและปัญหา. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.
- ธนนันท์ สิงหเสม. ความขัดแย้งภายในองค์กรและความเครียดในการทำงานที่มีผลต่อความตั้งใจ เกษียณอายุราชการก่อนกำหนด: กรณีศึกษา ข้าราชการกรมที่ดิน(ส่วนกลาง) กระทรวงมหาดไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาจิตวิทยาสังคมและ องค์กร คณะศิลปศาสตร์ประยุกต์ สถาบันพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2548.
- ประชุม สถาปิตานนท์. นิติวิทยาศาสตร์ (Forensic Science). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2521.
- ประธาน วัฒนวาณิชย์. กฎหมายเกี่ยวกับความผิดของเด็กและกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก และเยาวชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ประกายพริก, 2530.
- พัชรา สิ้นลอยมา. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับนิติเวชศาสตร์. นครปฐม : เอกสารประกอบการสอนคณะ นิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ, 2553.
- พลประสิทธิ์ ฤทธิรักษา. กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เจริญกิจ, 2525.
- ภาสกร ญาณสุธี. คดีเกิดจากรถ โกงสามแพะ และค่าเสียหาย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : อทตยา มินเลนเนี่ยม, 2549.

- ถิรนนท์ อนวัณณ์ศิริวงศ์. การสื่อสารในกลุ่ม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : ณ ฌาน, 2534.
- มุ้ยหมัดรอฟีอี มุซอ. กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์และการจัดการความขัดแย้งในชุมชนมุสลิม.
 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาสังคมวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย, 2549.
- ยงยุทธ ขจรธรรม และบังอร ฤทธิภักดี. นโยบายและมาตรการในการควบคุมการบริโภคแอลกอฮอล์
กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ, 2547.
- ยศวันต์ บริบูรณ์ธนา. ผลกระทบของงานยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ต่อผู้เสียหาย : การวิเคราะห์แบบ
Meta analysis. เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยระดับปริญญาเอก คณะนิติศาสตร์
 มหาวิทยาลัยเซฟฟิลด์ สหราชอาณาจักร, 2549.
- ยศวันต์ บริบูรณ์ธนา. ประสิทธิผลของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่มีต่อผู้เสียหายและผู้
ผู้กระทำความผิด. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยและพัฒนา กรมคุมประพฤติ กระทรวง
 ยุติธรรม, 2553.
- รติรส อรุณคง. รูปแบบของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในเรือนจำไทย. วิทยานิพนธ์
 ศิลปะศาสตร์มหาบัณฑิต, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพมหานคร : นาน
 มีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, 2546.
- วราภรณ์ บัวเผื่อน. บทบาทและการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์.
 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรม คณะสังคมสงเคราะห์
 ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.
- วิมัย ศรี จันทรา. คู่มือการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน.
 กรุงเทพมหานคร : กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2550.
- วันชัย รุจนวงศ์. ประเด็นสำคัญจากหนังสือกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (The Little
Book of Restorative Justice of the Howard Rehr 2002). [ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา
 :[http://www.library.coj.go.th/indexarticle2.php?ldomain=44&&No=35&&Title=Restorative%20Justice&&page=\[2554, 19 มกราคม\]](http://www.library.coj.go.th/indexarticle2.php?ldomain=44&&No=35&&Title=Restorative%20Justice&&page=[2554, 19 มกราคม])
- วันชัย วัฒนศัพท์. คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 3.
 นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า, 2545.
- วีระพงษ์ บุญโญภาส. อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2549.

- ศิริชัย ศิริชัยปัญญา. กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในการจัดการความขัดแย้งคดีอุบัติเหตุจราจร ศึกษากรณีกองบังคับการตำรวจนครบาล 7. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาสังคมวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. รายงานผลการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัยเรื่อง “กระบวนการสร้างความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในศาลยุติธรรม”. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยและพัฒนาคดี สำนักงานศาลยุติธรรม, 2553.
- สถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม. เอกสารประกอบการประชุมกลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การประเมินผลการบังคับใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรม” ในงาน “การนำเสนอผลงานวิจัยแห่งชาติ 2554”. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, 2554.
- สถาบันวิจัยและพัฒนา. เอกสารชุดฝึกอบรมการเรียนรู้การทำวิจัยด้วยตนเอง. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. สถาบันวิจัยและพัฒนา นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2539.
- สมพร พรหมพิตร. กฎหมายอาญาฉบับชาวบ้าน (เล่ม 1). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2547.
- สุพรรณษา สมศรี. มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขฟื้นฟูผู้เด็กกระทำผิดโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้กระทำผิด และผู้เสียหาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- สุวัฒน์ชัย ใจหาญ. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค1. กรุงเทพมหานคร : มิตรสยาม, 2531.
- สุวัจจรา เปี่ยมญาติ และอังคณา บุญสิทธิ. การคุ้มครองเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์. เอกสารการประชุมระดับชาติ ว่าด้วยงานยุติธรรมครั้งที่ 4 “การพัฒนากระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน” วันที่ 4-5 กันยายน 2549 ณ ศูนย์การประชุมอิมแพค เมืองทองธานี จังหวัดปทุมธานี, 2549.
- สุพัตรา สุภาพ. ปัญหาสังคม. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2515.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. ทฤษฎีสังคมวิทยา เนื้อหาและการใช้ประโยชน์เบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- เสริญ ปุณณะหิตานนท์. อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา. คำบรรยาย: คณะรัฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514-2515.

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. ความขัดแย้ง : การบริหารเพื่อสร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์ตะเกียง, 2534.

แสวง บุญเฉลิมวิภาส. ปัญหาเจตนาในกฎหมายอาญา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี, คณะ
นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524.

แสวง บุญเฉลิมวิภาส. หลักกฎหมายอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
วิญญูชน, 2546.

สำนักงานกิจการยุติธรรม. การประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 9 การ
ขับเคลื่อนพลังสังคมสู่การพัฒนากระบวนการยุติธรรมที่ยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร :
กระทรวงยุติธรรม, 2554.

หยุด แสงอุทัย. คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2548.

องอาจ นัยพัฒน์. วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพทางพฤตินิยมศาสตร์และ
สังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สามลดา, 2551.

อัฒณพ ชูบำรุง. อาชญาวิทยาและอาชญากรรม. กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2532.

ภาษาอังกฤษ

Alfred Mcclunglee. Principle of Sociology. Barnes and Noble, Inc., 1963.

Angkana Boonsit. Rastorative Justice And Domestic Violence. Doctoral dissertation,
Department of Social Administration Faculty of Social Administration,
Thammasat University, 2004.

Bertram H. Raven and Jeffrey Z. Rubin. Social Psychology : People in Groups. New York
: John Wiley, 1976.

Brit. Manual of German Law. Volume 2. London : Her Majesty's Stationary Office, 1952.

Coser Lewis A. The Function of Social Conflict. London : Free Press, 1956.

Fagin,A. James. Criminal Justice 2005 update. East Stroudsburg: University of
Pennsylvania., Person Education. Inc. 2005.

Filley C. Allan. Interpersonal Conflict Resolution. Glenview. Illinois : Scott, Foresman and
company, 1975.

- Glanville Williams. Textbook of Criminal Law. 2 ed. London : Stevens&son,1983.
- H.L.A. Hart , Negligance. Mens Rea and Criminal Responsibility. Oxford Essay in Jurisprudence. Oxford University Press, 1961.
- Kittayarak Kittipong. Restorative Justice in Thailand” a paper presented at Workshop 2 : Enhancing Criminal Justice Reform including Restorative Justice. Bangkok: Eleventh United Nation Congress on Crime Prevention and Criminal Justice, 2005.
- Littlechild Brian and Sender Helen. The introduction of restorative justice approaches in young people’s residential units: A critical evaluation . Centre for Community Research. University of Hertfordshire and NSPCC, 2010.
- Moss Andrew. Specifying aims and limits for restorative justice models: A reply to von Hirsch, Asworth, and Shearing. Washtington, DC : Prison Fellowship International. Restorative Justice Online, 2011.
- Neuman W. P. Roy and Bruehl E. Margaret. Managing Conflict: A complete Process centered Handbook. Englewood Cliffs,New Jersey : Prentice-Hall, 1982.
- Patron, RJC. Restorative Justice Consortium [online]. 2005. Available from : <http://www.restorativejustice.org.uk> [2012,January]
- Rupert Cross and Philip Asterley Jones. An Introduction to Criminal Law. 6 ed. Bristol : J.W.Arrowsmith Ltd., 1968.
- Sutherland, Edwin H. and Cressey Donald R. Principles of Criminology. New York: JB. Lippin Cott Company, 1966.
- Umbreit, Mark S. The Handbook of Victim Offender Mediation, USA: Jossey-Bass Inc., 2001.
- UNICEF Innocenti Research Centre. International Criminal Justice and Children, Rome, 2002.
- Van Ness, Daniel W. Crime and Its Victim. U.S.A.: Inter Varsity Press, 1986.
- Walgrave, L, “Not punishing children, but committing them to restore,” in punishing juveniles: principle and critique. Weijers, I and Duff, A Oxford : Hart Publishing, 2002.

Zehr, Howard. The Little Book of Restorative Justice. U.S.A.: Good Books. Intercourse, 2002.

ภาคผนวก

แบบแสดงความยินยอมให้สัมภาษณ์

กรณีสัมภาษณ์ต่อหน้า

วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

ข้าพเจ้า.....อายุ.....ปี

ขอแสดงความยินยอมให้สัมภาษณ์ เพื่อเก็บข้อมูลเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทในหัวข้อเรื่อง “การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้จัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดยประมาท:

ศึกษากรณีสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา ” โดยข้าพเจ้าได้รับทราบรายละเอียดเกี่ยวกับที่มาและความสำคัญในการทำวิจัย รายละเอียดขั้นตอนต่างๆ ที่จะต้องปฏิบัติหรือได้รับการปฏิบัติ อีกทั้งยังได้รับคำอธิบายและตอบข้อสงสัยจากผู้สัมภาษณ์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ข้าพเจ้าจึงสมัครใจเข้าร่วมในการวิจัยในครั้งนี้ และข้าพเจ้าสามารถถอนตัวหรืองดเข้าร่วมการวิจัยได้ทุกเมื่อ โดยจะไม่มีผลกระทบต่อกรบริการที่ข้าพเจ้าจะได้รับต่อไปในอนาคต และยินยอมให้ผู้วิจัยใช้ข้อมูลส่วนตัวของข้าพเจ้าที่ได้รับจากการวิจัยไปใช้ประโยชน์เพื่อการวิจัยและทางวิชาการเท่านั้น โดยไม่เผยแพร่ต่อสาธารณะเป็นรายบุคคล และข้อมูลจากการวิจัยทั้งหมดจะไม่มีผลกระทบทางกฎหมาย หากข้าพเจ้ามีข้อข้องใจเกี่ยวกับขั้นตอนของการวิจัย ข้าพเจ้าสามารถติดต่อกับ นายพัฒนพงษ์ ทองเนื้อสูง คณะรัฐศาสตร์ ถนอม อังรีคุณังค์ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร หมายเลขโทรศัพท์ 08-0269-7339, 08-1090-0096

ข้าพเจ้ารับทราบและได้ทำความเข้าใจกับข้อความในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย และหนังสือแสดงความยินยอมนี้โดยตลอดแล้ว จึงลงลายมือชื่อไว้

ลงชื่อ.....ผู้ถูกสัมภาษณ์

วันที่.....

ลงชื่อ.....ผู้สัมภาษณ์

(.....)

วันที่.....

แบบสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ เรื่อง

การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้จัดการความขัดแย้งในคดีการกระทำผิดโดย

ประมาท:

ศึกษากรณีสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมกระบวนการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ

- 2.1 เพศ
- 2.2 อายุ
- 2.3 อาชีพ
- 2.4 รายได้
- 2.5 ระดับการศึกษา สาขาวิชาที่ศึกษา
- 2.6 ศาสนา
- 2.7 สถานะทางครอบครัว

2. พฤติการณ์แห่งคดี

- 2.1 วัน เวลาที่เกิดเหตุเป็นเวลาใด
- 2.2 สถานที่เกิดเหตุเป็นสถานที่ใด
- 2.3 เหตุการณ์ ณ วันเกิดเหตุเป็นอย่างไร
- 2.4 ขณะเกิดเหตุ ผู้กระทำผิดหรือผู้เสียหายมีสติสัมปชัญญะครบถ้วนหรือไม่ อย่างไร
- 2.5 พฤติการณ์หลังเกิดเหตุผู้กระทำผิดได้รับนำผู้เสียหายส่งโรงพยาบาลหรือไม่ อย่างไร
- 2.6 ความรู้สึกหลังเกิดเหตุมีความรู้สึกอย่างไร
- 2.7 ขณะเกิดเหตุ มีผู้ที่มีส่วนร่วมในเหตุการณ์ขณะเกิดเหตุหรือไม่ อย่างไร

3. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย

- 3.1 ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดมีความรู้จักกันมาก่อนเกิดคดีหรือไม่ อย่างไร
- 3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำผิดก่อนเกิดเหตุเป็นอย่างไร

4. ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากคดี

4.1 หลังจากเกิดเหตุ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมีผลต่อชีวิตและทรัพย์สินของทั้งผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด รวมถึงครอบครัวของทั้งผู้เสียหายและผู้กระทำผิดหรือไม่ อย่างไร

4.2 ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อทั้งผู้เสียหายและผู้กระทำผิด รวมถึงครอบครัวของทั้งผู้เสียหายและผู้กระทำผิด ส่งผลต่อทรัพย์สินและการดำรงชีวิตต่อไปหรือไม่ อย่างไร

5. การเยียวยาเบื้องต้นก่อนเข้ากระบวนการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ

5.1 ผู้เสียหายได้รับการดูแลจากผู้กระทำผิดในด้านค่ารักษาพยาบาลหรือไม่ อย่างไร

5.2 ผู้กระทำผิดได้ตามไปเยี่ยมผู้เสียหายหรือติดตามอาการของผู้เสียหายที่เกิดจากการกระทำผิดของตนหรือไม่ อย่างไร

5.3 หลังจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วระยะเวลาหนึ่ง ผู้เสียหายได้มีการติดตามถามไถ่ สวัสดิภาพของผู้เสียหายบ้างหรือไม่ อย่างไร

6. ความรู้เกี่ยวกับการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ

6.1 การประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพเพื่อการประสานสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างบุคคล อันได้แก่ผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด และครอบครัวของผู้เสียหายและผู้กระทำผิด ที่เกิดความขัดแย้งให้ กลับมาดีใจเช่นเดิม

6.2 การประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพจะเกิดขึ้นได้จะต้องเกิดจากความสมัครใจของ ทุกฝ่ายทั้งผู้เสียหายและผู้กระทำผิด

6.3 การประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดได้มีจิตสำนึกในการ กระทำผิดของตน และจะได้มีโอกาสที่จะเข้ามาแสดงความรับผิดชอบโดยใช้ความเสียหายให้แก่ ผู้เสียหายและครอบครัวอันเป็นผลที่เกิดจากการกระทำผิดของผู้กระทำผิด

6.4 การประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพเป็นกระบวนการยุติธรรมคู่ขนานที่ทำไปพร้อม กับกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักซึ่งจะดำเนินไปตามขั้นตอนตามกฎหมาย โดยพนักงานคุม ประพฤติจะทำรายงานประกอบการพิจารณาในการจัดประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพเสนอต่อ ศาลเพื่อประกอบการพิจารณาคดีของศาลต่อไป

6.5 ข้อตกลงจากผลการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ จะไม่เป็นข้อผูกมัดใดๆทาง กฎหมายแก่ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ

6.6 ผู้เสียหายสามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้กระทำผิดให้ชดใช้ค่าเสียหายหรือไม่ก็ได้ ตามแต่ทั้งสองฝ่ายจะตกลงกัน โดยพนักงานคุมประพฤติไม่สามารถบังคับได้ โดยพนักงานคุมประพฤติเป็นเพียงคนกลางและเป็นพยานในการทำข้อตกลงเท่านั้น

6.7 ท่านเคยมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพหรือไม่ อย่างไร

7. ความต้องการในการเข้าร่วมการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ

7.1 ผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด ญาติของผู้เสียหายและผู้กระทำผิด รวมถึงพนักงานคุมประพฤติ มีความเต็มใจในการเข้าร่วมประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพหรือไม่ อย่างไร

7.2 ผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด ญาติของผู้เสียหายและผู้กระทำผิด รวมถึงพนักงานคุมประพฤติ เห็นความสำคัญของกระบวนการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพหรือไม่ อย่างไร

8. ความคาดหวังจากการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ

8.1 ท่านคิดว่าการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพทำให้ ผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด ญาติของผู้เสียหายและผู้กระทำผิด มีความเข้าใจที่ดีต่อกัน สามารถฟื้นฟูและประสานสัมพันธ์ภาพที่ดีให้กลับมาจากความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดของผู้กระทำผิดได้หรือไม่ อย่างไร

8.2 ท่านคิดว่ากระบวนการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพเป็นการเปิดโอกาสให้ท่านสามารถสำนึกผิดและสามารถประสานสัมพันธ์ภาพระหว่างท่านและผู้เสียหายให้กลับคืนสู่สภาพที่ดีดังเดิมได้หรือไม่ อย่างไร

8.3 ท่านคิดว่าการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพเป็นการเปิดโอกาสให้ท่านได้เปิดใจ แสดงความรู้สึก สำนึกผิด ชดใช้ และรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดได้หรือไม่ อย่างไร

9. ขั้นตอนในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ

9.1 ในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ ใช้รูปแบบในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพอย่างไร และมีลักษณะในการจัดประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพอย่างไร

9.2 บรรยากาศในการเข้าร่วมประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพเป็นอย่างไร มีบรรยากาศที่เหมาะสมเอื้อเพื่อส่งเสริมต่อการประสานสัมพันธ์ภาพหรือไม่ อย่างไร

9.3 ในระหว่างที่ท่านร่วมในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ ท่านได้แสดงความคิดเห็นต่างๆ ได้อย่างเต็มที่หรือไม่ อย่างไร

9.4 ในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ พนักงานคุมประพฤติซึ่งเป็นผู้ดำเนินการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพมีความเป็นกลางหรือไม่ อย่างไร

9.5 ในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีซึ่งกันและกันหรือไม่ อย่างไร

9.6 ในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพใช้คำพูดที่สุภาพ ให้เกียรติซึ่งกันและกันหรือไม่ อย่างไร

9.7 ในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ เมื่อท่านแสดงความคิดเห็น ผู้เข้าร่วมประชุมมีปฏิกิริยาแสดงออกมาหรือไม่ อย่างไร

9.8 สถานที่ที่ใช้ในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ สร้างความกดดันแก่ผู้เข้าร่วมประชุมหรือไม่ อย่างไร

9.9 เวลาที่ใช้ในการจัดการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ ส่งผลกระทบต่อท่านหรือไม่ อย่างไร

10. ความพอใจในกระบวนการ ขั้นตอน การจัดการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ

10.1 การดำเนินการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ

1. ก่อนจัดการประชุมมีการประสานงานที่ดีจากพนักงานคุมประพฤติ
2. มีการนัดเวลาในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพล่วงหน้า

10.2 รูปแบบที่ใช้ในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ

1. การประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพโดยการนั่งล้อมวงพบหน้าเพื่อเผย
ความรู้สึกละเอียด
2. การประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพจะต้องใช้ภาษาที่สุภาพในการแสดง
ความคิดเห็น
3. การประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ มีการดำเนินการประชุมโดยพนักงาน
คุมประพฤติเป็นคนกลาง

10.3 เวลาและสถานที่ที่ใช้ในการจัดการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ

1. การนัดเวลาในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพเป็นไปตามที่ท่านต้องการ
2. สถานที่ในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพมีความสะดวก
3. บรรยากาศและสถานที่ที่ใช้ในการจัดการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพเอื้อ
ต่อการประสานสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำผิด

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการประชุมมีความเหมาะสมมาเร็วหรือนานเกินไป

10.4 ผู้ดำเนินการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ

1. พนักงานคุมประพฤติซึ่งเป็นผู้เป็นคนกลางมีความเป็นกลาง
2. พนักงานคุมประพฤติดำเนินการประชุมอย่างถูกต้องตามหลักการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ
3. พนักงานคุมประพฤติดำเนินการประชุมโดยให้ผู้เข้าร่วมประชุมมีบรรยากาศผ่อนคลายในการประชุม
4. พนักงานคุมประพฤติดำเนินการประชุมใช้วาจาที่สุภาพเหมาะสมในการดำเนินการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ

10.5 ด้านจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ

1. ผู้เข้าร่วมประชุมซึ่งประกอบด้วย ผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด ญาติผู้เสียหาย ญาติผู้กระทำผิด และพนักงานคุมประพฤติ มีจำนวนเหมาะสม

10.6 ผลหลังการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ

1. กระบวนการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพทำคู่ขนานไปกับการดำเนินการทางกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักตามปกติเพื่อพิจารณาโทษตามกฎหมายโดยศาล
2. กระบวนการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ มีส่วนสำคัญที่ส่งผลในการสำนึกผิดของผู้กระทำผิด

10.7 กระบวนการทั้งหมดในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพโดยรวม

1. การดำเนินการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ เหมาะสมในการใช้เป็นเครื่องมือในการประสานสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำผิดให้กลับคืนมาหลังจากถูกทำลายจากการกระทำผิดของผู้กระทำผิด
2. การประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการประสานสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำผิดในคดีการกระทำผิดโดยประมาท
3. การประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพในครั้งนี้ การจัดการประชุมมีเนื้อหาครบถ้วนสมบูรณ์ตามที่ท่านคาดหวัง
4. ควรจัดให้มีการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพเพื่อฟื้นฟูประสานสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำผิด

11. ข้อเสนอแนะ

11.1 กระบวนการในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพมีความเหมาะสมแล้วหรือไม่
อย่างไร

11.2 การประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพเหมาะที่จะเป็นเครื่องมือในการฟื้นฟูประสาน
สัมพันธ์ภาพในคดีอื่นๆอีกได้อย่างไร

11.1 ท่านคิดว่าควรใช้เวลาเท่าใด จึงจะเหมาะสมกับกระบวนการประชุมกลุ่มประสาน
สัมพันธ์ภาพ

11.4 ผู้เข้าร่วมประชุมซึ่งประกอบด้วย ผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด ญาติผู้เสียหาย ญาติ
ผู้กระทำผิด และพนักงานคุมประพฤติ มีจำนวนเหมาะสมแล้วหรือไม่ หรือมีความเห็นอย่างไรมี
จำนวนเหมาะสมแล้วหรือไม่ หรือมีความเห็นอย่างไร

11.5 พนักงานคุมประพฤติดำเนินการจัดการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพเหมาะสม
แล้วหรือไม่ อย่างไร

11.6 ข้อเสนอแนะอื่นๆที่เป็นประโยชน์

แบบประเมินความพึงพอใจในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ

คำชี้แจง ให้ผู้ตอบแบบประเมินใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องความคิดเห็นที่ท่านเห็นว่าตรงกับความเป็นจริงที่สุด

- 3 หมายถึง มีระดับความพึงพอใจมาก
- 2 หมายถึง มีระดับความพึงพอใจปานกลาง
- 1 หมายถึง มีระดับความพึงพอใจน้อย

ความพึงพอใจในการประชุมกลุ่ม ประสานสัมพันธ์ภาพ	ระดับความพึงพอใจ		
	พอใจมาก (3)	พอใจปานกลาง (2)	พอใจน้อย (1)
1. ด้านการดำเนินการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ			
1.1 ก่อนจัดการประชุมมีการประสานงานจากพนักงานคุมประพฤติ			
1.2 มีการนัดเวลาในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพล่วงหน้า			
2. รูปแบบที่ใช้ในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ			
2.1 การประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพโดยการนั่งล้อมวงพบหน้าเพื่อเผยความรู้สึกของแต่ละฝ่าย			
2.2 การประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพจะต้องใช้ภาษาที่สุภาพในการแสดงความคิดเห็น			
2.3 การประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ มีการดำเนินการประชุมโดยพนักงานคุมประพฤติเป็นคนผู้ประสานงาน			
3. เวลาและสถานที่ที่ใช้ในการจัดการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ			
3.1 การนัดเวลาในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพเป็นไปตามที่ท่านต้องการ			
3.2 สถานที่ในการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพมีความสะดวก			
3.3 บรรยากาศและสถานที่ที่ใช้ในการจัดการประชุมกลุ่มฯเอื้อต่อการประสานสัมพันธ์ภาพ			

ความพึงพอใจในการประชุมกลุ่ม ประสานสัมพันธ์ภาพ	ระดับความพึงพอใจ		
	พอใจมาก (3)	พอใจปานกลาง (2)	พอใจน้อย (1)
3.4 ระยะเวลาที่ใช้ในการประชุมมีความเหมาะสมมาเร็ว หรือนานเกินไป			
4. ผู้ดำเนินการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ			
4.1 พนักงานคุมประพฤติซึ่งเป็นผู้เป็นคนกลางมีความเป็น กลาง			
4.2 พนักงานคุมประพฤติดำเนินการประชุมอย่างถูกต้อง ตามหลักการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ			
4.3 พนักงานคุมประพฤติดำเนินการประชุมโดยให้ ผู้เข้าร่วมประชุมมีบรรยากาศผ่อนคลายในการประชุม			
4.4 พนักงานคุมประพฤติดำเนินการประชุมใช้วาจาที่ สุภาพเหมาะสมในการดำเนินการประชุมกลุ่มฯ			
5. จำนวนผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ			
5.1 จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม มีจำนวนเหมาะสม			
6. ผลหลังการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ			
6.1 กระบวนการประชุมกลุ่มฯ ทำคู่ขนานไปกับการ ดำเนินการทางกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมายโดยศาล			
6.2 กระบวนการประชุมกลุ่มประสานสัมพันธ์ภาพ มีส่วน สำคัญที่ส่งผลในการสำนึกผิดของผู้กระทำผิด			
7. กระบวนการทั้งหมดในการประชุมกลุ่มประสาน สัมพันธ์ภาพโดยรวม			
7.1 การดำเนินการประชุมกลุ่มฯ เหมาะสมในการฟื้นฟู สัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำผิด			
7.2 การประชุมกลุ่มฯ เป็นวิธีการที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ ในคดีการกระทำผิดโดยประมาท			

ความพึงพอใจในการประชุมกลุ่ม ประสานสัมพันธภาพ	ระดับความพึงพอใจ		
	พอใจมาก (3)	พอใจปานกลาง (2)	พอใจน้อย (1)
7.3 การประชุมกลุ่มประสานสัมพันธภาพในครั้งนี้ การจัดการประชุมมีเนื้อหาครบถ้วนสมบูรณ์ตามที่ท่านคาดหวัง			
7.4 ควรจัดให้มีการประชุมกลุ่มฯ เพื่อฟื้นฟูประสานสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำผิด			

MATRIX แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ถูกสัมภาษณ์และข้อมูลที่ต้องการทราบจากการ
สัมภาษณ์

	ผู้เสียหาย	ผู้กระทำ ผิด	ญาติ ผู้เสียหาย	ญาติ ผู้กระทำ ผิด	พนักงาน คุม ประพฤติ
1. ข้อมูลทั่วไป	/	/	/	/	/
2. พฤติการณ์แห่งคดี	/	/			/
3. ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากคดี	/	/	/	/	
4. การเยียวยาเบื้องต้นก่อนเข้า กระบวนการประชุมกลุ่มฯ	/	/			
5. ความต้องการในการเข้าร่วมการ ประชุมกลุ่มฯ	/	/	/	/	/
6. ความคาดหวังจากการประชุมกลุ่มฯ	/	/	/	/	/
7. ขั้นตอนในการประชุมกลุ่มประสาน สัมพันธ์ภาพ	/	/	/	/	/
8. ความพอใจในกระบวนการ ขั้นตอน การจัดการประชุมกลุ่มฯ	/	/	/	/	/
9. ข้อเสนอแนะ	/	/	/	/	/

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายพัฒนพงษ์ ทองเนื้อสูง เกิดวันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2528 ที่อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีรัฐศาสตรบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) จากภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อปีการศึกษา 2550 เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสังคมวิทยามหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยา (อาชีววิทยาและงานยุติธรรม) ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2552